CARLOS CASTANEDA DİZİSİ: 3

CARLOS CASTANEDA

Ixtlan Yolculuğu

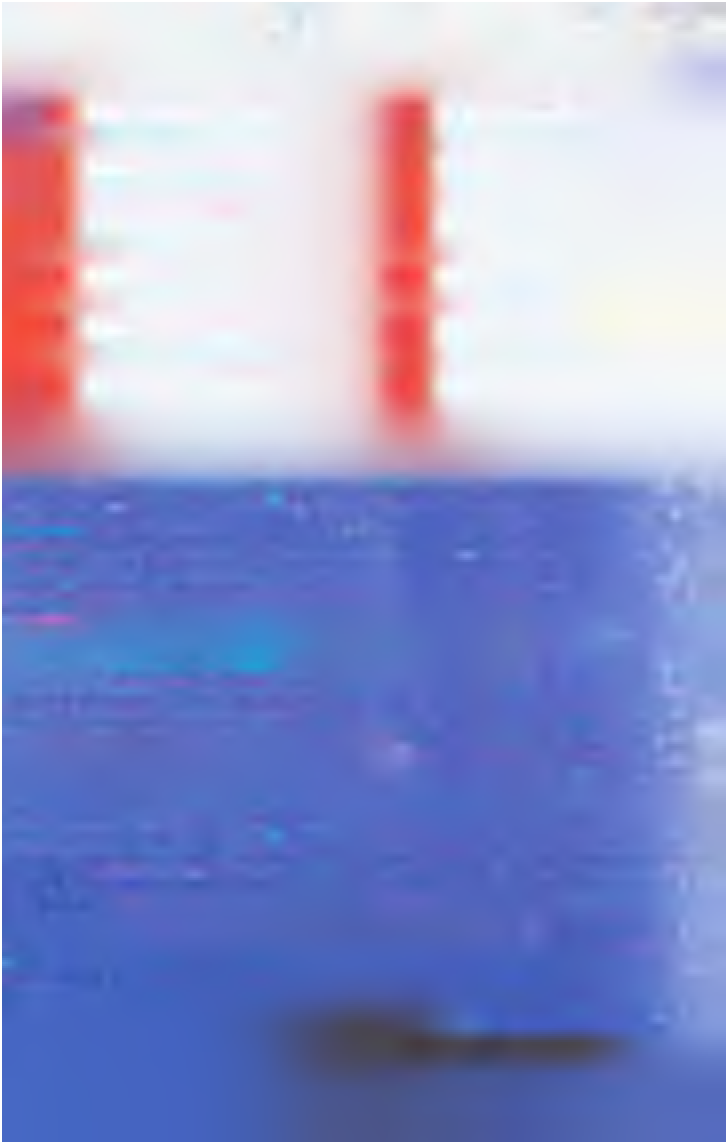

SÖZ

C[illegible]S
CASTANHA

SÖZ

ISBN 975-95491-5-8

On iki Yapıtın Yazarı Carlos Castaneda

On iki yapıtın 4. 'si.i olan bu kitabın yazarı Carlos Castaneda,

Los Angeles'teki California Üniversitesi'nde insanbiliın dalında doktora öğrencisiyken Meksika'nm Sonora bölgesindeki Kızılderililer tarafmdan kullanılan birtakım tıbbi bitkilere ilişkin bilgi dcv�irdiği sırada ya�lı Yaqui Kızılderilisi don Juan'la tanı�_ı ı.

..

ilk kitabı Don .!ıwn' ın O,�rcıileri, bu iki insanın usta ve çö

ınezi olarak birlikte geçirdikleri ilk dönemin öyki.isi.idi.ir. ikinci

kitabı Bir Başka Gerçeklik ise bu öykünün devamıdır. Üçüncü

kitap, lxt/an Yo/rn/uğu, yazarın büyücülüğün gizlerini öğrendi

ği yılların-insanbilim ara�tırmaları yaparken kuzeybatı Meksika'da tanı�tığı �a�ırıcı bir ki�ilik olan Yaqui Kızılderilisi don Juan' ın kılavuzluğunda bir "bilgi adamı" olmasının son keı1e ilginç öyküsüdür.

Castaneda'nın bu üç kitabı, ve kimi öbür kitapları, gizemci bir yazar olan, ve James Joyce'un U/ysscs adlı yapıtını Türk

çeye kazandıran-don Juan öğretilerinin hem çevirmeni hem de

uygulayıcısı olarak okurlarıyla yakın çalışmalarını sürdi.iren

Gqıalt Yaklaşımı uzmanı pedagog Nevzat Erkmen tarafından

Türkçeye çevrilmiştir. Don Juan' ın iç görüleri, Don .lıwn' ın Ö.�reıi/cri, Bir Başka Gerçekli/..: ve ht/arı Yo/rn/ıı.�ır adlı kitapların yayımlanır yayımlanmaz birer klasik olınasma yol açmıştır. lxı

/011 Yo/rn/11.�11'nda Carlos Castanecla, "alışkanlıkların ıutsaklı

ğmdan arınmış, özgür, seyyal, ne yapacağı önceden kestirilemeyen" avcı, sava�çı ve bilgi adamı don Juan'ın bilgeliğini bilinmeyenle bir dizi heyecan verici kar�ıla�ırnılar ara

,

cılığıyla öğrendikten sonra, Erk Öy/..:ii/eri'ndc, don Juan'la

serüveni, "son kerte ilginç ve dokunaklı bir vcdala�mayla

somıç lanı yor."

Carlos Castaneda yapıtlarının çevirmeni Nevzat Erkmen

Amerikalı yazar Mark Lieberman'ın Nevzat Erkmen'le

1998 'de yaptığı bir röportajın giriş bölümünden:

ULYSSES'İ ÇEVİRME NEDENİNİZİ AÇIKLAR MISINIZ?

Gerçekten bilmiyorum. Kim ne biliyor ki? Bu soruyu ya da

başka soruları yanıtlarken, hep yeni yanıtlar, değişen yanıtlar

bulduğum sonucuna vardım. Ama, size, şimdiye kadar ne yanıtlar vermiş olduğumu anlatabilirim. O kitabı bana 1960'ta karım Eileen Riley, New York City'de veımişti. Çeşitli bölümlerini okumaya çalışmış, ama bir şey anlayamamıştık. Yıllar sonra, İstanbul ' da, 1992 yılında, Yapı Kredi Kültür Sanat, Kazım Taşkent Klasik Yapıtlar Çeviri Yarışması'na katıldım. Kazandım, çok mutlu oldum. . . . Ş imdiyse herkes benim büyük bir çevirmen olduğumu söylüyor-ama ben ne bu etiketi ne de

bir başkasını üstüme takmak istemiyorum. Evet, birçok kimse

bana çeşitli etiketler yapıştıragelmiştir: genel müdür (the Coca

Cola Export Corporation'ın Türkiye pazarlama müdürü, sonra

da Schweppes 'in genel müdürüydüm); Zen ustası (bir Zen uygulayıcısıyım, ve bu öğretiyi işleyen kimi kitapları Türkçeye çevirmişimdir); T ürk don Juan' ı, çağdaş şaman (Carlos Castaneda'nın, Yaqui Kızılderili büyücü don Juan Matus'un öğretilerini anlatan on iki yapıtını çevirmekte ve yayımlamaktayım); Türk Beyin Takımı Kaptanı (World Puzzle Federation Dünya

-

Zeka Oyunları Federasyonu ' nun Türkiye temsilcisi olarak, Zeka Oyunları Kulübü'nü kurdum; her yıl dört kişilik yeni bir

1

..

Türk Beyin Takımı seçerek uluslararası yarışmalara götürüyoruz.)

Başka kitaplar da çevirdim-örneğin, Fritz (Frederick S.)

Perisi, Jack Kerouac2. Ne var, don Juan'ın öğrettiği içsel sessizliğin ve sözcüksüz sezginin önemini vurgulayan bir Zen ve Geştalt Yaklaşımı öğrencisi de olarak, bu yaşamdaki rolümün

bir çevirmen ya da herhangi başka bir şey olduğunu düşünmüyorum. Olsa olsa, bir problem çözücüsüyünıdiir-başka herkes de öyledir ya. Ancak, şu son yıllarda, ti.im varİığımla, bir algılayıcı olduğumu düşünmeye başladım.

N.E.

nerkmen@turk.net

Geştalt Yakl.aşımı'nı Türkiye'ye ben getirdim. Geştalt Terapisi - İÇİMİZDEKİ

ÇOCUK 1 (insan Kişiliğinde Heyecan ve Büyüme-Ozün Harekete Geçirilmesi) ve Geştalt Terapisi - İÇİMİZDEKİ ÇOCUK 2 (İnsan Kişiliğinde Heyecan ve Büyüme-Yenilik, Heyecan ve Büyüme; yazanlar: Perls, Hefferline, ve Goodman) adlı 2-ciltlik yapıtı Türkçeye çevirdim; bir pedagog olarak, bu öğreti üzerinde bireysel ve grup çalışmalarımı sürdürmekteyim .

2 Jack Kerouac'ın Dharma Bums adlı yapıtını Zen Kaçık/an adıyla Türkçeye çevirdim. Beat Generation·ın (Beat Kuşağı) Türkiye temsilcisi, diye tanıyorlar beni. Geçenlerde NTV bu konuda bir program yapınca, beni de çağırdılar. Haftalık "Şehir lşıkları"nın bir bölümü olarak sunulan bu program, 20 Ekim 2000 , Cuma günü 21 :10'da yayınlandı.

ÇAGDAŞ ÖGRETİLER (NEW AGE • EQ) Af'iADİZİSİ

CARLOS CASTENEDA DİZİSİ: 3

Özgliıı ı\dı:

.IOURNEY TO IXTLAN

Tlıc Lcs.ı·ons of D1J11 .lıιaıı

··rublislıed in agrccmcııı witlı ılıe autlıor. c/o BARO!{ INTERN/\TION

/\L. INC.. Arıııonk. New York. U.S.A."

SÜZ YAYIN OYlJNA.JAl\S

YAYIMCILIK VE ZEKA OYUNLAR) LTD. �Tİ.

4. Gazcıecikr Sitesi. C-2 D:9. Leveııl XO(ı3() İst;ıılıul

P. K. 7 Lcvcıιı X0622 İsıaııhul

Tel: (0212) 2XO 67 Ol. hıx: (0212) 2X0 6X ın

e-ınail: ıιcrkıneıı@ıurk.ıιL:l

ISBN 975 - 95491 5

-

-

X

3. Baskı: 2000

Kapak l;ısarıını:

Ali Erkıneıı

Baskı ve Cilt:

Mart Matbaacılık Sanatları Tic. ve .Saıı. Ltd. Şti.

İstanbul (0212) 212 03 3'J-40

Tel: (0212) 212 03 39 (Pbx)

İçindekiler

1

İçindekiler

Sunu

Yinni iki Mayıs 197 l Cumartesi günü, bir Yaqui Kızılderilisi

büyücü olan ve 1961 'den beri birlikte çalı�tığım don Juan Matus 'u göımek için Meksika' nın Sonara bölgesine gittim. O

günkü ziyaretimin, ona çömezlik etmiş olduğum o geçen on yıl

boyuncaki sayısız ziyaretimden pek farklı olacağını sanmıyordum. Oysa, o gün ve izleyen günler boyunca yer alan olaylar benim için çok önemli olmuştu. Çömezi iğim de işte bu olaylardan sonra son bulmuştu. Bu, benim geçici bir kararımdan çok, kesin ve gerçek bir sondu.

Çömezliğim sırasında geçirdiğim deneyimleri ilk iki kita-

10

IXTLAN Y O L C U L UÔ U

bıında sunımış bulunuyorum: Don]ifan' 111 Ö,�fftileri ve Bir

Başka Gerçeklik.

Bu kitaplarımın ikisinde de temel varsayım, bir büyücü olmayı öğrenmedeki en can alıcı noktaların, psikotropikJ bitkilerin yenilmesiyle ortaya çıkan olağandışı gerçeklik durum ları olduğuydu.

Bu konuda don Juan bu tür bitkilerden üçünün kullanılmasmda uzmanlaşmıştı: genellikl e jimson otu, diye bi linen Dotlfra inoxia ; peyote, diye bilinen Lophophora williomsii; ve Psilocyhe türünden sanrılandır ıcı4 bir mantar.

Bu psikotropik bitkilerin etkileriyle dünyayı algılayışım

öylesine yabansı ve sarsıcı olmuştu k i, böylesi durumların don

J uan' ın bana öğretmeye çalıştıklarının iletilmesi ve öğrenilmesi için tek yol olduğunu varsaymak zorunda kalmıştım .

Bu varsayım yanlıştı.

Don Juan'l a yürüttüğüm çalışmalarıma ilişkin birtakım

yanlış anlamaları önlemek amacıyla, bu aşamada şu noktaları

açıklığa kavu�turmak isterim.

Şu ana dek don Juan'ı bir külıür ortamına oturtmak içiıı

hiçbir çaba göstermiş değil im. Onun kendisini bir Yaqtıi Kızılderil isi o larak tanımlaması, onun bi.iyi.icüli.ik bilgis inin Yagui Kızılderililerince y aygın olarak bilindiği ya da uygulandığı anlamına gelmez.

Çömezliğim boyunca don Juan'l a aramızda geçen konuşmaların tümü İspanyolca dilindeydi; onun inançlar dizgesine ilişkin karımışık açıklamalarını anlayabilmemin tek nedeni de

onun bu dili çok iyi bilmesiydi.

Benim bu dizgeye büyücülük, don Juan'a ela büyücü elemeyi sürdi.im1emin nedeni ele, bu terimleri onun kendisinin kullanınış olmasıdır.

Çömezliğimin başlangıcındaki konuşmalarımızın çoğunu,

ve daha sonraları, bütün konuşmalarımızı not edebildiğim için,

geniş oylumlu inceleme notlarım bulunuyor. Bu notlarımı, don

Juan 'ın öğretilerindeki çarpıcı bütünselliği zedelemeksizin, ko-

3 beyin hücreleri üzerinde özel etki yapıcı

4 halisünojenik

!ayca okunabilen bir biçime getirmek amacıyla yeniden kaleme ;ılınak zorundayım. Çıkarmış olduğum şeyler, öyle sanıyorum ki, vurgulamak istediğim noktalarla iliıııisi olmayan şeylerdi.

Don J uaıı la çalışımılarnnda, çabalarını ı salı, onu bir büyü

'

cü ol<ırak ele alına ve onun bilgi i\lcıııinc irvclik k<wıııııa üzerinde yoğunlaştırdım.

Tcziıni sunabilmek amacıyla, önce büyücülüğün temel

örıl'.nne.sini don Juan 'ın onu bana sunduğu biçimde açıklamam

gerekecek. Doıı Juan, bir büyücüye göre gündelik yaşam fücnıiniıı bizim inandığımız gibi gerçek, ya da dışımızda öyle gördüğüıüiz bir şey olmadığını söylemişti. Bir büyücüye göre gen;eklik, ya da hepimi1.in bildiği dünya, yalnızca bir betiınle

ırn:dcn ih;ırcıiir.

Bu üııerıneıiin doğnılanıııası amacıyla don Juan çabalarının �·nğunu, beni, zihnimde ··ıemen burnumun di_bindeki şu diiıya··, diye yer etmiş olan şeyin, dünyanın bir betiınlemesindcıı--doğduğuın andan bu yana beni iğ ime kakılagelınekte olan bir betimlemeden-başka bir şey olmadığına ilişkin içten

bir kanıya yöıelımek üzerinde yoğunlaştırmıştı.

Don Juaıı, bir \'.Ocuğuıı karşılaştığı herkesin, o çocuğa dünyayı ara verıneksizin betimleyen birer öğretmen olduğunu; ve soıuıd<ı bir an geldiğini, ve çocuğun artık dünyayı kendisine

bctiıııleıdiği gibi algılar duruma geçtiğini anlatmıştı. Don Juan'a göre bizlerin o ·ıneştıın an'a ilişkin hiçbir anımız yoktur;

'

"

çünkü o an 'ı başka herhangi bir şeyle kıyaslayabilecek bir doğnılanıa noktası bulmamız olanaksızdır. Ne var, çocuk o andan itibaren bir iiyedir artık. Dünya nasıl betimleniyor, bilir; ve

iiyeli.�i tanaıılaımıştır-herhalde çocuğun tüm "münasip" algıs;ıl yonımlamalan yapabilme yetisini kazandığı, ve o betimlemeye uyarak onu doğruladığı andır bu.

O halde, don Juan'a göre bizim her günkü yaşamımızın

gerçekliği, belli bir iiyeli.�i paylaşan biz kişilerin ortaklaşa yapmayı öğrendiğimiz sonu gelmez algısal yorumlamaların bir akışı ıdan i barclt ir.

Diiıya kavraııımızı oluşturan algısal yorumlamaların akmakta oluşu düşüncesi, bunların-sorgusuz sualsiz-ve doğ-

ruluklarından ancak pek seyrek olarak kuşkulanılarak kesiksizcesine sürüp gitmeleri olgusuna uygun cli.işmektedir. Gerçekte, bildiğimiz dünyanın gerçekliği öylesine sorgusuz sualsiz kabullenilmiştir ki, büyücülüğün temel önermesi olan, gerçekli

ğimizin birçok betimlemelerden yalnızca biri, diye ele alınması düşüncesine ciddi bir önerme diye bakıldığı pek görülmez.

İyi ki, çömezliğim boyunca don Juan benim, onun bu

önermesini ciddiye alıp alamadığımın üzerinde pek durmamıştı da, karşı çıkmalarıma, inançsızlığıma, ve söylediklerini anlayamamama karşın gene de kendi görüşlerini aydınlatmasını sürdünnüştü. Böylece, bir büyücülük öğretmeni olarak don Juan bana dünyayı daha ilk konuşmamızdan başlayarak betimlemeye çabalamıştı. Onun kavramlarını ve yöntemlerini kavramakta çektiğim güçlük, onun betimleme birimlerinin benimkilere göre yabancı kalmasından, ve onlarla uyuşamaz olmasından kaynaklanıyordu.

Don Juan 'ın savı, onun bana yalnızca ;'bakma" yerine

"görme"yi öğrettiği, ve ·'dünyayı durdumıa"nın da .. görme"yc

götüren ilk adım olduğuydu.

Yıllar boyunca, "dünyayı durdurma" düşüncesine hiçbir

anlam taşımayan gizemli bir eğretileme (metafor), diye bakmıştım. Ancak don Juan'ın bilgisinin ana önermelerinden birisi olarak bu düşüncenin kapsamını ve önemini bütünüyle kavrayabilmem, çömezliğimin sonlarına doğru yaptığımız bir söyleşi sırasında olmuştur.

Don Juan'la oturmuş rahat bir biçimde gelişigüzel şundan

bundan söz ediyorduk. Ona, bir arkadaşımın, dokuz yaşındaki

oğluna ilişkin şöyle bir ikileminden söz açmıştım: son dört yıldır anasının yanında kalmışsa da çocuk, o sıralarda babasıyla birlikte otunnaya başlamıştı; arkadaşımın sorunu da işte bu <rocukla nasıl başa

çıkabileceğiydi. Arkadaşımın anlattığına göre çocuk okula ayak uyduramıyor, kendini derslerine veremiyor,

ve hiçbir şeyle ilgilenmiyoımuş. Sık sık huysuzluk nöbetlerine

yakalanıyonnuş. Haşarılıkları çekilmez bir hale gelmiş, üstelik

evden kaçmaya başlamış.

Don Juan gülerek, "Arkadaşının başı dertte, desene!" de-

di.

SUNU

Ben, çocuğun yaptığı bütün o "kötü" şeyleri sıralamak isterken, don Juan sözi.imü kesti.

"O zavallı oğlancağızın durumunu daha da anlatmanın

yok bi gereği," dedi, "senin de benim de o çocuğun davranışlarını zihnimizde şöyledir ya da böyledir, diye görmemize gerek yok."

Don Juan bunları kesin bir tavırla, sesinde kararlı bir titremle söylemişti, ama gülümsüyordu da.

"Ne yapsın o zaman arkadaşım?" diye sordum.

"Yapabileceği en kötü şey çocuğu kendisi gibi düşünmeye

zorlamaktır," dedi don Juan.

"Ne demek istiyorsun?"

"Demem şu ki, o çocuk babasının istediği biçimde davranmadığı zaman babası onu pataklamaınalı ya da korkutmamalı."

"Ona karşı sert davranmazsa, kararlı davranmazsa bir şey

öğretemez ki?"

"Bi başkasına pataklatmalı o çocuğu arkadaşın."

Bu sözi.i işitir işitmez, hayretle, "İnsan çocuğunun kılına

bile dokundurtmaz başkasını !" deyiverdim.

Şaşkınlığımı gören don Juan pek keyiflenerek kıktr kıkır

güldü.

"Arkadaşın bi savaşçı değil ki," dedi, "o bi savaşçı olsaydı, yapılabilecek en kötü şeyin insanları bi gerçekle pat, diye yüz yüze getirmek olduğunu bilirdi."

"Bir savaşçı ne yapardı, don Juan?"

"Aklını kullanır, bi plan izlerdi bi savaşçı."

"Gene de tam anlamış değilim."

"Yani senin o arkadaşın bi savaşçı olsaydı, çocuğun dünyayı durdurmasma yardımcı olurdu ."

"Nasıl yapsın ki arkadaşım böyle bir şeyi?"

"Kişisel güç kazanması gerekir bunu yapabilmesi için. B i

bi.iyi.icü olması gerekir."

"Ama değil ki!"

"O zaman, oğlunun bu dünyayla ilgili düşüncelerini değiştirmesine yardımcı olmak için sıradan araçları kullanmalıdır.

Diinyayı dıırdurmak değildir bu, ama gene de işe yarar."

Bu söylediklerini açıklamasını istedim.

herit—
—bi

"Arkadaşının yerinde olsaydım," dedi don Juan "birini tu

,

tar, ona pataklardım o keratayı. Giderdim bi batakhaneye, ordaki en pis suratlı serseriyi tutm·dım."

"Çocuğu korkutsun, d iye mi?"

"Yok yahu, s ırf çocuğu korkutsun, diye değil, kaz kafa. O

keratanın durdurulnwsı gerek: babasının dayağıyla da yapılamaz bu.

"Eğer insanları durdurnıo/..: istersek, onları baskı altında tutan çevrenin dışında kalmam ız gerektir hep. Baskıyı yönetmemiz böyle mümkün olur anca."

B u düşünce pek anlamsız, pek mantıksız gelmişti bana:

ama bir bakıma ilgimi de çekmişti.

Don Juan çenesini sol elinin ayasına yerlqtirıniş oturuyordu. Alçak bir masa olarak kullandığı bir tahta sandığa dayadı

ğ ı sol koluna göğsüyle yaslanmaktaydı. Gözleri kapalıydı aına

gözyuvarları deviniyordu. Kapalı duran gözk<ıpaklarının ardından bana bakıyonnuş sanıyordum. Ürktüm bu düşünceyle.

"Daha neler yapmalı arkada�ıın bu çocukla ilgili, söyler

misin?" diye sordum.

"Söyle arkad;ı�ıııa bi batakhaneye gitsin, arasın tarasın felaket suratlı bi

serseri bulsun," di ye sürdürdü don Jtıan, "ama gençten birisi olsun o serseri. Yani heni.iz içi geçmemiş birisi olsun."

Don J uan ardından acayi p bir plan önerdi. Arkadaşıma, i�te böyle bir adama kendisini izlettirmesini ya da oğluyla birlikte geçecekleri bir yerde onun kendilerini beklemesini söyleyecekm işim. Adam, çocuğun istenmeyen bir davranı�111dan sonra arkada�ımın, daha önceden kararlaştıracakları bir işareti üzerine ansızın saklandığı yerden ortaya fırlayıp çocuğu yakaladığı gibi eşek sudan gelene dek bir güzel pataklayacakmış.

"Adam onu korkuttuktan sonra, arkadaşın elinden geldi

ğince oğlunun özgüvenini yeniden kazanmasına yarchın etmelidir. Bu dediklerimi üç dört kez yapsın da bak o \OCLık nası 1

değişiverecektir her bakımdan. Dünyayla i lgili düşüncelerini

değiştinniş olacaktır. "

"Ya bu korku çocuğu olumsuz etkilerse?"

"Kim incinmiş ki korkutulmakla? İnsan ruhunu inciten

şey, tepesine dikilmiş birinin bulunması, ondan dayak yemesi,

ne yapması ne yapmaması gerektiğini hep ondan işitmek zonında kalmasıdır.

"O çocuk az çok bi düzene girdikten sonra arkadaşıırn, son

bi şey daha yapmasını söylersin. Bi yolunu bulup ölü bi çocuk

bulsun-artık bi hastanede mi olur, bi doktorun muayenehanesinde mi olur ... Oğlunu da götürsün oraya, çocuğun ölüsünü göstersin ona. Sol eliyle bi dokundurtsun oğluna o çocuğun cesedini, karnı dışında herhangi bi yerini-oğlan bunu yaptıktan sonra yenilenmiş olur çıkar. Artık dünyası bambaşka olur çı-

kar."

İşte o zaman kafama dank etti de don Juan'la birlikte bulunduğum bunca yıldır onun bana, değişik bir yolla da olsa, arkaclaşıının oğluna uygulanmasını istediği bu taktiğin aynısını uygulayageldiğini kavrayıverdim. Don Juan'a bu konuda fikri

nedir, diye sordum. O ela bana başlangıcından beri bana "dünyanın nasıl clurclurulacağını" öğretmeye çalışmış olduğunu söyledi.

"Ama henüz başaramadın," dedi gülümseyerek, "Ne ettiysem olmadı, çünkü çok dik kafalısın. O denli inatçı olmasaydın, sana öğrettiğim yöntemlerden herhangi biriyle şimdiye dek çoktan dımlumıış olım/1111 diinwıyı."

"Hangi yöntemler yani, don Juan?"

'"Sana anlattığım her şey diinyoyı dımlıırmak için bi yöntemdi."

"Bu söyleşimizden birkaç ay sonra don Juan daha başlangıçta aklına koduğu şeyi gerçekleştirmiş, bana "dünyayı durdurmayı" öğretmişti.

Yaşamımın o anıtsal olayı, on yıllık çalışmalarımı yeniden

ayrıntılı olarak gözden geçirmeye itti beni. Psikotropik bitkilerin oynadığı role ilişkin ilk varsayınıiının yanlış olduğunu açık seçik görebildim. Büyücünün dünyayı betiınlcınesinde bunl.arıı kullanılması koşulunun bulunmadığını anladım; bunlar bir bakıma yalnızca, ba�ka yollarla algılayamadığım kimi bctiınlenıclcri bir araya gctirebilmeme yardımcı oluyorlardı. Gerçekli

ğin kendi bildiğim bic;imine saplanıp kalmakta direnişim, don

Juan'ın amaçlarına karşı beni hemen hemen sağır ve kör kıl-

IXTLAN Y O LC U L U Ô U

mıştı. B u bakımdan, bu bitkilerin kullanımların ı çekici kılan

şey, sadece benim keneli duyarsızlığım olmuştu.

Araştırma notlarımı bütünüyle gözden geçirirken, don Juan' ın "dünyayı durdurma yöntemleri" diye adlandırdığı bu yen i betimlemeye ilişkin pek çok şeyi bana daha ilk görüşmelerimiz sırasında anlatmış olduğunu ayrımsadım. İlk iki kitabımı yazarken araştırma notlarımın o bölümlerini, psikotropik bitkilerin kullanımıyla bir ilişkileri yok, diye, çıkarıp ayırınıştı ın.

Bu kez, daha önce kullanmadığım o notlardan yararlanarak

don Juan' ın öğretilerini bütünüyle vermeyi planlactıın-bu kitabın ilk on yedi bölümü işte bu notlarımın üzerine kuruldu.

Kitabın son üç bölümü ise, "dünyayı durdurma"ınla sun kertesine erişen olayları kapsayan araştırma notlarımı içeriyor.

Özet olarak diyebilirim ki çömezliğe başladığım zaman

başka bir gerçeklik vardı; yani bu alemin büyücülerce yapı lan

benim bilmediğim bir betimlemesi vardı.

Don Juan, bir büyücü ve bir öğretmen olarak, o betimlemeyi bana öğretmişti. B u bakımdan on yıl süren çömezliğim boyunca, o önceleri bilinmeyen gerçekliğin betimlemesi gözlerimin önüne serilmiş, ve giderek daha da karmaşık laşan bölümleri de buna art arda eklenmişti.

Çömezliğimin son bulması, dünyanın yeni bir betimlemesini inanılır ve gerçek bir biçimde öğrenmiş olduğum, ve böylece dünyanın bu yeni betimlemes ine uyan, gene o dünyaya ilişkin yeni algılamalar edinebildiğim anlamına geliyordu . Yani, üyel(�im gerçekleşmiş oluyordu.

Don Juan, "görme"ye varabilmesi için, bir k imsenin önce

"dünyayı durdurması" gerektiğini söylerdi. "Dünyanın durdurulması", gerçekten de, kimi bel l i ayrımsama dunıınları nı bel irleyen çok yerinde

bir ifadedir. Bu tür ayrımsama durumları nda gündelik yaşamın gerçek l iği, genellikle durmaksızın ilerleyen yoruml ama akışının, bu akışa yabancı birtakım koşul larca durdurulmasından ötürü değişikliğe uğratılmaktadır. Beniın

deneyimlerimde, benim kendi olağan yonımlamalarımın akışına yab<mcı olan koşullar, büyücülerin dünyayı betimlemesi olmuştu. Don Juan 'a göre "dünyanın durdurulması" için önko

şul, bir kimsenin bu yeni betimlemeyi tam anlamıyla öğrenme-

S U N U

17

si ve bunu ısrarla eskisinin yerine koyması çalışmasıydı. Çünkü algılarımızdan ya da dünya ile ilgili gerçekl ik görüşümüzden kuşkulanılamayacağına i lişkin hepimizin paylaştığı o eski yonımlamalarımızı ancak bu y olla sarsabilirdik.

"Dünyanın durdurulması"ndan sonraki ilk adım "görme"

olmaktaydı. Don Juan bununla, "gerçeklik, diye bellediğimiz

betimlemenin dışında bir dünyanın algısal istemlerini karşılayabilme" biçiminde açıklayabileceğim bir olguyu anlatmak istiyordu.

Vardığım sonuç şudur ki, bütün bu aşamaların anlaşılması ,

yalnızca bunların betimlemeleriyle olasıdır; don Juan ta başlangıçtan beri bana bir betimleme vcnneye çabalamış olduğu için, ben de onun öğretilerini bu konuya girerken tek kaynak

olarak kullanacağım. En iyisi, don Juan bunları sizlere kendisi

anlatsın.

c.c.

1972

BÖLÜM BİR

"Dünyavı Durdurma"

Çevremizdeki Dünyadan

Yinelenegelen Doğrulamalar

Karşımdaki yaşlı Kızılderiliye, "Bitkiler konusunda pek çok şey biliyoımuşsunuz, efendim," dedim.

Daha biraz önce bir arkadaşım bizi bir araya getirmiş ve oradan ayrılmıştı. Tanışmak işi de bize düşmüştü. Yaşlı adam bana, adının don Juan olduğunu söylemişti.

"Arkadaşın mı söyledi bunları sana?" diye rasgele soruverdi.

"Evet, o söyledi."

"Toplarım bitkileri, ya da şöyle diyim, bitkiler onları top-

lamama ses çıkannazlar," dedi yumuşakça.

lamama ses çıkannazlar," dedi yumuşakça.

Arizona'daki bir otobüs terminalinin bekleme salonundaydık. Pek ağdalı b ir İ spanyolcayla, ona kimi sorular soımama müsaade etmesini rica ettim. "Beyefendileri (caballero) kimi

sorular sormama müsaade buyunırlar mı acaba?" diye sordum.

"Caballero" sözcüğü, at demeye gelen "caballo" sözcü

ğünden çıkmaktadır; bir zamanlar, süvari ya da ata binmiş soylu bir bey anlamında kullanılırdı.

Don Juan merakla yüzüme baktı.

"Atsız bir süvariyim ben," dedi ağzı kulaklarına varıp.

Sonra ekledi: "Adım Juan Matus demiştim ya."

Gülümsemesine ısınmıştım. Herhalde dolaysızlığı yeğleyen bir adam bu, diye geçirip çekinmeyi bir yana bırakarak ona asıl sorumu yöneltmeye karar verdim.

Ona tıbbi bitkilerin toplanması ve incelenmes iyle ilgilendiğimi anlattım Özel ilgi alanımın sanrılanclırıcı bir kaktüs

.

olan peyote ol duğunu bu konuda Los An gel es 'teki üniversi

,

temde derin uraştıınalar yaptığımı söyledim .

Anlattıklarımın çok ciddi olduğu kanısındayı m. Bir bilim

adamı olarak pek inandırıcı bir konuşma yaptığım inancını ta

şıyordum.

Yaşlı adam başını yavaşça salladı: ben, onun suskunluğunun verdiği cesaretle, ikimizin bu işe eğilip peyote üzerinde görüşmemizin ikimiz için de çok yararlı olacağını söyledim.

İşte tam o anda, don .Juan başını kaldı�ıp ta gözlerimin içine baktı. Ürkünç bir bakıştı bu. Ama öfkeli ya da korkutucu bir bakış değildi. Ta içime işleyen, del ici bir bakış ... Birden dilim

tutuldu, kendimle ilgili boşboğazlıklarımı sürdüremez oldum.

Görüşmemiz bu noktada son buldu. Ama, don Juan ayrılırken

bana bir nebze umut veımişti. Ola ki bir gün onu evinde ziyaret edebileceğimi söylemişti.

Deneyimlerimle ilgili notlarım bu olayın benzersizliğiyle

etkilenmiş olmasaydı, don Juan'ın o bakışındaki çarpıcılığı de

ğerlendirebilmem zorlaşacaktı. İnsanbilim çalışmalarıma başladığım, ve bu nedenle don Juan ' la tanıştığım zaman, artık "bir yolunu bulup başımın çaresine bakabi lme" konusunda epey

uzmanlaşmıştım. Yıllardır yurdumdan uzak kalmıştım ki, ka-

nımca bu, artık kendimi k urtarmış olduğum anlamına gel ınektiydi. Ne zaman tcrslensem, güler yüz göstererek. ödün vererek ya da tartışarak ötkelencrck, ya da bir işe yaramadığı takdi rde

,

sızlanıp yalvararak paçayı hep kurtarmı şımdır; kısacası, böylesi durumlarda yapabi leceğime inandığı m bir şeyler hep olımıştur, ve yaşamım boyunca h içbir insanoğlu davranışları m ı n akı

şını o akşam don Juan 'ın yaptığı denli tez ve kesin bir biçimde

durdurabilmiş değildi. Üstelik bu yalnızca bir susturulma meselesi de değildi; karşımdaki kimseye duyduğum saygıdan ötürü, ona tek bir sözcükle olsu n karşıl ı k veremediğim zamanlar ol muşsa da, ötkem ya da sini rl il iğiın düşüncelerimde yansılanırdı. Oysa, don Juan ' ın bakışı beni, artık tutarlı düşünemeyeceğim kertede uyuşturmuştLı.

Tüm ilgim o insanüstü bakışa yöneld i, ve don Juan ' ı aramaya karar verdim.

O ilk görüşmemizden sonra, Kuzey Amerika Kızılderi l ilerinin peyoteyi nasıl kullandıklarını ve özell ikle Kuzey A merika Çayırlarında yaşayan Kızılderililerin pcyotc törenlerini anlatan k itapları okuyarak altı ay boyunca hazırlandım. B u konul arda bulabildiğim tüm çalışmaları inceledim ve Arizona ya

'

döndüğümde iyice hazırlandığımı düşünüyordum.

Cumartesi, 1 7 Aralık 1 960

O yöre Kızılderilileri arasında yaptığım uzun ve yorucu soru�turmalardan sonra don Juan' ın evini buldum. Oraya varıp ela arabamı evin önüne park ettiğim zaman öğleden az sonraydı .

Don Juan 'ı bir süt kasasına otururken gördüm. Beni anı msaını

şa benziyordu. Arabadan i nerken beni selamladı.

B i r süre hal hatır sorduktan sonra, lafı uzatmadan, ilk buluştuğumuz zamanki tutumumun epey dolambaçl ı olduğunu itiraf ettim. O zaman, gerçekte hiçbir şey bilmediğim halde,

kurumlanarak peyoteye ilişkin engin bilgi sahibi olduğumdan

dem vurmuş olduğumu anlattım. Don Juan uzun uzun lxına

baktı. Gözleri sevecenl ikle doluydu.

Ona, altı aydır kendimi bu görüşmemize hazırlamak iç ıı

ÇEVREMİZDEKİ DÜNYADAN YİNELENEGELEN DOGRULAMALAR

sürekli okuduğumu ve bu kez gerçekten engin bilgi sahibi olduğumu söyledim.

Don Juan güldü. Kuşkusuz, bu söylediklerimde ona komik

gelen bir şeyler vardı. Benimle dalga geçtiği belliydi, bu yüzden şaşırmış ve kırılmıştım.

Don Juan, tedirginliğimi göımüş olacak ki, iyi niyetimden

kuşku duymadığını, ancak kendimi bu görüşmeye hazırlayabilmek için herhangi bir çaba göstermem gerekmediğini söyleyerek beni yatıştırdı.

Ona, bu sözlerinin gizli bir anlamı olup olmadığını sormam uygun düşer mi, diye bir süre bocaladım ve sonunda sormamayı yeğledim. Ama o, duygularımı algılaıınışcasına, o söylediklerimin ne anlama geldiğini anlatmaya başladı. Benim

bu çabalarımın ona bir zamanlar bir kralın hışmına uğrayarak

öldüiiilmüş olan birtakım insanlara ilişkin bir öyküyü anımsattığını söyledi. Bu öyküde kıygın insanlar, kimi sözcükleri salt kendilerine özgü bir biçimde telaffuz etmekte direnmeleri dı

şında, kıyıcılardan pek farklı değillenniş. İşte bu kusurları da

onları ele veremeye yetiyormu�. Kral, tüm önemli geçitleri kapattırarak görevlilerinin gelip geçen herkese belli bir sözcüğü söyletmelerini buyuımu�. Sözcüğü, kralın söylediği biçimde

telaffuz edenler bırakılıyor, bunu beceremeyenlerse hemen öldürülüyorlam1ış. Öykünün ilginç yanına gelince, bir gün gençten bir adam o geçitlerin birinden geçebilmek amacıyla o anahtar sözcüğü tıpkı kralın istediği biçimde söyleyebilmek için hazırlanmayı aklına koymuş.

Don Juan gülümseyerek, o genç adamın o sözcüğü doğru

olarak söyleyebilmesinin tamamı tamamına "altı ay" sürdüğünü söyledi. Sonra da büyük sınama günü gelip çatmış; genç adam sarsılmaz bir güven

duygusu içinde geçide varmış ve görevlinin ona o sözcüğü söyletmesini beklemiş.

Tam bu anda don Juan pek abartılı bir biçimde anlatısını

keserek yüzüme baktı. Bu suskunluk bana pek kasıtlı, biraz da

bayağı gelmişti, ama renk vermedim. B u öykünün bir benzerini daha önce dinlemiştim. Almanya'daki Yahudilerle, ve kimi sözcükleri söyleyiş biçimlerine bakılarak kimin Yahudi oldu

ğunun anlaşılabilmesiyle ilgiliydi. Üstelik öykünün sonunu da

biliyordum: genç adam yakayı ele verir, zira görevli anahtar

sözcüğü unutmuş ve ona başka benzer bir sözcüğü telaffuz etmesini buyunnuştur, ama elbet genç adam o sözcüğü hiç çal ış- '

mamıştır.

Don Juan benim ona daha sonra ne olduğunu sorayım, diye bekler görünüyordu, ben de öyle .yaptım.

Saf görünmeye çalışarak öykünün sonunu merak ediyormuşçasına, "Peki, sonra ne ol muş?" diye sordum .

"Genç adam kurnaz m ı kurnazınış hani ," dedi don .Juan,

"görevlinin anahtar sözcüğü unuttuğunu çakıverıniş ve adaın

daha ona bi şey diyemeden önce, altı aydır o sözcüğün üzerinde çalışmış olduğunu itiraf edivern iş. "

Don Juan yeniden dural ayarak, gözlerinde şeytanca bir parıltıyla yüzüme baktı. Bu kez zihnimi al lak bullak etmişti.

Genç adamın itirafı hiç hesapta yoktu ve artık öykünün nasıl

biteceğini tahmin edemiyordum.

Gerçekten meraklanıp, ;'E, sonra ne ol uyor?" diye sordum.

Don Juan, "Elbet, genç adamı o anda öldi.irıni.işler," diyerek kahkahayla gülmeye başladı.

Beni böyle merakta bırakması çok hoşuına gitmişti; en çok

da, öyküyü benim durumuma bağlama biçimini beğenmiştim.

Daha da gerçeği, bütün bunları bana u ygun düşecek biçimde

kurduğu bel l iydi. Benimle pek ince va sanatkarane bir biçimde

dalga geçiyordu. Ben de gülmeye başladım.

Daha sonra ona, ne denl i aptalca görünse de b itkiler üzerinde gerçekten bir şeyler öğrenmek istediğimi söyledim.

"Hep yürür dururum, çok hoşlanırım yürümekten," dedi.

Beni yanıthunasın, diye konumuzu bile bile değiştinneye

çalıştığını sandım. Üsteleyerek onu karşıma almak istemiyordum.

Don Juan onunla çölde kısa bir gezinti yapmak ister m iyim, diye sordu. Ona, çölde yürümekten büyük zevk alacağımı istekle söyledim.

"Ama piknik yapmıycaz," diye uyardı beni don Juan.

Ben de, onunla çok ciddi bir biçimde çalışmak istediğimi

anlattım. Tıbbi otlarla ilgili bilgi edinmeye, her türlü bilgiyi öğrenmeye gereksinme duyduğumu, harcayacağı zaman ve çaba

ÇEVREMİZDEKİ DÜNYADAN YİNELENEGELEN DOGRULAMALAR

karşılığında ona para verebileceğimi söyledim.

"Benim yanımda çalışırsın," dedim. "Ücretin neyse, öde-

rim."

"Ne kadar vereceksin?" diye sordu.

Sesinde bir hırs titreşimi sezdim.

"Sen ne uygun görürsen," dedim.

"Sen benim zamanıma karşılık . . . kendi zamanını koy," dedi don Juan.

Karşımdakinin pek antika biri olduğunu düşündüm. Ona,

ne demek istediğini anlayamadığımı söyledim. O da, bitkiler

üzerinde söylenecek bir şeyin olmadığını, bu nedenle para almasının söz konusu olamayacağı karşılığını verdi .

Delici bakışlarını gözlerime yöneltmişti.

Kaşlarını çatarak, "Ne yapıyorsun cebinde öyle," diye sordu. "Matrakukanla mı oynuyorsun?"

Rüzgar ceketimin çok geniş ceplerinde taşıdığım küçük

bir deftere notlarımı yazdığım bir sırada söylemişti bunu.

Ne yaptığımı ona anlattığımda bir kahkaha patlattı.

Onun gözleri önünde yazarak onu tedirgin etmek istemediğimi söyledim.

"Yazmak istiyorsan, yaz," dedi. "Tedirgin filan olmam

ben."

Evin çevresindeki çölde hava kararana dek yürüdük. Don

Juan bana ne bir bitki gösterdi ne de sözünü etti. Dinlenmek

için genişçe bir çalılığın dibine durduk.

Don Juan, yüzüme bakmaksızın, "Bitkiler çok tuhaf şeylerdir," dedi. "Hem canlıdırlar hem de duyguları vardır."

Tam bunları söylediği anda, ansızın çıkan güçlü bir rüzgar

bizi saran çalılıkları salladı. Çalılıklar hışırdamaya başladı.

Don Juan, daha iyi işitebilmek için sağ elini kulağına yaklaştırarak, "Bak, işittin mi?" diye sordu. "Çalılar da, rüzgar da söylediklerimi doğruluyor."

Gülüvermişim. Buluşmamızı sağlayan arkadaşım zaten,

yaşlı Kızılderilinin son kerte tuhaf biri olduğu için dikkat etmemi söylemişti. Kuşkusuz, "çalılarla iletişimi" de tuhaflıklarından biriydi.

B ir süre daha yürüdük ama, bırak toplamayı , don Juan bana bitki m itki göstemıedi. Çalılıkların arasında dans edercesine ilerliyor, arada bir okşarcasına yapraklara dokunuyordu.

Sonra durarak bir kayaya oturdu ve dinlenmem i , bu arada da

çevreme bakmamı söyledi.

Bense ha bire konuşuyordum. Bitkiler, özellikle peyote

üzerinde bilgi toplamayı çok istediğimi bir kez daha söyledim.

B ana istediğim bilgileri verdiği takdirde onu parasal yönden

ödüllendireceğimi yineledim.

"Para filan vermen gerekmez bana," dedi don Juan. "Sor

bana istediğini . B ildiğim ne varsa anlatacağım sana, sonra da

onlarla ne yapılacağına öğreteceğim."

Don Juan, ardından, bu önerisini kabul edip etmediğimi

sordu. Çok sevinçliydim. Sonra şu pek anlamadığım sözleri

ekledi: "Ola ki, yoktur bitkilere değgin öğrenilecek bi şey, yok

ki onlara değgin söylenebilecek bi söz."

Ne dediğini ya ela bununla ne demek istediğini anlamam ıştıın .

"Ne dedin, don Juan'?" diye sordum.

Don Juan o söylediğini iiç kez yineledi ve tam o sırada al

çak uçuş yapan askeri bir jet, gürültüsüyle yeri göğü inletti.

Don Juan sol elini kulağına yerlqtirerek, "İşte ! " dedi,

"Dünya da ben imle ayıı düşüncede."

Şakacı lığı hoştıına gidiyordu. Kahkahaları içimi coşturuyordu. Konuşmaları onun bana bilgi vereceği bir konuma çekebilmek amacıyla, "Arizonal ı mısın sen, don Juan?" diye sordum.

Yüzüme bakarak başıyla onayladı. Gözleri yorulmuşa

benziyordu. Gözbebeklerinin alt ındaki beyazlığı görebil iyordum.

"Bu yöreden m isin?"

Yanı t vernıeksizin gene başını salladı. Onaylayıcı bir harekete benziyordu bu, ama düşünen bir kimsenin sinirli bir bi

çimde baş sallaması da olabilirdi.

Don Juan, "Ya sen nereli sin'?" diye sordu.

"Güney Amerikalıyım," d iye yanıtladım.

"Orası büyük bi yer. Sen tümünden mi gclmektesin?"

ÇEVREMİZDEKİ DÜNYADAN YİNELENEGELEN DOÔRULAMALAR

B ana bakarken gözleri yine delicileşmişti.

"Bu yönden birbirimize benziyoruz." dedi. "Şimdi burda

oturuyorum ama aslında Sonara yöresinden bi Yaquiyim ben."

"Öyle mi! B enim yurdum ise-"

Sözünü bitiımeden kesti don Juan.

"Tamam, tamam," dedi. "Sen kimsen osun, yurdun bilmem neresi, işte ben de Sonoralı bi Yaquiyim."

Gözleri parlaklaşıverdi ve kahkahası içimde yabansı bir tedirginlik yarattı. B ir yalanımı yakalamış gibi duyumsuyordum.

Tuhaf bir suçluluk duygusuna kapılmama yol açmıştı. Benim

bilmediğim ya da söylemek istemediği bir şeyler bildiği duygusurnı veımekteydi bana.

O yabansı tedirginliğim daha da arttı. Don Juan bunun farkına vaımış olacak ki, ayağa kalkarak, kasabada bir restorana gidip bir şeyler yiyeli m mi, diye sordu.

Yi.iri.iyerek evine dönerken, sonra da arabamla kasabaya

giderken biraz olsun rahatlamı�tım, ama tam gcvşeyebilmiş sayılmazdım. Nedenini tam olarak bilemediğim bir ti.ir yılgınlık içindeydim.

Restoranda ona bira ısmarlamak istediı , ; . Don Juan, bira

dahil hiç alkollü içki kullanmadığını söyledi . Kendi kendime

güldüm. Ona inanmamıştım: bizi buluşturan arkadaşım bana,

"yaşlı Kızılderilinin çoğu zaman küfelik vaziyette dolanıp durduğunu" söylemi şti. İçki konusunda bana yalan söylemiş olsa da, bu beni ilgilendi1mezdi. Ondan hoşlanıyordum; kişiliğinde

bana dinginlik verici bir şeyler vardı.

Kuşkularım yüzümden okunuyor olacak ki, don Juan,

gençliğinde çok içtiğini, ama bir gün alkolü bırakıverdiğini

söyledi.

'"Yaşamımızdaki her şeyi istediğimiz zaman, şıp, diye, kesebileceğiınizin pek az insan farkındadır," deyip parmaklarını şaklattı.

"İnsan sigarayı, içkiyi öyle kolayca bırakabilir mi dersin?"

diye sordum.

Don Juan, kendinden son kerte emin, "Elbet! " dedi. "Sigara, içki bi şey değil. B ı rakmak istersek, bi şey sayılmaz onlar."

Tam o anda, kahve ibriğinde kaynayan su coşkulu bir ses-

le fokurdamaya başlamıştı.

Don Juan, gözleri pırıl pırı l , "Dinle bak ! " diye ünled i .

"Kaynayan su d a beni doğrulamakta."

Biraz duraladıktan sonra, ekledi, "Çevresindeki her şey

destekleyebilir bi insanı . "

Tam b u can alıcı noktada kahve ibriği d e gerçekten utanmazcasına fokurdama sesleri çıkarmaya başlamas ın m ı !

Don Juan ibriğe bakıp yumuşak bir sesle, "Sağ ol," diyerek başını eğdi ve ardından bir kahkaha patlattı.

Şaşırıp kalmıştım. Kahkahası çok yüksek bir sesle çıkını1-

tı, ama bütün bunlar bana gerçeklen zevk veriyordu.

B itkiler üzerinde bana bilgi vermesi için anl aştığımız bu

Kızılderiliyle ilk gerçek "toplantım" burada son bulımıştu. Don

Juan, restoranın kapısında benimle vedal aştı. Ona, bir arkada

şımı ziyarete gideceğimi, ertesi haftanın sonunda onu görmeye

gene geleceğimi söyledim.

"Saat kaçta evde olursun?" diye sordum.

Don Juan incelercesine beni süzdü.

"Sen geldiğinde evde olurum ," diye yanıt verd i .

"Tam olarak n e zaman gelebileceğim i bilmiyorum ki."

"O halde sen gel , canını üzme."

"Ya evde olmazsan?"

Don Jıan gülümseyerek, "Olurum, olurum," eledi ve oradan uzaklaşmaya başladı.

Ardından yetişerek, fotoğraf makinemi getirip onun ve

evinin fotoğraflarını çekmemde bir sakınca var mıdır, diye sordum.

Kaşlarını çatarak, "Kesinlikle olamaz," karşılığını verdi.

"Ya teybimi getirsem? Var mı sakıncası?"

"Ne yazık ki ikisi de kesinlikle olmaz."

Canım sıkılmıştı. Somurtarak, itirazlarında mantıksal bir

neden görmediğimi beli rttim.

Don Juan başını hayır dercesine salladı.

Kararlı bir biçimde, "Bu konuyu unutalım, dedi. Şayet benimle görüşmek istiyorsan, bi daha dönme bu konuya. "

Zayıf d a olsa son bir çabayla, fotoğrafların v e ses bantlarının çalışmam için zorunlu olduğunu söyledim. O da, yaptığı-

DOGRULAMALAR

ÇEVREMİZDEKİ DÜNYADAN YİNELENEGELEN DOGRULAMALAR

ınız her şey için zorunlu olan sadece tek bir şeyin bulunduğunu söyledi. Ona göre bu şey "tin" imiş.

Don Juan, "İnsan tinsiz edemez," dedi. Seninse tinin yok.

Sen asıl buna üzül, fotoğraflara değil. "

"Bununla ne demek . ?"

. .

Don Juan elinin bir hareketiyle sözümü kesti ve gerıye

doğru birkaç adım yürüdü.

Yumu�ak bir sesle, "Muhakkak gelesi n , dedi , sonra elini

sallayarak veda etti.

2

Yaşamöyküsünün Silinmesi

Perşembe, 22 Aralık 1 960

Don Juan, evinin kapısı dibinde, sırt ını duvara yas l amış ot urmaktaydı . Tahta bir süt kasasını ters çev i rip oturmamı. rahat etmem i söyledi. Ben de ona sigaraları verdim . B i r karton s igar;ı getinniştim. S igara içmediğini söyledi , ama hediyem i kabul etti. Çöl gecelerinin soğukluğundan, öteden beriden konuştuk .

Don Juan ' a, b u gelişlerimle onun günlük prograrıı nı aksatıp aksatmadığımı sordum. Kaşları nı çalarcasına yüzüme baktı

YAŞAMÖYKÜSÜNÜNSİLİNMESİ

31

ve günlük programının olmadığını, istersem akşama kadar kalabileceğimi söyledi.

Onun yardımıyla doldurmak istediğim birtakım soyağacı

ve akrabalık çizelgeleri hazırlamıştım. Ayrıca, budunbiliım;el

kaynaklardan, o yöre Kızılderililerine özgü olduğu ileri sürülen

upuzun bir ekinsel özellikler listesi derlemiştim. Bu listeyi don

Juan 'la birlikte inceJeyerek, onun aşina olduklarını işaretlemesini istiyordum.

Önce akrabal ı k çizelgeleriyle başladım.

"Babanın adı neydi?" diye sordum.

Don Juan, son kerte c iddi, "Baba derdim ben ona," dedi .

Biraz keyfim kaçmıştı, ama anlamadığını varsayarak ç alış-

mamı sürdürdüm.

Çizelgeyi ona göstererek bir kutunun babayı bir kutunun

da anayı simgelediğini açıkladım. Örnek olarak da, baba ve ana

sözcüklerinin İngilizce ve İspanyolca ' daki karşılıklarını verdim.

Ola ki önce annesinden başlamam daha iyi olacak, diye

düşündüm.

"Ya annenin adı neydi , ne derdin ona sen?" diye sordum.

Don Juan, safçasına, "Anne derdim ona ben," karşılığını

verdi.

Sabırlı ve saygılı davranmaya çalışarak, "Yani , babana ve

annene ne derdin sen başkaca? Onları nasıl çağırırdın?" diye

sordum.

Don Juan başını kaşıdı ve aptalca bir ifadeyle yüzüme bak-

tı.

'"Vay bee ! " dedi. "Sahi yahu, bi düşüneyim."

Bir anl ık bir duraksamadan sonra bir şey anımsamışçasına

yüzüme baktı. Ben de yazmaya hazırlandım .

Don Juan, c iddi düşüncelere dalmış gibi, "Bak," dedi . "bi

de şöyle çağırırdım onları: Hey, hey, Baba! Hey, Anne ! "

İstemeden güli.iverdim. Hareketleri gerçekten çok komikti, ben o anda onun benimle dalga geçen inamlmaz bir yaşlı adam mı yoksa sadece bunak herifin biri mi olduğunu kestiremiyordum. Sabırlı olmaya çalışarak, ona bunların çok ciddi sorular olduğunu ve bu ç izelgeleri doldurmasının çalışmalarım

için çok gerekl i olduğunu açıkladım. Soyağacı ve kişisel geçmiş kavramlarını anlatmaya çalıştım .

"Babanın ve annenin adları neydi?" diye sordum.

Berrak, sevecen gözleriyle yüzüme baktı, yumuşak ama

sarsılmaz bir kararlılıkla, "Zamanını o saçmalıklarl a yele verme," dedi.

Ne diyeceğimi bilemedim; bu sözleri sanki bir başkası

söylemişti. Daha birkaç saniye önce başını kaşıyan beceriksiz,

ahmak bir Kızılderiliydi, ş imdi de bir anda rollerimizi değiştirivermişti; ahmak olan bendim, don Juan gözlerini bana dikmiş

tanımlanması olanaksız bir bakışla bakmaktaydı-büyüklenmeden de, küstahlıktan da, nefretten de, hor görmeden de uzak mı uzak bir bakıştı bu. Gözleri sevecendi , berraktı ve del iciydi.

Uzun bir sessizlikten sonra, " Ben im kişisel geçmişim, yani yaşamöyküm, yani kişisel tarihim filan yok," dedi don Juan.

"Bi gün yaşamöyküme artık gereksinmem olmadığını bulguladıın, tıpkı içki gibi, fırlatıp attım onu. "

Bununla n e demek istediğini tam anlayamamıştım. Birden

keyfim kaçtı, içime bir korku düştü. Ona istediğim soruyu sorabileceğimi söylediğini anımsattım. Soru sormamın onun için herhangi bir sakıncası olmadığım yineledi.

Don Juan, "Artık yaşamöyküm filan yok benim," dedi ve

incelercesine yüzüme baktı. Sürdürdü ardından, "Artık gereksinme duymayacağımı düşünerek, bi gün boşladım bu şeyleri. "

Yüzüne bakarak, bu sözlerdeki gizli anlamları tahmin etmeye çalıştım.

Tartışmaya hazırlanarak, "İnsan nasıl olur da yaşamöyküsünü bir yana atar?" diye sordum.

"İnsanın önce onu bi yere fırlatıp atına isteğini duyması

gerekir," dedi. "Sonra da azar azar, uyumlu bi biçimde kesip atmaya çalışmalıdır onu . "

"Bir insan niçin böyle b i r istek duysun ki?" diye bağın verdim.

Kendi yaşamöyküme fazlasıyla değer veren bir i nsandım.

Ailemin kökleri çok eskilere uzanıyordu. Ta içimden, onlarsız

yaşamımın hiçbir sürekliliği ya da hedefi kalmayacağına inanıyordum.

YA Ş A M Ö Y K Ü S Ü N Ü N S İ L İ N M E S İ

Don Juan'a dedim ki: "İnsanın yaşamöyküsi.inü bir yere

atmasıyla ne demek istediğini b ana açıklamanı isterdim."

"Yani onu bi yere göm g itsin, demek istediğim şey budur,"

diye verdi yanıtını konuyu noktalarcasına.

Ama direndim, bu konudaki önerisini anlamamış olabileceğimi ileri sürdüm.

"Seni ele alalım," dedim don Juan 'a, "Sen bir Yaquisin.

Bunu değiştiremezsin ki ! "

Gülümseyerek, "Yaquiyim demek, ha?" d iye sordu don

Juan. "Nereden biliyorsun?"

"Doğru ! " diye yanıt verdim. " Elbet, şu anda, kesin olarak

bilemem, ama sen bil iyorsun ya, önemli olan da bu. YaşamöykLisü, dediğimiz şey de zaten böyle olu�muyor mu ! "

Don Juan'ın lafını ağzına tıkadığım inancındayım.

Yanı t verdi: "Benim Yaqui olduğumu ya da olmadığımı

bilmem bunu yaşamöyküsü kılımız ki," dedi. "Ancak başka bi

kimse de bunu bildiği takdirde yaşamöküsü olur bu. İşte sana

diyorum: hiç kimse bunu kesin olarak bilemez."

Bu söylediklerini, ancak biraz eksiğiyle yazabi lmiştim.

Not almayı bırakıp, yüzüne baktım. Bu adamı anlayamıyordum . Zihn imden onunla i lgili izlenimlerimi geçi rmeye başladın; ilk görüşmemiz sırasında bana o benzersiz biçimdeki gizem l i bakışın, çevremizdeki her

şeyden doğrulamalar çıkarsaması ndaki büyüleyiciliği, sinir bozucu ama gülünç yanıtlarıyla uyanıklığı, ana ve babasıyla i lgili soruştunnalarıma karşı oynadığı �aşıı1macalı ama yalın bönlük rolünü, ve beni allak bullak eden sözlerindeki beklenmedik çarpıcılığı.

Don Juan, düşüncelerimi okuırnışçasına, "Benim ne oldu

ğuımı çıkaramıyorsun bi türlü, d i m i?" diye sordu. "Benim kim

ya da ne olduğumu asla bilemeyeceksin sen, zira bi yaşamöyklim yoktur benim."

Sonra, babam var mı, diye sordu. Ben de var, dedim. Babamın, söylemek istediği şeye bir örnek olabileceğini söyledi.

B abamın benim hakkımda ne düşündüğünü anımsamaya çalışmamı istedi.

"Senin baban sana değgin her şeyi bilir," dedi. "Yani , seni

biçimlendirmiştir zihninde. Kim olduğunu, ne yaptığını bil-

mektedir, onun sana değgin kanılarını değiştirebilecek bi güç

yoktur dünyada."

Don Juan, beni tanıyan herkesin bana ilişkin bir fikre sahip olduğunu, benim de tüm edimlerimle o fikirleri desteklemeyi sürdürdüğümü söyledi. "Görmüyor musun?" dedi duygu yüklü bir sesle. "Ana babana, yakınlarına ve arkadaşlarına yaptığın her bi şeyi anlatarak yaşamöykünü ha bire yenileyip durmak zorundasın. Öte yandan, şayet yaşamöyküsü, diye bi şeyin yoksa, kimseye verecek bi hesabın da yoktur; hiç kimse senin

eylemlerine kızamaz ya da ettiklerinden ötürü düş kırıklığına

uğramaz. En güzeli de, hiç kimse seni düşünceleriyle tutsak

edemez."

Ansızın don Juan ' ın anlatmak istediği şey zihnimde açık

ça biçimlendi. Zaten bunu hep biliyoruınuş gibiydim, ama bir

türlü üzerinde durup onu özümseyememi ştim. Yaşamöykümün

olmaması, en azından anlıksal düzeyde son kerte çekici bir

kavramdı; ama gene de ürkütücü ve itici bulduğum bir yalnızl ık duygusu uyandırıyordu bende. Bu duygularımı onunla görüşmek istiyordum, ama kendimi tutmayı yeğledim; içinde bulunduğumuz durumda son kerte tutarsız bir şey vardı. Kültür düzeyi bir üniversite öğrencisininkinden aşağı yaşlı bir Kızılderil iyle felsefi tartışılanı girmeye kalkışmak bana gülünç geliyor, böyle bir şeyi onuruma yediremiyordum. Ama sonuçta, başlarken ona soyağacını sorma niyetimden beni uzaklaştırmıştı işte.

Görüşmemizi, amaçladığım konuya döndünneye çal ışarak, "Ben senden sırf çizelgelerimdeki kimi adları doldurmamızı isterken nasıl oldu da bu konuya geliverdik, hayret," dedim.

"Nasıl olacak, çok basit," dedi don Juan. "Ben sana, kişinin geçmişine değgin sorular sorulmasının saçmalıktan başka bi şey olmadığını

söylediğim için bu konuya geliverdik."

Sesinin titremi kararlıydı. Onu yumuşatamayacağımı görünce, taktiğimi değiştirdim.

"Senin şu yaşamöyküsüzlük düşüncen Yaqui inançlarından biri mi?" diye sordum.

"Benim bi inancım bu."

YAŞAM ÖYKÜSÜNÜN SİLİNMESİ

35

"Nerede öğrendin sen onu?"

"Yaşamımın belli bi döneminde öğrendim ben onu."

"Baban mı öğretmi şti?"

"Hayır. Diyelim ki ben onu kendi kendime öğrendim.

Şimdi de sana bi giz vereceğim, elin boş gitmeyeceksin evine

böylece."

Sesini abartılı bir biçimde alçaltarak fısıldarcasına söylemişti bu sözlerini. Bu beklenmedik davranışını çok komik bularak gülmeye başladım. Onu çok etkileyici bulduğumu itiraf etmel iyim. Zihnimden, onun belki ele gen;ck bir aktör olabileceğini gcçiımekteydim.

"Yaz bakalım," dedi sanki öğrencisiyın iş im gibi. "Elbet

ya ! Not tutmaktan bu denli hoşlandığına göre ... "

Yüzüne baktım. Gözlerim, şaşkınl ığını açığa vurmaktaydı

belli ki. Elleriyle kalçalarına vurarak coşkuyla güldü.

"En iyisi tüm yaşamöyküni.i silmektir," eledi yavaş yavaş,

beceriksizce not aldığımı görerek hana zaman kazandırırcasına. "Zira, başkalarının bizleri tökezleten düşüncelerinden özgür kılacaktır bizi bu."

Bunları gerçekten söylemiş olduğuna inanamıyordum. Bir

an zihnim iyice karıştı. İçimde esen kasırgayı yüzümden oku-

muş olacak ki, bunu anında kul landı.

.

"Bak kendine b i kez," diye sürdürdü. "Şu anda gelmekte

misin, gitmekte m isin, bilmemektesin. B unun nedeni de, benim keneli yaşamöykümü silmiş olmamdır. Ben, azar azar, kendi çevremde ve yaşamımın çevresinde b ir sis tabakası yarattım.

Şimdi artık hiç kimse benim kim olduğumu ya da ne yaptığımı

kesin olarak bilemez."

Bağırırcasına sordum: "Ama sen kendin kim olduğunu biliyorsun, değil mi?"

O ela haykırırcasına, "Elbet ele ... bilmiyorum," dedi ve yüzümdeki şaşkın ifadeye gülerek yerde yuvarlanmaya başladı.

Benim beklediğim gibi, biliyorum, diyeceğine beni inandırabilmek amacıyla epeyce uzun bir ara vermişti. Onun bu kurnazca oyunu beni çok ürkütmüştü. D üpedüz korkuyordum.

Don Juan sesini tokla�tırarak, "Sana bugün vereceğim kü

çük giz de işte bu," dedi . "Hiç kimse bilmez benim yaşamöy-

kümü. K im olduğumu ya da ne yaptğımı hiç kimse bilmez.

B en bile."

Gözlerini şaşı gibi yaptı. Bana değil, sağ omzumun üzerinden ötelere doğru bakmaktaydı. Bağdaş kurmuş oturuyordu, sırtını dik tutmasına karşın öyle gevşemiş görünüyordu ki! O

anda tam bir vahşet tablosu oluşturuyordu. Onun, çocukluğumun masalımsı kovboy filmlerindeki bir Kızılderili reis, bir

"derisi kızıl savaşçı" olduğunu düşledim. Duygusall ığım beni

sürükledi sürükledi ve benliğimi sinsiler sinsisi çelişkili bir

duygu sardı. Ondan çok hoşlandığımı içtenlikle söyleyebilirdim, ama aynı anda ondan ödüm koparcasına korkuyordum.

O yabansı bakışını uzun süre öylece tuttu .

B aşını, çevreyi gösterircesine döndürerek, "Ben bütün bu

şeylerken, kim olduğumu nasıl bilebilirim?" dedi.

Sonra bana bakarak gülümsedi.

"Azar azar çevrede bi s is tabakası yaratmal ısın; her hi şey

kesinliğini yitirene dek, artık hiçbi şeyin bel irl i ya da gerçek olmadığı bi kerteye ulaşana dek çevrendeki lıer hi şeyi silmel isin.

Senin şu andaki sorunun fazlaca açık olıııaıda yat ıyor. Çabaların apaçık; sorunun fazlaca açık. Her bi şeye öyle kesin gözüyle bakmayı bırak. Senin kendini silmeye başlaman gerek."

"Niçinmiş?" diye sordum başkaldırıcasına.

O anda kafama dank etti: don Juan benim adıma bana davranış biçimimi salık vermekteydi. Tüm yaşamım boyunca, artık birisinin bana ne yapmam gerektiğini söylemeye kalkışmasının beni ç ileden çıkarmaya yettiği bir noktaya gelmiştim; bana ne yapmam gerektiğinin söylendiğini düşünmek bile benim o anda savunmaya geçmeme yetiyordu.

Don Juan, dingin, "Bitkiler üzerinde bir şeyler öğrenmek

istediğini söylemiştin," dedi. " B i şeyi karşılığını ödemeden mi

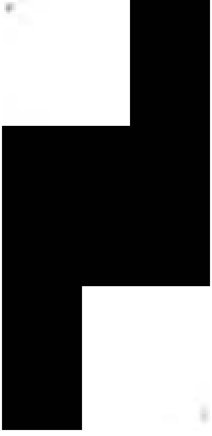
elde etmek istiyorsun? Sen ne sanıyorsun? Anlaştık ya, sen bana sorularını soracaksın, ben de sana bildiklerimi anlatacağım.

Şayet hoşuna gitmiyorsa artık birbirimize söyleyecek bi şeyimiz yok demektir."

Bu yaman dolaysızlığı beni hırçınlaştırdı, ister istemez

onun haklı olduğunu teslim ettim.

"Gel o zaman anl aşalım seninle," diye sürdürdü don Juan.

"Bitkileri öğretmemi istiyorsan, onlarla ilgili söylenecek ger

çekten pek bi şey olmadığından, sen daha biçok başka şey yanında, yaşamöykünü silmek zorundasın."

"Nasıl yani?" diye sordum.

"Önce basit şeylerden başla, gerçekten ne yaptığını açıklamamak gibi. Sonra, seni yakından tanıyan herkesten uzaklaşmalısın. Bunları yaparak, çevrende bi sis tabakası oluşturacaksın."

"Ama çok saçma bunlar," diye karşı çıktım. "İnsanlar beni niçin tanımasınlar? Bunun ne zararı var ki?"

"'Zararı var: zira b i kez seni tanımayagürsünlcr, artık seni

kullanı lar da kullanırlar, ve o andan başlayarak onların düşüncelerinin seni bağlamasını önleyemezsin. Ben kendim, tanınmamış olmanın getirdiği özgürlüğe tutkunum. Kimse beni, örneğ in seni bildikleri gibi, şaşmaz bi kesinlikle bilemez."

"Ama yalancılık sayılır bu."

Don Juan, çıkışırcasına, "Yalanlar da doğrular da ırgalamıyor ben i," dedi. "Yalanlar, salt bi yaşamöyküsü olduğu sürece yalandır. "

Karşı çıkarak , insanları bile bile aldatmaktan ya da yanıl�

ınaktan hoşlanmadığımı i leri sürdüm. Buna karşılık o da, zaten

herkesi yanıltmakta olduğumu söyledi.

Yaşlı adam, yaşamımdaki bir bamteline basmıştı. O dedi

ği şeyle neyi kastettiğini ya da herkesi aldatmakta olduğumu

nasıl bildiğini son11ak için durmadım bile. S ırf, onun söylediklerine tepkimi, kimi açıklamalarla kendimi savunarak dile getirdim. Ben gerçekte yaşamım boyunca bir tek yalan bile söyleınemişken, ailemin ve arkadaşlarımın bana güvenilemez biri , diye baktıklarını bildiğimi, bu yüzden acı çektiğimi anlattım.

Don Juan, "Sen oldun bittin yalan söylemeyi iyi kıvırıyorsun," dedi. "Tek eksiğin, o yalanları niçin söylediğini bilememendi. Artık biliyorsun."

Hemen k arşı çıkarak dedim ki: "İnsanların beni güvenilemez bulmalarından bıktım usandım artık, dediydim sana. "

"Güvenilcınezliğin doğru ama," dedi don Juan inançla.

Haykırdım: "Canları cehenneme, güvenilemezseın güvenilcmcziın, ne yapayım yan i ! "

Karamsarlığım onu ciddileştirecek yerde, makaraları koyuvermesine neden olmuştu. O moruk heriften, kendine bu denli güvenmesinden ötürü gerçekten tiksiniyordum. Ne yazık

ki, bana ilişkin söyledikleri doğruydu hep.

Bir süre sonra d inginleştim; don Juan konuşmasını sürdür-

dü.

"İnsanın kişisel geçmişi yoksa," diye açıkl adı, "söylediği

hiçbi şey yalan, diye algılanmaz. Senin hatan, herkese her bi

şeyi, kendini tutamayıp, açıklama zorunda kalmandır, bunu yapaken bi yandan da yaptığın şeyin taptaze, yepyeni bi şey olmasını istemendir. Yaptığın her bi şeyi açıkladıktan sonra coşkunluğumı sürdüremediğin için de, olayı canlı tutmak amacıyla yalanlara başvurmandır. "

Konuşmalarımızın vardığı aşama beni gerçekten şaşk ına

çevirmişti. Görüşmelerimizi elimden geldiğince ayrıntı larıyla,

kendi önyargılarım ya da don Juan ' m sözlerindeki anlamlar

üzerinde kafa yomıak yeri ne onun söylediği şeyler üzerinde

yoğunlaşarak defterime yazdım.

Don Juan, "Şu andan başlayarak, insanl ara gösterıııek istediğin şeyleri göstermel isin s ı rf, " ded i, "'ama bunu nası l yapmış

olduğunu h iç söylemeden."

"Ben s ır saklayamam ki!" diye söylendim. "Bu anlattıklarının bana bir yararı yok."

Don Juan, gözlerinde keskin pırıltılar, "Değ iş o zaman ! "

diye kesip attı.

Vahş i bir hayvana benziyordu. Oysa clüşünceleri çok tutarlıydı. , onları çok güzel dile geti riyordu . Tedirginliğim yerini sin irlendirici bir şaşkınlığa bırakmaktaydı .

"Anlamaya çalış," diye sürdürdü don Juan, "iki seçeneğ imiz var yalnızca; ya her bi şeye gerçek ve kesin, diye bakarız ya da öyle bakmayız. B irinci yolu tutarsak, kendimizden de

dünyadan ela bi tat alamaz, sıkı ntıdan patlarız. İkinci yolu tutar

da yaşamöyküınüzü silersek, bi sis yaratırız çevrem izde, tavşanın nerden çıkıvereceğini kimselerin, kendimizin bile bi lemediğimiz son keı1e coşkul u ve g izemli bir durum yaratırız. "

Yaşamöykümüzi.i sil meni n güvensizlik duygumuzu art t ırmaktan ba�ka bir �eye yaramayacağını ileri sürdüm.

YA Ş A M Ö Y K Ü S Ü N Ü N S İ L İ N M E S İ

"Hiçbi şeyin kesin olmaması durumunda uyanık kalırız

biz," dedi, "sürekli tetikte dururuz. Tavşanı n hangi çalılığın ardında saklandığını bilmemek, her bi şeyi biliyormuşçasına davranmaktan çok daha coşturucudur."

Çok uzun süre başkaca bir şey söylemedi; salt sessizlik

içinde bir saat kadar öyle oturduk. Ne soracağımı bilemiyordum. Sonunda, don Juan ayağa kalktı ve arabamla onu yakınımızdaki kasabaya götünnemi istedi.

Nedenini bilemiyordum ama konuşmalarımız beni tüketmişti. Uyumak istiyordum. Don Juan yolda durmamı, gevşemek istiyorsam yolun kenarında yer alan k ii<,;ük bir tepenin üstündeki düzlüğe tırmanarak başım doğuya dönük karınüstü uzanmam gerektiğini söyledi.

Hal inde bir ivecenlik sezmiştim. Ama tartışmaya yanaşmadım; belki de konuşamayacak den l i yorgundum. Tepeye tırmanarak dediklerini yaptım. Yalnızca i k i üç saat kadar uyumuştum, ama enerj imin yenilenmes ine yetmişti bu.

Sonnı, kasaba merkezine doğru yola koyulduk. Don Juan

orada onu bırakmamı istedi.

Arabadan ç ıkarken, "Gene gelesin, ha! " dedi. "Sakın gelmemezlik etme."

3

Kendini Beğenmişliğin Yitirilmesi

Yaşlı Kızılderiliyi bulmamı sağlayan arkadaşı ma, don Juan ' a

yapmı ş olduğum ilk iki ziyaretimi anlatma fırsatını bu lnıuştum. A rkadaşım, zamanımı boşuna harcadığım kanısındaydı.

Ona, neler görüştüğümüzü tüm ayrıtılarıyla aktardım. Ama o,

arkadaşım, benim yaşlı ve ahmak bir bunağı gözümde büyüttüğüm, onu destansılaştırdığırn kanısındaydı .

Böylesi akıl almaz birini destansılaştınnaya hiç de niyetim

yoktu doğrusu. Kişiliğime yönel ik eleştirileri yüzünden ona

karşı beslediğim sevginin giderek azaldığını görerek üzülüyor-

K E N D İ N İ B E Ô E N M İ Ş L İ Ü İ N Y İ T İ R İ L M E S İ

dum. Gene d e itiraf etmel iyim ki, eleşt iri leri n i n tümü d e yerinde, kesin ve her bakımdan doğruydu.

Bumda benim ikilemimin düğümlendiği nokta, don Juan 'ın benim dünyaya i l işkin bütün önyarg ı larımı darmadağın etmeyi pekfüfl başarmış olduğunu kabul etmedeki isteksizliğim

ile '"yaşlı Kızılderilinin kaçığın tekinden başka b i r şey olmadı

ğı"na inanan arkadaşıma katılmadaki isteks izl iğimdi.

Bu açımızın üzerinde daha bir \:özüıııc ulaşamadan önce,

don J uan 'a bir ziyaret daha yapmamın ka<,:ınılmazlığını hissediyordum.

Çarşamlw, 28 A ralık 1 960

Ev ine daha heni.iz varmıştım ki, don Juan hemen beni çöldeki

çalıl ıklarda yürüyüşe çıkardı. Ona getirmiş olduğum yiyeceklerin bulunduğu pakete bakmamıştı bile. Beni bekliyora benziyordu.

Saatlerce yürüdük. Ne bitki topladı ne de bir bitki gösterdi. Buna karşın, bana bir "doğru yürüme biçimi" öğretti. D ikkatimi patikanın ve çevremin üzerinde tutabilmem için, yürürken el parmakları mı hafifçe kıvırmam gerektiğini söyledi. B enim her zamanki yi.irüyi.işi.ıınün kuvvetten düşürücü olduğunu, ayrıca insanın yürürken elleriyle h içbir şey taşımaması gerektiğini anlattı. Şayet bir şey taşımak gerekiyorsa, bunun bir sırt çantasında ya da omuza asılan türden bir file ya da torbada ta

şınması gerektiğini söyledi. Ona göre, insan ellerini belli bir bi

çimde tutmaya çalışarak büyük güç kazanabilir, bilinçliliğini

genişletebilirrniş.

Tartışmayı. bir yana bırakıp paıınaklarıını anlattığı biçimde kıvırdım, ve yürümem i sürdürdüm. Gücümde de, bilinçl ili

ğimcle de bir değişme olmadı.

Yürüyüşümüz sabahleyin başlaım�tı, öğleyin dinlenmek

için durduk. Çok terlemiştim, mataramdan su içmek için davranıyordum ki, don Juan yalnızca bir yudum içmemin daha doğru olacağını söyleyerek beni önledi. Bodur, sarımtırak bir

çalıdan birkaç yaprak kopararak onları ç iğnemeye başladı. B i-

razım da bana vererek bunların çok yararlı olduğunu, yavaş yavaş çiğnediğim takdirde susuzluğumun yok ol acağını söyledi.

Pek öyle olmamıştı, ama bir tedirginlik de yaratmamıştı.

Don Juan düşüncelerimi okumuş olacak ki, genç ve güçlü

olduğum için bedenimin birazcık anlayışsız olmasııdan ötürü

hiçbir şey farkedemeyip "doğru yürüme biçimi"nin ya da yaprakları çiğnemenin yararlarını algılayamamış olduğum açıklamasını yaptı.

Gülüyordu. Oysa benim içimden gülmek filaı gelmiyordu. Bu durumum onu daha da cğlcndirmişe benziyordu. Bedenimin gerçekte anlayışsız değil de bir parça uyu�uk olduğunu söyleyerek az önceki sözlerinde bir düzeltme yapt ı.

Tam o anda koskoca bir karga, gaklayarak üzerim izden uçtu. Ürküveıniştim. Gülmeye başladım. Böyle bir şeye gülünmesi gerekir, diye düşünmüştüm. Ama don Juan. beni lıayrete düşürecek bir biçimde, kolumu sıkıca tutarak sarstı

beni susturdu. Yüzü son kerte ciddileşm işti.

Neden söz ettiğini bil iyormuşum gibi, "(iiillinecek bi şey

diyil ki bu," dedi sertçe.

Açıklama istedim ondan . O, kalıve ibri ğine gü ldüğüne göre, benim kargaya gülmemin oıı ıı iilke kndi rıı i ş olmasını anlayamadığımı söyledim.

"O gördüğün salt bi karga değildi k i ! " di yL' ünledi.

"Ama gördüm, bir kargaydı o," diye dircıtiıı .

Don Juan, boğuk bir sesle, "Bi şey görıned in sen, kaz kafa," dedi.

Ondan böyle bir kabalık beklemiyordum. İnsanları kızdırmaktan hoşl anmadığımı, ola ki ordan çekip gitmemin daha iyi olacağını, zaten onun da o gün buluttan nem kaptığını söyledim.

Don Juan, sanki ben onu eğlendirmeye çal ışan bir soytarıymışım gibi gürültülü b ir kahkaha kopardı. Tedirginliğim de, sıkılmam da giderek artıyordu.

"Bu ne sertlik böyle," deyiverdi don Juan. "Kendini amma

ciddiye al ıyorsun, h a ! "

Yapıştırdım ben de: "Sen de aynı şeyi yapm ıyor muydun?

B ana öfkelendiğin zaman kendini ciddiye almamış mıydın?"

K E N D İ N İ B E Ô E N M İ Ş L İ Ö İ N Y İ T İ R İ L M E S İ

Don Juan bana öfkelenmeyi aklının ucundan b ile geçirmediğini söyledi. Delici bakışlarını gözlerime gene dikmişti.

"O gördüği.in, di.inyanın bi doğrulaması değildi," dedi.

"Uçan ya da gaklayan kargalarsa, kesinl ikle doğnılama sayılmaz. O karga bi yoraydı ! "

"Ne yorası'?"

·'Kehanet yani, bi haberci."

"Neyin habercisi?"

Don Juan bilmecems i bir yanıt verdi: "Seninle ilgili çok

önemli bi im."

Tam o anda ri.izgar kısa bir çalı parçası ıı ayaklarımın dibine süreklem işti.

Don Juan, "Bak, bu bi doğru lamaydı ! " diye haykırdı birden. Işıldayan gözleriyle bana bakıyor ve karnı hoplaya hoplaya gülüyordu.

Kendi yabansı oyununun kural larını kendisi yaparak bana

hep takıldığını düşünmeye başlamıştım; yani, onun gülmesi

serbest, benim gi.ilmemse yasak. Ta burama gelmişti bir kez daha, kendisiyle ilgili b irikmiş düşüncelerimi kustum ona.

Darılmış ya da k ırılmış görünmüyordu hiç. Gülüyordu yalnızca. Bu gülmesi beni daha da ç ileden çıkarmıştı. Beni bile bile maskaraya çeviıııeye çal ıştığını düşündüm. Hemen o anda,

.. bilimsel araştırmalarımı" kesmeye karar verdim.

Ayağa kalkıp, ev ine dönmemizi istedim, ordan arabama

atlayıp Los Angeles 'e gideceğimi söyledim.

"Otur yerine ! " dedi don J uan buyurcasına. "Yaşl ı hanımlar

gibi hemen de küsi.iyorsun. Gidemezsin şu anda, işimiz daha

bitmedi ki."

Ondan tiksiniyor, aşağılık bir adam olduğunu düşünüyordum .

Don Juan ahmakça bir Meksika ezgis i söylemeye başladı.

O gi.inlede pek ünlü bir halk türkücüsüne öykündüğü bel l iydi.

Kimi heceleri uzatarak, kimilerini de yutarak ezgiyi gülünçleşti riyordu. Öyle komikti ki, dayanamayarak gülmeye başladım.

"'Gördün mü," dedi don Juan , "saçına sapan bi ezgi seni

gü ldürmeye yetiyor. Ama bu b içimde söyleyen o adamla onu

dinlemek için onca para ödeyen milyonlarca kişi gülmüyorlar

IXTLAN Y O L C LJ L LJ Ö LJ

hiç, c iddi bi şey sayıyorlar bu ezgiyi."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordum.

Bu örneği bana, karganın gaklayışını tıpkı söyl ediği o ezgi gibi c iddiye almaksızın gülmüş olmamı anıştırmak amacıyla kasten düzdüğünü düşünmekteydim. Ama bu kez gene şa

şırttı beni . Benim o halk türkücüsü ve onun ezgilerine bayılan,

kendini beğenmiş, ve akl ı başmda hiçbir kimsenin iplcıneyccc

ği saçmalıkları son kerte ciddiye alan insanlara benzediğimi

söyledi.

Sonra, belleğimi tazelercesine, daha önce "bitkilerin öğrenilmesi" konusunda söylediklerinin tümünü özetledi. Gerçekten öğrenmek i stediğim taktirde, davranışlarımın büyük bir bölümünü yeni den b içimlendiıınem gerektiğini özell ikle vurguladı.

Tepem öyle atmıştı ki, not almak için bile olağanüslli bir

çaba harcamam gerekiyordu.

"Kendini fazlaca ciddiye alrnaktasın," ded i yavaşça. "Aklınca pek önem vermektcsin kend inı.::. Bunu değiştirmelisin!

Kendine verdiğin o pis öncıı yi.izliıiclen, birazcık sıkışınca hemen kaçıp gitmeyi düşünebi l iyorsun. Herhalde karakter sahibi olduğunu sanıyorsun böylece. Ama saçmalıktır bu! Zayıfl ıktır,

kendini beğenmişliktir! "

Karşı çıkmaya çalıştıysam da tınmadı. Yaşamım boyunca,

bir türlü sıyrıl amadığım o aşırı kendimi beğennlişlik duygum

yüzünden hiçbi r şeyi sonuçlandıramamış olduğumu bel irtti.

Bunları söylerkenki kesinliğini görerek hayrete eli.işti.im .

Elbet doğru söylemekteydi; b u d a yalnızca öfkelenmeme değil

korkmama da yol açıyordu.

Sesinde abartılı ağırbaş lı lık t itremleri, "Kendini beğenm işlik, tıpkı yaşamöyküsü gibi kurtulunması gereken bi başka şeydir," dedi don Juan.

Onunla tartışmayı kesinlik le istemiyordum. İçinde bulunduğumuz durum buna hiç de elverişli değ ildi; o hazır olana dek eve dönmeyecekti-bense, yolu bilmiyordum . Onunla kalmak

zorundaydım.

B irden yabansı bir biçimde dev indi, çevres indeki havayı

koklar gibiydi, başını hafifçe, tartımlı bir biçimde salladı. Ola-

K E N D İ N İ B E G E N M İ Ş L İ G İ N Y İ T İ R İ L M E S İ

ğandışı bir tetikl ik durumuna geçmişti. Dönerek, şaşınnışçasına merakla beni süzdü. Gözlerini, bel irli bir şeyi arar gibi bedenim üzerinde bir aşağı bir yukarı gezdirdi; sonra ansızın aya

ğa kalkarak hızla yürümeye başladı. Nerdeyse koşuyordu. Onu

izledim. B ir saat kadar çok hızlı adımlarla i lerledi.

Sonunda, kayalık bir tepenin dibinde durdu. B ir çalı lığın

gölgesinde oturduk. Koşar adım gitmemiz beni iyice yormuştu, ama daha dinginleşmiş gibiydim. Bendeki bu değişiklik bana pek yabancı gelmişti. İçim içime sığmıyordu, oysa tartışmamızın ardından o koşarcasına yi.ıtiyi.işümüz başladığında, ona diş bilemekteyidim.

"Çok acayip bir şey bu," dedim, "ama ş imdi gerçekten çok

keyitl iyim."

Ötelerde bir karganın gakl adığını işittim. Don Juan paıma

ğını sağ kulağına doğru kaldırarak güldü.

"Bi yoraydı o," dedi.

Küçük bir kaya parçası tepeden aşağıya, gürültülü sesler

çıkararak yuvarlandı ve çalılığa takılıp durdu.

Don Juan yüksek sesle gülerek paımağını sesin geldiği yöne doğru uzattı.

"Bu da bi doğrulamaydı," dedi.

Sonra, don Juan bana, kendimi beğenmişliğiın üzerinde

konuşmaya hazır olup olmadığımı sordu. Güldüm; az önceki

öfkem öyle uzaklarda kalmış gibiydi ki, nasıl olup da ona öyle

kızmış olduğumu b ir türlü anl ayamıyordum.

"Bana neler olduğunu anlayamıyorum," dedim. "Sana kızmıştım, şimdiyse n için kızmış o lduğumu bile bilmiyorum."

"Bizi saran şu dünya gizlerle doludur," dedi. "Sırlarını kol ayca sunmaz öyle."

Onun bu bilmecemsi sözleri çok hoşuma gidiyordu. Meydan okuyan, giz dolu bir şeyler v ardı onlarda. Onların b irtakım gizli anlamlarla yüklü mü yoksa sırf sıradan saçmalıklar mı olduklarını kescirem i yordum.

Don Juan, "Şayet çölün bu yöresine gene gelecek olursan," dedi, "bugün durmuş olduğumuz o kayalık tepeden uzak dur. Vebadan kaçar gibi kaç ordan."

"Niçin? Ne oldu ki?"

"Şimdi anlatmanın sırası değil," dedi don Juan. "Şimdi senin kendini beğenmişliğini yitirmenle ilgileneceğiz. Sen kendini dünyanın en önemli şeyi sandığın sürece, seni saran bu dünyayı layıkıyla anlayamazsın. At-gözlüğü takılmış bi at gibisin sen, kendinden başka hiçbi şey görmüyorsun."

Don Juan bir an beni inceledi.

Küçük bir bitkiyi göstererek, "Bu ki.içlik arkadaşımla konuşacağım biraz," dedi.

B itkinin önünde diz çökerek onu okşamaya, onunla konuşmaya başladı. Önce ne söylediğini anlamamıştı m, ama don Juan dil değiştirerek bitkiyle İspanyolca konuşınaya geçti. Bir süre anlaşılmaz bir şeyler söyledi. Sonra ayağa kalktı.

"Önemli olan şey, bi bitkiye ne söyled iğin değildir," dedi.

"Sözcükleri uydurarak söyleyebil irsin; öneml i olan şey, bitkiyi

beğendiğin duygusudur, ona bi eşitin gibi davranmandır. "

Don Juan, b itkileri toplayan bir ki ıııscıiıı b i r bitkiyi her

kopanşında onları aldığı için özür di lemesi, ileride bir gün kendi gövdesinin de onları besleyeceğim: il işkin onlara söz vermesi gerektiğini anlattı . "

"Böylece somıçta bitkiler ek biz d e başa baş geliyoruz," dedi. "Ne biz ne de onlar daha az ya da daha çok önemli değiliz.

"Gelsene, konuş bu ki.içi.ik bitkiyle az bi," diye dayattı don

Juan. "Artık kendini pek önemsemediğini anlat ona."

B itkinin önünde diz çökmesine çöktüm de, bir türlü onunla konuşmaya başlayamadım. Bi bitkiyle konuşmak çocukça geliyor, durmadan gülüyordum. Kızgın değildim, ama.

Don Juan sırtımı tıpışlayarak, vazgeçmemi ve hiç olmazsa

dinginliğimi yitirmemiş olduğumu söyledi .

"Şu tepelere doğru git, orada kendi kendine alıştırına yaparsın."

B itkilerle sessiz olarak, içimden konuşmamın doğru olup olmayacağını sordum.

Don Juan güldü ve eliyle hafifçe başıma vurdu.

"Hayır!" dedi. "Sana yanıt vermelerini istiyorsan, onl:ırla yüksek sesle ve açık seçik bi biçimde konuşmalısın."

Onun bu tuhaflıklarına için için gülerek, söylediği yere doğru i lerledim. Hatta bitkilerle konuşmayı bile denedim, ama

K E N D İ N İ B E Ô E N M İ Ş L İ Ô İ N Y İ T İ R İ L M E S İ

yaptığım şeyin son kerte gülünç olduğu duygusu daha ağır basarak beni engelliyordu.

Orada yeterli olduğunu düşündüğüm bir süre kaldıktan

sonra don Juan ' ın bulunduğu yere döndüm. B itkilerle konuşmadığımı bildiğine kuşku yoktu.

Yüzüme hiç bakmıyordu. Eliyle, yanına oturmamı imledi .

"Dikkatlice bana bak," dedi. "Küçük arkadaşımla biraz

konuşacağım. "

Küçük bitkinin önünde d i z çöktü; birkaç dakika boyunca

bedenini devindirip kıvırırken konuşmasını ve gülmesini sürdürdü.

Aklını yitirdiği kanısındaydım.

Diz çökme durumundan ayağa kalkarak, "Bu küçük bitki

bana, onu yemeni n çok tat verici olduğunu sana söylememi istedi," dedi. "Onlardan bi avuç kadarını yiyen birinin pek sağlıklı kalacağını söyledi. Şuracıkta onlardan bi alaymı bulabileceğimizi de ekledi."

Don Juan yüz elli metre ötedeki bir bayırı gösterdi.

"Hadi gidip bi bakalım," dedi.

Onun bu komikliğine güldüm. Bu yöreyi avucunun içi gibi bildiğinden, yenilebilen ya da sağaltıcı bitkilerin yerlerini çok iyi bildiğinden ötürü, o bitkileri orada bul abileceğimizden

kuşkum yoktu.

Dediği o yere doğru giderken, don Juan bana o bitkilerin

hem besleyici, hem de sağaltıcı özelliklere sahip olduğunu, bu

yüzden onları dikkatle incelememi söyledi.

Ben de, yarı şaka, bunları ona o küçük bitkinin mi söylediğini sordum. Don J uan duruverdi-hayretle beni incelemeye başladı. B aşını iki yana sallamaktaydı.

"Ah ! " diye haykırdı gülerek. "Senin şu sivri aklın yok mu,

vallahi senin zevzekliğinin nedeni o. Tüm yaşamım boyunca

bildiğim bi şeyi niye söylesin ki o küçük bitki?"

Don Juan sonra bana o söz konusu bitkinin çeşitli özelliklerini ta çocukluğundan beri bildiğini, o küçük bitkinin ona şimdi gittiğimiz yerde daha bir alayının yetiştiğini, ve don Juan 'ın bunları bana anlatmasında bir sakınca olmadığını söylediğini açıkladı.

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

Bayıra vardığımızda, koskoca bir küme o bitkilerden gördüm. İçimden gülmek geldiyse de, don Juan vakit bı rakmadı .

Ordaki bitkilere teşekkür etmemi istedi. Bunalırcasına bir utanma duygusu bastırdığından dudaklarımı bir türlü kımı ldatamadım.

Don Juan sevecence gülümseyerek o bilmecemsi sözlerinden birini daha yapıştırdı. Söylediği şeyin anlamını çıkarabilmem için daha zaman tanı rcasına, o sözü üç dört kez yineledi.

"Bizi saran bu dünya bi g izdir," diyordu . "Biz insanlar

öbür şeylerden daha üstün değiliz ki ! Küçük bi bitki bize cömertçe davrandığında, ona teşekkür etmemiz gerekir, yoksa bizi burdan bi yere bırakmaz, ha!"

B unları söylerken bana nasıl baktığını görünce tüylerim

ürperdi. Hemen bitkilerin üzerine yüksek sesle, "Sağ olasın ! "

dedim.

Don Juan, kendini tutarcasına, sessizce kesik kesik gü lmeye başladı.

Bir saat kadar daha yürüdükten sonra, don Juaı ı ' ın evine

dönüşe geçt ik. Bir ara epey geride kalın ıştıın, don J umı ona yetişmem için bekledi . Parmakları mı kıvırıp kıvırınadığıına bakıyordu. Kıvırmayı unutmuştum. Buyururcasına, onunla yürüdü

ğüm zamanlar onun hareketlerini gözlemlemem, ona öykünmem gerektiğini, aksi takdirde hiç ona gelememi söyledi.

Beni azarlarcasına, "Çocuk bekler gibi bekleyip duramam

ben seni," dedi.

Bu sözü bende derin bir utanç ve şaşkınlık duygusu yaratmıştı. Onun gibi yaşlı bir adam nasıl oluyordu da benden çok daha hızlı yürüyebiliyordu?

Ben kendimi atletik ve güçlü biri,

diye görüyordum, oysa ona yetişebilmem için o durup ben i

beklemek zorunda kalnuştı.

Parmaklarımı kıvırdım ve onun o şaşılası arşınlamalarına

rahatça adım uydurabildim. Hatta, kimileyin, ellerim in ben i

i leriye ileriye çektiği n i duyumsuyordum.

İçim coşuyordu. Bu Kızılderili yaşlısıyla öyle anlamsızca

yürümek bana mutluluk veriyordu. Konuşmayı boşlamıştım.

Bana peyote bitkilerini göstennesini istiyordum ondan, boyuna. Sonunda, don Juan yüzüme baktı, ama hiçbir �ey demedi.

Bir Danışmandır Ölüm

Çarşamba, 25 -0cak 1 961

"Bana peyoteyi ne zaman öğreteceksin?" diye sordum.

Daha önce yaptığı gibi yanıt vermedi don Juan, kaçık birisiymişim gibi yüzüme baktı yalnızca.

Günlük konuşmalarımız sırasında, birçok kez, sorup durmuştum zaten, o da her soruşumda kaşlarını çatarak başını sallamıştı . Ne olumlu ne de olumsuz bir devinimdi bu; daha çok bir çaresizlik, bir kanıksamışlık imine benziyordu.

I X T L A N Y O L C U L U Ü LJ

Birden ayağa dikildi. O sırada, evinin önündeki toprak zeminde oturmaktaydık. Don Juan başının bel irsiz bir devinimiyle onu izlememi imledi.

Güneye, çöldeki çalılığa doğru ilerledik. Yürürken, kendimi beğenmişliğimle kişisel geçmişimin yararsızlığının bilincinde olmam gerektiğini yineledi durdu.

Ansızın bana doğru dönüp "Senin arkadaşların," dedi,

,

"hani şu seni uzun süredir tanıyan kişiler... onları hemen terketmelisin."

Gene dcl ileştiğini clüşündliın; bu konuda diretmesini aptalca buluyordum, ama bir şey demedim. Don Juan beni yan gözle süzdükten sonra gül meye ba� ladı.

Uzun bir yürüyü�tcn sonra bir mola verdik. Tam oturmak

üzereydim ki, don Juan on beş met re kadar ötem izdeki bitkilerin yanına gidip onlarla yüksek, anl aş ı l ı r hir sesle konuşmamı söyledi . Hemen tedirginleştiın , biraz da korkımıştuın. Onun tekinsiz buyrukları dayanılmaz bir kerteye varmıştı, bitkilerle konuşmayı pek gülünç bulduğum için dediğini yapamayacağı mı ona bir kez daha anlattım. Buna verdiği yanıt sadece, kendimi beğenmişliğimin, kendime verdiğim önemin s ınırsız olduğuydu. Ansızın bir karar vermişcesine, doğal olarak içimden gelmedikçe ve gevşemedikçe bitkilerle konuşmaya çal ışınamamı söyledi.

"Bi yandan onları tanımaya çalışacaksın, bi yandan da çalışmadan kıçının üstünde oturacaksın, olmaz öyle şey," dedi suçlarcasına. "Ne yaptığını sanıyorsun sen'?"

Ben de açıklamaya çalıştım gerçek niyetimin bu bitkilerin

,

kullanımları üzerinde bilgi edinmek olduğunu, bu yüzden beni

aydınlatmasını dilediğimi yineledim. Hatta harcayacağı zaman

ve emeğin karşılığını ödemeyi önerdiğimi anımsattım.

"Sana biraz para vereyim," eledim . "O zaman ikimiz de rahatlarız. Sana para verirsem, istediğim her şeyi sorabilirim, sen de benim adamım, benim danışmanım olursun. Senin için karlı bir iş olur bu. Ne dersin, don Juan?"

Don Juan küçümsercesine bana baktı; alt dudağıyla dilini

titreştirip zorlu bir soluk vererek yellenme sesi çıkardı.

Yüzümün aldığı aşırı şaşırmı�lık görünümüne bakarak ,

"İşte bunu derim, dedi, ardından çılgınlar gibi güldü.

"

Onunla başa çıkamayacağımı iyice anlamıştım . Onca yaşına karşın, coşkun, taşkın ve güçlü mü güçlüydü. Yen i tanıştığımızda, o denli yaşlı oluşu , onun bana yetkin bir danışman bir

,

bilgi sağlayıcıs ı olabileceğini (füşündürınüştü . En iyi bilgi sağlayıcılarının, konuşmaktan başka bir şey yapacak takatleri kalmamış olduğundan ötürü yaşlılar arasından çıktığını işitip duy

ımışumdur. Gel gelelim, don Juan tam bir musibetti. Beni şaşkına çevirmediği bir gün geçmiyordu doğrusu çekin iyordum

,

ondan. B izi tanıştıran arkadaşım haklıydı. Eksantrik bir yaşlı

Kızılderi liydi o; arkadaşımın dediği gibi sabah akşam kör kütük sarhoş dolaştığı filan yoktu, ama daha da kötüs üydü bir de

,

liydi o. Daha önce duyumsadığım o ürkünç kuşku ve korkuya

bir kez daha kapıldım. Oysa artık bunların üstesinden gelmiş

olduğumu sanıyordum. Hatta kendimi, onu gene ziyaret etmek

istediğime inandırmakta pek fazla güçlük çekmem iştim. Ne

var ki, kendimin de, için iç in onun gibi olmak istediğimi farkettiğim zaman, ola ki benim de az buçuk bir kaçık olduğumu istemeye istemeye düşünmeye başladım. Benim kendimi be

ğenmişlik duygumun bir engel oluşturduğu düşüncesi ben i ger

çekten sarsmıştı. Ama bütün bunlar besbelli ki sıii', kendi kendime yürüttüğüm birtakım önem siz fik irlerdi; ancak onun o hiç alışmadığım davranışlarıyla karşı karşıya geldiğim zaman, yeniden korkuya kapılmaya başlamış, ve ondan uzaklaşmaya karar vermiştim.

Çok farklı insan lar olduğumuz inancıyla artık birlikte çalışmamız olasılığının söz konusu olamayacağı yargısına vardım.

Don Juan, gözlerini yere dikerek, "İkimizden birimizin de

ğişmesi gerek," dedi. "O da kim, bil iyorsun . "

Bir Meksika halk türküsünü mırıldanmaya başladı-başını ansızm kaldırıp bana sertçe baktı. Gözleri alev alevdi. Gözlerim i, onları başka bir yerlere çevim1eye ya da kapatmaya çalı�tı ysam da, onun bakışlarından koparamadığımı görerek şaş-

.

kına döndüm.

Don Juan, gözlerinde neler gördüğümü söylememi istedi .

Bir şey görmediğimi söylediysem de, gözlerinin bende n e duy-

gular yaratmış olduğunu anlatmam için dayattı. Ona, gözlerinin bende sadece şaşkınlık duygusu yarattığının bilincinde olmaktan öte bir şey duyumsamadığımı, bir de bakışlarının beni çok tedirgin ettiğini söylemeye çalıştım.

Ama yakamı bırakmadı. Gözlerini dikerek bana bakmayı

sürdürdü, sürdürdü. Tamı tamına gözdağı verici ya da kötü bir

bakış değildi bu; giz dolu ama birazcık tatsız bir bakıştı.

Don Juan, bana bir kuşu anımsatıp anımsatmadığını sordu.

"Bir kuş mu?" diye bağırdım.

Don Juan bir çocuk gibi kıkır kıkır gülerek gözlerini benimkilerden ayırdı.

"Evet," dedi yumuşak bir sesle. "Bi kuşu, çok ilginç bi ku

şu ! "

B akışlarını gözlerime gene k i l itleyerek anımsamamı buyurdu, o bakışı daha önce görınüş olduğumu "bildiğini" şaşırtıcı bir kesinlikle söyledi.

O andaki duygularım yaşlı adaınıı , ağızııı her açışında,

tüm içtenliğime karşın beni kışkırttığı şekl indeydi. Ben de

açıkça direnerek onun bakışlarına, bakışlarımla karşılık verdim. Don Juan kızacak yerde gülmeye başladı. Eliyle kalçasına vurarak, vahşi bir ata biniyormuşcasına haykırdı. Sonra ciddileşerek, onunla kavgalaşmayı bırakmamın, ve sözünü ettiği o ilginç kuşu anımsamamın son kerte önemli olduğunu açıkladı .

"Gözlerimin içine bak," dedi.

Gözleri ateş saçıyordu sanki . Bakışlarında gerçekten bana

tam olarak ne olduğunu bilmediğim bir şeyleri anımsatan bir

parıltı vardı. B ir süre düşündüm, soma birden çıkarıverelim;

gözlerinin aldığı şekil ya da başının duruş biçimi değil de, bakışlarındaki soğuk yabansılık bir şahinin gözlerindeki bakışı anımsatmıştı bana. Tam bunu kavradığım an, don Juan bana

yan yan bakmaktaydı-bir an için zihnim tuhaf bir şekilde karışıverdi. S anki gördüğüm, don Juan ' ın deği lde, bir şahinin ba

şıydı. Ama bu imge uçup gidiverdi de, o anın daha fazla sürmemesi canımı epey sıktı .

Heyecanlı bir sesle ona, yüzünde bir şahinin çizgilerini

gördüğüm üzerine yemin edebileceğimi söyledim. Don Juan

gene bir kahkaha attı.

Şahinlerin gözlerindeki bakışları görmüşlüğüm vardı. Çocukluğumda şahinleri avlardım, dedem iyi şahin avcısı olduğumu söylerdi. Dedemin bir Leghorn tavuk çiftliği vardı ve oraya dadanan şahinler büyük zarar veriyorlardı. Bu yüzden, şahinlerin vurulması hem eğlenceli hem de "vacip" oluyordu. O

ana dek, bu kuşların gözlerindeki keskin bakışları yıllar boyunca zihnimden kovamamış olduğumu unutmuş gitmiştim. Ama bütün bunlar çok eskilerde kaldığından, o günleri artık anımsayamayacağımı sanıyordum.

"Eskiden şahinleri avlardım ben," dedim don J uan 'a.

Don Juan, tınmaksızın, "Biliyorum," diye yanıt verdi.

Sesindeki titremde öylesine bir kesinl ik vardı ki, gülmeye

başladım. Onun akıl almaz biri olduğunu geçiriyordum. Benim

çocukken şahin avlamış olduğumu bildiğini söyleyecek denli

küstah biri . . . O anda gözümden i yice düşmüştü artık.

Don Juan, içten bir duyarlılıkla, "'N için böyle öfkeleniyorsun?" diye sordu.

Nedenini bilmiyordum. Don Juan, hiç beklemediğim bir

şekilde bana soru sormaya başladı. Ona yeniden bakmamı ve

bana anımsatmış olduğu o "çok ilginç kuşu" ona anlatmamı istedi. Ona diş bilediğimden inadım tuttu; konuşacak bir şey olmadığını söyledim. Sonra dayanamayıp, eskiden şahin avladı

ğımı bildiğini niçin söylediğini sordum. Beni yanıtlayacak yerde gene davranışlarımı paımağına doladı. En ufak bir şeyden nem kapıp "ağzı köpük saçan" bir çılgına dönüverdiğimi söyledi. Karşı çıkarak, bunun doğru olmadığına inandığımı belirttim. O beklenmedik sözleri ve eylemleriyle beni zorla çığrımdan çıkaranın kendisi olduğunu ekledim.

"Niye bu öfken?" diye sordu don Juan.

Duygularımı ve tepkilerimi gözden geçirdim. Gerçekten

de ona kızmam için bir neden bulamadım.

Don Juan yeniden, gözlerine bakarak o "acayip şahin"i anlatmam gerektiğini söyledi. Kullandığı sözcükleri değiştirmişti; daha önce, "çok ilginç bi kuş" demişti, şimdiyse, "acayip şahin" diyordu. Onun kullandığı sözcüklerdeki değişiklik, bende duygu değişikliğine neden oldu. Ansızın içime hüzün çöktü.

Don Juan gözlerini iki ince ç izgiye dönüşene dek kısarak

pek abartılı bir sesle, çok acayip bir şahin "görmekte" olduğunu söyledi. Bu söylediğini, o ş ahini hemen önünde gerçekten görmüşcesine üç kez yineledi.

"Onu anımsıyor musun?" diye sordu.

Hiçbir şey anımsamıyordum.

"Nesi acayipmiş o şahinin?" diye sordum .

"Onu sen anlatmalısın," diye yanıtladı don Juan.

Dayatarak, neden söz ettiğini bilmem in olanaksız olduğu-

nu, onun için hiçbir şey söyleyemeyeceğimi bildirdim.

"Bana karşı gelme ! " dedi. "Sen kendi uyuşukluğunu yenmeye bak, ve anımsa."

Bir an için gerçekten onu anlamaya çabaladım. Onunla

ağız dalaşını bırakıp anımsamaya çalışabileceğim hiç aklıma

gelmemişti.

Don Juan, "Bi zamanlar biçok kuşu gördün sen," dedi, bana ipucu verircesine.

B en de ona, çocukluğumda bir çiftl ikte yaşadığımı, yüzlerce kuş avladığımı anlattım.

Don Juan da, o halde anlatmış olduğum o yüzlerce kuşu

anımsamamın pek zor olmayacağını söyled i .

Gözleri sorarcasına, yüzüme baktı-bana sunabi leceği son

ipucu buymuş gibi.

"Öyle çok kuş vuımuştum ki," dedim, "hiçbirini anımsayamıyorum."

"Ama bu kuş çok özel," diye fısıldayarak yanıtladı don Juan. "Bu kuş bi şahindi."

Sil baştan, don Juan'ın neyi amaçladığına taktım kafamı.

B enimle dalga mı geçmekteydi? Ciddi miydi? Uzun bir süre

sonra don Juan gene, anımsamam için dayattı . Artık onun oyununa bir son vermeye çabalaınaının boşuna olduğunu düşündüm; yapabileceğim tek şey onunla işbirl iğine geçmekti.

"Benim avlamış olduğum bir şahinden mi söz etmekte-

sin?" c_liye sordum.

Don Juan, gözleri kapalı, fısıldayarak, "Evet," dedi.

"Yani ben küçükken oldu bu şey, öyle mi?"

"Öyle."

"Ama sen, önünde şimdi b ir şahin gördüğünü söylemiştin."

B İ R D A N I Ş M A N D I R Ö L Ü M

"Görüyorum, evet"

"Sen ne yapmaya çalışıyorsun benle?"

"Seni aıımsatmaya çalışıyorum."

"Neyi? Allah Aşkına!"

Don Juan, gözlerime bakarak, "Bi şahini, ışık gibi hızlı bi

şahini," dedi. Yüreğim duruverdi sanmıştım .

"Şimdi bana bak," dedi don Juan.

Ama bakmadım. Sesi işitilmez olmuştu. Görkemli birtakım anılar tüm belleğimi sannıştı. Beyaz şahin!

Her şey dedemin Leghorn piliçlerini saydıktan sonra öfkesinden çı lgına dönmesiyle başlam ıştı. Piliçler sürekli ve şaşırtıcı bir şekilde ortadan kayboluyorlardı. Dedem, gece gündüz tavukların başında nöbet tutmaya başlamış, sonunda iri, beyaz

bir kuşun bir Leghorn pilicini pençeleriyle yakalamış, uçarak

kaçtığını göıınüştü. Kuş hızla uçmakta ve bel li bir yöne doğru

gitmekteydi . Önce ordaki ağaçların ardında dalışa geçerek pilici yakaladığı gibi, iki ağaç arasındaki bir boşluktan uçarak uzaklaştı. Bunlar öyle hızlı olmuştu ki, dedem ne olduğunu anlayamadı . Ama ben her şeyi izlemiş, o kuşun bir şahin olduğunu görmüştüm. Dedem, öyleyse onun bir albino yanı bir akşın olduğunu söylemişti.

Hemen harekete geçip o akşın şah inin peşine düştük. İki

kez ona vurmama ramak kalınıştı . Hatta avını dü,şürmüş, ama

kaçmayı başam1ıştı. Benim için fazlaca hızlıydı. Ustelik, akıllı

mı akıllıydı; bir daha dedemin ç i ftliğine dönmemişti hiç.

Dedem o kuşu vurmam için beni yeniden gayrctlendirme

ıniş olsaydı, unutup gidecektim. İ ki ay boyunca o akşın şahini

yaşadığımız yerdeki vadide kovaladım durdum. Kuşun huyunu

suyunu öğrendim; ne zaman nereye uçacağını sezmeye bile

başlaınıştım. Ama o hızı , o hiç beklenmedik bir anda ortaya çıkı verişi beni hep şaşırttı. Ona her rastlayışımda, ona avını nasıl bıraktırmış olduğumu düşünüp kıvanırdım, ama onu avlamak

kısmet olmamıştı.

Akşın şahine karşı giriştiğim bu iki ay süren yabansı savaş

sırasında ona yalıızca bir kez yaklaşabilmiştim. B ütün gün onu

kovalamış, bitkin düşmüştüm. Dinlemek için yüksek bir okaliptüs ağacının altında otuımuş, sonra da uyuyakalmıştım. B ir-

den bir şahinin çığlığı beni uyandırmıştı. Başka hiçbir hareket

yapmaksızın gözlerimi açtım, beyazımsı bir kuşun, okaliptüs

ağacının en yüksek bir dalında tünediğini gördüm. Bizim akşın

şahindi bu. Kovalamaca bitmişti artık. Pek kolay bir atış olınayacaktı bu; ben sırtüstü yatıyordum, kuş da arkası bana dönük durmaktaydı. Ansızın esiveren rüzgarın sesine sığınarak .22 ' lik

tüfeğimi kaldırıp n işan aldım. Iskalamamak için, kuş dönesiye

kadar ya da uçmaya kalkışıncaya dek beklemek istiyordum. Ne

ki, alqın kuş h iç devinmeden durdu. Daha iyi nişan alabilmem

için hareket etmem gerekiyordu, oysa şahin, ilk kıınıldayışımda uçup gitmiş olacaktı. Yapılacak en doğru şey beklemekti.

Bekledim ben de; uzun, sonu gelmez bir bekleyiş. Belki de beni etkileyen şey bu uzun bekleyiş ya da ola ki o kuşl a benim bulunduğumuz yerin yalnızlığı olmuştu; birden belkemiğiınden yukarıya doğru bir titreme geçirdim, sonra hiç planlamadı

ğım halde kalkıp oradan uzaklaştım. K u ş uçup gitti mi, diye

bakmak için başımı bile çevirmedim.

Akşın şahinle aramdaki bu son olaya herhangi bir anlam

yüklememiştim. Ancak , onu vurmamış olmam son kerte tuhaftı. Daha önce düzinelerce şahin avlamıştım. Çocukken yaşadı

ğım çiftlikte kuş vurmak ya da herhangi türden bir hayvanı avlamak çok doğal bir şeydi.

Don Juan, akşın şahine ilişkin anlattıklarımı dikkatle dinl iyordu.

Öykümü bitirdiğ imde, "O ak şahini nasıl bildin sen?" d iye

sordum.

"Onu gördüm," diye yanıtladı don Juan.

"Nerede?"

"Burada, tam senin önünde."

Artık onunla tartışmak istemiyordum.

"Bütün bunların anlamı nedir?" diye sordum.

Don Juan, onun gibi bir kuşun bir yora olduğunu, onu avlamamış olmamın da en doğru davranış olduğunu söyledi.

Sesinde giz yüklü bir titremle, "Ölümün seni hafif bi uyarmış," dedi. "Hep öyle bi titremeyle olur bu."

S inirlenmiştim.

"Sen ne diyorsun Allah aşkına?" dedim.

Don Juan, o tekinsiz sözleriyle gerçekten sinirlendirmişti

beni .

"Kuşlara değgin bilgin çok senin," diye sürdürdü. "Sayısız

kuş vurmuşsun. Nasıl bekleneceğini bil iyorsun. Saatlerce, sabırla beklemişsin. Bunu biliyorsun. Görüyorum bunu."

Onun bu sözleri benliğimi altüst etmişti. Beni en çok tedirgin eden şeyin, ondaki bu kesinlik olduğunu düşündüm. Onun, benim kendi yaşamıma ilişkin kendimin bile k uşku duyduğum

konular üzerindeki bu inaksallığı, kendine güven irliği canıma

tak etmişti . Beni saran bıkkınlık duygusu içinde, onun üzerime

doğru eğilerek kulağımın ta içine bir şeyle r fısıldadığını görememiştim. Önce ne dediğini anlayamam ıştım da, yinelemişti söylediklerini. Yavaşça dönmemi ve solumdaki iri kaya parçasına bakmamı istiyordu. Ölümümün orada bana bakmakta olduğunu, ve imlediği anda dönüp baktığım takdirde onu görmemin mümkün olabileceğini söylemekteyd i.

Gözleriyle imini verdi. Döndüm ve iri kaya parçasının

üzerinde titreyiveren bir devinme gördüğümü sandım. Tüm

gövdemi bir titreme aldı. Karın kaslarım istençsizce kasıldı, bir

sarsıntıya, bir ıspazmoza tutuldum. Bir an sonra yeniden dinginleşmiş, o titreyen gölgeyi görmüş olmamı, başımı öyle hızlıca çevirmemin yol açtığı görsel bir yanılmaya bağlamıştım.

"Ölüm sürekli bi yoldaştır bi insana," dedi don Juan, son

kerte ağırbaşlı. "Her zaman solumuzda, bi kol boyu uzaklıktadır bize. Sen o ak şahine bakıyorken sana bakmaktaydı ölüm; kulağına fısıldamıştı da, bugünkü gibi bi titreme geçimüştin.

Hep sana bakıp durur o zaten. Seni tıpışlayana dek bakıp duracak sana."

Don Juan kolunu uzatarak hafifçe omzuma dokunurken

dilini de sertçe şaklattı. Onun bu hareketi beni yıkmış, benliğimi sarsmıştı.

"Sezdiımeden avına yaklaşan oğlansın sen, ölüm seni beklerken sabırla bekleyip duran oğlan; pekala biliyorsun ki ölüm sol yanımızda durup durur-tıpkı senin o ak şahinin, solunda

durmuş olduğun gibi."

Bu sözlerde, nedensiz bir korkuya kapılmama neden olan

yabansı bir güç vardı; tek savunum, söylediği her şeyi yazma-

ya koyulma zorlanımım şekl i nde oldu gene.

Don Juan, "Öl üm bizi bu den l i yakından izlerken insan

kendini nasıl önemseyebilir ki?" diye sordu.

Gerçekten bir yanıt vermemi beklediğini sanmıyordum.

Zaten söyleyecek bir şeyim de yoktu. Yepyeni bir duyguya bürünmüştüm.

"Sabırsızlandığın zaman y apılacak şey," diye sürdürdü

don Juan," soluna dönüp ölümüne danışmaktır. Şayet ölümün

sana b i im verirse, ya da bi an için gözüne ilişiverirse, ya da

yoldaşın ın orada durup sana baktığını duyumsarsan salt, sınırsız ölçüde bayağılıktan arınmış olursun."

Gözleriyle zorla seçebildiğim bir im verdi, ama bakmaya

cesaret edemedim.

Ona inandığımı ve korktuğumu bel irterek, artık üstüme

vannamasını söyledim. Gene o gürültülü kahkahalarından birini daha kopardı.

Ölümümüze ilişkin bir konu üzerinde ıc kadar çok dursa

da gene de yetersiz kalacağı yanı tını verd i . Ben de kendi ölümüm üzerinde dunnamın anlamsız olduğunu, zi ra böylesi bir yaklaşımın tedirginlik ve korku yaratmaktan başka bir işe yaramayacağını i leri sürdüm .

"İyi saçmaladın ha ! " d iye haykırdı don Juan. "Ölüm, bizim en bilge danışmanımızdır. Her ne zaman işlerin yolu nda gitmediğini duyumsadığında, k i senin için bu hep böyledir, ne

zaman sonunun geldiğini düşünsen, hemen ölümüne dön ve

ona danış. Öl ümün s ana yanıldığını söyleyecektir o an; onun

sana dokunuşu dışında hiçbi şeyin önemi olmadığını söyleyecektir sana. Ölümün sana diyecektir k i : "Ben daha sana dokunmadım ki' . "

Don Juan başını sallayarak benden b i r yanıt beklercesine

yüzüme baktı. Yanıt veremedim. Düşüncelerim şahlanmıştı ,

onları dizginleyemiyordum. Don Juan bencilliğime sendeletici

bir darbe indirmişti. Ölümüm söz konusuyken, don Juan ' a sinirlenme gibi incir çekirdeğini doldurmayan şeylere kafam ı takmış olmam ahmaklığın ta kendis iydi.

Don Juan ' ın bendeki bu duygu değişi.kliğinin tam bilincinde olduğunu duyumsamaktaydım. Olayların akışı bizi onun de-

diğinc getiıınişti. Gülümseyerek bir Meksika türküsünü mırıldanmaya başladı.

Uzun bir sess izlikten ııonra, "Evet," dedi don J uan. "Burda ikimizden birinin değişmesi gerek, hem de çabuk. Burda ikimizden birinin, ölümün bi avcı olduğunu, onun hep solumuzda bi yerde durduğunu öğrenmesi gerek. Burda ikimizden birinin, ölüme danışmas ı , yaşamları ııı ölüıı onlan lı içbi zaman

tıpışlamayacakmışçasına sürdüren insanl arın o acınası kepazeliğini bırakması gerek. "

B ir saatten fazla konuşmadan oturduk. Sonra kalkıp yürümeye başladık. Saatlerce çöldeki çalılıklarda bir sağa bir sola dolaştık durduk. Bu yaptıklarımızın bir anlamı var mı, diye

sormadım ona; önemi yoktu ki. Çok eski bir duyguma, çoktan

unutmuş olduğum bir şeye-herhangi bir entelektüel gaye

yüklemeksizin dolaşıp durmaıııı o saf sevincine-yeniden kavuşmama neden olmuştu don J uan.

O iri kaya parças ı nı n üzerinde görmüş olduğum şeyi bana

biraz daha göstermesini istedim ondan.

"O gölgeyi bir kez daha göstersene," dedim.

Don Juan, alaycı bir sesle, "Ölümünü mü yani?" d iye sor-

du.

Bir an için onu yanıtlamak istemedim.

Sonunda, "Evet," dedim. Ölümümü bir kez daha göster-

meni istiyorum."

"Şimdi olmaz," dedi. "Fazlaca sertsin."

"Anlamadım, ne dedin?"

Don Juan gülmeye başladı, ancak bilemediğim bir nedenden ötürü gülmes i, eskiden olduğu gibi kırıcı ve sinsi gelmemişti bana. Gülerken sesinin perdesinde, yüksekliğinde ya da canlılığındaki bir farka bağlamı yordum bunu; burada yeni olan

şey benim duygularımdı. Ölümümün burnumun dibinde oldu

ğu bilinci, korkularımın, tedirginliklerimin saçmalı ğ ın ı ortaya

çıkaıınıştı .

"O halde bitkilerle konuşayım," dedim don Juan ' a.

B ir kahkaha daha patlattı don J uan.

"İlerliyorsun, bakıyorum," dedi gülmesini s ürdürerek. B i

aşırılıktan öbürüne geçiveriyorsun. Durul b iraz. G izlerini öğ-

renmek istemedikçe, bitkilerle konu�manın yok k i bi gereği.

Üstelik onlarla konuşmak için sarsılmaz bi istencin olmalı.

Onun için, bitkilerle konuşma isteğini ertele şimdilik.

Ölümünü görmene de yok bi hacet. Onun varlığını çevrende

duyumsaman yeter. "

Sorumluluk Alma

Salı , 11 Nisan 1 961

Dokuz Nisan Pazar günü sabah erkenden don Juan ' ın evine

ulaştım.

"Günaydın, don Juan," dedim. "Seni gördüğüm için çok

sevinçliyim. "

Don Juan bana bakarak yumuşak b i r kahkaha attı. Ben arabamı park ederken o arabaya doğru gelmiş, ben ona getirdiğim yiyecek paketlerini çıkarırken o da kapıyı tutmuştu.

Eve doğru yürüdük, kapının önünde oturduk.

Orada ne işim olduğunun bi lincine gerçekten ilk kez o sırada varmıştım. Üç ay boyunca özlemle hep "oraya" dönece

ğim zamanı beklemiştim. S anki, içime ycı-Je�tirilmiş bir saatli

bomba patlamıştı da, birden doğaüstü bir şeyi anımsanı ıştını .

Yaşamımın bir döneminde çok sabırl ı v e çok becerikli bir k iınse o lduğumu anımsadım.

Don Juan daha bir şey demeden ben ona zihnimi çokça yoran bir soruyu sordum. Üç aydır o akşın şahinin anısı akl ımdan çıkmıyordu. Ben kendim unutm uşken, don Juan bunu nasıl bilmişti?

Don Juan güldü ama yanıt vermedi. Anlatması için ona

yalvardım.

Don J uan her zamanki tavrıyla, "Önem l i bi şey değ ildi,"

dedi. "Senin tuhaf biri olduğunu herkes bilebil irdi. Uyuşuk birisin sen, heps i bu."

Beni geıe gafi l avlayıp, hoşlanınadığıın bir köşeye sıkıştırmakta olduğunu sezd i m .

Konudan uzak laşııaıı;ıya çal ı �arak "Öl i.i ıni.iın üzii görme-

,

miz mümkün mü?" diye sordum.

"Elbet," dedi don J uaıı, gii lerek. "O da bizim le burda ya."

"Bunu nasıl biliyors un'!"

"Yaşlı bi adamım ben; insan yaşlanıııca lıcr türlü şeyi öğreniyor."

"Birçok yaşlı insan v ar tanıdığım, ama onlar bunu hiç öğrenmemişler. Sen nası l öğrendin?"

"Ben mi, diyelim ki ben lıer türlü şeyi biliyorum, zira kişisel bi geçmişim yok benim, üstelik başka hiçbi şeyden daha önemli saymam kendimi-ben ele ölümüm de i�te buramda

oturmakta."

Don Juan sol kolunu uzatıp, birisini gerçekten ok�arcasıııa

parmaklarını clevindirdi.

Güldüm. Beni nereye sürüklediğini anl amı�tım . Yaşlı şeytan, belki de kendimi beğenmişl iğimi parmağına dolayıp beni gene tuşa getirecekti, ama bu kez pek aldırmadım. B ir zamanlar son kerte sabırlı bir insan olduğumu anımsayışıııı, içiın i yabansı, sessiz bir coşkuyla doldurmuş , don Juan ' a karşı duydu-

ğum tedirginlik ve hoşgörüsüzlüğü büyük oranda silip götürmüştü ; artık onun yaptıkları bende sadece hayranlık uyandırıyordu.

"Kimsin sen, gerçekten?" diye sordum.

Don Juan şaş ı nrnş gibiydi. Gözlerini i ri i ri açıp, göz kapaklarını bir objektif kapağı gibi kapatarak bir kuş gibi kırptı .

Gözkapakları b ir aşağı bir yukarı gidiyor, aına gözleri hep oda

ğında kalıyordu. Bu hareketi beni şaşırtm ı şt ı , i rk i l iverd im. O

da bir çocuk gibi kendisini koyverip güldü, giildü.

Abart ı l ı b ir nezaketle, "Senin için ben Juan Matus ' um,

emrinizdeyim efendim," dedi.

Sonra ona beni meraktan çatlatan öbür sorumu sordum:

" İ lk karşılaştığımız gün ne yapmıştın sen bana'!"

Bana baktığı zaman neler duyumsam ı ş olduğumu, v e bu

yüzden dilimin tutulmasını bir türlü anlayaıııaını ş olduğumu

an lattım.

Saf saf bakarak, " Ben? Hiçbi şey," diye yanıtladı.

Don Juan, yanaklarından gözya�la rı süzülene elek gül dü .

İçimde gene ona karşı düşmanca bir duygu yükseld i . Ben öyle

ciddi ve saygı lı falan olduğumu düşüıüirken, o, kabalıklarıyla

barbar bir " Kızılderili" olup ç ı k ıynrdu.

İçimden geçenleri anlamış obıcak ki, birden gülmesini kesiverdi.

Uzun süren bir ikircik leıımcden sonra, ciddi bir şekilde

kendime ne olduğunu anlamaya çalışırken, bu kah kahasını n

beni tedirgin ettiğini söyledim ona.

Etkilenmiş görünmü yordu. " Yok ki anlayacak bi şey," diye yanıt verdi.

B ana o giz dolu bakışından başlayarak, çoc ukluğumun ak

şın şahin ini anımsatmasına, ve o iri kaya parçasının üzerinde

ölümüm olduğunu söylediği gölgeyi görmeme dek, onu tanıdı

ğımdan bu yana yer alan o lağandışı olayları bir bir sıraladım.

"Bi.itün bunları bana n için yapmaktası n?" diye sordum.

Sorumu bir tartışı başlatmak amacıyla sonnamıştım. Ben

yalnızca niçin beni seçtiğini merak etmekteydim.

" B itkilere değgi n bildiklerimi anlatmam ı istem iştin," dedi

don Juan.

Sesinde ince bir a lay sezdim. Gönli.imi.i almaya

çalışıyor gibiydi.

Karşı çıkarak, "Ama," dedim, "şimdiye kadar anlattıklarının bitkilerle bir ilişkisi yok ki."

O da, yanıt olarak, bitkileri öğrenmenin zaman aldığını

söyledi.

Onunla tartışmanın boşuna olduğu kanısı vardı içimde. O

anda, baştan savma ve mantıksız kararlar almış olmanın tliın o

ahmaklığını iliklerimde hissettim. Buraya gelmeden önce, don

Juan ' a artık hiç sinirlenmeyeceğim ya da çileden çıkmayaca

ğım, diye kendi kcndiım: söz vermiştim. Oysa, gerçekte, söylediği şey bana ters geli nce hemen bir hırçınlık nöbetine daha yakalanmıştım. Onunla ilet işim k urmanın olanaksızlı ğını görüyordum, ki bu da beni ayrıca ölkdend iriyordu.

Don Juan ansızın, "Şimdi öl iiın ü nü tii.işün," dedi. Şuracıkta, bi kol boyu ötende duruyor o. Herhangi bi anda tıpışlayabilir seni, o halde saçma düşüncelere, s:u;ma duygulara ayıracak zamanın gerçekten yok senin. Hiçbiriıı izin zamanı yok bunlara ayıracak.

"İlk karşılaştığımızda sana ne yapmıştım, bilmek ister m isin? Seni görmüştüm, senin bana yalan söylediğini düşündüğünü görmüştüm. Ama aslında, yalan söylemiyordun."

B en de ona, bu açıklamasının aklımı daha da karıştırdığını söyledim. B una k arşılık, edimlerini açıklamak istememesinin nedeninin de bu olduğu, açı klamaların da zaten gerekmedi

ği yanıtını verdi. Önemli olan tek şeyin konuşmak değil , edimlerle eylemler olduğunu söyledi.

İçi saman dolu bir şilte çıkararak üzerine uzandı, başının

altına bir bohça çekti. Rahat bir duruma geldikten sonra, bitkilere ilişkin bilgi istiyorsam, yerine getirmem gereken bir şey daha olduğunu anlattı.

Yavaş yavaş, söylediklerini anlayabilmem için bana zaman verircesine, "Seni gih-di(�üm zaman sende yanl ış olan şey, ve ş imdi de sende yanlış olan şey, yaptığın şeylerin soruml u i L:

ğunu almaktan hoşlanmayışındır," dedi. "Otobüs terıninaliriclc

bana o şeyleri anlattığında, onların yalan olduğunun bil incindcydin. N için yalan söylüyordun?"

O sıralarda amacımın "güvenil ir bir danışman" bulmak ol-

duğumı belirttim.

Don Juan gülümseyerek bir Meksika türküsü mırıldanmaya ba�ladı.

"lıısan bi şey yapmaya karar verince sonuna dek g itmeli,"

dedi, "ama yaptığı şeyin sorumluluğunu da yük lenmel i . Ne yaparsa yapsın, en başta yaptığı şeyi kendisinin yaptığını b ilmel i , sonra da kuşku ya da pişmanlık duymadan eylemlerini si.irdüıınelі."

Don Juan beni incelemekteydi. Ne diyeceğimi bilmiyordum. Sonunda, düşüncemi açıklamaya karar verdim.

Onu yadsıyarak, "'Bu söylediğin, imkJnsız bir şey ' " dedim.

Don Juan nedenini sorunca, ben de he lki ideal ol arak bum111 herkesin yapmak i stediği bir şey olduğıııu, oysa gündelik yaşamda kuşku ve pişmanlı klardan kaç ı ı ı ı ıı aı ı ı ıı bir yolu olmadığını söyledim.

Don Juan, kesin b ir tavırla, "'Elheı de var bi yolu,"diye yanıtladı .

"Bana bak," dedi. "Kuşkum da yok, pişmanlığım d a yok

benim. Yaptığım her şey benim keııdi kararım, benim kendi sorumluluğumdur. Yaptığım en önemsiz bi şey, örneği n seni çölde gezdirmek, pekala benim ü l ü ın üme yol açabil ir. Ölüm sezdirmeden peşimden gelmekte. Demek ki, kuşkulanmaya, pişmanlık duymaya zamanım yok benim. Şayet seni gezmeye çıkarmam ölümüme yol açarsa, buna katlanmak zorundayım .

"Oysa sen, kendinin ö lümsüz olduğunu, ölümsüz b i kimsenin kararlarının da silinip bozulabileceği n i sanmaktasın. Kısacası dostum, bi avcıdır ölüm, p işmanlıklar ve kuşkular için yoktur ki zaman. Yalnızca karar veırneye v ar zamanımız."

Her şeyi n ideal davranış biçimlerine göre kişisel yorumlarla oluşturulması, sonra da herkesin buna uymasının beklenilmesi nden dolayı, bu dünyanın hayali olduğunu içtenl ikle i leri sürdüm.

Don Juan ' a, b ir zamanlar daha sağlıklı bir zihinle sağlıklı

bir bedenin erdemleri, delikanlıların sıkın tılara katlanarak ve

atletik yarı�malarda ba�an göstererek bedenlerin i nasıl
çelikleştirebilecekleri üzerinde sonu gelmez nutuklar çeken babam-

dan söz ettim. B abam genç bir adamdı; ben sekiz yaşımdayken

o daha yinni yedisindeydi. Yaz aylarında, genellikle, öğretmenlik yaptığı kentten en az bir aylığına benim yaşadığım dedemin çiftliğine gelir, tatilini benimle geçirirdi. O bir ay boyunca cehennem hayatı yaşatırdı bana. Don Juan ' a, babamın, o sıradaki görüşmemizle ilgili olduğunu düşündüğüm bir davranışından söz ettim.

B abam, nerdeyse ç iftliğe gelir gelmez beni yanına alarak

uzun bir yürüyüşe çıkarırdı. Yürürken konuşurduk; o, her gün

sabahleyin saat altıda yüzmeye gitmemiz için planlar yapardı .

Geceleyin çalar saati, yeterli zaman kalsın, diye, beş kırk beşe

ayarlardı, zira saat tam altıda suya girn1iş olmalıydık. Sonra,

sabahleyin çalar saat bizi uyandırırdı; babam yatağından fırlar,

gözlüklerini ta.kar, pencereye gidip dışarıya bakardı.

Bu sahneyi izleyen konuşmasını ezberlemiştim hatta.

"Iıh . . . Bugün hava biraz bulutlu. Bak şimdi, ben beş dakka yatayım gene. Tamam mı? Sadece beş dakkacık? Adalclerimi gevşeteyim de tam olarak uyanayım."

Sonra da hiç şaşmayan bir şekilde saat ona, kimileyin de

öğleye kadar uyuyakalırdı.

Don Juan ' a, babamın en fazla tüm o bel li ki sahte kararlılığından vazgeçmeyi bir türlü kabul etmeyişine sinirlendiğimi söyledim. Her sabah aynı şeyi yinelerdi-ta ki ben çalar saatini ayarlamayı reddederek onun duygularını incitene dek.

Don Juan, babamı tuttuğunu gösterircesine, "Onlar sahte

kararlar değildi," dedi. "O yataktan kalkmasını bilmiyordu,

hepsi o kadar."

"Her neyse," dedim, "ben gerçek olmayan kararlara karşı

hep kuşku duymuşumdur."

Don Juan, çekingen bir gülümsemeyle, "Sence gerçek karar nasıl olur?" diye sordu.

"Eğer babam yüzmeye sabahleyin altıda değil de örneğin

öğleden sonra saat üçte gitmeye karar vermiş olsaydı. "

Don Juan, son kerte ağırbaşlı, "Senin kararların tinine zarar verir," dedi.

Hatta sesinde bir üzüntü titremi bile sezdiğimi düşündüm.

İkimiz uzun süre sessiz durduk . Tersinmem yok olmuştu. Ba-

S O R U M L U L U K A L M A

bamı düşündüm.

"Öğleden sonra saat üçte yüzmek istemezdi ki o. Anlamıyor musun?" dedi don Juan.

Onun bu sözleri beni sarstı.

Don Juan ' a, babamın zayıf bir insan olduğunu, bu yüzden

onun ideal, diye benimsediği eylemleri bir türlü gerçekleştiremediğini anlattım. Handıysa bağırıyordum.

Don Juan bir şey demedi. B aşını yavaş yavaş tartımlı bir

şek ilde sallıyordu. Son kerte hüzünlenmiştim. Zaten ne zaman

babamı düşünsem, içimi bir eziklik duygusu sarardı.

"Yani sen ondan daha güçlü olduğunu sanıyorsun, d i mi?

diye sordu don Juan kayıtsızca.

Onu onayladım, ve babamın bana çekt i rdiği tüm o duygusal sars ıntıları anlatmaya başladım, ama don Juan sözümü kesti. "Sana kaba mı davranırdı?" diye sordu.

"Hayır."

"Senin için elinden geleni yapar mıydı?"

"Evet. "

"O halde niye beğenmezdin onu?"

Yeniden bağırarak babamı n zayı l biri olduğunu söylemeye başlamıştım, ama farkına varı p sesimi alçalttım. Don Juan ' ın beni sorguya çekmesi de tam bir kepazelikti doğrusu.

"Bütün bunları niçin yapıyorsun?" diye sordum. " B iz seninle bitki lerden söz edecektik."

Her zamankinden daha tedirgin, daha kederliydim. Ona,

benim davranışlarım üzerinde ahkfün kesmeye ne hakkı ne de

en ufak bir yeterliği olmadığını söyledim. O da gürültülü bir

kahkaha kopardı.

"Sen öfkelenince hep haklı olduğunu duyumsuyorsun, d i

mi?" deyip gözlerini bir kuş gibi kırptı.

Doğruydu söylediği. Kızmak için geçerli bir neden varmışcasına duyumsama eğilim indeydim.

"Babamdan söz etmeyelim artık," diyerek neşeli görünmeye çalıştım. "Bitkilerden söz edelim."

Don Juan, "Yoo, babandan söz edelim asıl," diye dayattı.

"Bugün o konuyu çözüm leyeli m önce. Sen babandan çok daha

güçlü idiysen, n için sabahleyin altıda kendin kalkıp yüzmeye

gitmezdin? Onu de b i bakalım."

Bu soruyu ciddi olarak sorduğuna inanmadığımı, söyledim don Juan 'a. Sabahleyin altıda yüzmenin hep babama ait bir sorun olduğunu, beni ilgilendirmediğini anlattım.

Don Juan, "Onun fikrini kabullendiğin an bu senin de sorunun olmuştur," diye kestirip attı.

Ben de ona bunu hiçbir zaman kabul etmemiş, babamın

kendi kendine verdiği sözleri tutmadığını zaten bilmiş olduğumu anlattım. Don Juan da, o halde bu düşüncelerimi o zamanlar niçin seslendirmediğimi soruverdi.

Kendimi savunmak için, "İnsan babasına bu türden şeyler

söylemez ki," deyiverdim.

"Niçin söylemesin ki?"

"Bizim evde böyle şeyler konuşulmazdı, hepsi bu işte."

Don Juan, bir yargıç gibi, "Sen evinde daha kötü şeyler de

yapardın," diye kesip attı. "Yapmadığın tek şey tinini aydınlatmaktı senin."

Sözlerinde öylesine kahredici bir gi.iç vardı ki, zihnimdeki

yankılanması si.irdi.i, si.irdi.i. Ti.im savu nulanın göçi.ivermişti.

Onunla tartışamaz oldum. Not tutınalarıma sığındım.

Dermansızca son bir açıklama yapmaya çalışarak, tüm ya

şamım boyunca babama benzeyen, babam gibi şu ya da bu şekilde beni kendi düzgülerine çekmeye çalışan insanlarla karşılaştığımı ve önünde sonunda kararsızlığa itildiğimi söyledim.

Don Juan, "Yakınmaktasın yani," dedi yumuşak bir sesle.

"Tüm yaşamın boyunca yakınıp durmaktasın, zira kendi kararlarının sorumluluğunu ü stlenmeınektesin. B abanın sabahleyin saat altıda yüzme inancının sorumluluğunu kendin üstlenseydin, sen kendin, gerektiğinde, gider yüzerdln ya da onun düzgüsünü çaktığında o ağzını açar açmaz ona, canın cehenneme, deyip çıkardın. Ama bi şey demedin sen ona. O yüzden, sen de

baban gibi zayıfsın, zayıf.

"Bi insanın kendi kararlarının sorumluluğunu üstlenmesi,

o insanın o uğurda ölmeyi göze alması anlamına gelir. "

"Dur biraz, dur," dedim. "Konuyu çeviriyorsun sen." .

B itirmemi beklemeden atıldı don Juan. Oysa ben ona babamı sadece gerçekçi olmayan edimlere bir örnek, diye kullan-

dığırn ı , aklı başında hiçbir kimsenin böylesi ahmakça bir şey

yüzünden ölmeyi göze almayacağını söyleyecektim.

"Kararın ne olduğu önemli değil," dedi don Juan. " Hiçbi

şey başka hiçbi şeyden daha önemli olamaz. Anlam ıyor musun? Ölümün bi avcı olduğu bi dünyada kararların küçüğü büyüğü yok. Kaçınılmaz ölümümüz karşısında yalnızca ald ığımız kararlar var."

B ir şey söyleyemedim. B ir saat kadar konuşmaksızın geçti. Don Juan hiç devinmeksizin, ama uyumaksızın da, şiltesinde oturuyordu.

"B ütün bunları bana ne diye anlatı yorsun, don Juan?" diye

sordum. "Bunları bana neden yapmakt;ısıı?"

Don Juan, "Sen geldin bana," eled i . "Ama o da değil, sen

bana getirildin. Ben de senin hatı rın içiıı bi . . . "

"Anlamadım, ne dedin?"

"Sen de, yüzerek babanm gönl ünü alabilirdin, ama yapmadın bunu, ola ki çok küçüktün de ondan. Senden daha uzun ya

şadım ben. Askıda kalan bi işim yok . Yaşamımda telaşa gerek

kalmadı, ondandır senin hatırı na bi şeyler yapabilmem."

Öğleden sonra bir yürüyüşe ç ı ktık. Ona kolayca ayak uydurabiliyor, onun mucizev i fiziksel gücüne bir kez daha tanık oluyordum. Adımları öylesine çevik, yürüyüşü öylesine kendinden emindi ki, ben onun yanınd a bir çocuk gibi kalıyordum.

O sırada onun, yürürken konuşmaktan hoşlanmadığını fark ettim. Ona bir şey söylediğimde beni yanıtlamak için duruyordu.

B irkaç saat sonra bir tepeye vaıınıştık; don Juan yere oturdu ve yanına oturmamı imledi. Alaylı bir ciddiyetle bana bir öykü anlatacağını açıkladı.

B ir zamanlar genç bir adam varmış, bir kentte beyaz

adamları n arasında yaşayan yoksul bir Kızılderili. Ne evi varmış bu adamın, ne bir yakını, ne de bir dostu . B u kente "köşeyi dönme" umuduyla gelmiş, ama yoksulluktan, acıdan başka bir şey bulamamış. Arada bir eşek gibi çalışıp birkaç kuruş kazanıınışsa da bu onun ancak karnını doyurmaya yetenniş; ço

ğu zaman aşını dilenerek ya da hırsızhk yaparak bulurmuş.

B i r gün delikanlı kentin pazaryerine gitmiş. Ne yapacağı-

nı bilemeden sokakları bir aşağı bir yukarı arşınlamış. Orada

satılan nimetleri aç gözlerle izlemi ş durmuş. Kendinden geçmişçesine, nereye gittiğini de bilmek sizin , pazardaki kimi sepetleri devinn i ş de yaşlı bir adamın üzerine yıkılıverın iş.

Yaşlı adam dört koskoca s ukabağı taşı yormuş; dinlenmek

ve yemeğini yemek için henüz oturmuşmuş. Don Juan kurnazca gülümseyerek yaşlı adamın, delikanl ının onun üzerine yıkılmasını h ayretle karşılamış olduğunu söyledi. Adamcağız ted i rgin edilmesinden ötürü kızmamı ş da, o delikan l ın ın kendi üzerine niçin devrildiğ i n i merak etmiş. Oysa, delikanlı öfkelenerek yaşlı adama yolund;ıı çek ilmes ini söylemiş. Bu karşı l aşmaların ardındaki neden i ak lın;ı getirmemiş bile. Yolları n kesiştiği gerçeği hiç mi hiç dikka t i n i çekmemiş.

Don Juan, yuvarlanan hir şeyi n ardı ndan giden bir k imseye öykünerek, yaşlı adam ın dev rileıı sukabaklarının yokuş aşa

ğı yuvarlanarak gitmiş olduğunu söyled i . Genç adam sukabaklarını görünce, o günkü rızkın ın çıktı�ıııı düşünmüş.

Yaşl ı adama yardım ederek, ağır sukahaklarıııı taşımayı

önermiş. Yaşlı adam ona dağlardaki evine gitmekte olduğunu

söyleyince, del ikanlı da, hiç olmazsa, yolun hir bölümünü

onunla birlikte yürümek istemiş.

Yaşl ı adam, dağ yolunu tutmuş giderlerken, pazardan aldı

ğı yiyeceklerden bir bölümünü delikanl ı y a vermişmiş. Genç

adam yiyecekleri iştahla gövdeye indirip de karnı doyunca, sukabaklarının ne denli ağır olduklarının fark ı na varmaya başlayarak onları sıkıca kavramış.

Don Juan gözlerini açı p şeytanca s ırıtarak genç adamın,

"Bu sukabaklarında ne var?" diye sanmış olduğunu söyledi .

Yaşlı adam yanıt vermemiş, ama genç adama onun acıları nı hafifletecek, ona dünyanın işlerine değgin ışık tutacak, bilgi verecek bir yoldaş, bir dost göstereceğin i söylemiş.

Don Juan ellerini gösterişl ice devindirerek yaşlı adamın

ortaya, delikan l ının tüm yaşamı boyunca görmediği güzel likte

bir geyik çıkarmış olduğunu anlattı. Geyik öyle uysalmış ki,

delikan l ı nın yanına gelip çevresinde dolanmaya başlamış. Her

yanı pırıl pırıl parlı yormuş geyiğin.

Gözleri kamaşan genç adamın dili tutulmuş da onu n bir

SORUMLULUKALMA

"tinsel geyik" olduğunu anlayıvernüş. İşte o zaman yaşlı adam

delikanlıya, o dostu ve onun bilgeliğini istediği takdirde su kabaklarını bırakıvennesinin yeterli olacağını söy lemiş.

Don Juan' ın sırıtışında tutku yansıyordu; bunu işiten genç

adamın açgözlü lüğünün kamçılanmış olduğunu söyledi. Delikanlının sorusunu dile getirirken don Juan 'ın güzleri ufalmış, şeytanlaşınıştı : "Senin bu dört koskoca sukabağıııda ne var?"

Don Juan, yaşlı adamın dingincesine, sukabaklarınırı iç inde yiyecek şeyler bulunduğu yanıtını vermiş olduğuıu söyledi:

"pinole"5 ve su. Sonra öyküyü anlatmasını keserek bir iki tur

attı . Ne yaptığını anlayamamıştım. Ama herhalde iiykünün bir

parçasıydı bu. Attığı dairesel turlar, genç adaıııııı karar vermek

amacıyla kafa yorduğunu simgeliyor olmalıydı.

Don Juan genç adamın, elbet, kendine anla t ı l anlara inan-

11Hll)11Ş olduğunu söyledi. Delikanlı, bir biiyiicli olduğunu dü

şündüğü yaşlı adamın, sukabakları ycri nL' hir "t insel geyik"

vemıeyi önerdiğini , bu durumda sukabak la rı nı n akıl alımız öl

çüde güçlerle dolu olması gerektiğini hesaplamış.

Don Juan yüzünü gene buruşturdt1; şeytanca sırıtarak, delikanlının sukabaklarını istemiş olduğunu söyledi. Öykünün bittiğini imleyen uzun bir suskunluk oldu . Don Juan sessizce

duruyordu , ama ona bir soru sorıııamı beklediğine kuşku m

yoktu. Ben d e sordum.

"Sonra genç adama ne olmuş?"

"Almış sukabaklarını," diye keyifli bir gülümsemeyle yanıt verdi don Juan.

Uzun bir durak lama daha oldu. Ben güldüm. Bunun ger

çek bir "Kızılderili öyküsü" olduğunu düşünmekteydim.

Don Juan bana gülümserken gözleri ışıldıyordu. Saf saf

yüzüme baktı. B irden yumuşakça gülerek sordu, "Sukabaklarında ne vardı, bilmek i stemiyor musun?"

"Elbet istiyorum. Ben öykü b itti sanmıştım."

Don Juan, gözlerinde haşarı ışıltılar, " Yoo, yoo," dedi.

"Del ikanlı sukabaklarını alıp ordan kaçmış; gitmiş ıssız bi yere açmı� onları."

5 Mısır unundan yapılan bir aş

"Ne bulmuş içinde?" d iye sordum.

Don Juan bana bir göz attı; zihnimden geç irdiği m tahminleri okuduğunu duyumsamaktaydım. Don Juan başını sallayarak kıkır kıkır güldü .

"Söyle hadi," diye ası ldım. "Boş muymuş sukabakları'?"

"Sadece yiyeceklerle su vannış onlarda " dedi. "Genç

,

adam da öfkesinden, al ın ış taşl ara vura v ura parçalamış sukabakl arını."

Bu tepkisinin pek doğal olduğunu söyledim-onun yerinde olan herkes ayrn şeyi yapardı.

Don Juan yarntı ıda t!cnç adamın ne aradığını bilmeyen

,

bir sersem olduğunu söyledi. "Erk" den i len şeyin ne olduğunu

bilmediğinden onu bulup bul ınadığırnn farkına varamamış.

,

Kendi kararlarını n sorumluluğunu üst lcnmcmiş, bu yüzden, ettiği budalal ı k onu ötkelcndirıniışt i . Bir şeyler kazanmak istemiş, hiçbir şey elde edememişti Don J uan, ben de o genç adam

.

gibi kendi isteklerimin tutsağı ol ursam, bcıiim de onun gibi öfkeleneceğimi, pişmanlık duyacağım ı w k uşkusuz, yaşamımııı geri kalan bölümünü yitirdiğim şey yüzünden başımı taşlara

v urarak geçireceğimi söyledi.

Don Juan sonra yaşlı adamın davranışını açıkl adı. Genç

adama "tok bi m idenin getireceği yü rek l i l iği

verebilmek

"

amacıyla onu zekice cloyurımış, deli kanlı da sukabakları n ı ıı

içinde yiyecek bulunca ki.iplere binip onları parçalaımştı.

,

"Şayet verdiği kararın bilincinde olsa ve sorumluluğunu

üstlenseyd i " dedi don Juan, "o takdirde yiyecekleri alı r, öpüp

,

başına koyardı. Ola ki, yiyeceklerin de erk olduğunu kav ram ış

bile olabilirdi."

6

Bir Avcı Ol mak

Cuma, 23 Ho:iran 1 96 1

Oturur oturmaz don Juan'ı soru yağmuruna tuttum. Beni yanıtlamadı , üstelik sabırsızlanıp, eliyle sormamamı imledi. Olduk

ça dü�üncel i görünüyordu.

"B itk ileri öğrenmeye çalışmayı sürdürdüğün bunca zaman

boyunca hiç değişmemiş olduğunu düşünmekteyim," dedi beni suçlarcasına.

Don J uan, benimsememem gerektiğini ileri sürdüğü tüm kişi-

lik değişim lerini yüksek sesle yeniden saymaya başladı. Ben

de ona bu konuyu iyice düşündüğümü, önerdiklerini yerine getinnemin olanaksızlığını, zira hepsinin de bana ters düştüğünü söyledim. O da yanıt vererek, bu konuları sırf düşünmenin yetmeyeceğini, bana söylediği tüm o şeyleri laf olsun, diye anlatmadığını belirtti. Ben gene direttim, kişisel yaşamımı onun dü

şüncelerine uydurma konusunda pek fazla bir şey yapmadıysam da, bitkilerin kullanımı üzerinde bilgi edinmeyi gerçekten istediğimi söyledim.

Uzun, tedirgin edici bir sessizl ikten sonra apaçık sordum :

"Bana peyoteyi öğretir misin, don Jmın?"

Don Juan, benim niyet etmemin tek başına yeterli olmadı

ğını, peyoteyi-ilk kez olarak ona "Mescal ito" demişt i-öğrenmenin ciddi bir uğraş olduğunu anlattı. Başkaca söylenecek bir şey olmadığı ortadaydı.

Ne var ki, akşama doğru beni sınamaya baş ladı; çözümü

için herhangi bir ipucu vermeksizin bana bir problem sundu :

kapısının her zaman oturup konuştuğumuz tam önünde tekin

bir yer, bir nokta, t;ım bir ıııutluluk duyabi leceğim ve kendimi

dipdiri hissedebi leceğim bir noktanı n bulunması. Gece boyunca, ben yerde yuvarlanarak o "nokta"yı bul maya çalışırken, belirlenen bölgeleri tek düze koyu renkli zeıniı ıin iki kez renk de

ğişimine uğradığını sezdim.

B u problem beni yorgun düşürın üşlii, renk değişimlerini

sezdiğim yerlerden birinde uyuyakalmışım. Sabahleyin don

Juan beni uyandırarak çok başarılı bir deneyim geçirdiğimi

söyledi. Ben sadece o tekin noktayı bulmakla kalmamışım, üstel ik onun karşıtı olan düşman ya da olumsuz noktayı, üstel ik bu her ikisiyle ilgili renkleri de bulabilın işim.

Cumartesi, 24 Haziran 1 961

Sabahleyin erkenden çöldeki çalılığa g ittik. Yürürken, don Juan bana bir "kutlu" ya da "düşman" noktayı bulmanın, yeryüzünde dolaşan bir insan için önemli bir gereksinme olduğunu açıkladı. B en sözü peyoteye getiıırneye çalışıyordum, ama o bu

konuya değinmek istemediğin i kesin bir d ille beli rtti. Bu konuyu kendisi açmadıkça, peyote sözcüğünü ağzıma bile almamam uyarısını yaptı.

Bitkilerin sıklaştığı bir yerde yüksekçe çalı ların gölgesinde dinlenmek için oturduk. Çevremizdeki çöl çalıl ıkları henüz kurumaımştı; ılık bir gündü, s inek ler beni tcdirı,>:iıı etmekteydi,

ama don Juan hiç ses çıkarmadan duruyordu. Acaba sineklere

aldırmıyor mu, d iye baktığımda, onların doıı Juan ' ın yüzüne

hiç konmadıklarını gördüm.

Don Juan, "Bazen tez bi kutlu nokta bulunması gerekir,"

diye sürdürdü. "Ya ela şöyle d iyim, insan ı n din knmek amacıyla oturacağı yerin kötü b i yer olup olmadığını tez kesti ımesi gerekir. Bi kezinde, dinlenmek iç in bi tcpcd<: ot urmuştuk da,

keyfin kaçmış, çok ötkelenmiştin. Sen in dli�ınanı ndı o yer. Kü

çük bi karga seni uyannıştı, anımsarsın. "

Don Juan ' ın önemle, artık o yörey<: 12-itıııcınem gerektiğini

söylediğini anımsadım. Gülmeme kar�ı <.; ı k tığı için ona kızdı

ğımı da anımsamıştım.

"Senin üstünden geçen o karganın sırf benim anlayabilece

ğim bi yora olduğunu sanmıştın," dl'.di don Juan. "Kargaların

seninle de dost oldukları aklının urnıdan bile geçmezdi . "

" N e d iyorsun sen, don Juan"1"

"O karga bi yoraydı," diye sürdürdü don Juan. "Kargaları

tanısaydın, o yerden öyle bi kaçardın ki! . . Ama her zaman insanı uyaracak b i karga bulunmaz; o yüzden, kamp kuracağın, d inleneceğin doğru yerleri kcııdi kendine bulmayı öğrenmelisin. "

Uzun bir sessizlikten sonrn don Juan birden bana dönerek,

dinlenecek doğru bir yeri bulabi l mem için yapmam gereken

�eyin sadece gözlerimi �a�ı etmek olduğunu söyledi. Pek bilm i�çesine yüzüme bakıp, bir giz açarcasına, evinin önündeki sundurmada yuvarlanırken de zaten böyle yapmış, o iki noktayla renklerini de işte bu şekilde bulabilm iş olduğumu söyledi. Bu ba�arıının onu pek etkilemiş olduğunu da belirtti.

"Ne yaptığımı bilmiyordum ki ben , " dedim.

"Gözlerini şaşı ettin sen," dedi don Juan bastıra bastıra.

"Yöntemi bu, bu işin; sen anımsaınıyorsan da kuşkusuz öyle

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

yapmışsındır."

Don Juan sonra, mükemmelleştirilmesinin yıl lar aldığını,

gözlerin aynı imgeyi ayrı ayrı görecek şekilde azar azar zorlanmasından ibaret olduğunu söylediği bu yöntemi betimledi. İmgenin değiştirilmemesi, dünyanın çift olarak algı lanmasına bağlıymış; bu çift algılayış da, don Juan ' a göre insana, gözlerinin normal olarak sezgileyemeyeceği, çevresindeki değişiklikleri görebilme yetisini bahşedermiş.

Don Juan bunu uygulamam için tatlı tatlı dayattı. Görmemde bozukluğa filan neden olmayacağı nı anlattı. Gözlerimi, yanlarından kısa bakışlarla dikerek başlamamı söyledi. Geniş

çe bir çalılığı imleyerek, bana bunun nasıl yapılacağını gösterdi. Don Juan ' ın gözlerini öyle inanılmaz bir ivmeyle çalılığa doğru dikip durmasını görerek yabansı bir duyguya kapılmıştu11. Gözleri bana, dosdoğru bir noktaya bakamayan kimi hayvanların fıldır fıldır gözelerini anımsatıyordu.

Ben gözlerimi herhangi bir nesneye odaklamamaya çalı

şırken belki de bir saaı kadar yürüdük. Sonra, don Juan bana

her bir gözümle sezebildiğim imgeleri ayırmaya başlamamı

söyledi. B ir saat daha geçmişti ki, dayanılmaz bir baş ağrısıyla

durmak zorunda kaldım.

Don Juan, "Şimdi sen, kendi kendine, dinlenebileceğimiz

uygun bi yeri bulabilecek misin, bakalı m?" diye sordll.

"Uygun bir yer"i nasıl belirleyebilcceğiın i bilemiyordum.

Don Juan, sabırlılıkla, bu kısa kısa bakışların, gözlerin olağandışı manzaraları görebilmesine yol açtığını açıkladı .

"Ne gibi, örneğin?" diye sordum.

"Tam bi manzara da sayılmaz bunl ar," dedi don Juan. "Daha çok duyguya benzerler. Dinlenebileceğini duyumsadığın bi çalılığa, bi ağaca ya da bi kayaya baktığında, gözlerin sana o

yerin en iyi dinlenme yeri olup olmadığını duyumsatır."

Ben gene ona bu duyguları betimlemesini söylediğimde

de, karşılık filan veremedi ya da vem1ek istemedi. B ir yer se

çerek alıştırma yapmamı söyledi, gözlerimin çalışıp çalışmadı

ğını o zaman söyleyebileceğini belirtti.

B ir an geldi, ışığı yansıtan bir çakıl olduğunu sandığım bir

imge yakaladım. Gözlerimi üzerinde odaklaştırdığım zaman

B İ R A V C I O L M A K

onu göremiyordum, ama bakışlarım ı hızla o bölgede gezdirdi

ğimde belli belirsiz bir ışıldama sezebiliyorduın. O yeri don Juan 'a gösterdim. Çalıların seyreldiği gölgesiz b i r açıklığın ortasında bir yerdi orası. Don Juan katılırcasına güldü, ardından bana o belli noktayı niçin seçtiğimi sordu. Ben de bir ışıltı gördüğümü söyledim.

"Gördüğün şey ırgalamıyor beni," ded i don Juan. "İstersen

bi fil göm1üş ol. Önemli olan, nasıl duyumsadığııdır."

Hiçbir şey hissetmiyordum. Don Juan baıια yabansı bir bi

çimde baktı, sonra beni ortaya oturtup birl ikte d i n lcıιcbilmemizi istediğini, ancak ben kendi seçtiğim yeri sınarken kendisinin de başka bir yere oturacağını söyledi.

Ben orada otururken, o da on on bq metre kadar ötemde

bana meraklı gözlerle bakmaktaydı. B irka�: dakika sonra don

Juan yüksek sesle gülmeye başladı. Kalıkalıalan nedense beni

sinirlendiriyordu. Asabım bozulmuşt u. Benimle dalga geçtiğini düşünerek öfkelendim. Kendime, orada bulunuşumun nedenlerini sormaya başladım. Don J uan ' la giriştiğim tüm bu çabalarımın gidişatında kesinlikle yaıιl ış bir şeyler vardı. Kendimi onun ellerinde bir oyuncakıı ışıın gibi duyumsamaktaydım.

Don Juan ansızın hızla bana doğru koşmaya başladı, beni

kolumdan çekerek gövdemi üç dürt metre kadar sürükledi. B ir

yandan ayakta kalmama yardım ediyor, bir yc.mdan da alnı ndaki terleri sil iyordu. İşte o zaman. kendisini gücünün son sınırına dek zorlamış olduğunu görebildim. Don Juan sırtımı tıpışlayarak, yanlış bir yer seçmiş olduğumu, o yüzden olanca gücüyle beni ordan kurtarmaya çalıştığını, çünkü otuımakta olduğum o yerin tüm duygularımı yutmasına ramak kaldığını açıkladı.

Güldüm. Don Juan 'ın bana doğru öyle hızla koşması çok komikti. Gerçekten, bir delikanlı gibi koşmuştu bana doğru.

Ayaklan, kendisini can havliyle bana doğru fırlatabilmek amacıyla çölün o kızılımsı toprağını avuçlarcasına tepmişti sanki.

Onu gülerken görmüştüm; sonra birkaç saniye içinde kolumu

yakalayıp beni çekmeye başlamıştı.

B ir süre sonra don Juan, dinlenebileceğim uygun b ir yeri

aramayı sürdürmemi istedi. Epey yürüdükse de, hiçbir şey "duyumsadığım" filan olmadı. Şayet b iraz daha gevşeyebilseydim

bir şeyler sezebilir ya da duyumsayabilirdim. Ne var, artık ona kızgınlık duymuyordum. Sonunda, don Juan birtakım kayalar gösterdi ve orada durduk.

Don Juan, "Tasalanma," dedi. "Gözlerin layıkıyla eğitilmesi epey zaman alır. "

Yanıt vermedim. Hiç anlamadığım bir şey yüzünden tasalandığım filan yoktu. Gene de, don Juan ' ı ziyaret etmeye başladığımdan bu yana, onun kötü, dediği yerlerde oturmamdan ötürü üç kez çok öfkelenmiş, hatta bayılacak derecede bunalmış olduğumu itiraf etmeliyim.

"Bu işin püf yanı gözlerinle duyumsayabilmendir," dedi

don Juan. "Senin sorunun şu ki, sen ne duyumsayacağını bilmiyorsun. Ama zamanla, alıştıına yapa yapa öğreneceks in. "

"Don Juan, ne hissetmem gerektiğini sen bana an latsana. "

"Olanaksız bi şey bu."

"Niçin?"

Ne duyuınsayacağııı lıic,:bi kimse anlatamaz ki sana. Isı

değil ki. Işık değil ki, ya da gözümüzü kamaştıran bi şey, bi

renk değil ki o. B ambaşka bi şey. "

"Biraz açıklayamaz ınısm?"

' Hayır. Yalnızca yöntem ini anlatabil irim sana. İki imgeyi

birbirinden ayırıp da her bi şeyi iki gördüğiin zaman, dikkatini

o iki imgenin arasındaki alana odaklaınalısın. Dikkate değer ne

değişiklik varsa, işte o alanda yer alacaktır. "

"Ne tür değişiklikler, yani?"

"Yok bi önemi bunun. Önemli olan, duyumsadığın şeydir.

Herkes başkadır bu işte. Sen bugün bi ışıltı görmüştün, ama bi

anlamı yoktu onun, z ira duygu eşliğinde olmadı bu. Nasıl bi

duygu olduğunu sana ben anlatamam. Bunu kendin öğrenmek

zorundasın sen."

B ir süre sessiz oturduk. Don Juan şapkasıyla yüzünü örtüp

uyuyormuşçasına harekets iz oturuyordu. Ben tüm dikkatimi

notlarıma vermiştim. Ama don Juan ' ı n ani bir hareketi beni yerimden zıplattı.

"Sen avcılıktan anlıyorsun," dedi. "O halde onu öğren, yani avcılığı. Artık bitkilerden fil an söz etmeyelim."

Don J uan bir an çenesini ileriye doğru uzattı, itiraf ederce-

sine, "Zaten öyle bi şey de yapmış değiliz ya, öyle di mi?" diyerek güldü.

Sonra akşama dek her yöne doğru yürüdük . Bu sırada don

Juan boyuna bana çıngıraklıyılanlara ilişkin şaşı lası bilgiler veriyor, yuvalarını nasıl yaptıklarını, nasıl devindiklerini, mevsimsel alışkanlıklarını, tuhaf davranışlarını anlatıyordu. Sonra, don Juan bütün bu anlattıklarını özetledi, konuşmasını büyücek

bir yılanı yakalayıp öldürerek noktaladı; yılanın kafasını kesip,

iç organlarını çıkardı, derisini yüzerek, etin i atqte kızarttı. Hareketleri öyle güzel ve ustalıklıydı ki, onu izlemeye doyamıyordum. Büyülenmişçesine onu dinliyor ve izl iyordum. Konsantrasyonum son kerte yoğun olmalıydı k i , c,;evremdeki başkaca her şey yok olup gitmişti sanki.

Yılanın yenilmesi ise, sıradan işler dünyasına zor bir dönüş olmuştu. Yılan etinden bir parça çiğnemeye başladığımda içim bulandı. Ama eti çok lezzetliydi-hen imkisi de yersiz hir

bulantıydı . Midem benden bağımsız hir birimdi sanki. Y ılan

etini bir türlü yutamıyordum. Don Juan katıla katıla öyle gülerken kalp krizine uğrayacağından korktum.

Daha sonra kimi kayaların gölge.� iıide tembel tembel oturduk. Bir ara notlarım üzerinde çalışmaya başladım; çıngıraklıyılanlara ilişkin tuttuğum sayfalar dolusu notların çokluğu beni şaşırttı.

Don Juan ansızın, ağırhaşlı bir biçimde, "Avcı tinin geri

döndü, bakıyorum. Yakayı ele verdin artık. "

"Anlamadım. N e diyorsun?"

Yakayı ele vennemle ilgili sözlerini açıklamasını istediy-

sem de don Juan sadece gülerek aynı sözü yineledi.

"Nasıl ele vermişim yakayı," diye üsteledim.

"Avcılar avlarlar hep," dedi. "Ben de bi avcıyım da. "

"Yani, geçimini avcılıkla mı kazanıyorsun?"

"Yaşamak için avlarım. Nerde olursam olayım, çıkarırım

ekmeğimi kırdan, çölden."

Don Juan eliyle tüm çevreyi gösterdi.

"Bi avcı .olmak, insanın pek çok şeyi bilmesi anlamına gelir," diye sürdürdü don Juan. "O insanın dünyayı farklı biçimlerde görebildiği anlamına gelir. B i avcı olabilmesi için i nsanın

her bi şeyle yetkin bi uyum içinde olması gerek, yoksa anlamsız bi külfet olurdu avcılık. Örnek mi istersin'? Bugün bi yılancığı yakaladık. Onun yaşamına böyle kesin ve ansızın son vermiş olduğum için özür diledim ondan; bi gün benim yaşamıma da aynı biçimde kesin ve ansızın son verileceğini bildiğimden

yaptım bu yaptığımı. Yani, neticede, bizim yıl andan yok bi farkımız. Onlardan biri aşım ız oldu bugün."

"Ben ava çıktığım zamanlar hiç böyle bir dengeyi aklıma

getirmiş değilim," dedim.

"Öyle deme. Sen hayvanları öldürmekle kalmadın ki sırf.

Sen de ailen de yediniz o avları . "

Bu söylediklerini, eskiden benim yaşadığım yerlerde bulunınuş birinin edasıyla söylcıııekteydi. Dedikleri, elbet, doğruydu. Avladığım şeyleri ai kcek yediğimiz zamanlar olmuştu.

B ir anlık bir duraksamadan soma, sordum, "'Sen nasıl bildin ki bunu?"

"Kimi şeyleri bilirim işte ben büyk," dedi . "Ama nasıl bildiğimi sana anlatamam."

B en de ona, teyzelerimin ve dayılarımı n pek bilmişçesine

avladığım tüm kuşlara "sülün" dediklerini anlattım.

Don Juan, onların bir serçeye de "'küçük bi sülün" demiş

olabileceklerini tahmin edebildiğini söyleyerek, o kuşları yerken nasıl çiğnemiş olabileceklerinin kom ik bir taklidini yaptı.

Çenesinin abartmalı hareketleri bende, etiyle kemiğiyle tüm bir

kuşu yiyormuş izlenimini yaratıyordu.

Don J uan yüzüme b akarak, "Sende avcılık yeteneği var

bence," dedi. "Biz yanlış kapı çalmaktayız belki de. Ola ki bi

avcı olmak için yaşam biçimini değiştirmeyi göze alabilirsin

sen."

Don Juan, benim için bu dünyada iyi ve kötü noktaların

var olduğunu, birazcık çaba göstermemle onları bulgulayabildiğimi anımsatarak, bu noktalara ilişkin bell i renkleri de ayırt edebilecek duruma geldiğimi söyledi.

"Bunlar, sende avcılık yeteneğinin varlığını gösteriyor,"

açıklamasını yaptı. "Her çaba gösteren kimse o noktalarda onların renklerini aynı anda bulamıyor. "

Bir avcı olmak düşüncesi güzeldi, romantikti, ama benim

BİR AVCI OLMAK

XI

ıçın bir saçmalıktan ibaretti , zira avcı olmak gelmiyordu ki

iç imden. Bu yakınmamı şöyle yanıtladı don Juan: "Avcı olman

için yanıp tutuşman, acılığı sevmen gerekmez. Senin doğal bi

yeteneğin var avcılığa. En iyi avc ı lar, sevmez zaten avcılığı ; bu

işi iyi yaparlar, hepsi o kadar. "

Don Juan'ın , tartışma konusu ne olurs<ı olsun, zeytinyağı

gibi üste çıkacağını kestiriyordum, ama o bu konuda konuşmak

istemediğin i belirtti .

"Sana avcılara değgin anlattıklarım gibi," ded i. "Konuşmayı pek sevmem ben. Ama yeteneğim var, bu i�i iyi yapıyorum, heps i o kadar."

Onun bu zihinsel çev ikliği gerçekten tulıal"t ı .

"Avcı ların son kerte sıkı kişi ler olmaları gerek ," diye sürdürdü Don Juan. "Pek azdı r bi avcıııın �ansa bıraktığı şeyler. Ta baştan beri farklı b i biçimde yaşamayı iiğrcıımen gerektiğini

söyleyip duruyorum. Başaramadm lıcıiiiz. Tutunabileceğin bi

şey yoktu hiç. Ama şimdi durum fark l ı . O eski avcı tinini geri

getird im aı1ık, onun sayesinde deği�irsiıı belki de."

Bir avcı olmak istemediğimi siiykyerck karşı ç ıktım . Ondan başlangıçta sadece tıbbi biıkilcri anlatmasını istediğimi, ancak onun ben i bu ilk amacı mdan çok uzaklara saptırdığını,

bu yüzden artık bitki lerle ilgili herhang i bir şey öğrenmeyi ger

çekten isteyip istemediğimi bile bi lemez bir hale geldiği m i ona

söyledim.

"' İyi," dedi don Juan. "Çok iyi. Ne istediğine değgin kesin

bir fikrin yoksa, daha alçakgöni.illi.i olabilirsin sen . "

"Şöyle yani. Senin amaçların açı sından bitkileri öğrenmekle avcıl ığı öğrenmek arasında gerçekten bi fark yoktur. Sen kendin anlatmıştın bana. Herhangi bi k imsenin sana söyleyebileceği her şeyle ilgilenirm işsin hani. Öyle değil m i ?"

Ben bunu ona insanbil imin amacını tanımlam aya çalışırken, ondan, bana bilgi sağlamas ını isterken söylemiştim.

Don Juan, duruma hakim olduğundan pek em in, kıkı rdadı .

Düşüncelerim i okşuyormuşçasına, " B i avcıyım ben," dedi. ·'Pek azdır benim şansa bıraktığım şey. Belki de sana avcı olmayı öğrenişimi açıklamam gerek. Ben hep bu biçimde yaşıyor değildim. Yaşamımın bi noktasında değişmek zorunda kal-

dım. Ş imdi de sana gösteımek istiyorum. Sana kılavuzluk edeceğim. Ne dediğimi bilmekteyim ben; bütün bunları bana birisi öğretmişti. Onları kendi kendime bulmuş değilim. "

"Yani bir öğretmenin mi vardı, don Juan?"

Don Juan, "Diyelim ki, şimdi benim sana öğretmek istedi

ğim gibi, birisi avcılığı bana öğretmişti," diyerek hızla konuyu

değişti rdi.

"Kanımca bi zamanlar avcılık bi insanın gerçekleştirebi leceği en ulu eylemlerden biriydi," dedi. "Avcıların hepsi ele güçlü insanlardı . Zaten, o zamanlar yaşamın zorluklarına göğüs gerebilmesi için güçlü olması şarttı bi avcının."

B irden meraklanmıştım. Acaba İspanyol İstilası ' ndan ön-

ceki bir zamandan mı söz etmekteydi? Sordum .

"Hangi zamandan söz ediyorsun, don Juan?"

"Bi zamanl ar."

"Ne zaman yani? · B i zamanlar ' ne demek?"

"Yani, bi zamanlar, ya da belki de şimdi yani, bugün. Etmez k i bi fark. Bi zamanlar herkes bi avcının en iyi bi adam olduğunu bilirdi. Ş imdi herkes bilmiyor bunu , ama bilen yeterince insan var. Ben biliyorum, bi gün sen de bileceksin. Ya! Anladın mı?"

"Yaqui Kızılderililerinin avcılara bakışları da öyle midir?

Ben im merak ettiğim şey, bu. "

" B i k ural değil bu."

"Ya Pima Kızılderililerinin'!"

"Hepsinin değil. Ama kimilerinin."

Bunlara komşu birkaç Kızılderili boyunun adlarını saydım. Avcılığın belirli birtakım boylar arasındaki ortak bir inanç, bir uygulama olduğuna değgin bir açıklama bekl iyordum ondan. Ama dolaysız bir yanıt vermekten kaçındığı için konuyu değiştirdim.

"Bütün bunları benim için niye yapmaktasın, don Juan?"

diye sordum.

Don Juan şapkasını çıkarıp, şaşkınlıkla şakaklarını kaşımaya başladı.

Yumuşak bir sesle, "Senin hatırın için," dedi. B aşkaları da

benzer biçimde senin hatırın için bi şeyler yapmışlardır sana, bi

B İ R AV C I O L M A K

gün sen kendin aynı biçimde bi başkasının gönlünü alırsın. Diyelim ki şimdi benim sıram. B i gün, şayet saygın bi avcı olmak istiyorsam, yaşamımın biçimini değiştirmem gerektiğini kavradım. Sürekli sızlanan, yakınan bi insandım. Kendimi aldatılmış h issetmemin haklı nedenleri vardı. Ben bi Kızılderiliyim, Kızı lderililer de köpek muamelesi görürler. Bunu değiştinnek

için yapabileceğim bi şey yoktu, kederimle baş başa kalmaktan

başka. Ama talihim varmış ki birisi çıkıp bana avcıl ığı öğretti.

O zaman , yaşayış biçiminin yaşanmaya değmediğini kavradım . . . Ben de değiştirdim onu . "

"Ama ben kendi yaşamımd:m memnunum. don Juan. Ne

diye değiştireyim ki onu?"

Don Juan bir Meksika ezgisi söylemeye başladı, önce son

kerte yumuşak bir sesle, sonra da mırıldaıarak. Ezginin tartımına uyarak, başını bir aşağıya bir yukarıya doğru devindiriyorclu.

Sesini tizlcştirip, "Senle ben," diye sordu don Juan, "birbirimizin eşiti miyiz dersin?"

Böyle bir soru beklemiyordıııı doğrusu. Sözcükleri ger

çekten bağırarak söylemiş gibi kul laklarımda tuhaf b ir uğultu

hissettim-oysa bağırmam ıştı, ama kulaklarımda yankılar bırakan metalik bir titrem vardı sesimle.

Sol elimin serçeparmağıyla sol kulağımın içini kaşıdım.

Kulaklarım hep kaşınclığındaıı, sağ ya da sol elimin serçeparmağıyla içlerini tartımlı bir sinirlilikle ovmayı alışkanlık haline getirmiştim. Daha doğrusu, tüm kolumu sallayarak yaptı

ğım bir harekett i bu.

Don Juan bu yaptığıma şaşıımışçasına bakmaktaydı.

"De bakalım .. . biz eşit miyiz sence?" d iye sordu.

"Elbet qitiz, don Juan, " dedim.

Kuşkusuz, sözde alçakgönüllülük pozlanndaydım. Zaman zaman ona karşı karmaşık duygular içinde kalmakta idiysem de, onu kendime çok yakın hissediyordum. ama ta içimde bir yerde, asla seslendirmeyecek olsam da, ün iversiteli bir öğrenci olarak benim Batı uygarlığının kültürlü bir insanı olarak bir Kazılderil iden çok daha üstün olduğum inancı vardı.

"Yoo," dedi don Juan dinginlikle, "eşit değiliz biz."

"Haydi canım, elbet de eşittiz," diye kaqı çıktım .

Don Juan yumuşak bir sesle, "Yoo," dedi. "Eşit filan değiliz. Ben bi avcı ve bi savaşçıyım, sense bir pezevenksin."

Ağzım açık kalakaldım. Don Juan ' ı n bunu söylemiş olabileceğine inanamıyordum. Not defterimi bırakıp, dommışçasına onun yüzüne baktım, üstelik çok öfkelenmiştim de.

Don Juan dingin, telaşsız gözlerle bana bakmaktaydı.

Gözlerimi onun bakışlarından kaçırdım. Sonra o konuşmaya

başladı. Sözcüklerini açık açık telaffuz ediyordu. Sözcükleri

ağzından düzgün ve öl ümcül bir akışla dökülüyordu. Bir başka

kimseye pezevenklik ettiğimi söyledi. Benim savaşım kendi

savaşım değil de bilmediğim birtakım insanların savaşıymış.

B itkileri ya da avcılığı ya da herhangi bir şeyi öğrenmeyi istediğim yokmuş. Oysa onun dakik eylemler ve duygular alem i, benim, "yaşamım" adını verdiğim yanılgılarla dolu ahmaklıktan sonsuz kertede daha etkil iymiş.

Konuşmasını bitirdiğinde kaskatı kesilmiştim. Konuşmasında saldırganlık ya da kendini beğenm işlik yoktu, engin bir dinginlik ve güçlülük vardı . Artık ona karşı öfke bile duyamıyordum.

Sessiz oturuyordu. Çok sıkıldığımdan, aklıma söyleyebilecek bir söz gelmiyordu. Sessizliği o bozsun, diye bekledim. Saatler geçti. Don Juan giderek hareketsizleşti, ta ki bedeni yabansı, handıysa ürkütücü bir kımıldarnazl ığa ulaşana dek; zifiri karanlık basınca da kayaların siyahlığına karışırnş gibiydi.

Ondaki bu harketsizlik durumu öylesine tamdı ki, varoluşunu

artık yitirdiğini düşünmeye başladım.

Sonunda onun orada, o Allahın dağında, o kayalıkların ortasında, hareket etmeksizin kalabildiğini ve gerektiğinde sonsuza dek kalabileceğini anladığım zaman vakit gece yarısını bulmuştu . Onun dakik eylemler, duygular ve kararlar alemi

.

gerçekten çok daha üstündü.

Don Juan 'ın koluna hafifçe dokundum-gözlerimden yaşlar boşanıverdi.

Ulaşılamaz Olmak

Perşembe, 29 Haziran 1 961

Don Juan, neredeyse bir haftadır her gün yaptığı gibi, av hayvanlarının davranışlarına ilişkin ince ayrıntılar üzerindeki bilgisiyle beni gene büyüledi. Önce açıklama yapıyor, ardından

"bıldırcınların marifetleri" dediği şeylere karşı geliştirilmiş birtakım avcılık taktikleri üzerinde uygulamalara geçiyordu. Anlattığı şeyler beni öylesine çekmişti ki bütün bir günün akıp gittiğinin farkına bile varmamıştım. Öğleyin yemek yemeyi bile

unutmuştum. Don Juan benim bir öğünü atlamış olmamın pek

alışılmadık bir şey olduğuna ilişkin şakalar yapıp durdu.

Günün bitiminde, kuıma ve çalıştımıa düzenini bana ela

öğrettiği dahiyane bir kapanla beş bıldırcın yakalamıştı .

Don Juan, "ikisi yeter bize, " diyerek üçünü serbest bırak-

tı.

Sonra ela bıldırcınların atqte nasıl pişirileceğini öğretti.

B en dedemin eskiden yaptığı gibi çalılarla bir ızgara çukuru

açmak, taze dal ve yapraklarla döşeyip sonra da toprakla sıvamak istediysem de, don Juan dalları incitmememiz gerektiğini, zaten bıldırcınlara acı çektirmiş olduğumuzu söyleyerek beni

önledi.

Yemek bitince amaçsızca kayalık bir bölgeye doğru yürüyüşe geçtik. B ir tepenin yamacındaki bir kumtaşına oturduk; ben şaka yollu, pişirme işini bana bırakmış olsaydı , bıldırcınların beşini de pişirmiş olacağımı, üstelik benim yapacağım ızgaranın onunkinden çok daha lezzetli olacağını söyledim.

"Kuşkusuz öyledir," dedi don Juan. "Ne ki, o dediklerini

yapsaydın, buradan sağ salim çıkmamız mümkün olmazdı."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordum. "B izi önleyecek bir

şey var mı?"

"O dallar, bıldırcın, çevredeki her şey bizi önleyebilirdi."

"Ne vakit ciddisin, ne vakit değilsin, hiç anlayamıyorum,"

dedim.

Don Juan sabırsızlık taklidi yaparak dudaklarını şapırdattı.

"Senin," dedi, "ciddi konuşmanın ne olduğuna değgin acayip bi görüşün var. Benim sık sık gülmem, gülmeyi sevmemden, ama söylediğim her bi şey, sen anlamasan bile son kerte ciddi. Dünya ne diye senin düşündüğün gibi olmalıymış ille

de? K im vermiş sana öyle düşünme yetkisini?"

"Dünyanın başka türlü olduğunun yok ki kanıtı," dedim.

Hava kararıyordu. Don Juan'ın evine gitme zamanı geldi

mi, diye geçiriyordum, ama onun pek acele eniği yoktu, ben de

halimden memnundum.

Rüzgar üşütü yordu. Don J u an birden ayağa kalktı, bana tepeye tırmanmamız, orada çalıların seyreldiği bir açıklıkta durmamız gerektiğini anlattı.

U L A Ş I L A M A Z O L M A K

U L A Ş I L A M A Z O L M A K

"Korkmayasın," dedi. "Yanında ben varım, seni kötülüklerden korurum."

Tasalanarak, "Ne kötülüğü?" diye sordum.

Sinsice sözleriyle beni katıksız sevinçten katıksız korkuya

gark etmede onun üstüne yoktu.

"Günün bu saatinde epey yabansılaşır dünya, dedi. "Onu

anlatıyorum. Ne görürsen gör, ama sakın korkma.

"Ne göreceğim ki?"

Don Juan, ta uzaklara, güneye doğru bakarak, "Henüz bilmiyorum," dedi.

Pek tasalı görünmüyordu. B en de o yöne doğru bakmaya

koyuldum.

Don Juan ansızın canlanarak sol eliyle çöldeki çalılıklar

arasında koyu bir bölgeyi imledi. B irdenbire görünüveren bir

şeyi beklennişcesine, "İş te orada," dedi.

"Nedir o?" diye sordum.

"'İşte orada," diye yineledi. "Bak ! Bak ! "

Hiçbir şey göremiyordum. Sadece çalılıklar.

Don Juan, sesi son kerte ivecen, "Şimdi buraya v ardı," dedi. "İşte burada. "

Tam o sırada aniden esen bir yel yüzüme çarparak gözlerimde yanına yaptı. Gözlerimi o bölgeye çevirdim. Hiç de ola

ğandışı bir şey yoktu.

"Bir şey göremiyorum," dedim.

Don Juan, "Sadece duyumsadın," diye yanıt verdi. "Tam

şimdi. Gözlerine girerek görmeni engelledi."

"O da ne demek oluyor?"

"Seni bu tepeye bile bile getirdim," dedi. Burda pek görünürdeyiz, bi şey de bize doğru gelmekte."

"Ne? Rüzgar mı?"

Don Juan sertçe, "Sadece rüzgar değil," dedi. "San a rüzgannış gibi görünebilir, çünkü senin tek bildiğin şey, rüzgar."

Gözlerimi zorlayarak çöldeki çalılıklara baktım. Don Juan

bir an, sessizce yanımda durdu, sonra yakındaki bir çalılıktan

kalınca dallar koparmaya başladı; sekiz dal topladıktan sonra

onları demet halinde bağladı. B an a da aynı şeyi yapmamı ve

onları kestiğimizden dolayı bitkilerden yüksek sesle özür dile-

memi buyurdu.

İki demet dalımız olunca beni yanında dallarla birlikte tepeye koşturup iki iri kaya arasında sırtüstü yatırdı. Akıl alımız bir hızla beni m bağladığım demetteki dallarla tüm bedenimi

örttü, sonra kendisini de aynı şekilde öıtüp yaprakların arasından fısıldayarak rüzgar dediğimiz şeyin biz görünmez haldeyken nasıl çekip gideceğine bakımımı söyledi.

B ir an geldi, şaşırtıcı bir şekilde, rüzgarın esişi gerçekten

de don Juan 'ın söylediği gibi durdu . Bunlar öyle azar azar olmuştu ki, b ile bile bekliyor olmasaydım bu değişimin farkına vam1ayabilirclim. Rüzgar bir süre yaprakları hışırdatarak yüzüme doğru esti, ardından çevremizdeki her şey sessizliğe gömüldü.

Fısı ldayarak don Juan 'a rüzgarın durduğunu söyledim, o

da fısıldayarak ses çıkarınamamı ve kıınıldamamamı buyurdu,

zira benim rüzgar, dediğim şey aslında rüzgar değilmiş de kendi istenci olan, bizi tanıyabilen bir şeymiş.

Sinirlenerek güldüm.

Don Juan sesini kısarak dikkat imi çevremizdeki sessizliğe

çekti, sonra fısıldayarak, ayağa kalkacağını , benim de dalları

sol elimle sevecence yana doğru çekip onu izlemem gerektiğini söyledi.

İkimiz aynı anda kalktık. Don Juan bir an güneye, uzaklara doğru baktı, sonra birden batıya doğru döndü.

Güneybatı doğrultusunda bir bölgey i imleyerek, "S insilik

bu. Düpedüz şeytanlık," diye söylendi.

"Bak ! B ak ! " diye seslendi.

Elimden geldiğince tüm dikkatimle bakmaya başladım.

Sözünü ettiği şey her neyse onu göıınek istiyordum, ama hiçbir şey yoktu ortada. Ya da daha önce görmediğim bir şey göremiyordum, sadece hafif b ir yeli n salladığı çalılıklar, fundalıklar-dalgalanıyorlardı.

Don Juan, "İşte geldi," dedi.

Tam o anda havanın yüzüme çarptığını hissettim. Sanki

rüzgar, biz ayağa kalktıktan sonra yeni den esmeye başlamıştı.

İnanamıyordum; bunun mantıksal bir açıklaması olamas ı gerekiyordu.

Don Juan hafifçe kıkırdayarak, bunun nedenini aramamın

zihnimi boşu boşuna yormaktan başka bir işe yaramayacağını

söyledi.

"Haydi gene dal toplayalım," dedi . "Zavallı bitkilere yapmak istemezdim bunu, ama seni durdurmamız gerek."

Don Juan daha önce kendimizi örtmüş olduğumuz dallan

toplayarak Üzerlerine küçük taşlar ve toprak yığdı. Sonra, daha

önce yaptığımız hareketleri yineleyerek, her birimiz sekizer

yeni dal kopardık. Bu arada rüzgar aralıksız esmekteydi. Kul aklarımın çevresindeki saçl arımı karıştırdığını hissedebiliyordum. Beni örttükten sonra, don Juan gene fı s ı ldayarak en ufak bir ses çıkarmamamı ve kımıldamamamı anımsattı . Dalları çabucak üzerime yerleştirdikten sonra kendi s i de yatıp üzerini örttü.

Yiımi dakika kadar o durumda kaldık, o süre boyunca inanılmaz bir olaya tanık oldum; sürekli ve şiddetli esen rüzgar değişerek hafif, titrek bir esintiye dönüşmüştü.

Soluğumu tutarak don Juan ' ın işaretini bekledim. Bir an

geldi, don Juan dalları usulca bir yana itti. Ben de öyle yaptım,

sonra birlikte kalktık. B ulunduğumuz tepe çok sessizdi. Çevrem izdeki çalılıkların yapraklarında belli belirsiz bir titreme seziliyordu sadece. Don Juan' ın gözleri, bakmakta olduğu güneyimize düşen çalılıktaki bir bölgeye çakılmış gibiydi.

Yüksek sesle ünledi, "İşte," dedi "gene başlıyor! "

İrkilivermiş, nerdeyse dengemi yitirmiştim. Don Juan

yüksek, sevecen bir sesle, bakmamı buyurdu.

"Ne görmemi istiyorsun'?" diye sordum çaresizlikle.

Don Juan, yel ya da her neyse, onun çalılıkların epey üzerindeki bir bulut ya da sarmal bir şeyler olduğunu, fırıldak gibi döne döne bulunduğumuz tepeye doğru yaklaştığını söyledi.

Uzaktaki çalılıklarda bir dalgalanma dikkatimi çekti.

Don Juan kulağıma eğilip , "İşte geliyor," dedi. "Bak nasıl

da arıyor bizi."

Tam o anda aniden esen gene deminki gibi ş iddetli, sürekli bir rüzgar, yüzüme çarpıverdi. Ancak bu kez tepkim farklı oldu. Dehşete kapılmıştım. Don Juan ' ın gösterdiği şeyi görmemiştim, ama çalıları yalayan tekinsiz bir dalgalanma görmüş-

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

tüm. Korkuya kapılmak istemediğimden, mantıklı bir açıklama

aramaya başladım. Kendi kendime, o bölgede sürekli hava

akımları olabileceğini, don Juan' ın da, tüm bu yöreyi avucunun

içi gibi bildiğinden, bunun bil incinde olmakla kalmayıp esintilerin meydana geldiği zamanları da dakik olarak tahmin edebileceğini söyledim. Demek ki don Juan sadece yere yatıyor, sayarak rüzgarın dinmesini bekliyordu; ayağa gene kalkması da rüzgarın yeniden esişini beklemek için olmalıydı.

Don Juan ' ın sesi beni chişünceleriınden uzaklaştırdı. Gitme zamanının geldiğini söylüyordu. Ben oyalanıyordum; rüzgarın iyice dinmesini beklemek istiyordum.

"Don Juan, ben bir şey güremedim," dedim.

"Ama olağandışı bir şeyler sezdin."

"Ne görmüş olımım gerekt iğini söylesene bana."

"Söylemiştim ya," dedi don .Juan. "Rüzgarın içinde sakla-

nan, fırıldak gibi dönen bir sarmal , bi bul ut, bi duman ya da bi

yüze benzediğini."

Don Juan bunları söylerken el leriyle de yatay, dikey hareketler yapıyordu.

"Belirli bi doğrultuda ilerler," diye sürdürdü. "Ya yuvarlanıyormuşçasına ya da döne döne ilerler. Bi avcının doğru bi

çimde hareket edebilmesi için, bütün bunl arı bilmesi gerek."

Ş aka yollu onu taklit etmek istedim, ama kendini anlattığı

şeylere öylesine vermişti ki, buna cesaret edemedim. Sonra bir

süre bana baktı, ama gözlerimi ondan kaçırdı m.

"Dünyanın senin sandığın gibi olduğuna inanmak budalalıktır," dedi. "Dünya giz dolu bi yerdir. Özellikle alacakaranlıkta."

Don Juan çenesinin bir hareketiyle rüzgarı imledi.

"Bizim peşimizden gelebi l ir bu," dedi. "Bizi bitkin düşürebilir, hatta öldürebilir de."

"Bu rüzgar mı?"

"Günün bu saatinde, alacakaranlıkta, rüzgar olmaz. Bu saatte yalnız erk olur."

Tepedeki düzlükte bir saat kadar oturduk. Rüzgar şiddetliydi, sürekli esmekteydi.

Cuma, 3 0 Haziran 1 961

Akşama doğru, yemekten sonra, don Juan ' la kapısının önüne

gittik. Ben kendi "noktamda" oturdum ve notlarım üzerinde

çalışmaya koyuldum. "Rüzgar" yüzünden bütün gün evden ayrılamamışt ık. Don Juan rüzgarı bile bile tedirgin ettiğimizi, onu hafife alınanın doğru olmadığını söyledi. Hatta uyurken bile

üzerim clallarla örtü lüydü.

Ansızın çıkan bir es inti don Juan ' ın inanılmaz bir sıçrayışla yerinden kalkmasına neden oldu.

.

"Kahretsin," eledi. "Seni arıyor rüzgar. "

"Vazgeç, don Juan," dedim gülerek. "Bunlara inanmamı

bekleme benden."

Niyetim inatçılık yapmak değildi , ben sadece ıüzgarın

kendi istenci olduğu ve beni aradığı, ya da tt.:pcnin üzerindeyken bizim yerimizi bulup üstümü ze çull:ının ış olduğu fikrine katı lmayı imkansız bulmaktaydım. Öyle "istençli bir rüzgar"

fikrini bu dünyayı açıklamanın basil bir yolu olduğunu düşündüğümü söyledim.

Don Juan meydan okurcasına, .. O halde nedir rüzgar?" diye sordu.

Sabırlı olmaya çalışarak, ona, sıcak ve soğuk hava kütlelerinin farklı basınçlara neden olduğunu, basıncın da hava kütlelerinin dikey ve yatay doğrultularda hareket etmelerine yol açtığını açıkladım. Meteoroloj iye ilişkin temel ayrıntıları izah etmem epey uzun süıınüştli.

"Yani, bu rüzgar sırf sıcak ve soğuk havadan mı ibaret?"

diye sordu don Juan, zihni karışınışcasına.

Zaferimin tadını çıkararak, dingin, "Ne yazık ki öyle," dedim .

Don Juan afallamış gibiydi. ama sonra bana bakarak yırtınırcasına gülmeye koyuldu.

Acı acı gülerek, "Yani senin düşüncelerin son söz olmakta, öyle mi?" dedi. "Son sözü söylemiş oluyorsun akl ı nca, de

ğil mi? Bi avc ıya göre senin düşüncelerin saçmalığın dik atası.

Basınç ha? İster bi olsun basınç, ister iki, ister on; sen de bu

bozkırda ya�amı� olsaydın, alacakaranlıkta yel i n erke dönüştü-

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

ğünü bilirdin. Şayet, bi avcı olsaydın, sen de bunu bilir, ona göre davranırdın . "

"Nasıl davranımıış bir avcı, yani?"

"Alacakaranlığı kullanırdı bi avcı, yeldeki erki kullanırdı. "

"Nasıl?"

"Bi avcı, elinden geldiğince, kendisini örterek alacakaranl ık geçene dek, ve erk onun korunmasını mühürleyene dek o erkten saklanmaya çalışırdı."

Don Juan ellerini, bir şeyi örtercesine devindirdi.

"Onun korunması işte böyle bi . . . "

Don Juan, en u ygun sözcüğü ararcasına bir an duraksadı;

ben atılarak, "Koza," dedim.

"Hah," dedi don Juan, "erkin koruması bi koza gibi sarar

seni. B i avcı bozkırda öyle kalır da ne bi puma, ne bi Amerikan

çakalı ne de zehirli bi böcek tedirgin edemez onu. B i dağaslanı gelir, o avcının bumunu koklayıp durur, avcı devinmediği takdirde çeker gider o dağaslanı. İnan ki böyledir bu.

"Ama öte yandan, avcı görülmek isterse, alacakaranlık basarken tepenin üzerinde dikilir ayakta, o zaman erk musallat olur ona, gece boyunca arar onu . O yüzden ya, şayet bi avcı geceleyin bi yere gitmek istese ya da uyanık kalması gerektiğinde, kendisini rüzgara açık kılar.

"Büyük avcıların gizi burdadır işte. İstediği anda açık, istediği anda kapalı tutmak kendisini. "

Kafam iyice karışmıştı, özetlemesini istedim ne demek istediğini. Don Juan son kerte sabırlı, alacakaranlığı da, rüzgarı da kendi çıkarına nasıl kullandığını, bunun kendisini açık ya da

kapalı kılmak arasındaki farkı vurgulamada can alıcı önemi olduğunu açıkladı.

"Ölçünmeli olarak kendini açık ya da kapalı kılmayı öğrenmelisin," dedi. "Şimdi senin yaşamının akışına bak, ister istemez kendini açık kılmak.tasın sen, her zaman."

Karşı çıktım. Kanımca benim yaşam biçimim giderek daha da gizlemekteydi kişiliğimi. Don Juan, ne demek istediğini anlamadığımı, kendimi kapalı kılmanın saklanmak ya da kendimi gizlemek anlamına gelmediğini, ulaşılamaz olmak anlamına geldiğ.ini söyledi.

U L A Ş I L A M A Z O L M A K

Son kerte sabırlı, sürdürdü konuşmasını, "Ya da şöyle söyleyiın : Herkes senin saklandığını biliyorsa, farketınez ki saklanmış olman.

"Şu anda senin sorunlarının kökeni işte bu. Sen saklandı

ğın zaman, herkes senin saklandığını biliyor, saklanmadığın

zaman da, herkesin seni dürti.iklemesine anık kılıyorsun kendini."

Kendimi baskı altında hissederek apar topar savunuya

geçtim.

Don Juan alaycı bir sesle, "Bırak kendini açıklamayı," dedi. "Gerek yok ki buna. Alığın tekiyiz biz, hepim iz, sen de farklı olamazsın. B i zamanlar ben de, senin gibi, hep açık verir dururdum, ta ki, belki ağlamak dışında, yapacak bi şeyin kalmayana dek. O zaman ben de ağlardım, senin gilıi."

Don Juan bir an beni tartarcasına bakt ı , yüksek sesle içini

çekti.

"Ama ben senden daha gençtim," diye sürdürdü, "ancak bi

gün burama geldi de, değiştim. Diyelim ki bi gün, bi avcı olmaktaykcn, açık ya da kapalı olma111 11 gizini öğrendim . "

N e dediğini anladığımı söyleyemeyeceğimi anlattım ona.

Bütün bu açık ya da anık olma sözcüklerinin ne anlama geldi

ğini gerçekten anlayabilmiş deği ldim. Don Juan, İspanyolcadaki "poncrse al alcance" ve "ponersc en el medio del cam ino", yani, kendini ulaşılır kılmak ya da kendini işlek bir yolun ortasına çıkarmak deyimlerini kullanmıştı.

Don Juan, " Kendini uzaklaştıımalısın," diye açıkladı.

"Kendini işlek bi caddenin ortası nda bırakmamalısın. Senin

tüm varlığın orada, o yüzden saklanmanın bi yararı olmaz; sen

kendini saklanmış sanırsın sırf. B i yolun ortasında olmak demek, gelip geçen herkesin senin gelişlerini, gidişlerini görmesi demektir."

Bu benzetmesi ilginçti, ama karanlıkta kalan yanlan ela

yok değildi.

"Söylediklerin bilmece gibi," dedim.

Don Juan gözlerini bana dikerek uzun uzun baktı , sonra

bir ezgi mırıldanmaya başladı. Sırtımı doğrultup dikkatle dinledim. Don Juan' ın bir Meksika türküsünü mırıldanmasının be-

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

n i hırpalamaya başlayacağı anlamına geldiğini öğrenmiştim.

Don Juan gülümseyerek, "Hey," dedi ve merakla beni süzdü. "Senin o sarışın dostundan ne haber? Hani bi zamanlar abayı yakmış olduğun kız."

Ona, aklı karışmış bir ahmak gibi bakmış olmalıyım. Don

Juan keyifl i keyifli güldü. Ne diyeceğimi bilemiyordum .

Don Juan, "Ondan söz etm iştin bana hani," dedi ben i rahatlatırcasına.

Ama ben ona, bırakın sarı şın bir kızdan bahsetmeyi, hiçbir

kimseye ilişkin bir şey anlatt ığımı hatırlamıyordum.

"Ben sana öyle bir şey söyleıniş değilim," dedim.

Don Juan taı1ışmayı ıoktalarcası ıa, "Pekala da söyledin,"

dedi.

Ben karşı ç ı kınak istcd iıı, aın a don J uan o kızı bilmesinin

.

bir önem i olınad ığmı, iiıeı ı l i ol<ıı şey in oıu sevmiş olmam olduğunu söyleyerek bcıı i öıkd i .

İçimde ona karşı bir ö lkcıiı kabarmakta olduğunu hissettim.

Don J uan alaylı bir sesle, "Sak ıı lıa ! diye uyardı. "Artık

"

kendini beğenmişlik cluygularındaı arı ı ı nıaııın zamanı geldi

çattı.

"Bi zamanlar bi kadının vardı seniı, çok sevdiğin bi kadın,

sonra bi gün onu yitiriverdin sen."

B en o kad ından don Juan 'a hiç bahsetmi ş miydim, diye

düşünmeye başladım. Aramızda öyle bir konuşma geçmediği

sonucuna vardım. Ama bahsetmiş ele olabilirdim. Arabamla

gezdiğimiz zamanlar durmaksızın konuşur, her konudan dem

vururduk. Ben o görüştüklerim izin hepsini hatırlayamıyordum,

zira araba sürerken not tutamıyordum. Bunları düşünmek biraz

yatıştımuştı beni. Don J uan ' a haklı olduğunu söyledim. Yaşamımda çok öneml i bir yeri olan sarışın bir kadın vardı.

Don Juan, "Niçin birlikte değilsiniz," diye sordu.

"Çekip gitti."

"Niçin?"

"'Birçok nedeni var. "

"Bi çok nedeni yoktu. B i tek nedeni vardı. Sen kendini

fazlaca u laşılabilir kılmıştın. "

Ne demek istediğini gerçekten çok merak ediyordum. İşte

gene hassas bir yerime dokunmuştu. Bu dokunuşunun bende

yarattığı etkinin bilincinde olduğu belliydi, haylazca bir gülümsemeyi gizlercesine dudaklarını büzdü.

Kendinden son kerte emin, "Herkes ikinizi biliyordu," de-

di.

"Hata bende miydi, yani?"

" Hem de nasıl. O çok iyi bi kadındı ."

Onun için bu şekilde tahmi n ler yürütmesinden ve özell ikle, oradaymış ela her şeyi görmüş gibi kendinden son derece emin b ir şekilde konuşup durmalarından tiksindiğimi içtenlikle açıkladım.

Don Juan da, inandırıcı bir dürüstlükk, "Ama doğru söylüyorum ," dedi. " Her şeyi gördüm ben. Çok iyi bi insandı o. "

Tartışmanın anlamsızlığını biliyordum. ama yaşamımın bu

yarasın a tuz biber ektiğinden ötürü 011;1 kırgındım. Söz konusu

kadının pek öyle övgüye layık biri olmaclığını, hatta zayıf karakterli biri olduğunu söyledim.

Don Juan, dingin, "Sen de öylesin," dedi. "Ama önemli

değil bu. Önemli olan, senin onu her yerde aramış olman; bu

da onu senin için özel bi kişi kılar, özel bi kişiye il işkin de güzel sözler söylemeli insan."

Utanmıştım; tüm benliğimi derin bir keder sardı. "Bana ne

yapıyorsun sen, don Juan? " diye sordum. "Beni kederlendirmeyi çok iyi beceriyorsun. Neden?"

Don Juan suçlarcasına, "Kendini duygusallığa kaptırmaktasın şimdi de," dedi.

"Peki ama bütün bunların anlamı ne, don Juan?"

" Ulaşılamaz olmak�işte sorun bu," diye açıkladı. "Ben o

kadının anısını salt, sana rüzgarla gösteremediğim şeyi dolaysızcasına gösterebilmek için bi araç olarak ortaya çıkardım.

"Sen onu, ulaşabilirl iğin yüzünden yitirdin; sen hep onun

kolayca u laşabi ldiği bi konumdaydın, ü stelik yaşamın da tekdüze bi yaşamdı."

"Değildi ! " dedim. "Yanıl ıyorsun. Benim yaşamım asl a

tekdüze olmamıştır."

"Hep öyleydi, ş imdi de öyle," dedi kesin bir dille. "Gerçi

alışılmadık bir sıradanlık bu seninkisi ve tekdüze değilmiş izlenimini vennekte sana ama inan ki sıradan bi yaşam bu seninkisi."

Suratımı asarak küskünlüğüme dalmak geldi içimden, ama

her nedense don Juan 'ın gözleri beni tedirgin etti; beni itmekte, itmekteydi gözleri.

"Bi avcının sanatı ulaşılamaz k ılmaktır kendini," dedi. "O

sarışın kızla i lişkinde bu, senin bi avcı olup onu pek seyrek

görmen anlamına gelmezdi. Senin yaptığın gibi değil yani. Sen

gece gündüz demeden onunla kaldın, sonunda kala kala ortada

salt can sıkıntınız kaldı. Di mi doğru bu?"

Yanıt vennedim. Vermek zorunda olmadığımı ciüşünüyordum. Haklıydı don Juan.

"Ulaşılamaz olmak demek, çevrendeki dünyayla temasında tutumlu olmak demektir. Beş bıldırcın birden yemezsin; bi tane yersin. Bi ızgara çukuru yapacağım, diye bitkileri heba etmezsin. Pek gerekli olmadıkça kendini rüzgarın gücüne açık bırakmazsın. İnsanları, özellikle sevdiğin kimseleri kul lanıp

onları kupkuru bırakana dek sıkıp su ları nı çıkarmazsın."

İçtenlikle, "Kimseyi kullanmış değilim ben," dedim.

Ama, don Juan ısrarla, insanl arı kul landığımı; onlardan

u sanmış, sıkılmış olduğumu açıkça söyleyebildiğimi yineledi.

Don Juan sürdürerek, "Ulaşı lamaz olmak , kendini de başkalarını da tüketmekten ölçünmeli olarak kaç ınmak demektir,"

dedi. "Bi daha hiç yiyecek bulamayacağını düşünerek midesini tıka basa dolduran, beş bıldırcını birden gövdeye indiren zavallı bi dilenci gibi aç ve umutsuz değilsin demektir."

Don Juan"ın en zayıf noktalarımı topa tuttuğu bel liydi.

Güldüm. Bu onun hoşuna gitti. Hafifçe sırtıma dokundu.

" B i avcı avını tuzağına hep çekeceğini bildiğinden, tasalanmaz. Tasalanmak, ulaşılabilir duruma sokar insanı ister istemez. Bi kez kaygılandın mı, umutsuzluktan önüne çıkan şeye yapışırsın; yapıştın mı da, tükenir ya da yapıştığın şeyi tüketir

gidersin."

Don Juan 'a, gündelik yaşamımın akışı içinde kendimi ula

şılamaz kılmamın olan aksızlığından söz ettim. Benim görüşüme göre, işlevlerimi sürdürebilmem için, benimle herhangi bir

U L A Ş I L A M A Z O L M A K

işi olan herkesin erişebileceği bir yerde olmam gerekiyordu.

Don Juan, dingin, "Ulaşılamaz olmanın, saklanmak ya da

bi şeyleri gizlemek anlamına gelmediğini söylemiştim zaten,"

dedi. "İnsanlarla görüşemeyeceğin anlamına da gelmez. Bi avcı dünyasını tutumluca, sevecence kullanır-o dünya ister b i nesne, ister bi bitki, b i hayvan y a d a bi insan ya da b i erk olsun.

Bi avcı, dünyasıyla yakın bi ilişki içindedir, ama o aynı dünya

için ulaşılamazdır aynı zamanda. "

"Bir çelişki bu söylediğin," dedim. "'Şayet dünyası ndaysa

kişi günbegün, her bir saat, ulaşılamaz olamaz k i ! "

Don Juan, sabırlı , "Anlamadım," dedi. "'Dünyasını sıkıp

onun biçimini değiştiımediği için ulaşılamaz olur kişi. Hafifçe

dokunuverir ona, gereksindiği sürede kalır orada, sonra bi iz

falan bırakmadan tez ayrıl ır oradan. "

Yaşamın Sıradanlığını Kırma

Pazm; 16 Temmuz 1 961

Bütün sabahı besili sincapları andıran kimi kemirgenleri izlemekle geçirdik; don Juan bunlara susıçanları diyordu. Bu çevik hayvanlar tehlikeleri atlatmakta pek ustaymışlar, ama yırtıcı bir

hayvandan kaçıp kurtulduklarında, oldukları yerde duruvermek ya da hatta bir kayaya tımanıp arka ayaklarının üzerinde dikilerek çevrelerine bakınıp kendilerini temizlemeye başlamak gibi kötü bir huyları vannış.

Y A Ş A M I N S I R A D A N L I Ô I N I K I R M A

"Gözleri çok keskindir bunların," dedi don Juan. Sırf onlar hareket halindeyken kımıldamalısın, onun için, ne zaman, nerede duracaklarını kestirmeyi öğrenmelisin ki sen de aynı

anda durabilesin."

Kendimi tamamıyla onları izlemeye vermiştim, bütün zamanımı bir avcı gibi onlardan birçoğunu arayıp bularak geçirdim. Sonunda hemen hemen her defasında onların hareketlerini önceden kestirebil ir duruma gelmiştim.

Don Juan sonra bana onları yakalamak için tuzakların nasıl yapılacağını göstedi. Bi avcının, tuzaklarını kuracağı yerleri belirlemesi için onların beslendikleri ve yuvalandıkları yerleri sabırla gözlemlemesi gerektiğini anlattı; sonra da, avcı, geceleyin tuzaklarını kurar, ertesi gün artık sadece, onları ürkütüp kaçırmakla yetinirmiş. Susıçanları kaçarak tuzaklara yakalanırmış.

Biraz çalı çırpı toplayıp tuzaklarımızı kurmaya başladık.

Ben, heyecanla bir işe yarayıp yaramayacağını düşünerek kendi tuzağımı bitirmek üzereyken, don Juan ansızın durdu, sol bileğine baktı. Sanki hiç edinmediği bir kol saatine bakmaktaydı. Ardmclan, saatine göre öğle yemeği zamanının geldiğini söyledi. Benim elimde, daire şeklinde bükerek bir çember yapmaya çalıştığım uzunca bir dal vardı. Dalı da, öbür tuzak malzemesini ele hemen önüme bırakıverdim.

Don Juan meraklı bir ifadeyle bana bakmaktaydı. Sonra,

yemek saatini bildiren bir fabrika düdüğünü andıran bir ıslık

çaldı. Gülüyordum. Çıkardığı düdük sesi mükemmeldi. Ona

doğru ilerledim-onun dikkatle bana baktığını gördüm. B aşını

iki yana doğru sallamaktaydı.

"Vay canına," dedi don Juan.

"Ne oldu ki?" diye sordum.

Don Juan canavar düdüğünü yeniden öttürdü.

"Öğle tatili bitti," dedi, "haydi iş başına."

Bir an afallamıştım, ama şaka yaptığını düşündüm. Belki

de yanımızda yiyecek bir şey olmadığından öyle yapmıştır, diye geçirdim. Bu susıçanları işine kendimi öylesine kaptırmıştun ki, yemek getirmemiş olduğumuzu unutmuştum. Yerdeki dalı alıp çemberimi tamamlamaya başladım. Sonra baktım,

don Juan "düdüğünü" gene öttürmekte.

"Eve gitme saati geldi," dedi.

Hayali saatine yeniden baktı , başını kaldırıp bana bir göz

attı.

B ir giz açıklıyonnuşçasına, "Saat beş oldu," dedi. Birden

bu avcılık işinden bıktığını, o yüzden olayımızı noktaladığını

düşündüm. Her şeyi bırakıp, gitmek için hazırlığa geçtim. Ona

bakmıyordum. Onun da eşyalarını hazırladığım sanıyordum.

İşim bittiğinde başımı kaldırıp ona baktım, iki üç metre ötemde bağdaş kurup oturmaktaydı.

"Ben hazırım," dedim, "istediğin zaman gidebiliriz."

Don Juan kalktı, bir kayaya tırmandı . Orada, yerden bir

buçuk metre kadar yüksekte durarak bana baktı. Ellerini ağzının iki yanına yerleştirip çok uzun ve delici bir çığlık attı. Görkemli bir fabrika düdüğünün sesi gibi. Sonra tam bir dönüş yaparak, çığlığını sürdürdü.

"Ne yapıyorsun, don .Juan?" diye sordum.

Don Juan, tüm dünyaya, eve gitmeleri için paydos düdüğü

çaldığını söyledi. Zihnim al lak bul lak olmuştu. Şaka mı yaptı

ğım yoksa aklını mı kaçırdığını anlayamamıştım. Onu dikkatle izliyor, yaptığı şeyleri daha önce söylemiş olabileceği bir şeylere bağlamaya

çalışıyordum. Sabah boyunca pek konuşmamış olduğumuzdan, önemli herhangi bir şey hatırlayamıyordum.

Don Juan halil kayanın tepesinde dikilmekteydi. B ana bakarak güldü, sonra gene gözünü kırptı . Birden telaşlanmıştım.

Don Juan ellerini ağzının iki yanına getirerek uzun, ıslığımsı

bir çığlık daha attı.

Sabahın sekizi olduğunu, önümüzde koskoca bir gün oldu

ğundan gereçlerimi yeniden kurmamı söyledi.

Artık zihnim iyice karışmıştı. B irkaç dakika içinde korkum, oradan kaçma isteğimi zorla önleyebildiğim bir kerteye ulaştı. Don Juan'ın aklını y itirdiğini sandım. Tam oradan kaçıyordum ki, don Juan kayadan aşağıya inerek yanıma geldigülüyordu.

"Beni delirdi sanıyorsun, dii mi?" diye sordu.

B u beklenmedik davranışıyla beni gerçekten ürkütmüş ol-

duğunu söyledim.

O da, ödeştiğimizi söyledi. Ne demek istediğini anlamamıştım. Yaptıklarının delilikten başka bir şey olmayacağı dü

şüncesinden kurtulamıyordum. Don Juan, benim hiç değişmeyen ezici davranışlarımla onu bunalttığım için, bu umulmadık ezici davranışıyla onun da beni bile bile korkutmayı amaçlamış

olduğunu açıkladı. B enim yaptığım sıradan şeylerin de, onun

canavar düdüğü çalışı denli bir delilik olduğunu da ekledi.

Bu söyledikleri beni sarsmıştı, ona herhangi sıradan bir

davran ışta bulunduğum ya da bell i bir programımın olmadığını belirttim. Yaşamımı asl ında biraz dağınıkça bulduğumu, buna da sağlıklı b ir program izleyemememin yol açtığını düşündüğümü

anlattım.

1

Don Juan gülerek, yanına oturmamı iıı lcdi. Dunım akıl al-

maz bir şeki lde değişmişti gene. Don Juan konuşmaya başlar

başlamaz. korkum uçup gitmişti.

"Neymiş benim sıradan işlerim?" diye sordum.

"Yaptığın her bi şey s ıradan, programlanmışsın sen."

"Hepimiz öyle değilmiyiz?"

"Hepimiz değil. Ben bi programı izlemiş olmak amacıyla

yapmıyonım yaptıklarımı . "

"Ncrdcn çıkarıyorsun bunları , don Juan? Senin o şekilde

davranmana yol açacak ne yaptım ya da ne söyledim ki ben?"

"Öğle yemeğini takmıştın kafana."

"Ben sana bir şey dememiştim ki; öğle yemeğini düşündü

ğümü nasıl anladın?"

"Sen her gün öğle sularında, ve sabahleyin saat sekiz sularında, ve akşamleyin saat altı sularında bi şeyler yemeyi takarsın kafana," diye hayınca sırıttı. "Aç olmadığın zamanlar bile aklın hep yemekte senin."

"Bu sıradan tinsclliğini gösterebilmenin tek yolu düdüğümü çalmamdı. Senin tinin bi imle işlemeye alışmış çünkü."

Don Juan, gözlerinde bir soru, bana bakmaktaydı. Kendimi savunamadım .

"Ş imdi d e sen avcılığı sıradan bi programa çevirme hazırlığındasın," diye sürdürdü don Juan. "Şimdiden programlı bir avcı oldun bile; belli bi zamanda konuşur, bell i bi zamanda yer,

I X T L A N Y O L C U L U Ö U

1 02

I X T L A N Y O L C U L U Ö U

bel l i b i zamanda uyursun."

Söyleyecek bir şeyim yoktu. Don Juan 'ın yemek alışkanlıklarıma i lişkin söylemiş olduklarını, ben yaşamımdaki her şeyde uygulamaktaydım. Gene de yaşamımın, çoğu arkadaşımın ya da tanıdıklarımın ki nden daha az programlı olduğunu kesin bilmekteydim.

Don Juan, "Artık sen avcılıkta epey ustalaştın," diye sürdürdü. "İyi bi avcının her şeyden önce bildiği şu şeyi kavraman zor olmayacak: iyi bi avcı avının sıradan davranışlarını bilir.

Onu iyi avcı kılan şey de işte budur.

"Şayet, sana avcı l ığı öğretirken izlediğim yöntemleri

anımsarsan, ola ki ne demek istediğimi anlarsın. S ana önce tuzakların nasıl yapı lacağını, nasıl kurulacağını öğrettim, sonra da avl ayacağın hayvanların alışkanlıklarını, huylarını , yani sıradan davranışlarını öğrettim, son olarak da tuzakları onların bu sıradan davranışlarına karşı s ınadık. Bunlar, avcıl ığın dış bi

çimleridir."

"Şimdi de sana en sonuncu, ve kuşkusuz en zor bölümü

öğretmem gerek. Ola ki sen bunu anladım, diyene, ve bi avcı

olana dek yıllar geçecektir. "

Don Juan hazırl anabilmem için biraz durakladı. Şapkasını

çıkarıp, daha önce gözlemlediğimiz kemirgenlerin kendilerini

temizlerkenki h areketlerini taklit etti. Çok gülünçtü yaptıkları.

Yuvarlak başıyla tıpkı bir sufaresini andırıyordu.

"Bi avcı olmak, avını tuzağa düşürmek değildir sırf," diye

sürdürdü don Juan. "Avcı denilmeye layık bi avcı tuzak kurabildiği için ya da avının sıradan al ışkanlıklarını bildiği için de

ğil, ama kendis inin sıradan bi alışkanlığı olmadığı için yakalar

avını. Ona üstünlük sağlayan şey, budur. O yakalamak istediği

hayvanlar gibi değildir hiç; ağır, sıradan davranışları yoktur

onu bağlayan, yoktur tuhaf hareketleri önceden bilinebilen; özgürdür, akıcıdır, ne yapacağı önceden kestirilemezdir o."

Don Juan ' ın söylediği şey bana keyfi, usdışı bir idealleştirme gibi gelmişti. Alışkanlıkların olmadığı, programsız bir ya

şam düşünemiyordum. Ona karşı çok dürüst olmak istiyordum,

sırf onun düşüncesine katılmak ya da yadsımak değil. Onun

düşündüğü şeyi gerçekleştirmek ne benim ne de başkasının

YA Ş A M 1 N S 1 R A D A N L I Ô 1 N 1 K 1 R M A

elindeydi. Bunları ona anlattım.

Don Juan, "Ne düşündüğün ırgalamaz beni," dedi. " B i avcı olmak için yaşamının sıradanlığını kırmak gerekir. Avcılıkta başarılı oldun sen. Çabucak öğreniverdin, şimdi de avcı gibi olduğunu, ne yapacağını önceden kolaylıkla kestirebileceğini bili yorsun. "

Açıklamasını, somut örnekler vennesini istedim ondan.

"Avcılıktan söz etmekteyim," dedi sakince. "Onun için,

hayvanların yaptığı şeylerle ilgilenmiyorum; nerede yerler; nerede, nasıl, ne zaman uyurlar; nerede dinlenirler; nasıl yürürler.

Onların sıradan alışkanlıkları, dediğin şeyler işte bunlar; sen de

kendi benliğinde bu tür davranışların bil inc inde olasın, d iye

söylüyorum bunları .

"Çöldeki hayvanların alışkanlıklarını gözlemlemiştim.

Bell i yerler var yedikleri, su içtikleri, yuva larını yaptıkları;

kendi !erine özgü bıraktıkları izleri var; gerçekten, yaptıkları

her şey iyi bi avcı tarafından önceden bilinebilir ya da sezilebilir."

"Daha önce de söylediğim gibi, benim gözümde sen b i av

gibi davranmak.tasın. Yaşamımın bi döneminde adamın biri bana da aynı şeyi söylem işti, yani sırf sen değilsin öyle olan-hepimiz, pqinden gittiğimiz av gibi davranırız. B u yüzden de, bi başka şeyin ya da kimsenin avı olup ç ıkarız. Demek ki, bütün

bunları bilen bi avcının başl ıca i ş i , kendisinin bi av olmasına

son vermektir. Ne dediğimi anl ıyor musun'!"

Ben gene onun bu savının eriş ilemeyecek bir ideal olduğu

düşüncemi yineledim.

Don Juan, "Zamanla oluyor," dedi . "Örneğin sen her gün

saat on ikide öğle yemeğini yemeyerek başlayabil irsin."

Don Juan bana bakarak sevecence gülümsedi. Yüzündeki

ifade çok komikti-glilmeye başladım.

"Ancak kimi hayvanlar vardır ki, izlerini süremezsin bi

türlü," diye sürdürdü don Juan. "Kimi geyik türleri var, örne

ğin, tal ihli bi avcı salt şans eseri yaşamı boyunca bi kez onlardan biriyle karşılaşabilir."

Don Juan etkileyici bir sessizliğe geçerek delercesine yüzüme baktı . Bir soru sormamı bekler gibiydi, ama soracak bir

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

şeyim yoktu.

"Sence onları öyle zor bulunur, öyle benzersiz kılan şey

nedir?" diye sordu don Juan.

Ne diyeceğimi bilemediğimden, omuzlarımı silktim. Don

Juan, bir giz açıklarcasına, "Sıradan bi programları yoktur da

ondan," dedi. "Onları büyüleyici kılan şey budur. "

"Bir geyik geceleyin uyumak zorundadır," dedim . "Sıradan bir alışkanlık sayı lmaz mı bu?"

"Elbet, o geyik lıer gece hep belli saatte ve belli bi yerde

u yuyorsa eğer. Ama o sihirli varl ıklar öyle davranmazlar. Ger

çekten, bi gün bunun doğruluğunu sen de göreceksin belki. Ya

da ola ki yaşamın boyunca onlardan birini kovalamak senin kaderin olacaktır."

"Bununla ne dernek istiyorsun?"

"Sen avcıl ığı seviyorsun; ola ki bi gün, bu di.inyaıın bi yerinde yolun sihirli bi varlığın yoluyla kesişir de onu izlemeye başlarsın.

"Sih irli bi varlık görülmeye değer bi şeydir. Benim öyle

biriyle yollarımız kesişmişti. Avcılığı iyice öğrenip uzun süre

u yguladıktan sonra öyle bir karşılaşma gerçekleşmişti. Ben orta Meksika dağlarındaki sık ağaçlı bi ormandayken birden tatl ı bi ıslık işitmiştim. Bildiğim bi ses değildi bu; onnanlarda dol aştığım tüm o yıllar boyunca öyle bi ses işitmiş değildim. Sesin çıktığı noktayı belirleyemiyordum; değişik yerlerden gel iyor gibiydi. Acaba taıı ımadığım bi hayvan sürüsüyle mi çevrildim, diye geçiımekteydim.

"Beni meraktan çıldırtan o sesi bi kez daha işittim; sanki

her yerden gelmekteydi. O anda ne denli tal ihli olduğumu kavrayıverdim. Onun sihirli bi varlık, bi geyik olduğunu anlamıştım. Üstelik büyüleyici bi geyiğin, s ıradan insanların alışkanlıklarının, avcıların davranış kalıplarının bilincinde olduğunu da b ilmekteydim.

"Böylesi bi durumda normal bi insanın ne yapacağını kestirmek hiç de zor değildir. En başta, korkusu, öyle bi insanı bi ava çeviriverirdi tez. Bi ava dönüşünce de yapabileceği iki şey

kalırdı onun. Ya kaçar g iderdi ya da dayançla olduğu yerde kalırdı. Şayet silahı yoksa, bi an önce ormandan çıkıp kurtulma-

ya bakardı. Ama silahlıysa, bulunduğu noktada dikilerek ya da

yere yatarak kımıldamaksızın ateşe hazır dununda beklerdi.

"Oysa bi avcı, vahşi bi ormanda sezdirmeden avına yakla

şırken, kendini savunamayacağı bi noktaya asla ayak basmaz,

hemen gizler kendini. Kepeneğini yere atıverir ya da onu bi tuzak gibi bi dala asıverir; sonra da saklanır, avının bi sonraki hamlesini bekler.

"'İşte ben de, o s ihirli geyiğin önünde bunlardan hiçbirini

yapmadım. Hemen başımın üstünde amuda kalkıp hafif hafif

inlemeye başladım; gerçekten ağlıyordum, uzun süre hıçkıra

hıçkıra ağladım, bayılacağımı hissedene dek. Ansızın hafif bi

yel in estiğini duyumsadım; bi şey gelmiş ta kulağımı n arkasında saçlarımı koklamaya başlamıştı. Başımı çevirip onun ne olduğunu görmeye çal ışırken yere yıkılıverdim. Hemen doğrularak oturdum--pırıl pırıl bi yaratığın bana bakmakta olduğunu gördüm. Geyik bana bakarken ben de oıu incitmeyeceğimi

söyledim ona. O zaman geyik benimle konuşmaya başladı."

Don Juan konuşmasını keserek bana baktı. Elimde olmadan gülümsedim. B ir geyikle konuşmuş olmasını , en azından inanılmaz bir şey olarak görınekteydim.

Don Juan, "Benimle konuştu o," diyerek sırıttı.

"Geyik konuştu yani?"

"Konuştu"

Don Juan yerinden kalkarak avcılık gereçlerinin bulundu

ğu bohçasını aldı.

Hiila şaşkı nlık içinde, "Gerçekten konuştun mu?" diye sor-

dum.

Don Juan bir kahkaha patlattı.

"Ne dedi sana geyik?" diye sordum şaka niyetine.

Don Juan ' ın benimle eğlendiği kanısındaydım. Ama o bir

süre sessiz durdu, anımsamaya çalışıyordu sanki, sonra geyiğin

söylediklerini anlatırken gözleri parıl dadı.

"Sihirli geyik dedi ki, ' Merhaba arkadaş,'" diye sürdürdü

don Juan. "Ben ele yanıtladım, ' Merhaba, ' . Sonra geyik sordu,

'Niçin ağlıyorsun? ' , ben de dedim ki, ' Çok üzgünüm de ondan ' . Ben bunu deyince, sihirli yaratık kulağıma eğildi-şu anda benim konuştuğum gibi açı k seçik, ' Üzülme sen , ' dedi."

Don Juan gözlerimin içine bakmaktaydı-gözleri çakmak

çakmak, haşarı mı haşan. Ardından, kendine özgü kahkahasını

patlattı.

Geyikle konuşmasını biraz aptalca bulduğumu söyledim

ona.

"Ne bekliyordun ki," diye sordu don Juan gülmesini sürdürüp. "Bi Kızılderiliyim ben."

Don Juan' ın mizah duygusu öylesine yabansıydı ki, ben de

koyuverdim makaraları.

"Sihirli b i geyiğin konuştuğuna inanmıyorsun, eli mi?"

"Kusura bakma, ama öyle şeylerin olabileceğine inanamam ben," dedim.

Don Juan, "Hakkın da yok değil hani," dedi bana güven

verircesine. "Nerde görülmüş ki böyle bi şey, dii mi?"

Pazartesi, 24 Temmuz 1 961

Öğleyi epey geçe, saatlerce çölde dolaştıktan sonra, don Juan

dinlenebileceğimiz gölgelik bir yer seçti. Oturur otuımaz da

konuşmaya başladı. Avcılığa değgin pek çok şey öğrendiğimi,

ama onun arzuladığı denli değ işmiş olmadığımı söyledi.

"Tuzakların nasıl yapıl acağını bilmek, onları kurmak yetmez," dedi. "Bi avcı , yaşamını gerçek b i yaşam kılmak için tam bi avcı gibi yaşamalıdır. Ne yazık ki, değişimler zordur,

çok yavaş gerçekleşir; kimi zaman b i adamın değişmesi gerektiğini kavraması yıllar alır. Benim bunu kavramam yıllar aldı, ama avcılığa yoktu fazla bi eğilimim de ondandı bu. Kanımca

bana en zor gelen şey değişmeyi gerçekten istememdi ."

Ne elemek istediğini çok iyi anladığımı belirttim. Aslında,

bana avcılığı öğretmeye başladığından bu yana ben de eylemlerimi gözden geçiımeye başlamıştım. Keşfettiğim en çarpıcı şey belki de don Juan ' ın yöntemlerine ısınmış olmamdı . Don

Juan ' ı bir insan olarak beğeniyordum . Davranışlarında güçlü

bir şeyler vardı; yaptığı şeyler onun ustalığı konusunda herhangi bir kuşku yaratmıyordu, gene de bu üstlinlliklerini benden bir şeyler istemek amacıyla kullanmıyordu. Don Juan ' ın , benim yaşamımı değiştiıme tutkusu, kanımca, onun kişisel çıkarları ötesinde bir şeydi , ya da ola ki benim başarısızlıklarımı görerek kendi yetkesini kullanmak istemesinden kaynaklanıyordu. Don Juan bende, zayıf yanlarıma ilişkin köklü bir bilinçl il ik uyandıınıştı, ama onun yöntemlerinin bende bir iyileşmeyi nasıl sağlayacağını anlayamıyordum. İçtenl ikle inanıyordum

ki, yaşamımdaki amaçlarımın ışığında, onun yöntemleri bana

sadece acı ve yoksulluk getirebilirdi . Buydu açmazım. Ne var

ki, onun ifadesini şaşmazcasına güzellik ve dakiki ikle sergileyen ustalığına saygı duymayı öğrenmiştim.

Don Juan, "Taktik değişt iımeye karar verdim artık," dedi.

B u söylediğini açıklamasını istedim; ne demek istediğini

anlayamamıştım, üstelik bunun benimle ilgili olduğundan bile

emin değildim.

"İyi bi avcı, gerektikçe, değiştirir yöntemlerini," diye yanıt verdi. "Bunu sen de bilirsin."

"Neler geçiyor akl ından, don Juan? Anlatsana. "

"İyi bi avcı sadece avını n alışkanlıklarını değil, b u dünyada i nsanları da hayvanları da ve her bi şeyi de yöneten güçler olduğunu da bilmelidir."

Konuşmasını kesti. B iraz bekledim, ama söyleyeceklerini

bitirmişe benziyordu.

Uzun bir sessizlikten sonra, "Ne gibi güçler bu sözünü ettiklerin?" d iye sordum .

"Bizim yaşamımızı, ölümümüzü yöneten güçler."

Y E R Y Ü Z Ü N Ü N S O N S AV A Ş !

Don Juan konuşmasını kesti, ne söyleyeceğine karar vermekte büyük bir güçlük çekmekteydi sanki. Ellerini ovuşturdu, başını salladı, çenelerini sıktı. iki kez, tam ben onun bu bilmecemsi sözlerini açıklamasını isteyecekken, susmamı imledi.

"Kendini kolay kolay durdurabileceğini sanmıyorum," dedi en sonunda. "İnatçı olduğunu biliyorum, ama etmez bi fark.

Ne denli inatçı olursan, sonunda kendini değiştirmeyi başardı

ğında o denli iyi olur senin için. "

"Elimden geleni yapıyorum," dedim.

"Hayır. Sana katılmıyorum. Elinden daha iyisi gelir, biliyorum. Hoş bi l af etmek için söyledin öyle; zaten yaptığın her bi şeye değgin edersin o lafı sen. Yıllar var ki hep el inden geleni yapmakta ama hava almaktasın. Bunu değiştirecek bi şeyler yapman gerek. "

Her zaman olduğu gibi, kendimi savunmadan edemedim.

Don Juan gene, en zayıf noktalarımı topa tutmakta gecikmedi.

O anda, ne zaman kendimi onun eleştirilerine karşı savunmaya

kalksam sonunuda kendimi hep bir aptal gibi hisseder durumda bulduğumu hatırlayarak birtakım açıklamalara girişeceğim uzun b ir konuşmayı daha ortasında kesiverdim.

Don Juan beni merakla süzdü ve güldü. Sesinde sevecence titremler, daha önce bana hepimizin aptal şeytanlar olduğumuzu zaten açıklamış olduğunu söyledi. Ben de bir istisna de

ğilmişim.

Sen hep, eylemlerini açıklaman gerekirmişçesine davranıyorsun, sanki bu dünyada bir sen v armışsın gibi yanılgı içinde olan," dedi. "Gene senin o

eski kendini beğenmişliğin. Bu duygudan çokça var sende; kişisel geçmişin de aşırı taşın. Buna karşılık, eylemlerinin sorumluluğunu aldığın da yok; ölümünü

bi danışman olarak kullanmıyorsun, hepsinden önemlisi de

ulaşılabilirliğin pek fazla. Demem şu ki, senin yaşamın hala,

seninle tanıştığım zamaki gibi-bok üstün bok."

Gene haklı olduğum inancı tüm benliğimi kapladı; onun

hatalı olduğunu yüzüne söylemek isteğini duydum. Don Juan

elini devindirerek susmamı imledi . "İnsanın, bu teki�z dünyada bulunmanın sorumluluğunu üstlenmesi gerekir," dedi.

"Tekinsiz bi dünyadayız, bu kesin."

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

B aşımı olurlarcasına öne doğru eğdim.

Don Juan, "Aynı şeylerden söz etmiyoruz biz," dedi . "Sana göre bu dünyanın tekinsizliği, dünyanın seni sıkmadığı zaman dünyayla çelişmenden kaynaklanıyor. B ana göreyse dünyanın tekinsizliği, onun görkemliliğinden, gizlerle dolu olımısından, varılamaz derinliğinden kaynaklanıyor; ben seni, burada, bu şaşırtıcı dünyada, bu şaşırtıcı çölde, bu şaşırtıcı zamanda bulunmanın sorumluluğunu üstlenmen gerektiğine inandırmak: istemişimdir. Her bi eylemini önemsemeyi öğrenmen gerektiğine seni inandırmak istemişimdir, zira sen burada ancak kısa bi süre kalacaksın, gerçekten de bu dünyanın tüm harikalarına tanık olamayacağın denli pek kısa bi süre."

B en de direterek, dünyanın sıkıntılı ve iç karartıcı koşullarının insanoğlunun kaderi olduğunu söyledim.

"Değiştir bunu sen, o halde," dedi don Juan sertçe. "Şayet

o koşullan değiştirmeye çabalamazsan, bi ölüden farkın kalmaz."

Don Juan, yaşamımda benim tüm düşüncelerimi saran bir

konuyu söylememi istedi. Ben de sanat, dedim. Oldum bittim,

bir sanatçı olmayı düşlemiş, uzun yıllar bu amaca yönelik birtakım çabalar harcamıştım. B aşarısızlığımın acısını hala belle

ğimde taşırım.

Don Juan, suçlarcasına, "Sen bu derinliğine varılamaz

dünyada bulunmanın sorumluluğunu hiç üstlenmemişsin ki,"

dedi. "Bu yüzden asla bi sanatçı olamadın, bu yüzden belki de

asla bir avcı olamayacaksın. "

"Bundan iyisini yapamam k i , don Juan."

"Bırak. Neler yapabileceğini bilmiyorsun daha sen."

"Elimden geleni yapıyorum ben."

"Gene yan ıldın işte. Daha fazlası gelir senin elinden. Senin tek, basit bi yanılgın var-bol bol zamanın olduğu kanısındasın."

Don Juan sırıttı; tepkimin ne olacağını beklercesine bana baktı.

"Bol bol zamanın olduğu kanısındasın," diye yineledi.

"Ne yapmak için bol zamanım var, don Juan?"

"Sen, yaşamının sonsuza dek süreceğini sanmaktasın."

"Hayır. Öyle düşünmüyorum. "

"O halde, yaşamının sonsuza dek süreceğini düşünmüyorsan ne d iye bekliyorsun? Değişmek için niç i n bu ikirciklen

ınen'!"

"Değişmek istemeyebileceğimi hiç düşündün mü sen, don

Juan?"

"Elbet düşündüm. Ben de, tıpkı seni n gibi, değişmek istemezdim. Ne var ki, beğenmiyordum yaşamımı; tıpkı senin gibi, bıkmıştım yaşamımdan. Şimdiyse, yetmiyor yaşamım bana."

Yaşam biçimimi değ iştirmek için bunca dayatmasının ürkütücü ve keyfi bir şey olduğunu ateşli bir şek ilde savladım.

Aslında, bell i bir düzeyde, ona katıldığımı , ama sırt· onun bu

düşüncelerini bana hep buyururcasına benimsetmeye çalışması yüzünden ona karşı ötke duyduğumu söyledim.

Don Juan, sesi katılaşmış, "Bu tutumunu sergilemek için

zamanın yok senin," dedi. "Senin şimdi yaptıkların, her ne mene şeyse, ola ki senin son savaşınclır. B i dakka daha yaşamanı sağlayabilecek bi güç yoktur bu evrende."

Ötkemi dizginleyerek, "Onu bil iyoruz," dedim.

"Yoo. B ilmiyorsun. Bilseydin eğer, bi avcı olurdun sen ! "

Burnumun hemen dibindeki öl ümün bil incinde o lduğumu,

ancak bunu düşünmenin ya da söz konusu etmeni n bir yararı

dokunmayacağını, zira ondan kaçınmak için yapabileceğim bir

şey bulunmadığını ileri sürdüm. Don Juan güldü-benim aynı

numarayı robot gibi yineleyeduran bir soytarı olduğumu söyledi.

··şayet bu senin yeryüzündeki son savaşınsa, o takdirde

ben senin bi ahmak olduğunu söylerim," dedi dingince .. "Yeryüzündeki son oyununu, bu aptalca tutumunla heba ediyorsun sen. "

B i r süre sessiz durduk. Düşüncelerim kafamda kaynaşıyordu. H aklıydı, elbet.

' H iç zamanın yok senin dostum, hiç. Hiçbirimizin yok zamanı," dedi.

"Haklısın, don Juan, ama-"

"Bana hak vermen yetmez," d i ye yapıştırdı. "Öyle kolay-

ca hak vereceğine, eyleme geçmelisin. Her şeyi göze al. De

ğiş."

"Hemen öyle? .. "

Pek tabii. Sözünü ettiğim değişme asla azar azar olmaz:

ansızın oluverir. Topyekun bi değişimi getirecek olan o ani olaya hazırlamıyorsun sen kendini. "

Anlattıklarının çelişkili olduğu kanısındaydım. Kendimi

değişime hazırlıyorsam, bunun kuşkusuz azar azar değişmekte

olduğum anlamına geldiğini söyledim.

"Sen hiç değişmedin," dedi don Juan. "O yüzden, azar

azar değiştiğini sanıyorsun. Ama bakarsın, bi gün hiçbi uyarı

olmaksızın ansızın değişerek şaşırıp kalırsın. Böyle olacağını

b i liyorum ben, bu yüzden ya seni inandınnak için ara venneksizin seninle ilgilenmem."

Tartışmayı sürdüremedim. Gerçekten ne diyeceğimi bilemez durumdayım. Bir anlık bir duraksamadan sonra, don Juan konuşmasını sürdürdü.

"Belki de," dedi, "şöyle elemem daha iyi olacak. Yapmanı

önerdiğim şey, yaşamamızın sonsuza dek sürmeyeceği gerçe

ğini göz önünde tutmandır. Ben sana değişimin ansızın ve beklenmedik bi şeki lde geliverdiğini söylemiştim ya, ölüm de öyledir. Bu konuda ne yapılabilir dersin?"

Onun bu soruyu sadece, konuşmasına renk katmak amacıyla sorduğunu sandım; ama o, kaşlarını devindirerek beni yanıt vermeye zorladı.

"Mümkün mertebe mutlu bir yaşam sürdünnek," dedim.

"Doğru ! Ama mutlu bi yaşam sürdüren bi kimseye rastladın mı hiç?"

İçimden, önce, evet demek geldi; tanıdığım birkaç kişiyi

örnek olarak göstermek istedim. Ama iyice tarttıktan sonra, bu

savımın temelsizliğimi kavrayarak, "Hayır," dedim. "Sanmıyorum."

"Ben rastladım," dedi don Juan. "Eylemlerinin nitel iğine

büyük özen gösteren kimi insanları tanıyornm. Onların mutluluğu, zamanlarının olmadığı kesin bilgisiyle eyleme geçmelerindedir; bu nedenle, onların eylemlerinde yabansı bi güç vardır; onların eylemlerinde bi tür .. . "

Don Juan aradığı sözcüğü bulamayınca, şakaklarını kaşıyarak güldü. Sonra konuşmamız son bulmuşçasına ayağa kalkt ı . Bana anlatmakta olduğu şeyi bitirmesi için yalvardım ona.

Don Juan yere oturarak dudaklarını büzdü.

"Eylemlerde güç vardır," dedi. "Özeti ikle, eylemdeki insan o eylemlerinin, onun son savaşı olduğunu bilmekteyse. İnsantn yapmakta olduğu herhangi bi şeyin belki de bu yeryüzündeki son eylemi olabileceğini iyice bilerek eyleme geçmesinde benliğini tutuşturucu yabansı hi mutluluk vardı r. Ben de sana,

yaşamını gözden geçirmeni, eylem lerini o aydınlığa çıkarmanı

öneririm. "

Onunla aynı fikirde değildim. B ana göre mutluluk eylemlerimin özündeki bir sürekliliğin bulunduğunu; o anda yapmakta olduğum özellikle hana zevk veren bir şeyi, her istedi

ğimde, yapmayı sürdürebileceğimi varsaymaktan geçiyordu.

Onunkinden farklı olan bu bakış açımın banal bir yanı olmadı

ğını, dünyanı n da kendimin de belli bir sürekliliği olduğu kanısına dayandığını ona anlattım.

Don Juan tutarlı olma çabalarımdan hoşlanmışa benziyordu. Gülerek başını salladı , saçlarını düzeltti ; ben tam "belli bir si.ireklilik"ten söz ederken, şapkasını yere atıp ayağıyla çiğnedi.

Onun bu şaklabanlığına gülerek konuşmamı kestim.

Don Juan, "Zamanın yok senin, dostum," dedi. " İnsanoğlunun talihs izliği burda işte. H i çbirimizin yeterince vakti yok; bu ürkünç, gizemli dünyada senin süreklilik, dediğin şeyin de

bi anlamı yok."

"Senin sürekl ilik, dediğin şey seni çekingen kılmaktan

başka bi işe yaramaz," diye sürdürdü. "Senin eylemlerinde,

yeryi.izi.indeki son savaşını verdiğini bilen bi adamın sergiledi

ği eylemlerin doğallığı, gücü, amansız zorlaması hiç mi hiç bulunamaz. Demem şu, senin o sürekliliğin seni ne mutlu kılar ne de güçlü."

O zaman ben de, öleceğimi düşünmekten korktuğumu itiraf ettim; yakınarak, onun durmaksızın ölümden dem vunnasının hen i son derece tasalandırdığını söyledim.

Don Juan, "Ama hepimiz öleceğiz," dedi.

Parmağıyl a uzaktaki kimi tepeleri gösterdi.

"Ta orada beni bekleyen bi şey var, bu kesin; onunla birle

şeceğim ben, bu da kesin. Ama ola ki sen farklısındır da, seni

bekleyen bi ölüm fil an yoktur."

Don Juan, çaresiz l ikle yüzümü buruşturmama güldü. "Bunu düşünmek istemiyorum, don Juan."

"Ne diye?"

"Anlamsız da ondan. Şayet orada beni beklemekteyse, ne

diye kendimi üzeyim?"

"Kendini üzmen gerektiğini söylemiş değilim ki."

"Ne yapmam gerekiyor o halde?"

"Yararlan bundan. Dikkatini kendinle ölümün arasındaki

bağa odakla-üzüntüsüzcc, pişmanlı k duymaksızın, kaygılanmaksızın. D ikkatini , hiç zamanın kalmadığı gerçeğine odakla, eylemlerinin de ona göre özgü rce akmasına izin ver. Her bi eylemin, senin yeryüzündeki son savaş ının eylemleri olsun. Eylemlerin, ancak bu koşullar altında güçlülük kazanacaktır. Aksi takdirde, ömrün boyunca, eylemlerin çekingen bi adamın eylemleri olarak kalacaktır."

"Çekingen bir insan olmak çok mu kötü bir şey?"

"Değil . Şayet ölümsüz olacaksan, kötü bi şey değildir;

ama eğer öleceksen, çekingenlik için zaman yoktur, zira çekingenlik senin salt düşüncelerinde var olan bi şeylere yapı şıp kalmana yol açar. Her bi şeyin uyuyup kaldığı bi ortamda yatışmanı sağlar; ama sonra o ürkünç, gizemli dünya, her birimizi yutmak için olduğu gibi senin için de ağzını açıverir de, o zaman senin o güvenilir yöntemlerinin hiç de güvenilir olmadıklarını çakıverirsin. Çekingen olmak, i nsan olarak bizlerin ıasibimizi aramamızı, hakkımızı kendi çıkarımıza kullanmamızı önler."

"Sürekli olarak öleceğimizi düşünerek yaşamak doğal bir

şey değil ki, don Juan."

"Ölümümüz bizi beklemekte; şu anda yapmakta olduğumuz şu eylem de pekalil yeryüzündeki son savaşımız olabil ir,"

yanıtını verdi don Juan, ağırbaşl ı bir sesle. "Ben buna savaş

adını taktım, çünkü bi boğuşma var burda. Çoğu k imse bi eylemden bi eyleme h içbi çatışma, hiçbi düşünce olmaksızın ge-

çiverir. Oysa bi avcı, her bi eylemini inceden inceye tartar; ölümüne ilişkin bilgisi tam olduğundan, her bi eylemine, sanki o eyleme onun son savaşıymışçasına, sağgörüyle girişir. B i avcının başka insanlara olan üstünlüğünü ancak bi ahmak göremez.

Bi avcının başka insanlara olan üstünlüğünü ancak bi ahmak

göremez. Bi avcı , son savaşına, o savaşın hak ettiği saygıyı

gösterir. Yeryüzündek i son savaşına dört elle sarı lmasına şaşmamak gerekir. Zaten o bundan büyük zevk alır. Korkuları da böylece yok olur gider."

"Haklısın," diyerek onu doğruladım. "Ama kabul edilmesi zor bir şey. "

"Aklının yatması için yıllar geçmesi gerek, sonra da eylemlerini buna göre gerçeklcştiımen için gene yıllar geçmesi gerek. Umarım yeterli zamanın kalmıştır senin."

"Bu sözün beni çok ürkütüyor," dedim.

Don Juan, yüzünde ağırbaşlı bir ifadeyle beni süzdü. "Bunun yabansı bi dünya olduğunu söylemiştim sana," dedi. "İnsanları güden ürkütücü güçlerin ne zaman ne yapacağı belli olmaz, ama onların görkemi de görü lmeye değer. "

Don Juan konuşmasını kesip gene bana baktı. Bana bir şey

açıklayacakmış gibi durmaktaydı, ama toparlanarak güldü.

"Bizi güden bir şeyler mi var?" diye sordum.

"Elbet var. Bizi güden güçler, erkler var. "

"Onları betimleyebi lir m isin?"

"Tam değil; onların birtakım güçler, tinler, soluklar, yeller

ya da onun gibi bi şeyler olduğunu söylemenin dışında bi şey

diyemeyeceğim."

Ben sormaya devam etmek istedimse de, daha ağzımı açmaya fırsat bulamadan, don Juan ayağa kalktı. Gözlerimi dikmiş, hayretle ona bakmaktaydım. Zira tek bir hareketle bedeni şöyle bir silkileniveıın iş, ayağa d ikilmişti.

Böylesi bir hızla hareket edebilmesi için sah ip olması gereken olağanüstü yeti üzerinde kafa yorınamı sürdürürken, don Juan buyurgan bir sesle, tuzak kurup bir tavşan yakalamamı ve

alacakaranlık bastırmadan önce onu kızartmamı söyledi.

B ir yandan gökyüzüne bakarak yeterli zamanımın olduğunu da ekledi.

Hemen kalktım, daha önce pek çok kez yaptığım gibi işe

koyuldum. Don Juan yanımda yürüyor, her hareketimi dikkatle izliyordu. Ben çok sakindim, dikkatle ilerliyordum. Zorluk çekmeden bir erkek tavşan yakalaınıştım.

"Şimdi onu öldür," dedi don Juan katı bir sesle.

Ben tuzağa uzanarak tavşanı kulaklarından yakaladım. Dı

şarıya doğru çekerken, birden büyük bir korkuya kapı ldım.

Don Juan ' ın bana avcılığı öğretmeye başlayal ıdan beri avın nasıl öldürüleceğini hiç öğretmemiş olduğunun farkına ilk kez varmıştım. Çölde yaptığımız pek çok gezi sırasında don Juan

kendisi bir tavşan, iki bıldırcın, bir de çıngıraklıyılan öldürmüştü.

Tavşanı bırakarak don Juan ' a baktım.

"Öldüremem ben onu," eledim.

"Niyeymiş?"

"Daha önce hiç yapmadım bu işi."

"Ama yüzlerce kuşu, bi sürü hayvanı öldürmüştün."

"Tüfekle ölclünnüştüm ama, ellerimle değil"

"Ne fark eder ki? Bu tavşanın eceli gelmiş."

Don Juan, gözlerinde vahşi bakışlar, buyurdu gene: "Öldür

onu ! "

"Öldüremem."

Don Juan bağırarak, tavşanın ölmesi gerektiğini söylüyordu. Artık onun bu güzel çölde koşup durmasının sona erdiğini anlattı. Oyalanmaya hakkım olmadığını, zira tavşanları güden

erk ya da tinin bu önümüzdeki tavşanı, tam da alacakaranlığın

eşiğinde benim tuzağıma yöneltmiş olduğunu söyledi.

Benliğimi bir dizi çelişkili düşünceler, duygular sardı.

Sanki hep vannış da bu anı bekliyormuş gibi algıladığım duygulardı bunlar. Tavşanın bu acıklı durumunu, tuzağıma düşmüş

olmasını tüm çarpıcılığıyla duyumsuyordum. B irkaç saniye

içinde birkaç kez ölmüş ve dirilmiş gibi oldum, sanki o tavşan

bendim.

Ben tavşana bakıyordum, tavşan da bana bakıyordu. Tav

şan kafesin arkasına sinmişti; orada iki büklüm olmuş, ses çıkarmadan, devinmeden durmaktaydı. Tavşanla aramızda heyecansız bir bakışma oldu; sessiz bir umutsuzluk, diye algıladı-

YERYÜZÜNÜN SON SAVAŞ!

ğım bu bakışma, ikimizi perçinlercesine özdeşleştirmişti.

Sesimi yükselterek, "Vazgeç yahu," dedim. "Ben bu tavşanı öldünnem. Bırakalım gitsin."

Derin bir coşkuyla sallandım. Tavşanı kulaklarından yakalamaya çalışırken kollarım titriyordu; hayvan hızla sağa sola kaçıyor, onu bir türlü tutamıyordum. Bir kez daha denedim,

ama boşuna. Çaresizlikten deliye dönmüştüm. İçim bulanıyordu. B irden, tuzağı kırıp, tavşanın kaçmasını sağlamak amacıyla, tuzağa bir tekme attım. Tuzak tahmin ettiğimden daha sağlammış ki, kırılmadı, Çaresizliğim, dayanılmaz derecede acı venneye başlamıştı. Sağ ayağımla, olanca kuvvetimi sarfederek, kafesin yan tarafını ezdim. Çubuklar çatırdıyarak kırıldı.

Tavşanı dışarıya çektim. B ir an ferahlam ıştım, ama bu hissim

çok uzun süm1edi. Çünkü tavşan el imden, sölpük, asılı kalıverdi. Ölmüştü.

Ne yapacağımı bilemedim. Tavşanın nasıl ölmüş olacağını düşünmeye başladım. Don Juan 'a doğru döndüm. O da bana bakıyordu. Tüm bedenim korkuyla ürperdi .

B ir kayaya oturdum. Başımda müthiş b i r ağrı vardı. Don

Juan el ini başımın üzerine koydu ve kulağıma fısıldayarak, alacakaranlık geçmeden önce tavşanı yüzmem ve kızartmam gerektiğini söyledi.

Midem bulanıyordu. Don Juan, bir çocukmuşum gibi, büyük bir sabırlılıkla bana bir şeyler anlattı. İnsanları ya da hayvanları güden güçlerin o tavşanı, tıpkı bir gün beni de kendi ölümüme doğru yöneltecekleri gibi, bana doğru yönelttiğini

söyledi. Tavşanın ölümü, benim ölümümün bir gün bir başka

şey ya da kimse için nasıl bir amrnğan olacaksa, benim için de

öyle b ir armağan sayılınnış.

Başım dönüyordu. O günkü basit olaylar beni ezmişti.

Onun sırf bir tavşan olduğunu düşünmeye çalıştım; ama onunla aramızdaki o tekinsiz özdeşleşme duygusunu üzerimden atamıyordum.

Don Juan, avımı kutsamam için, tavşanın etinden, bir lokma olsa bile, biraz yemem gerektiğini söyledi.

"Kesinlikle olmaz," deyi karşı çıktım. Ama diretemedim.

Don Juan, "B izler o güçlerin elinde bi oyuncağız," diye

yapıştırdı. "Kendini önemsemeyi bırak da, sana sunulan arma

ğanın hakkını ver."

Tavşandan bir parça alıp yedim. Sıcaktı.

Don Juan üzerime doğru eğilerek kulağıma fısıldadı. "Senin tuzağın, o tavşanın yeryüzündeki son savaşıydı. Söylem iştim ya, onun artık bu güzelim çölde koşup oynayacak zamanı kalmamıştı."

1 0

Erk İçin Ulaşılabilir Olmak

Perşemhe, 1 7 A,�ustos 1 961

Arabamdan iner inmez don Juan ' a yakınarak kendimi i y i hissetmediğimi söyledim.

Don Juan elimden tutarak sürüklercesine beni evinin

önündeki sunduıınaya götürerek "Otur, otur," dedi. Gülümseyerek sırtımı tıpışlıyordu.

İki hafta önce, 4 Ağustosta, don Juan, daha önce söylemiş

olduğum gibi, bana karşı taktik değiştirmiş, kimi peyote man-

tarlarını yememe izin vem1işti. Sanrılanma deneyimimin doru

ğundayken, peyote töreninin yer aldığı evin köpeğiyle oynamıştım. Don Juan benim köpekle etkileşimimi pek özel bir olay, diye yorumlamıştı. Benim o durumda yaşamış olduğum

erk anlarında, sıradan işler dünyasının var olmadığını, hiçbir

şeye kesin gözüyle bakılamayacağını, o köpeğin de gerçekte

bir köpek olmayıp, peyotede içerilen erk ya da kutsal varlık

Mescalito ' nun yaşama geçmesi olduğunu ileri sürmüştü.

O deneyimimin sonrasındaki etkiler genel bir yorgunluk

hissiyle hüzün şeklinde olmuş, ayrıca hiç alışık olmadığım

canlı rüyalar, karabasanlar gönneyc başlamıştım.

Ben sundurmada oturur oturmaz, don Juan, "Yazı taklavatın nerde ki?" diye sordu.

Not defterlerimi arabada bırakmıştım. Don Juan arabaya

giderek çantamı aldı, getirip yanıma bıraktı.

Sonra, yürürken genelde evrak çantamı taşıyıp taşımadığımı sordu. Taşıdığımı söyledim.

"Delilik bu," dedi don Juan. "Ben sana, yürürken asla ellerinle bi şey taşımamam söylemiştim. Bi sırt çantası edin."

Güldüm. Defterlerimi bir sırt çantasında taşımak düşüncesi çok komikti. Don Juan'a genellikle takım elbise giydiğimi, pantolon-yelek-ceketli bir giysinin üzerinde sırt çantasıyla dolaşmanın çok sakil kaçacağını anlattım.

"Ceketini sırt çantanın üstüne giy," dedi don Juan. "İnsanların seni kambur sırtlı sanması, tüm bunları taşıyıp dolaşarak bedeninin anasını ağlatmaktan

daha iyidir. "

Sonra da, ısrarla, not defterimi çıkarıp yazmamı istedi. Beni rahatlatmak için ölçünmeli bir çaba harcamaktaydı. Ben gene yakınarak kendimi iyi hissetmediğimi, tuhaf bir huzursuzluk duymakta olduğumu söyledim.

Don Juan gülerek, "öğrenmeye başlıyorsun," dedi.

Ardından, uzun bir görüşmeye geçtik. Don Juan, Mescalito'nun, köpekle oynamama izin vererek, beni bir "seçilen kişi"

olarak imlediğini, b ir Kızılderili olmadığım için bu yoranın

onu şaşırtmasına karşın, bana kimi gizli bilgileri öğreteceğini

söyledi. B ir zamanlar kendisinin de, nasıl bir "bilgi adamı"

olunacağını ona öğreten bir "velinimet"inin olduğunu anlattı.

ERKİÇİNULAŞILABİLİROLMAK

Korkunç bir şeyler olacağını sezdim. Onun seçilen kişisi

olduğumun açıklanmasının üzerine bir de onun yöntemlerindeki o şaşmaz yabansılığıyla peyotenin üzerimdeki yıpratıcı etkisi, bende dayanılmaz bir yılgınlık ve kararsızlık durumunu yaratmıştı. Ne var ki, don Juan benim duygularıma aldırmaksızın, sadece, Mescalito' nun benimle oynamış olmasının görkemini

düşünmemi öğütledi.

"Başka bi şey düşünme sen," dedi. "Arkası kendiliğinden

gelecektir sana."

Sonra ayağa kalkıp başımı sevecence tıpışlayarak yumu

şak bir sesle dedi ki: "Sana, avcı olmayı nasıl öğretmişsem, nasıl bir savaşçı olunacağını da öğreteceğim. Ama uyarıyorum, avcılığı öğrenmen seni bi avcı kılmış değil , savaşçılığı öğrenmen de seni bi savaşçı k ılımız. "

İçimin sıkıntısı, bedenimdeki ağrılar yoğun acı verecek

derecede arttı. Son zamanl arda gördüğüm canlı rüyalardan ve

karabasanlardan yakındım. Don Juan bir an düşünür gibi yaptı , sonra gene oturdu.

"Bunlar çok tekinsiz rüyalar," dedim.

"Zaten sen tekinsiz ıiiyalar götürdün hep," diye yapıştırdı

don Juan.

"Vall ahi bu gördüklerim, eskiden gördüklerimden bin kat

daha tekinsiz. "

"Aldıima sen. Sadece rüya onlar. S ıradan bi insanın rüyaları gibi, erk içermeyen rüyalar. O yüzden ne y ararı olur ki onlanı üzülmenin, onlardan

söz etmenin?"

"Beni tedirgin ediyorlar, don Juan. Onları durduımanın bir

yolu yok mu?"

"Yok bi yolu. Sabret biraz," dedi don Juan. "Şimdi senin

erk için ulaşılabilir olmanın zamanıdır, o nedenle rüya görmeyle baş ederek başlayacaksın."

"Rüya görme" sözünü söylerkenki sesinin titremi bana

onun bu sözcükleri oldukça farklı bir biçimde kullandığını dü

şündüımüştü. Ben ona soımak istediğim bir soruyu en iyi şekilde nasıl dile getireceğimi tasarlarken, don Juan gene konuşmaya başladı.

"Ben rüya görmeden hiç söz etmedim sana, zira şimdiye

dek sana sadece avcılığı öğretmekteydim," dedi. "Erki kendi

çıkarına kullanma peşinde değildir bi avcı, o nedenle onun rüyaları sırf rüya olarak kalır. Ne denli etkileyici olsalar da rüya görme sayılmazlar."

"Öte yandan bi savaşçı erk peşindedir; erke götüren yollardan biri de rüya görmedir. B i avcı ile bi savaşçı arasındak i fark, bi savaşçının erke yönelmiş olmasında, bi avc ının da bu komıda hiçbi şey b ilmemesinde ya da pek az şey bilmesinde yatar.

"Kimin b i savaşçı olabileceğine, kimin yalnızca bi avcı

olabileceğine biz karar veremeyiz. Bu karar, insanları güden

erkler alemince verilir. Senin Mescal ito ' yla oynayışının pek

önemli bir yora olmasının nedeni de işte budur. O güçler seni

bana doğru yönlendirdiler; seni otobüs tenninal ine getirdiler,

anımsadın mı? Soytarının biri seni bana getirmişti. En ala bi

yora sana, bi soytarı seni gösteriyor. Ben de sana nasıl bir avcı

olunacağını gösterdim. Sonra da öbür kusursuz yora, Mescalito' nun kendisinin seninle oynaması. Anlıyorsun, eli mi?"

Onun bu acayip mantığına karşı diyecek bir şey bulamadım. Don Juan ' ın sözleri bende ürkünç, bilinmeyen bir şeye, hiç hesapta olmayan, yaşamım boyunca varlığını aklıma hayalime getirmemiş olduğum bir şeye doğru çekildiğim kuruntusuna yol açıyordu.

"Ne yapmam gerektiğini öneriyorsun?" diye sordum.

"Kendini erk için ulaşılabilir kıl; ri.iyalarınla cebelleş," diye yanıtladı don Juan. "Sende erk olmadığı için onlara rüya diyorsun sen. B i savaşçı, erk arayan b i i nsan olarak, onlara rüya demez, onları gerçek, diye görür."

"Yani rüyalarının gerçek olduğuna mı inanır?"

"Hiçbi şeyin başka hiçbi şey olduğunu sanmaz o. Senin rüya, dediğin şey, bi savaşçı için gerçektir. B i savaşçının aptal bi k imse olmadığını unutma. Bi savaşçı, erk avlayan kusursuz bi

avcıdır; ne sarhoştur ne de çılgın. B löf yapmaya, yalan söylemeye, yanlış bir adım atmaya ne zamanı vardır ne de niyeti. Zira yüksek mi yüksektir bunların d iyeti . Çok uzun bir süre boyunca özenip bezenerek kurduğu düzenli yaşamıdır karşılığındaki diyet. Aptalca bi yanlışlık yaparak, bi şeyi bi başka bi �ey sanarak bütün bunları yele veımez o.

E R K İ Ç İ N U L A Ş I L A B İ L İ R O L M A K

"Rüya görme bi savaşçı için gerçektir; çünkü o, rüyasında

ülçiinmeli olarak eyleme geçebilir, bi şeyi seçer ya da yadsır, bi

sürü şey arasından erke ulaştıracak olan şeyi seçebilir, sonra da

onları kendi çıkarına kullanabilir, oysa sıradan bi rüyada ölçün

ıneli olarak eyleme geçemez."

"Yani sen o halde, don Juan, rüya görmenin gerçek oldu

ğunu mu söylemek istiyorsun?"

"Elbet gerçektir."

"Şimdi bizim yapmakta olduğumuz şeyler denli gerçek

yani?"

"Şayet karşılaştırma yapmak istiyorsan , belki daha da ger

çek olduğunu söyleyiın sana. Rüya görmede erk vardır; bi şeyleri
değiştirebilirsin; sayısız gizli olayı aydınlatabilirsin; istedi

ğin şeyi denetleyebilirsin."

Don Juan 'ın bu savı bana belli bir düzeyde hep çekici gelmişti. Onun, insanın rüyasında her şeyi yapabileceği fikrinden hoşlanmasını kolayca anlayabiliyordum, ama onu b ir türlü ciddiye alamıyordum. Benim için imkansız bir şeydi bu.

Bir an birbirimize baktık. Anlattıkları delice şeylerdi, ama

onun şimdiye dek tanıdığım en sağgörülü insan olduğunu da

biliyordum.

Rüyalarını gerçek olarak kabul ettiğine inanamadığımı

söyledim ona. Don Juan içinde bulunduğum durumun zorluğunu kavramışçasına kıkırdadı, sonra bir şey söylemeksizin aya

ğa kalkıp evine girdi.

Don Juan daha sonra beni evinin arkasına çağırıncaya dek

orada uzun süre, uyuşuk, oturdum. Don Juan yaptığı mısır lapasından bir tas da bana uzattı.

Ben ona insanın uyanık olduğu zamanlara ilişkin bir soru

sordum. Onun buna bell i bir ad verip vermediğini öğrenmek istiyordum. Ama don Juan sorumu anlamadı ya da yanıtlamak istemedi.

Şimdi yapmakta olduğumuz şeyin rüyaların karşıtı olan

gerçeklik olduğunu kastederek, "Sen buna ne diyorsun, yani

şimdi yaptığımız şeye?" diye sordum.

Don Juan, "Ben buna yemek yemek diyorum," diyerek

gülmesini tuttu.

"Ben buna gerçeklik diyorum," dedim. "Çünkü yemek yememiz şu anda yer almakta, yani şu anda cereyan etmekte."

Don Juan kıkır kıkır gülerek, "Rüya görme de yer alır öyle," diye yanıt verdi. "Avcılık da, yürümek de, gülmek de öyle yer alır."

Tartışmak istemedim. Ama, kendi sınırlarımı ne denli zorlasam da onun savını kabul edemiyordum. Çaresizliğim onu keyiflendirmişc benziyordu.

Yemeğimizi bitirir bitinnez, don Juan kayıtsızcasına, bir

yürüyüşe çıkacağımızı, ama bunun çölde yaptığımız daha önceki gezintilere benzemeyeceğini söyledi.

"Bu kez farklı olacak," dedi. "Bundan sonra erk yerlerine

gideceğiz; kendini erk için nasıl ulaşılabilir kılacağını öğreneceksin."

Gene telaşlanmıştım. Öyle bir uğraş için hazır olmadığımı

belirttim.

Don Juan tok bir sesle, "Haydi canım, korkulacak bi şey

yok ki," dedi, sırtımı sıvazlayarak sevecence güldü. "Senin avcı tinine seslenegelmekteydim hep. Bu güzelim çölde benimle dolaşmaktan hoşlandığın belli. Cayman için artık çok geç."

Don Juan çöldeki çalılıklara doğru ilerledi. Eliyle, onu izlememi imledi. Arabama girebilir, oradan gidebilirdim, ama o güzelim çölde gezip tozmak bana büyük zevk veriyordu. Sadece don J uan 'la birlikte olduğum zamanlar, bu gerçekten şaşırtıcı, gizemli ve o denli güzel alemde olmak beni çokça etkiliyordu. Don Juan'ın dediği gibi, bir tutkun olup çıkmıştım.

Don Juan beni doğudaki tepelere doğru götürdü. Uzun bir

yürüyüş yapmıştık. Sıcak bir gündü; genellikle bana tedirginlik

veren sıcaklığı nedense fark etmiyordum.

Don Juan durup da kimi kayalıkların gölgesinde oturana

dek bir vadiden aşağıya uzun süre yürümüştük. Oturur oturmaz, sırt çantamdan birkaç bisküvi çıkardım, ama don Juan onları bırakmamı istedi.

Sonra, göze çarpan bir tümseğe oturmam gerektiğin i söyledi. Dört beş metre ötedeki yüksek, yuvarlak bir kayayı göstererek, tepesine tırmanmam için bana yardım etti. Kendisinin de yanımda oturacağını sanmıştım, ama kayanın, bana bir parça

E R K İ Ç İ N U L /\ Ş 1 L A B İ L İ R O L M A K

kurutulmuş et uzatabileceği bir yerine kadar tırmanmakla yetindi. Son derece ciddi bir sesle, bunun bir erk eti olduğunu, çok yavaş çiğnememi, başka h içbir yiyecekle karıştırmamaını

söyledi . Sonra gölgelik yere döndü, sırtını bir kayaya yaslayarak oturdu. İyice gevşemişti, belki de uyukluyordu. Ben yememi bitirinceye dek don Juan o konumda kaldı. Sonra oturduğu yerde sırtını dik tutarak başını sağa doğru eğdi. Sanki dikkatle

bir şeyi dinlemekteydi. Birkaç kez bana baktıktan sonra birden

ayağa kalktı , bir avcı gibi gözleriyle çevreyi taramaya başladı .

Ben de, elimde olmaksızın, taş kesildim-sadece gözlerimle

onun hareketlerini izledim. Don Juan, bir avın sanki bulundu

ğumuz yere çıkmasını bekliyorımışçasına, dikkatle kimi kayaların arkasına doğru yürüdü. Kuru bir dere yatağının oluşturdu

ğu vadideki, koskoca kumtaşlarıyla çevri li yuvarlak bir kovu

ğun içinde bulunduğumuzu o zaman anladım.

Don Juan ansızın kayaların ardından çıktı-gülerek bana

baktı. Kollarını açarak gerindikten ve esnedikten sonra benim

bulunduğum kayaya doğru yürüdü. Gergince duruşumu gevşeterek rahatça oturdum.

Fısıldayarak, "Ne oldu?" diye sordum.

Don Juan bağıra bağıra, tasalanacak bir şey olmadığını

söyledi.

Birden midemde bir kasılma h issettim. Verdiği yanı tın

yersizl iği tuhafıma gitmişti; beli i b i r nedeni olmasaydı, kuşkusuz o şekilde bağırarak konuşmazdı.

Ben kayadan aşağıya inmeye başlamıştım, ancak don Juan

bağı rarak bir süre daha orada kalmamı buyurdu.

"Ne yapıyorsun?" diye sordum. Don Juan yere çökerek,

benim bulunduğum yüksek kayanın dibindeki iki kayanın arasına gizlendi, çok yüksek bir sesle, çevresine sırf, bir şeyler işittiğini sandığı için bakmış olduğunu söyledi.

B üyücek bir hayvanın sesini mi işittiğini sordum. Don Juan elini kulağına koyarak gene yüksek sesle, beni işitemediğini, onunla bağırarak konuşmamı söyledi . B ağırmaktan sıkılıyordum , ama o, bağıra bağıra konuşmamda dayattı . Ben de avazım çıktığınca bağırarak neler olmakta, diye sordum; don

Juan da, yeri göğü çınlatarak, gerçekten orda bir şey olmadığı-

nı söyledi. Kıçını yırtarcasına, kayanın tepesinden bir şey görüp göremediğimi sordu. Ben de hayır, dedim. O da, güneye doğnı uzanan arazide gördüklerimi anlatmamı istedi.

B ir süre bağıra çağıra konuştuk durduk. Sonra, don Juan,

aşağıya inmemi imledi . Yanına vardığımda, kulağıma fısıldayarak varlığımızı duyurmak için bağıırnamızın gerekli olduğunu açıkladı. O yere özgü pınar oyuğunun erkine kendimi ancak bu şekilde ulaşılabilir kılabilirm işim.

Çevreme bakın dım ama herhangi bir su kaynağı göremedim. Don Juan kaynağın üzerinde durduğumuzu söyledi.

Fısıldayarak, "Burdan su çıkar," dedi, "erk de burdan çıkar. Buranın tinini dışarıya çekmemiz gerekecek; ola ki peşine takılır senin."

Tin, dediği şeye ilişkin ayrıntılı bilgi vermesini istedim,

ama o, çıt çıkam1amamızda diretti. Tam bir sessizlik içinde kalmamı, fısıltı bile ç ıkarmamamı ya da varlığımızı bildirecek en küçük bir hareket yapmamamızı öğütledi.

H iç kımıldamaksızın durmak onun için kolay bir şey olmalıydı; oysa benim için bir işkence oluyordu bu. Bacaklarını uyuştu , sırtım ağrımaya başladı, boynum ve omuzlarım tutuldu. Tüm gövdem duyarsızlaşmıştı. Üşüyordum. Sonunda don Juan ayağa kalktığında tedirginliğim son derece artmıştı. Don

Juan zıplayarak ayaklarının üzerinde dikildi ve kalkmama yardım etmek için elini bana uzattı .

B acaklarımı uzatmaya çalışırken, don Juan' ın saatlerce

hareketsiz durduktan sonra öyle kolayca zıplayıveıiniş olmasına daha da şaşırdım. B acak kaslarıma tekrar yürüyebilecek esnekliği kazandırabilmem için epey zaman geçmesi gerekmişti.

Don Juan eve doğru yürümeye başladı. Son derece yavaş

ilerlemekteydi. Onu izleyebilmemi sağlamak amacıyla üç

adını önümde gideceği bir hız tuttunnuştu. Yürürken sağa sola

sapıyor, sonra gene yürüdüğümüz patikaya dönerek ona yetişmemi sağlıyordu. Eve vardığımızda nerdeyse akşam olmaktaydı.

Ben o günkü olaylara ilişkin kimi sorular sormaya çalıştım. Don Juan konuşmamızın gereksiz olduğunu söyledi.

Onunla gene bir erk yerine gitmemize kadar soru sormaktan

E R K İ Ç İ N U L A Ş I L A B İ L İ R O L M A K

kaçınmalıymışım.

Bununla ne demek istediğini öğrenmek için yanıp tutuşuyordum. Çekine çekine bir soru sormaya çalıştıysam da, don Juan soğuk bakışlarıyla kararlı lığını hatırlamamı sağladı.

Saatlerce sunduıınada oturduk. Ben notlarımın üzerinde

çalıştım. Don Juan arada bir bana bir parça kurutulmuş et uzatıyordu; sonunda, yazamayacağım denli karanlık bastı. Yeni gelişmeler üzerinde düşünmeye çabalarken, bir yanım da karşı

çıkarak, uykuya daldım.

Cumartesi, 19 A,�ustos 1 96 1

Dün sabah don Juan'la kasabaya indik. Arabamı park ettikten

sonra bir restorana girip kahvaltımızı ısmarladık. Don Juan yemek yeme alışkanlıklarımı toptan değiştirmememi öğütledi.

"Senin bedenin erk etine alışık değil henüz," dedi . "Kendi

yemeklerini yemezsen hastalanırsın."

Oysa kendisi, maşallah, her şeyi iştahla gövdeye indiırnekteydi. Bunu ona şaka yollu söylediğimde, "Benim bedenim her şeyden hoşlanır," demekle yetindi.

Öğleye doğru yürüyerek su vadisine döndük. "Gürültülü

konuşmalarımızla" ve saatlerce süren zorlamalı sessizliğimizle

kendimizi gene tine anık kılmaya çalıştık.

O yerden ayrı ldığımızda, eve yöneleceğimize, don Juan

dağlara doğru yöneldi. Önce kimi hafif eğimli yamaçlara ulaştık, ardından birtakım yüksek tepelere tırmandık. Don Juan orada, gölgesiz bir açıklıkta

dinleneceğimiz bir yer seçti. Alacakaranlığa dek orada beklememiz gerektiğini, gayet doğal bir şekilde davranmamı, istediğim tüm soruları da sorabileceğimi

söyledi.

Pek alçak bir sesle, "Tinin pusuda bizi beklediğini bilmek-

teyim," dedi.

"Nerede?"

"İşte şurda, çalılıklarda. "

"Ne türden bir tin bu?"

Don Juan takılırcasına bana bakarak, "Kaç türü var ki?"

diye yapıştırdı.

İkimiz de güldük. Heyecanımı yatıştım1ak amacıyla birtakım sorular sormaya başladım.

Don Juan, "Alacakaranhkta çıkacaktır," dedi. "Beklememiz gerek."

Ses çıkarmadım. Ne soracağımı bilemiyordum.

"Durmaksızın konuşmamız gereken bi zaman bu," dedi

don Juan. "İnsan sesi tinleri çeker. Şuracıkta bi tin pusuya yatmış. Ş imdi biz kendimizi o tine ulaşılabilir kılmaktayız. Onun için ha bire konuş dur."

Ahmakça bir boşluk duygusuna kapıldım. Söyleyecek bir

şey bulamıyordum. Don Juan gülerek sırtımı tıpışladı.

"Ne çekilmez bi şeysin ! " dedi. "Konuştuğun zaman, dilin

çözülüverir. Asıl şimdi açılsın dilin, hayd i."

Don Juan dilini çıkarıp hızla sallayarak komik bir hareket

yaptı.

"Bundan sonra yalnızca erk yerlerinde konuşacağımız kimi şeyler var," diye sürdürdü. "Seni buraya getirdim, zira bu senin ilk deneyimin. Burası bi erk yeri; burda yalnızca erkten

söz edebiliriz."

"Nedir erk? Hiç de bilmiyorum ki," dedim.

"Erk, bi savaşçının uğraştığı bi şeydir," dedi don Juan.

"Önceleri inanılmaz, eriş ilmez bi şeydir; düşünmesi bile insana zor gelir. Şimdi sana da öyle olmakta işte. Sonra erk ciddi bi mesele olur çıkar; bi insanda erk olmayabilir, ya da bi insan

onun var olduğunu tam olarak kavramayabilir de. Ama gene de

bilir o kimse bi şeyin varlığını, daha önceleri görememiş oldu

ğu bi şeyleri. Ardından, erk, insana gelen önlenemez bi şey olarak kendini gösterir. Onun nasıl geldiğini ya da gerçekte ne olduğunu bana sorma, bilemem. Aslında o hiçbi şey değildir, ama gözünün önünde tansıkları sergileyiverir. En son şunu diyeyim : erk, özdeki bi şeydir, kişinin eylemlerini denetleyen ama kişinin buynığuna boyun eğen bi şey. "

Kısa bir sessizlik oldu. Don Juan bana, anlayıp anlamadı

ğımı sordu. Anladığımı söylerken kendimi pek gülünç hissettim. Yılgınlığımı sezmiş olacak ki, kıkır kıkır güldü.

B ana bir mektup yazdırırcasına, "Ben sana şimdi, burada

E R K İ Ç İ N U L A Ş I L A fl İ L İ R O L M A K

erke ulaştıran ilk adımı öğreteceğim," dedi . .. Rüya giirmeye ge

çiş yöntemini öğreteceğim sana. "

Don Juan bana baktı ; ne demek istediğini anlayıp anlamadığımı gene sordu. Anlamam ıştım . An lattıklarını izlemekte zorl u k çekiyordum. Don Juan, "rüya görmeye geçiş"in, bir rüyadaki genel durum üzerinde-tıpkı çölün herhangi bir yerini, örneğin bir tepeye tırmanmayı ya da bir su vadisinin gölgelik

bir ye rinde oturmayı seçerken olduğu gibi-özl ü ve geçerli bir

denetim kurmak anlamına geldiğini açıklad ı.

"Çok basit bi şeyi yaparak başlamalısın," dedi. "Bu gece

rüyalarında el lerine bakma! ısın."

Yüksek sesle güldüm. Sesinde öyle gerçekçi bir titrem

vardı ki, sanki bana sıradan bir şeyi yapmamı söylemekteydi.

Şaşırrnışçasına, "Ne diye gülüyorsun?" diye sordu.

"Rüyalarımda ellerime nasıl bakabilirim ki?"

··çok basit, gözlerini e llerinin üzerine böyle odakla işte. "

Don Juan başını ileriye doğru eğerek, ağzı açık, ellerine

baktı. Onun bu hareketi öyle komikti ki, kendimi tutamayarak

güldüm.

"Al lah aşkına, bunu yapmamı nas ı l beklersin benden?"

"Demin anlattığım gibi," yapıştırdı don Juan. "Ama canın

ne cehenneme bakmak istiyorsa-bak parmaklarına, karnına,

ya da pek istiyorsan matrakukana bile bakabi l irsin. Ellerine

bakmaıılı söylememin neden i, benim ellerime kolayca bakabilmenıdir. Sakın hafife alımı. Riiya görme de görmek ya da ölmek ya da bu ürkünç, gizemli dünyadaki herhangi başka bi şey denl i öneml idir.

·'Eğlenceli bi şeymiş gibi düşün onu. Gerçekleştirebilece

ğin bütün o akla hayale sığmaz şeyleri getir aklına. Erk avcısı

bi adamın riiya g(jrnıesincle sınır filan bulunmaz."

Biraz daha açıklama yapmasını istedim.

"Açık lamaya ne hacet?" dedi. "Ellerine bak, yeter."

"Herhalde söyleyebileceğin bir şeyler daha vardır," diye

direttim.

Don Juan gözlerini kısarak başını sallarken kısa bakışlarla

bana bakmaktaydı.

Sonunda, "Her birimiz farklıyız," dedi. "Senin istediğin

açıklama olsa olsa benim bunu öğrendiğim sırada yapmış oldu

ğum şeyler olabilir. Ama biz aynı değiliz ki seninle; şöyle azıcık bile benzer bi yanımız yok."

"Bir şeyler anlatsan, belki işime yarayabilir."

"Ellerine bakmaya başlasan senin için çok daha iyi olacak."

Don Juan düşüncelerini toparlıyomrnş gibi başını bir aşa

ğıya bir yukarıya doğru devindirdi.

Uzun bir sessizlikten sonra, "Rüyalarındaki herhangi bi

şeye her baktığımda, o şey biçim değiştirir," dedi. Rüya görmeye geçişi öğrenmenin püf noktası kuşkusuz bi şeylere sadece bakmak değil, onların görüntüsünü sürekli tutmaktır. Rüyu

görme, kişinin her şeyi odaklamayı başardığında gerçek olur. O

zaman, uyurken yaptığın şeyle uyanıkken yaptığın şey arasında bi fark kalmaz. Ne dediğimi anlıyor musun?"

Söylediği şöyleri anlamama karşın, ileri sürdüğü temel dü

şünceyi kabul etmek elimden gelmiyordu. Tuttum, uygar bir

dünyada gerçekten yer alan şeylerle hayellerindc yer alan şeyleri ayırt edemeyen, onları birbirine karıştıran bir sürü insan bulunduğunu anlattım. Böylesi kimselerin belli ki akıl hastası

olduklarını, onun bana kaçık birisi gibi davranmamı her öneri

şinde tedirginl iğimin arttığını belirttim.

Bu upuzun açıklamalarımdan sonra don Juan avuçlarını

yanaklarıma dayayarak komik bir hareket yaptı , ve yüksek sesle inledi.

"Geç şu uygar dünyayı," dedi. "Ne isterlerse yapsınlar. Senin kaçık birisi gibi davranmanı isteyen de kim? Anlatmıştım sana, avladığı erklerle baş edebilmesi için kusursuz olması gerekir bi savaşçının; bi savaşçının hayallerle gerçekleri birbirinden ayırt edemeyeceğini nasıl düşünebiliyorsun?

"Öte yandan, gerçek dünyanın ne olduğunu bilen sen, dostum, şayet senin yaşamın gerçek olanla olmayanı birbirinden ayırt etme yeteneğine bağlı olsaydı, çok geçmeden tökezler,

öbür dünyayı boylardın."

Meramımı tam olarak anlatamadığım belliydi. Her karşı

çıkışımda, durumumu savunulamaz bir hale getirmenin dayanılmaz çaresizliğini dile getirmiş oluyordum.

E R K İ Ç İ N U L A Ş I L A B İ L İ R O L M A K

Don Juan, konuşmasını sürdürerek, "Ben seni hasta, kaçık

bi adam haline getirmeye çalışmıyorum ," dedi. "Sen bunu kendin, benim yardımım olmadan da yapabilirsin. Ne var ki, bizleri güden güçler senle beni bi araya getirdi de, ben de sana senin bu ahmakça hallerini değiştirerek, temiz, esenlikli bi avcı yaşamı sürdürmeyi öğretmeye çalışmaktayım. Sonra o güçler

seni gene getirerek bana, kusursuz bi savaşçı yaşamını sürdürmeyi öğrenmen gerektiğini bildirdi. Bunu başarabileceğini sanmıyorum. Ama kim bil ir? Biz insanlar da bu kavranılamaz

dünya den li gizemli varlıklarız, onun için senin neler başarabileceğini kim bilebilir ki?"

Don Juan'ın sesinde kederli titremler vardı. Özür dilemek

istedim, ama o yeniden konuşmaya başlad ı .

" İ lle d e ellerine bakman gerekmez," dedi. "Demiştim ya,

ne istersen onu seç. Ama önceden bi şeyi seç de, rüyalarında

onu bul. Ellerine bak, dedim, zira onlar hep hazır durur.

"Ellerin biçim değiştiımeye başladığında, bakışlarını onlardan uzaklaştırıp seçeceğin başka bi şeye yöneltmelisin; sonra, gene ellerine bakmalısın. Bu yöntemde ustalaşmak uzun zaman alır."

Kendimi yazmaya öylesine vermişim ki, havanın iyice karardığını farkedemedim. Güneş ufukta çoktan yitip gitmişti.

Gökyüzü bulutluydu, karanlık bastırmak üzereydi. Don Juan

ayağa kalkarak gözucuyla güneye doğru baktı .

"Haydi gidel im," dedi. "Su k aynağının tini kendini yeniden gösterene dek güneye doğru yürümeliyiz."

Yarım saat kadar yürüdüğümüzü sanıyorum. Arazi umulmadık şekilde değişiyordu. Çorak bir bölgeye geldik. Çalılıkların yakılmış olduğu yuvarlak, geniş bir tepe vardı. Kel bir kafayı andırıyordu. O tepeye doğru yürüdük. Ben don Juan' ın, tepenin pek az eğimli yamacından tırmanacağını sanırken, o duruverdi, son derece dikkatli bir duruşa geçti. S anki gövdesi, tümüyle kasılarak, yoğunlaşmış gibiydi, bir ara titremişti de.

Sonra gevşeyiverdi, duruşu yumuşadı. Kasları böylesine gev

şediği halde nasıl dik durabildiğini bir türlü anlayamıyordum.

O sırada esiveren şiddetli bir yelle sarsıldım. Don Juan'ın

gövdesi rüzgarın estiği yöne, batıya doğru döndü. Dönmek için

kaslarını kullanmıyordu, ya da en azından kaslarını , benim dönerken kullanmış olacağım şekilde kullanmıyordu. Don Juan' ın gövdesi sanki dışarıdan çekiliyor gibiydi. Sanki başka bir kimse onun bedenini yeni bir yöne bakacak şekilde düzenlemekteydi.

Aralıksız ona bakmaktaydım. Don Juan gözucuyla bana

baktı. Yüzünde kararl ılık, amaçlılık okunuyordu. Tüm varlı

ğıyla dikkat kesilmişti. Hayranlıkla ona bakıyordum . Böylesine yabansı bir konsantrasyonu gerektiren bir durumla hiç kar

şılaşmamıştım.

Don Juan 'ın gövdesi, ansızın soğuk duşa ginn işçesine, birden bir ürperti geçirdi. Ardından bir daha sarsıldı, sonra bir şey olmamış gibi yürümeye başladı.

Ben de peşinden. Doğu yönündeki çıplak tepelerin yamaçlarını izleyerek tepelik bölgenin ortasına ulaştık; don Juan orada durarak yüzünü batıya çevirdi.

Durduğumuz yerde tepe, uzaktan göründüğü kadar yuvarlak ve pürüzsüz ·değildi. Doruğa yakın bir yerele bir mağara ya da bir oyuk vardı. Don Juan da öyle yapıyor, diye durmadan tepeye bakıyordum. Gene şiddetli bir yel beni ürpertti. Don Juan güneye doğru dönerek gözleriyle o bölgeyi taradı.

Fısıldayarak, "İşte ! " dedi-yerdeki bir nesneyi gösterdi.

Gözlerimi zorlayarak görmeye çalıştım. Yerde, yedi sekiz

metre ilerimizde bir şey vardı. Açık kahverenginde, ben baktı k

ça t itreyip duran b ir şey. Tüm dikkatimi onun üzerinde yoğunlaştırdım. Yuvarlacık bir şeydi, kıvrılmışa benziyordu; onu kıvrılmış yatan bir köpeğe benzettim .

"Bu da ne?" diye fıs ıldadım don Juan ' a.

Don Juan da, gözleri o nesneye dikili, fısıldayarak, "Bil-

mem ki," dedi. "Sence neye benziyor?"

Onu bir köpeğe benzettiğimi söyledim.

S akincesine, "Bu büyücek bi şey, köpek olamaz," ded i.

B irkaç adım yaklaştım, ama don Juan beni nazikçe durdur-

du. B ir daha baktım. Uyumakta olan ya da ölmüş bir hayvandı, kuşkusuz. B aşını görür gibiydim; kulakları kurt kulakları gibi dikti. Artık onun kıvrılmış yatan bir hayvan olduğundan

emindim. Belki de kahverengi bir buzağıdır, diye geçirdim. Bu

E R K İ Ç İ N U L A Ş I L A B İ L İ R O L M A K

düşüncemi don Juan ' a fısıldadım. O, bunun, bir buzağı olamayacak denli ince, üstelik kulaklarının da sivri olduğunu söyledi.

Hayvan gene titremeye başladı da onun canlı olduğunu anladım. Soluduğunu açıkça görebiliyordum, ama tartımlı bir soluma değildi bu. Daha çok, düzensiz ürpeımeler şeklindeydi.

Birden anlamıştım.

Don Juan 'a fısıldayarak, "Can çekişiyor," dedim.

"Evet öyle," diye fısıldayarak karşılık verdi. "Ama ne tür

bi hayvan bu?"

B unu bilemiyordum. Don Juan çekine çekine bir iki adım

ilerledi. Ben de onu izledim. O sırada hava iyice kararınıştı. O

nedenle, hayvanı görebilmek için birkaç adım daha y aklaşmamız gerekti.

Don Juan kulağıma fısıldayarak, "Dikkatli ol," dedi. "Eğer

ölmek üzereyse, can havliyle üstümüze saldırabilir."

Ne olduğunu bilemediğimiz hayvan ölmek üzereydi; solukları düzensizdi, gövdesi ıspazmoza tutulmuştu , ama kıvrık konumunu cleğiştiımiyorclu. Ne var, geçirdiği şiddetli bir sarsıntı hayvanı yerinden kalclınnıştı. Acı bir çığlık attıktan sonra ayaklarını geımeye başlamıştı; pençeleri, ürkütücülüğü bir yana, iğrençtiler de. Hayvan, ayaklarını gerip yerden biraz kalktıktan sonra, bir yana devrilmiş, yuvarlanarak sırtüstü uzanmıştı.

Korkunç bir hırlama işittim, ardından ela don Juan'ın, "Çabuk kaç, kurtar kendini ! " diye bağırdığını.

Hemen, dediğini yaptım. Yerleri tıımalaya tıımalaya, inanı lmaz bir hız ve çeviklikle, tepenin doruğuna doğru koştum.

Doruğa ulaşmak üzereydim ki, arkama baktım; don Juan ' ın demin olduğumuz yerde durduğunu gördüm. Eliyle yanına inmemi imledi. Tepeden aşağıya doğru koşmaya başl adım.

Nefesim kesile kesile, "Ne oldu ki?" diye sordum.

"Hayvan öldü galiba," dedi.

Çekinerek hayvana doğru ilerledim. Sırtüstü yere serilmişti. Yaklaştıkça, korkumdan bağırasım geli yordu. Tam olarak ölmediğini anlamıştım. Gövdesi hala titremekteydi. Havaya diktiği bacakları ha bire çırpınıyordu. Son nefesini vermek üzere olduğu belliydi.

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

Don Juan ' ın önüne doğru geçtim. Hayvanın gövdesi yeniden s arsıldı; başını görebiliyordum. Dehşet içinde, don Juan 'a döndüm. Gövdesinden, bunun memeli bir hayvan olduğu anla

şılıyordu; ama bir de gagası vardı-tıpkı bir kuş gibi.

Dehşet içinde, ona bakıyordum . Aklım böyle . bir şeye

i nanmak istemiyordu. Ne düşüneceğimi bi lem iyordum. Zihnimden geçenleri dile getirmekten bile acizdim. Yaşamım boyunca buna benzer bir şeye tanık olmamıştım. İşte, gözlerimin önünde akıl almaz bir şey durmaktaydı . Don Juan'dan, bu inanılmaz yaratığa ilişkin bir açıklama yapmasını istedim: aına sözcükler dudaklarımdan gevelenerek döküldüğünden, ne dediğimi anlayamadı. B ana bakıp duruyordu. Gözüm bir an ona, ardından hayvana doğru kaydı; sonra içimde dünyayı rayına

oturtmuşum gibi b ir his duydum-o anda h ayvanın öldüğünü

anladım. Hayvana doğru yürüyerek leşini tutup kaldırdım. Kal ınca bir ağaç dalıydı, yakılmış bir odun parçası . Rüzgarın sürüklediği kül ve yanık çalılar bu kuru dal parçasına yapışarak ona i rice bir hayvan görünümü vermişti. Yanı k çalı çırpının onda yarattığı açık kahverengilik de, dal parçasını çevres indeki yeşillikten ayınnaktaydı.

Ahmaklığıma gülerek don J uan'a, koflaşmış dal parças ının kovuklarından giren rüzgfmn onu canlı bir hayvan gibi gösteımiş olduğunu heyecanla anlatmaya koyuldum. Bu muammayı bu şekilde çözümlemiş olmamı takdir edeceğini sanıyordum, ama o yerinde dönüp tepeni n doruğuna doğru yürümeye başladı. Onu izledim. Don Juan sürünerek bir mağarayı andıran bir kovuğun içine g irdi . Pek derin bir kovuk değildi bu, kumtaşının dibindeki hafif bir girintiydi.

Ben gene dal konusuna dönmüştüm, ama don Juan beni

susturdu.

"Matah bi şey yaptığını sanıyorsun," dedi. "Sen, çok güzel

bi erki, o kupkuru dal parçasına ya§am üfleyen bi erki heba ettin."

Don Juan, sürdürerek, kendimi olayın akı�ına bırakını� ve

dünyanın var olmayı bırakmasına dek o erki izlemi� olsaym ı

şıın , bunun benim için gerçek bir utku olımı� olacağını söyledi. Bana kızgınmış ya da yaptıklarıma içerlemi� gibi görünmü-

E R K İ Ç İ N U L A Ş I L A B İ L İ R O L M A K

yordu. Art arda yineleyerek, bunun sadece bir başlangıç oldu

ğunu, erkle baş edebilmenin zaman aldığını v urguladı. Omzumu tıpışlayarak, daha o gün birkaç saat önce gerçek olanla olmayanı bilen kişinin ben olduğum konusunda benimle dalga geçti.

Çok utanmıştım. Her zaman böyle kendimden emin b ir şekilde davranma eğilimimden ötürü özür dilemeye başladım.

"Yok bi önemi," dedi. "O dal parçası gerçek bi hayvandı,

erk ona dokunduğu an canlıydı o. Onu canlı tutan şey erk oldu

ğundan, işin püf noktası, rüya görmede olduğu gibi, ona bakmayı sürdürmekti. Anlıyor musun?"

Başka bir şey soracaktım ki , don Juan beni susturarak h iç

kıpırdamadan olduğum yerde kalmamı , bütün gece boyunca

hiç uyumamamı, sadece kendisinin bir süre konuşacağını söyledi.

Don Juan 'ın sesini tanıyan tinin, onun sesiyle uysallaşarak

bizi terk edeceğini anl attı. Kişinin kendisini erke u laşılabilir

kı lması düşüncesinin çok öneml i b irtakım yönlerinin bulundu

ğunu belirtti . Erk, insanın ölümüne yol açıverecek kahredici bir

güç olduğundan, büyük b ir özenle ele alınmalıymış. İnsan kendisini erke dizgeli olarak, ama ihtiyatı elden bırakmaksızın, ulaşılabilir kılmalıymış.

Bu amaçla, kontrollü bir şekilde yüksek sesle konuşarak

ya da başka türden gürültülü eylemlerle insan kendisinin varlı

ğını aşikar kılmalıymış, ardından da uzun süre tam b ir sessizlik içinde kalmalıymış.

Kontrollü bir şekilde gürültü çıkarmak ve kontrollü bir

sessizl iğe geçmek, bir avcının nitel iklerindenmiş. Don Juan, o

canlı canavara bakmayı b iraz daha sürdünnüş olmam gerekti

ğini söyledi. Kontrollü b ir şekilde, zihnim dağılmaksızın ya da

heyecana, korkuya kapılmaksızın, "dünyayı durdurmaya" çalışmış olmam gerekinniş. Don J uan, paniğe kapılarak doruğa doğru koştuktan sonra ben im, "dünyayı durdurmak" için

mükemmel bir durumda olduğumu belirtti. Zira o durumda

hem korku, hem huşu, hem erk, hem de ölüm hep birl ikte varlarmış; öylesi bir durumun yinelenmesi de epey güçmüş.

Don Juan 'ın kulağına fısıldadım, "'Dünyayı durdunnak 'l a

IXTLAN YOLCULUÖU

neyi kastediyorsun?"

Don Juan önce yüzüme sert baktı sonra ya11 1 t l ayarak,

,

bunun erk avcı larının uyguladığı bir yöntem olduğunu, bizim

bildiğimiz dünyanın bu yöntemle çökerti ld iğ i n i söyledi.

1 1

Savaşçının Havası

3 1 Ağustos, 1 96 1 , Perşembe günü don Juan' ın evine vardım;

daha onu selamlamaya fırsat bulamaımştım ki, don Juan başını arabamın penceresinden içeriye uzatarak gülümsedi, ve dedi k i : "Epey uzaktaki bi erk yerine gitmemiz gerek, bak nerdeyse öğle olacak."

Arabamın kapısını açarak yanımdaki ön koltuğa oturdu;

gi.ineye doğru gideceğimizi söyledi. Yetmiş m i l kadar gittikten

sonra doğuya doğru uzanan bir şoseye girdik-dağların yamaçlarına ulaşana dek i lerledik. Arabayı yolun kıyısındaki çu-

kurca bir yere park ettim. Don Juan bu yeri, arabayı gizleyebilmemiz için seçmişti. Oradan, doğruca alçak tepelerin doruğuna doğru yürüyüşe geçtik. Ama önce ıssız, geniş bir düzlüğü aşmamız gerekmişti.

Hava kararınca don Juan uyuyabileceğimiz bir yer şeçti.

Tam bir sessizlik içinde olmamız gerektiğini belirtti.

Ertesi gün çok az bir şey yiyerek doğu doğrultusundaki

yolculuğumuzu sürdürdük. Çöle özgü çalılıkların yerini artık

dağların yemyeşil yoğun bitki örtüsüyle ağaçlar almışt ı .

Öğleyi epey geçe, bir duvarı andıran dev kayal ardan oluşmuş sarp bir yarın tepesine tırmandık. Don Juan oturduktan sonra benim de oturmamı imledi .

Kısa bir sessizlikten sonra, " B i erk yeridir burası," dedi.

"Çok eskiden savaşçılar buraya gömü lürlerdi."

O anda tam üzerimizden bir karga, gaklayarak uçtu. Don

Juan gözlerini dikmiş, karganın uçuşunu izliyordu.

Ben merakla k ayaya bakarak savaşçıların nasıl, nereye gömüldüklerini düşünürken, don Juan omzuma dokundu.

Gülümseyerek, "Burada değil, sersem," dedi. "Aşağıda."

Tam altımızda, yarın dibinde, doğuya doğru uzanan düzlü

ğü gösteımekteydi; bu düzlüğün birtakım kayalarla çevrili olduğunu açıkladı. Oturduğumuz yeden bakınca, yaklaşık yüz metre çapında tam bir daireyi andıran bir alan görül üyordu.

Yüzeyini kaplayan sık çalılıklar, kayaları gizlemekteydi. Don

Juan söylemeseydi, k ayaların tam bir daire oluşturduğunun farkına vannayacaktım.

Don Juan, Kızılderili lerin geçmişinde buna benzeyen pek

çok alanın bulunduğunu söyledi . B uraları, birtakım tepeler ya

ela arazi oluşumları gibi, tam olarak erk yerleri sayılmazınış;

buraları, daha z iyade, insana bir şeylerin öğreti lebileceği, insanın ikilemlerine çözümler bulabileceği yerlem1iş.

Don Juan, "Yapman gereken şey buraya gelmektir sı rf,"

eledi. "Ya da, duygularını yola koymak amacıyla, geceyi bu kayanın üzerinde geçirmektir. "

"Geceyi biz burada mı geçireceğiz?"

"Öyle tasarlamıştım, ama az önce küçük bi karga bunu

yapmamamı söyledi bana."

Karga konusunda daha bilgi i steyecektim, ama don Juan

sabırsız bir el hareketiyle beni susturdu.

"Kayaların oluşturduğu şu halkaya bak," ded i. "Bunu belleğine kazı da, bi gün bi karga seni böyle bi başka yere götürsün. Kayaların oluşturduğu halka ne den l i kusursuzsa, erki de o denli büyük olur. "

"Savaşçıların kemikleri hala burda mı gömülü?"

Don Juan şaşırmış gibi komik bir hareket yaptı, sonra gevrek gevrek güldü.

"Mezarlık değil ki burası," dedi. "Kimseni n gömü ldüğü filan yok buraya. Ben sana, çok eskiden savaşçılar buraya gömülürlerdi, dediydim. Yani, buraya gelirler, bi gece ya da ne kadar isterlerse, kendilerini gömerlerdi. Mezarlıklar ilgilendiıınez

ben i. Onlarda erk bulunm az. Gerçi bi savaşçının kemiğinde de

erk vardır, ama onlar da mezarlıklara hiç uğramazlar. Bilgi adamının kemiklerinde daha da çok erk varsa da, onları bulabilmek nerdeyse olanaksızdır."

"B ilgi adamı nasıl olunur, don Juan?"

"Herhangi bi savaşçı, bilgi adamı olabilir. Anlatınıştım sana: B i savaşçı, erk avlayan kusursuz bi avcıdır. Şayet bu avcılığında başarılı olursa, o takdirde b i lgi adamı olabilir."

"Sen kendin ... "

Bu tekinsiz patikadan aşağıya doğru yavaş yavaş inmeye

çabaladık; yere u la�tığımızda, don Juan, hiç durmaksızın, dairesel alanın merkezindeki sık çalılığa götürdü beni. Orada kimi kuru dalları süpürge gibi kullanarak oturabi leceğimiz temiz bir yer açtı. Bu temizlediği yer de tam daire şeklindeydi.

Don Juan, "Seni bütün gece buraya gömmek istiyordum,"

dedi. "Ama biliyorum k i henüz zamanı değil. Erk yok sende. O

yüzden seni yalnı zca kısa bir süre gömeceğim."

Yerde gömülü tutulma düşüncesi beni dehşete düşürmüştü. Don Juan 'a beni nasıl gömmeyi tasarladığını sordum. B i r çocuk gibi kıkır kıkır gülerek kuru dal toplamaya başladı. Kendisine yardım etmeme izin vem1edi-oturup beklememi söyledi . Topladığı dalları daire şekl indeki temiz yere attı. Sonra beni, başım doğuya dönük biçimde yatırarak ceketimi başımın al-

tına yastık etti, bedenimin etrafına bir kafes ördü. B u kafesi ,

70-80 santimlik dal parçalarını yumuşak toprağa sokarak kurmuştu; uçları çatal biçiminde olan dallar, kafes in çatkı smı oluşturan ve ona açık bir tabut görünümünü veren uzun sırı kları tutuyordu. Kutu şeklindeki kafesin üzerini küçük dal parçalarıyla, yapraklarla örterek kapattı. Omuzlarımdan aşağısı kafesin içinde kalmıştı. Yastık ettiği ceketime yasladığı başım dışarıda

kalmıştı.

Don Juan daha sonra kal ın bir parça kuru dalı alıp onunla

çevremdeki toprağı kazmaya, toprakları kafesin üzerine sermeye başladı.

Kafesin çatkısı öyle sağlamdı , yapraklar öyl e güzel yerleştirilmişti ki, üzerime hiç toprak dökülmüyordu. Bacaklarımı rahatça oynatabiliyordum, hatta istesem kendimi dışarıya ya da içeriye kaydırabilirdim.

Don Juan nonrnıl olarak bir savaşçının önce kafesi kurdu

ğunu sonra da kendini onun içine kaydırarak kafesin kalmış

olabilecek yarıklarını içeriden tıkadığı n ı anlattı .

"Ya hayvanlar?" diye sordum. "Kafesin üzerindeki topra

ğı eşeleyip kafese girer de insana saldırabilirler mi?"

"Yo savaşçı ı rgalanmaz bu çeşit sorunlarla. Sende erk olmadığı için seni tasalandırır bunlar anca. Bi savaşçı, öte yandan, amacını azimle gerçekleştirme peşindedir, o yüzden her şeyi savabilir başından. Ne bi s ıçan, ne bi yılan, ne de bi dağaslanı tedirgin edemez onu."

"Ne diye gömerler kendilerini, don Juan?"

"Aydınlanma için, erk için. "

Son kerte zevkli bir dinginlik v e hoşnutluk hissine kapılmıştım; o anda dünya huzur içinde görünmekteydi. Sessizlik hem pek latif hem de ürkütücüydü. O türden bir sessizl iğe al ı

şık değildim. Konuşmayı denediysem de don Juan beni susturdu. Çok geçmeden o yerin dinginl iği bana da sirayet etti. H ayatımı ve kişisel tarihimi düşünmeye başladım; aşina olduğum o hüzün ve pişmanlık hissine gene kapıldım. Don J uan' a, orada bulunmayı hak etmediğimi, bu dünyanın güçlü ve adil oldu

ğunu, oysa benim zayıf bir insan olduğumu, hayat koşullarımın

tinimin canına okuduğunu söyledim.

Don Juan gülerek, b u şekilde konuşmayı sürdürdüğüm

takdirde başımı toprakla örteceği tehdidinde bulundu. Benim

bir insan olduğumu söyledi. Her insan gibi benim de insani

olan şeylerden-sevinçten, acıdan, hüzünden, savaşımlardan-nasibimi almaya hakkım olduğunu, bir savaşçı gibi davranıldıkça kişinin eylemlerinin ne olduğunun önemi bulunmadığını da ekledi.

Sesini bir fısıltı düzeyine indirerek, tinimin gerçekten bozulmuş olduğunu hissetmiş olsaydım onu derhal onarmı şarındırınış, mükemmelleştirmiş-olacağımı, zira tüm yaşamımızda bundan daha öneml i bir işimizin olmayacağını söyledi.

Tinin onarılmaması ölümün aranması demek olurdu, bu da hiçbir şeyin aranmamasına eşti, zira ne yaparsak yapalım, ölüm bizi önünde sonunda yakalayacaktı.

Don Juan uzun bir süre sustu, ardından, sesinde derin

inançlılık titreınleri, dedi ki: "Savaşçının tininin yetkinliğini

araması insanlığımıza layık tek uğraştır."

Sözleri bir katalizör etkisi yapmıştı. Geçmiş eylemlerimin

ağırlığını taşınılması olanaksız, ket vurucu bir yük gibi duyumsuyordum. Benim için bir çıkar yol kalmadığını kabul etmekteydim. Yaşamımdan söz ederek ağlamaya başlamıştım. Çok uzun bir süre boyunca gezip dolaştığımı, kendi yalnızlığımla

çeresizliğimi kavrayabildiğim nadir anlar hariç acıya da hüzne

de duyarsız hale geldiğimi söyledim.

Don Juan hiçbir şey demedi. Koltuk altlarımdan kavradığı

gibi beni kafesten çekip dışarıya çıkardı. Beni bıraktığında,

oturdum. O da oturdu. Aramızda tedirgin bir sessizlik hi.iki.im

sürmekteydi. Kendime geleyim, diye bana zaman tanıdığını

düşündüm. Sinirimden, not defterimi çıkarıp bir şeyler yazmaya başladım.

"Rüzgarın insafına terkedilen bir yaprak gibi hissetmektesin kendini, değil mi?" dedi sonunda yi.izi.ime bakarak.

Gerçekten de öyle hissetmekteydim. Duygularımı anladı

ğından emindim. Don Juan, ruh halimin ona bir şarkıyı anımsattığını söyleyerek pes perdeden ünlemeye başladı: "Doğdu

ğum yerin semalarından ne kadar da uzağım. Onulmaz yurt özlemi düşüncelerimi sarar hep. Şimdi rüzgarın önüne kattığL bir

yaprak denli yalnız ve hüzünü olduğum için, kimi zaman ağlamak, kimi zaman da hasretle gülmek istiyorum." (Que lejos estoy del cielo donde he nacido. Immensa nostalgia invade mi pensamiento. Ahara que estoy tan solo y triste cual hoja al viento, quisiera llorar, quisiera reir de sentimiento.) Uzun süre konuşmadık. Sonunda o, sessizliği bozdu.

"Senin doğduğun günden bu yana, şu ya ela bu biçimde, birileri sana bir şeyler yapagelmekte," dedi.

"Haklısın," dedim.

"Ve birileri senin istencine karşın sana bir şeyler yapmaktalar."

"Doğru."

Yaşamımdaki koşulların bazen tahammül edilemez türden

olduğunu söyledim. Can kulağıyla dinliyordu, ama gülümsemesini zapt etmeye çalıştığını görene dek bunu salt nezaketen mi yoksa gerçekten ilgi duyduğundan mı yaptığım anlayamamıştım.

"Kendine acımaktan ne kadar hoşlanırsan hoşlan, bunu de

ğiştirmek zorundasın," dedi yumuşak bir sesle. "Bi savaşçının

yaşamında yeri yoktur böyle bi şeyin."

Gülerek, şarkıyı yeniden söylemeye başladı-ne var ki,

bazı sörcüklerin telaffuzunu çarpıtıyor, ortaya komik bir ağıl

türküsü çıkıyordu. Bu şarkıyı beğenmiş olmamm nedeninin

kendi yaşamımda da her şeye bir kusur bulup ah i.i figan etmiş

olmamdan başka bir şey olmadığını belirtti. Ona karşı çıkamadıın. Haklıydı zira. Ancak kendimi rüzgarın önündeki bir yaprak gibi hissedişimi haklı çıkarmaya yeterli nedenlerimin varlığına inanmaktaydım.

"Bu dünyada en zor şey bi savaşçının tavrını benimsemektir, dedi don Juan." Hüzünlenip yakınmak, bunun için geçerli nedenlerin bulunduğuna inanmak, birisinin hep bize bi �eyler

yaptığını düşünmek-yararsız şeylerdir bunların hepsi . Hiç

kimsenin hiçbi kimseye hiçbi �ey yaptığı filan yok, hele bi savaşçıya asla.

"Sen burada benimlesin, zira burada olmayı istemektesin.

Şimdiye dek sorumluluğu tam üstlenmiş olman gerek, o halde

rüzgarın bi oyuncağı olduğun düşüncesi asla kabul edilemez."

S AVA Ş Ç I N I N H AV A S I

Don Juan ayağa kalkarak kafesi sökmeye başladı . Toprakları avuç avuç alarak onları getiırniş olduğu yere götürüp serpti; dalları da çalıların arasına yerleştirdi. Sonra yerdeki temiz daireyi taşla toprakla örterek o bölgeyi h içbir şey olmamış gibi bıraktı.

Onun ustalığını övdüm. O da, ne denli dikkatli olursa olsun, iyi bir avcının orada bulunmuş olduğumuzu bileceğini, zira insan izlerinin tamamıyla yok edilmesinin olanaksız olduğunu söyledi.

Bağdaş kurarak yere oturdu-benim de, yüzüm beni gömmüş olduğu noktaya dönük, mümkün mertebe rahat bir şekilde otuıınamı, hüzünlü halim geçene dek orada hareketsiz kalmamı buyurdu.

"Bi savaşçı erk bulmak amacıyla gömer kendini, kendine

acıyarak ağlamak için değil," dedi.

Tam açıklayacaktım ki, başını sabırsızca devindirerek beni önledi. Ruh halimin bozukluğundan ötürü beni kafesten apar topar çıkarınış olduğunu, o yerin benim duygusallığıma öfkelenip beni inciteceğinden korktuğunu söyledi.

"Kendi kendine acıma denen şey erkle birlikte gitmez,"

dedi. "Bi savaşçının havası, kendini hem denetlemesini hem de

bırakmasını gerektirir."

"Nasıl mümkün olur bu?" diye sordum. "İnsan kendisini

aynı anda nasıl hem denetleyip hem de serbest bırakabilir?"

"Zor bi yöntemdir bu," dedi don Juan.

Konuşmayı sürdürmekle kesmek arasında bocalıyora benziyordu. İki kez bir şey söylemesine ramak kalmıştı ama kendini tutup gülümsemekle yetinmişti.

"Hüzünlü halin geçmedi henüz," eledi. "Hfüa kendini zayıf

hissetmektesin, onun için şimdi bi savaşçının havasından söz etmenin yararı yok."

Salt sessizlik içinde bir saat kadar geçti. Sonra o birden, bana öğretmiş olduğu "rüya görme" yöntemini öğrenmeyi ba şarıp başaramadığımı sordu. Yoğun çalışmalar yapmıştım; ola ğanüstü çabalar sarfettikten sonra rüyalarım üzerinde belli öl çüde bir denetim sağlayabilmiştim. Don Juan bu alıştırmalara eğlenceymiş nazarıyla bakılabildiğini söylemekte haklıymış.

Zira yaşamımda ilk kez olarak yatına zamanını sabırsızlıkla

bekler olmuştum.

İlerlemelerime ilişkin ayrıntılı bilgi verdim ona.

Ellerimin imgelerini gözümün önünde sürek! i olarak tutabilmeyi öğrenmem nispeten kolay olmuştu. Her zaman ellerimi içermeseler de, görüntülerimi uzun sayılabi lecek süreler boyunca, denetimi yitirip hiç tasarlanmamış sıradan rüy:ılara dalana dek tutabiliyordum. Kendime, ellerime ya da rüyaları mdaki başka nesnelere bakma komutunu verdiğim zaırnınlar irademle herhangi bir sonuç alamıyordum. Kendiliğinden oluveriyordu bu. Belli bir anda, ellerime sonra da çevreme bakııanı gerektiğini anımsıyordum. Ancak, bunu yapmayı hatırlayamadığım geceler de oluyordu.

Don Juan anlattıklarım ı yeterl i bulmuş ol acak ki görüntüleri genellikle nelerin oluşturduğunu öğrenmek istedi. Akl ıma bell i herhangi bir şey gelmiyordu , ben de tuttum. bir gece önce gördüğüm karabasanımsı bir rüyam ı inceden inceye anlatmaya koyuldum.

"B ırak şimdi bunları ," dedi sertçe.

Rüyalarımı bütün ayrıntılarıyla de fterime yazdığımı söyledim ona. Ellerime bakımı alıştırmalarına başladığımdan bu yana rüyalarım büyük önem kazanmıştı, onları artık en ince ayrıntılarına dek hatırlayabilecek bir duruma gelmiştim. Don J uan, rüyaların ayrıntılarına zaman harcamamın zaman israfı olduğunu, zira ayrıntı ya da canlılık gibi öğelerin hiçbir önem inin bulunmadığını söyledi.

"Sıradan rüyalar, insan rüya görmeye geçince epey canlılık kazanırlar," dedi. "Bu canlıl ık da berraklık da .devasa bi engeldir, şayet bu durumdaysan bu dünyada senden daha bcrbaı bi konumda bi kimse yok demektir. Hastalı kların en kötüsü

sende. Ha bire yazmaktasın her bi şey i . "

Doğrusunu söylemek gerekirse, yaptığım �eyin doğru olduğuna inanmaktaydım. Rüyalarımı titizcesine kaydedi�im, uyurken gördüğüm görüntülerin niteliğine i li�kin belli bir berraklık kazandırıyordu onlara.

"Vazgeç ! " dedi don Juan buyurgancasına. "Hiçbi �eye yaramaz. Seninkisi sırf, kendini rüya görmenin amacı olan dene-

t imden, erk olgularından saptırmak."

Don Juan yere uzanarak yüzünü şapkasıyla örttü; bana

bakmaksızın konuşmasını sürdürdü.

"Uygulaman gereken yöntem lerin hepsini gene anımsatayırn sana," dedi. "Önce bakışl arını başlangıç noktası olarak ellerinin üzerine odaklamalısın. S onra b ak ı ş l arını başka nc�melere doğru çev irir, onlara k ısa nazarlarla bakarsın. Mi.imki.in olduğunca çok şey üzerinde odaklanmalıs ı n. Unutma ki kısa sürelerle baktığın zaman imgeler yer değiştirmez. Ardından, gene el lerine dönersin.

"Ellerine her bakışında rüya görme i ç i n gereken erki yenilemiş olursun-onun için başlangıçta çok fazla şeye bakma.

Her seferinde dört nesne yeter. Sonraları, istediğin şeyi kapsayana dek gen i ş letirsin alan ını; ama imgeler yer değiştirmeye başlar başlamaz ya ela denetimi yitirdiğini gördüğünde gene ellerine dönersin.

'·Nesnelere bitiınsizcesine bakabildiğini göreli.iği.inde yeni

bi yönteme hazı rsın demektir. O yeni yöntemi sana -şimdi öğreteceğim, ama onu yalnı zca hazır olduğumda uygulayasın ."

O n beş dakika kadar bir şey demeden kald ı . Sonunda

uzandığı yerden kalkıp oturdu ve yüzüme bakt ı .

"Riiya görmeye geçmenin izleyen aşaması yolculuk yapmayı öğrenmektir," dedi. "El lerine bakmayı nasıl öğre ndiysen, hareket etmeyi de, b i yere gitmeyi de istencini kullanarak ba

şarabi lirsin Önce gitmeyi i stediğin bi yer belirlemen şart. İyi

.

bildiğin bi yeri seç-örneğin okulunu, ya da bi park ı , bir arkaciaşının evini falan--sonra da istenci n i kullanarak oraya g itmeye çal ı ş .

··çok zor b i yöntemdir b u . İ k i koş u l u yerine getirmen gereki r: o belli yere gitmek amacıyla istencini kullanmak; s onra da , bu yöntemde ustal aştığın zaman, yolculuğunun zamanın ı

tam olarak denetlemeyi öğrenmek. "

Anlattık l arı nı defterime yazarken kendimi gerçek b i r kaçık

gibi h issctınckteydiın. Gerçekten de del ice yönergeleri yazmaktaydım bir sözci.iği.ini.i kaç ırmayayım , diye kendi m i h arap

,

edi yordum. İçim pişmanlıkla, utançla dolmuştu.

·'Neler yapıporsun bana. don Juan?" diye şaka yol l u sor-

dum. Don Juan şaşırmış göründü. Gözlerini bir an yüzüme dikti-sonra gülümsedi.

"Art arda aynı soruyu sorup duruyorsun hep. Sana bi şeycik yaptığım yok benim. Sen kendini erke ulaşılabilir kılmaktasm; onu avlamaktasın, ben de sana kılavuzluk ediyorum."

Başını yana doğru eğerek beni incelemeye koyuldu. Bir

eliyle çenemi öteki eliyle de başıırnn arka tarafını tuttu; başımı

bir öne bir arkaya devindirdi. Boyun kaslarım çok gergin oldu

ğundan, başımın oynatılması gerilimi azaltmıştı.

Don Juan bir an gökyüzüne baktı, oradaki bir şeyi inceler

gibiydi.

"Gitme zamanıdır," dedi sertçe; sonra kalktı.

Doğu istikametinde iki büyükçe tepenin arkasındaki bir

vadide bodur ağaçların bulunduğu bir yere doğru yürüdük.

Oraya vardığımızda saat öğleden sonra beşi bulmuştu. Önemsiz bir şey imişçesine geceyi orada geçirebileceğimizi söyledi.

Ağaçları göstererek o civarda su bulunduğunu da ekledi.

Bedenini kasarak bir hayvan gibi havayı koklamaya başladı. Burnundan art arda hızlı soluklar alıp verirken karnındaki kasların çok hızla, kısa spazmlarla kasıldığını görebiliyordum.

Aynı şeyi benim de yaparak kendi kendime suyun nerede bulunduğunu belirlemcmi istedi. Gönülsüzcesine onu taklit etmeye çalıştım. Beş altı dakika hızla soluduktan sonra başım dönmeye başlamıştı, ama burun deliklcrim olağanüstü bir şekilde açılmış, ırmak söğütlerinin kokusunu açıkça alabiln1İştim. Ne

var, nerede olduklarını bilemiyordum.

Don Juan birkaç dakika dinlenmemi söyledikten sonra havayı koklamaya yeniden başlamamı isledi. İkinci sefer daha da hızlı solumaya başladım. Innak söğütlerinin kokusunun sağ tarafımdan geldiğini gerçekten ayırt edebiliyordum. O yöne doğru ilerleyip, dört yüz metre ötemizde suları durgun, bataklığa benzer bir yer bulduk. O yerin çevresini dolaşıp biraz daha

yüksekçe bir düzlüğe vardık. Düzlüğün üst yarnyla çevresinde

çalılık son kerte yoğundu.

"Burası dağaslanlarıyla, öbür daha küçük hayvanlarla doludur," dedi don Juan, önemsiz bir şey anlatıyormu�çasına.

Hemen yanına koştum. Don Juan kahkahayı bastırdı.

"Genellikle buraya asl a gelmem," dedi. "Ama o karga bu

yönü imlediydi. Özel bi şey olmalı burada ki ... "

"Mutlaka burda bulunmamız lazım m ı , don Juan?" "Lazım ya. Yoksa ne işim var burda benim ! "

Epey kaygılanmıştım. Don Juan söyleyeceklerini dikkatle

din lemem i i stedi .

"Su oyuklarının çevresinde yaşayan susıçanlarını yakalamak için kullanılan kapanlar özel bir yöntemle yapılırlar. Yem olarak kulanırız susıçanlarını. Kafesin yan tarafları göçecek şekilde yapılır, iki yanında keskin, sivri çubuklar bul unur. Kapaıı kaldırı l ınca sivri çubuklar gizlenir; kafesin üzerine bir şey düşmedikçe öyle kalırlar; ama bir şey düşerse, yan taraflar göçiiverir ele, sivri çubuklar kapana düşen hayvana saplanırlar.

Ne söylediğini anlayamanuştım ama don Juan yere bir şema çizerek kafesin yan çubuklarının çerçevedeki ekscnimsi de�

liklere nasıl geçirildiğini, tepesine bir şey düştüğü takdirde iki

yanından birisinin nasıl çöktü ğünü açıkladı.

Çubuklar gürgenden yapılınış keskin, sivri şişlerdi; bu şişler, çerçevenin üzerine tutturulmuşlarclı .

Don Juan, kafese bağlanan, v e onun üzerinde epey yükse

ğe asılan çubuklu çerçevenin üzerine genellikle ağır taşların

yerlqtirildiğini söyledi. B ir dağaslanı yem olarak içinde susı

çanları bulunan bir tuzağın üzerine geldiğinde, ekseriya onu

perç inleyerek kırmaya çalışır, çılgınlaşarak üzerine atlar, böylece tepesinden sarkan taşların boşalarak onu ezmesine neden olur.

"Ola k i bi gün bi dağaslanı yakalaman gerekebilir," eledi.

"Özel erklere sahiptir dağaslanları. Son kerte akıllıdırlar; onları yakalamanın tek yolu onları acıyla ya da ınnak söğütlerinin kokusuyla aldatmaktır."

Don Juan şaşırtıcı bir hız ve uzlukla tuzağı hazırladı; uzun

bir bekleyişten sonra tombul sincaplara benzeyen üç sıçan yakaladı. Batakl ığın kıyısından bir avuç söğüt yaprağı toplayıp onlarla giysilerimi ovmamı istedi. Aynı şeyi kendisi de yaptı.

Sonra, çabucak ve ustalıkla, sazlarla iki basit taşıma filesi ördü, bataklıktan irice bir parça yeş il bitkiyle karışık çamuru iki

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

avucuyla çıkarıp kendisini gizlediği düzlüğe getirdi.

Bu sırada sincaba benzeyen sıçanlar cıyaklamalarını iyice

arttırmışlardı.

Don Juan gizlendiği yerden bana seslenerek, öbür fileyi

kullanıp b ir parça çamurla bitki toplamamı, sonra da sıçanların

bulunduğu kapana yakın b ir ağacın daha alçaktaki dallarına tırmanmamı buyurdu.

Don Juan vahşi kediyi de sıçanları da incitmek istemediğ in i , onun için dağaslanı kapana yaklaşırken çamuru onun üzerine fırlatacağını söyledi. Ağaçtan düşmemek için çok dikkati i olmamı tavsiye etti. Son yönergesi ise dallarla birleşmiş gibi

çok hareketsiz olmamdı.

Don Juan 'ın nerede olduğunu görem iyordum. Sıçanların

cıyaklamaları iyice artmıştı, nihayet hava öyle kararmıştı k i

yerdeki inişleri ç ıkışları ayırt edemez oldum. Birden çok yakınımda kimi yumuşak adımların sesini ve ardından bir vahşi kedinin hırla)'.arak soluduğunu, sonra çok hafif bir homurtu iş ittim. İşte tam o anda bulunduğum ağacın altında bir hayvan ın karaltısını gördüm. Daha ben onun bir dağaslanı olduğuna

emin olmadan, hayvan kafese doğru hücum etti , ama daha kafese ulaşamadan bir şey hayvana çarptı, ve onun irkilerek durmasına yol açtı. Don Juan ' ı n söylediği gibi, filemi hızla savurdum. Iskaladıysam da epey gürültü çıkarmıştı. O esnada don Juan, tüylerimi ürperten bir dizi keskin çığlığı koyuverdi, vah

şi kediyse, olağanüstü bir çev iklikle, düzlüğe atlayıp gözden

kayboldu.

Don Juan bir süre daha o delici çığlıklarını atmaya devam

etti, sonra bana ağaçtan inerek kafesi sincaplarla birl ikte kapıp

düzlüğe koşmamı, hızla onun bulunduğu yere gitmemi söyledi.

Saniyesinde, don Juan 'ın yanında durmaktaydım. O, kafesi söküp de sıçanları serbest bırakadursun, clağaslanlarını uzak tutmak amacıyla elimden geldiğince onun çığlıklarını taklit etmemi söyledi. Haykırmaya ba�ladım ama aynı etkiyi yaratаın ıyordum. Heyecanımdan olacak, sesim k ısık çıkmaktaydı.

Don Juan, kendimi koyuverip gerçekten hissederek lıaykırmamı , zira aslanı n hata oralarda olduğunu söyledi. Birden durumun vahametini kavrayıverdim. Hakiki bir aslan vardı

SAVAŞÇININ HAVASI

orada. Bir dizi görkemli çığlıklar çıkannaya başlayıvermiştim.

Don Juan gülmekten kırılıyordu.

Bir süre çığlık atmamı dinledikten sonra orayı mümkün

mertebe sessizce terketmemiz gerektiğini, zira aslanın enayi

olmadığını, o nedenle belki de bulunduğumuz yere dönmekte

olabileceğini söyledi.

"'Bizi izleyeceğine eminim," dedi. "Ne denli dikkatli olsak

da Pan Amcrican otoyoluna q koskoca bi iz bırakacağız gene

de. "

Don Juan ' ı n çok yakınında yürüyordum. O, zaman zaman

durup kulak kabartıyordu. Sonra bir an geldi, don J uan karanlıkta koşmaya başladı, ben de dal l ara çarpmayım, diye ellerimi gözlerimin önünde i leriye doğru uzatarak koşa koşa onu izlediın.

Nihayet, daha önce geldiğimiz yarın tabanına vardık. Don

Juan, aslan bize saldıımadan önce tepeye tmnanabildiğimiz takdirde paçamızı kurtaımış sayılacağımızı söyledi. Bana yolu göstennek amacıyla kendisi önden çıktı. Karanlıkta tıınanmamızı sürdürdük. Nasıl oldu bilmiyorum, ama onu son kerte em in adımlarla izliyordum. Tepeye vannamıza az bir mesafe

kala yabansı bir hayvan çığlığı işittim. Handıysa tıpkı bir inek

böğüınesine benziyordu, yalnız bir parça daha uzun ve kalıncaydı.

;'Çık! Yukarı çık ! " diye haykırdı don Juan.

O zifiri karanlıkta kaşla göz arasında, don Juan 'dan önce

tepeye varıvcrmiştim. Yarın tepesindeki düzlüğe ulaştığımızda

hemen oturup dinlenmeye başladım.

Don Juan yerde yuvarlanıyordu. Bir an, h ızla tırmanışından dolayı onun kesildiğini düşündüm; oysa don Juan benim öyle apar topar tırmanışıma gülmekteydi.

Tam bir sessizlik içinde iki saat oturduk; sonra arabama

doğru yola koyulduk.

Pazar, 3 Eylül 1 961

Uyandığım zaman don Juan evde değildi. Notlarım üzerinde

çalıştım; bir ara o dönmeden çevre çalılıklardan biraz odun

toplayım, dedim. Don Juan eve geldiğinde ben oturınu� bir

şeyler y iyordum. Benim bu öğleyin yemek yeme alışkanl ığımla gene dalga geçmeye başladıysa da, hazırladığım sandviçlerden alıp kendisi de bir güzel atıştırdı.

Dağasl anına i lişkin cereyan eden olayların beni hayrete

düşürdüğünü anlattım ona. Olanları tekrar düşündüğümde,

hepsi de gerçekdışı görünüyordu. Olaylar birbiri ardından öyle

hızlı bir şekilde gelişmişti ki, gerçekten korkmaya bile vakit

bulamamıştım. Eyleme geçmek için yeterli zamanım olmuştu,

ama içinde bulunduğum koşul l ar üzerinde fikir yürütecek kadar değil. Notlarımı yazarken dağaslanını gerçekten görüp görmediğim sorusu aklıma takılıverdi. O kuru dal bel leğimde hali'i taptazeydi.

"Bi clağasl aıııydı o," dedi don Juan buyururcasına.

"Yani hak iki, kanlı canlı bir hayvan mıydı o?"

"El bette. "

Don Juan 'a, kuşku duymamın, bütün olayların öyle raahatça gelişivennesinclen kaynaklandığını anlattım. Sanki aslan orda beklemekteydi ele, tam don Juan 'ın tasarladığı şeyleri yapmak için yetiştiri lmişti.

"Yaman adamsın vall ahi," dedi. "Vahş i kediyi gördün, işittin. Senin çıktığın ağacın tam altındaydı. Irmak söğüclünün kokusu her bi kokuyu yok eder, hatta vahşi kediler için bite. Kucağında vardı bi avuç ya."

B una karşılık ona inandığımı, ama o gece her şeyin bana

hayatımdaki öbür olaylara kıyasl a son kerte yabancı geldiğini

söyledim. B ir sıra, notlarımı yazarken, don Juan ' ın o aslan rolünü oynamış olabileceği bile geldi aklıma. Ancak, bu düşünceyi zihnimden attım, zira gerçekten de, kafese hücum eden, sonra da düzlüğe doğru zıplayarak kaçan clörtayaklı bir hayvan

gövdesinin karaltısını görmüştüm.

"Ne diye büyütüyorsun?" dedi don Juan. "Kocaman bi asl andı işte. O dağlarda binlercesi vardır kuşkusuz. Sen, her zamanki gibi, dikkatini yanlış şeyin üzerinde odaklıyorsun. Onun bi aslan ya da benim pantolonum olması hiçbi fark etmez. Sen in o andaki duygularındır önemli olan."

Tüm yaşamım boyunca sinsice dolaşan bir dağaslanı ne

görmüş ne de i şitmiştim. Bunu düşündüğümde, o gece bir da

ğaslanının bir iki metre yakınıma gelmiş olduğu gerçeği beni

sarstı .

"O kocaman aslana karşı niçin böyle haşyet duymaktasın

ki?" diye sordu don Juan meraklı bir ifadeyle. "Bu yörede ya

şayan hayvanların çoğuna yaklaşmışlığın vardır, onlar niçin

haşyet vem1ediler ki sana? Aslanları mı seversin sen en ziyade?"

"Hayır, sevmem."

"E, unut gitsin o zaman. Zaten dersimiz aslan avı değildi

ki ."

"Ya neydi ki?"

"O küçük karga bana o belirli noktayı imlediydi, o noktada bi avcının havasındayken insanın eylemlerini nasıl gerçekleştirdiğini anlayabilmen için bi fırsat gördüydüm.

"Dün gece yaptığın her şey doğru bi hava içindeydi. Kendini hem denetim altında tutabilmiş hem de, ağaçtan aşağıya atlayıp kafesi kapar kapmaz bana koşuşun gibi, kendini bırakabilmiştin. Korkudan elin ayağın tutulmamıştı. Sonra, yarın tepesine yaklaşırken, aslan öyle kükrediğinde, ne kıyak devinmiştin. Sen o yara gündüzün bakmı ş olsan o yapmış olduğun şeye inanmazdın kuşkusuz. Kendini belli ölçüde bırakabilmiştin, aynı anda kendini belli bi denetim altında tutabiliyordun.

Altını ıslatacak denli bırakmamıştın kendini, gene de zifiri karanlıkta o duvarı tırmanabilecek denli bırakmıştın kendini. Patikadan ayrılıp kendini öldürebilirdin. O duvara karanlıkta tırmanmak senin bi yandan kendini

tutmayı sürdürürken, bi yandan da kendini bırakıyor olmanı gerektiriyordu. B i savaşçının havası, dediğim şey budur işte."

Yanıt olarak, o gece her ne yaptıysam, denetim ya da kendini bırakabilme havasının bir sonucu değil, hepsinin de korku ürünü olduğunu söyledim.

"Biliyorum," dedi, gülerek. "Ben de işte, s ana, kendini sınırlarının ötesine ulaşacak biçimde kamçılayabileceğini gösteıınek istediydim. Bi savaşçı kendi havasını kendisi yaratır.

Bunu bilemezdin sen. Korku seni bi savaşçının havasına sok-

tu, ama ş imdi bunu b iliyorsun, insanı o havaya herhangi b i şey

sokabilir."

Onunla tartışmak istedim, ama gerekçelerim net değild i.

Açıklamayadığım bir tedirginl ik duymaktaydım.

"Her zaman böyle bi hava içinde eyleme geçmek uygundur," diye sürdürdü don Juan. "Saçına sapan şeyleri bi yana fırlatıp atarak i nsanı arındırır. O yarın tepesine ulaştığında keyfine diyecek yoktu herhal. Diyil mi?"

Ne demek istediğini anl adığımı , ama onun öğrettiği şeyi

gündelik yaşamımda uygulamaya çalışmanın aptallık olacağını düşündüğümü anlattım ona.

"İnsan, her bi eylemi için bi savaşçının havasını gereksinir," dedi. "Aksi takdirde k işi bozu lur ve çi rkinlqir. Bu havadan yoksun olan bi yaşamda erk buluıımaz. Kendine bak bi.

Her şey seni gocundurup keyfini kaç ı rıyor. Ağlayıp yakınıyor,

herkesin sana onların kendi istediklerini yaptırdığını sanı yorsun. Rüzgarın önüne kattığı bi yapraksın sen. Yaşamında erk yok senin. Ne çirkin bi duygu içinde olmal ı sın sen !

"Öte yandan, bi savaşçı bir avcıdır. O her şeyi hesaplar.

B una denetim denir. Ama hesaplamaları bi kez bitti mi, eyleme

geçer. B ırakır kendisini. Buna da kendini bırakma, denir. Bi savaşçı, rüzgarın önüne kattığı bi yaprak değildir. K imse itip kakamaz onu; k imse ona kendisine karşı ya da onun sağduyusuna karşın bi şeyler yaptıramaz. Bi savaşçı yaşamını sürdürmeye ayarlanmıştır-olası en iyi biçimde sürdürür o yaşamını ."

Sözleri kulağıma hoş gelmekle birl ikte onları gerçekçi bulmuyordum. İçinde yaşadığım karmaşık dünya açısından son derece safça şeyledi.

Don J uan itirazlarımı gülerek karşılarken ben ısrarla bir

savaşçının havasının, bazı kimselerin davra111şlarının beni gücendinnesini ya da, örneğin yetkili bir makamdaki gaddar ve kötü niyetli bir kimsenin fiziki saldırıda bulunması gibi, beni

bilfiil incitmesini önlemesinin imkfısızlığından dem vuırnaktaydım.

Don Juan kahkahasını patlatarak verdiğim örneğin isabetliliğini kabul etti.

"Bi savaşçı incitilebilir, ama gi..icendirilemez," dedi. "Bi

S A VA Ş Ç I N I N H AV A S !

sava�çı için başka kimselerin eylemlerindeki hiçbir şey, şayet

kendisi ona uygun bi hava içinde değilse, gücendirici olamaz."

Geçen gece sen aslana gücenmemiştin. Onun bizi peşimizden kovalaması bizi öfkelendirmiş değildi. Onu sövdüğünü ya da ona bizi izlemeye hakkı olmadığını söylediğini anımsamıyorum. E, bakarsın gaddar ve kötü niyetli bi aslandı belki de.

Ama ondan kaçınmak için yaptığın mücadeleyle bi ilgisi yoktu bunun. O anda önemli olan tek şey yaşamının sürdürülmesiydi. Sen de bunu gayet iyi becerdin.

"Şayet yalnız olsaydın da aslan seni yakalamış ve parçalamış olsaydı, o takdirde onun bu hareketinden dolayı yakınmak ya da ona gücenmek aklının ucundan bile geçmezdi.

"Bi savaşçımn havasınm, senin de başka birinin de dünyasıyla ilişkili olmadığını ileri süremezsin. Fasa fisoyu bi yana fırlatıp atabilmen için buna gereksinmen var."

Ben de kendi düşünüş biçimimi açıkladım. Bir dağaslanı

ile benim karşılaştığım insanlar aynı kefeye konulamazlardı,

zira bir aslanda asla rastlanamayacak nice manyaklıkları sergileyen insanları yakından tanımıştım. Başka insanlarda beni gücendiren şey, onların bile bile kötü niyetli davranmalarıydı.

"Biliyorum, biliyorum," dedi don Juan sabırlılıkla. "Bi savaşçının havasına kavuşmak kolay bi iş değildir. Bi devrimdir bu. Aslanla susıçanlarına, ve çevremizdeki insanlara eşit gözüyle bakmak savaşçı tininin görkemli bi eylemidir. Bunu yapabilmek için erk gerekir."

1 2

B ir Erk Şavaşı

Perşembe, 28 Aralık 1 961

Sabahleyin erkenden bir yolculuğa çıktık. Önce güneye, sonra da doğuya dağlara doğru araba sürdük. Don Juan yiyecek ve suyla doldurduğu sukabağından kaplarını yanımıza alınıştı. Yürüyüşe çıkmadan önce arabamda bir şeyler yedik.

"Hep yakınımda ol," dedi don Juan. "Burası sana yabancı bi yöre, kendini boş yere tehlikeye atmana gerek yok. Sen erk arayışındasın, yaptığın her şeyin bi önemi var. Özellikle gün

batarken rüzgarı kolla. Yön değiştirdiği zaman incele onu, rüzgardan korunmak için sürekli siper et beni."

"Bu dağlarda ne yapacağız, don Juan?"

"Erk avlayacaksın."

"Yani somut olarak ne yapacağız?"

"Erk avlarken plan filan yapılmaz. Bi avcı karşısına ne çıkarsa onu avlar. O yüzden her zaman tetikte bulunmalıdır.

"Rüzgarı tanıyorsun, şimdi rüzgardaki erki kendi başına

avl ayabil irsin. Ama bilmediğin başka şeyler de var ki onlar da,

rüzgar gibi, belli zaman ve belli yerlerde erk özeğidirler.

"Pek yabansı bi şeydir bu erk," dedi sonra. "Onun tam olarak ne olduğunu belirleyebilmek olanaksızdır. Kimi şeylere ilişkir�:-hissettiğimiz bi duygudur o. Erk kişisel bi şeydir. S adece insanın kendisine aittir. Benim velin imetim, örneğin, sırf bakarnk, gözleriyle bi insanı ölecek derecede hasta edebil irdi .

Gözlerini Üzerlerine çevirdiği kadınlar sararıp solardı . Ama, ki

şisel erki söz konusu olduğu zamanlar hariç hiçbi kimseyi hasta etmemiştir. "

"Hasta edeceği kimseleri nasıl seçerdi?"

"B ilmiyorum. Kendisi de bilmezdi bunu. Böyledir işte erk.

Seni buyruğu altında tutar ama sana itaat da eder.

"Bi erk avcısı onu tuzağa düşürerek, onu, bulduğu öbür

şeylerin arasında saklar. Böylece, kişisel erk büyür; kimi zaman bi savaşçının öyle çok erki birikir ki, bi bilgi adamı olup çıkar."

"Erk nasıl biriktirilir, don Juan?"

"O da başka bi duygudur. Savaşçının ne tür bi kimse oldu

ğuna bağlıdır. Benim velinimetim öfkeli bi adamdı. Erki bu

duygu aracılığıyla biriktirdi. Ona ilişkin anılarım hep kırıp

dökmeyle doludur. Onun başına gelenler de hep o türden şeylerdi."

Bir duygu aracılığıyla erkin nasıl b iriktirildiğini anlayamadığımı söyledim ona.

"Açıklaması yoktur ki bunun," dedi uzun bir duraklamadan sonra. "Bunu kendin yapmak zorundasın."

Don Juan yiyeceklerin bulunduğu sukabaklarını alarak arkasına astı. Üzerine sekiz parça kurutulmuş et dizili bir kınna-

bı bana uzatıp boynuma astırdı.

"Erk besinidir bu," dedi.

"Onu erk besini kılan şey nedir, don Juan?"

"Erk sahibi olan bi hayvanın etidir bu. B i geyik, benzersiz

bi geyik. Onu bana kişisel erkim getirdiydi. Bu et bizi haftal ar,

hatta gerekirse ayl ar boyunca besleyecek. Her kezinde küçücük bi parçasını çiğne, ama iyice çiğne. Erki bedenine ağır ağır işlesin. "

Yürümeye başladık. Saat öğleden evvel on bire gelmekteydi. Don Juan izleyeceğim yöntemi bir kez daha anımsattı.

"Rüzgarı kol layacaksın," dedi. "Sakın çarpmasın seni.

Yormasın da. Erk besinini çiğne-arkama saklanarak rüzgflrdan korun. Rüzgar beni incitmez; birbirimizi iyi biliriz biz."

Doğruca yüksek dağlara uzanan bi keçiyoluna soktu beni.

Bulutlu bir gündü, yağmur yağmak üzereydi. Yamaçları bulunduğumuz yöreye inen dağların tepelerindeki alçak yağmur bulutlarıyla sisi görebiliyordum.

Öğleden sonra saat üçe kadar tam bir sessizlik içinde yürüdük. Kurutulmuş etin çiğnenmesi gerçekten insana zindel ik veriyordu. Rüzgflrın yönündeki ani değişikliklerin kollanması

da giz yüklü bir iş haline gelmişti, öyle ki değişimleri daha

meydana gelmeden önce bedenimin bütünüyle algılayabil iyor

g ibiydim. Rüzgflr dalgalarını akciğerlerimin üst bölümünde,

bronşlarımda bir çeşit basınç imişçesine algılayabildiğim kanısındaydım. Rüzgar ne zaman b iraz hızlanıverecek olsa, göğsümde ve gırtlağımda bir

kaşıntı peyda oluyordu.

Don Juan beni birkaç saniye durdurup çevremizi kolaçan etti. Kendini yönlendiriyor gibiydi, sonra sağına döndü, onun da kurutulmuş et çiğnediğini fark ettim. Kendimi çok zinde hissediyordum, hiç yorulmamıştım. Rüzgardaki değişimlerin bilincinde olma işine kendimi öyle kaptırmıştım ki zamanın nasıl geçtiğinin farkına varamamıştım.

Derin bir koyağa indik, sonra yukarıya doğru tıımanıp muazzam bir dağın dimdik yamacındaki bir düzlüğe ulaştık. Epey yükselmiştik, nerdeyse dağın tepesine varmıştık.

Don Juan düzlüğün bir ucundaki devasa bir kayaya tırmandı, sonra bana yardım ederek beni de oraya çıkardı. Bu ka-

B İ R E R K S A Y A .Ş I

1 57

ya. sarp duvarların tepesine oturtulmuş bir kubbe izlenimi vermekteydi. Kayanın çevresinde yavaşça yürüdük. Daha sonra kayanın çevresini dönmek için kıçımı kayaya dayayıp, yüzeyini topuklarım ve ellerimle tuta tuta ilerlemem gerekmişti. Terden s ırılsıklam olmuştum, ellerimi sık sık kurulamak zorunda kalıyordum.

Öbür yandan, dağın tepesine yakın alçak ama çok gen iş bir

mağara görünüyordu. Kayanın içine oyulmuş bir dehliz gibiydi. Aşına aşına iki sütunlu bir balkon görünümünü almış bir kurntaşı oluşuğuydu bu.

Don Juan orada kamp kuracağımızı , dağaslanlarınrn ya da

başka yırtıcı hayvanların barınamayacağı denli basık, sıçanların yuva kuramayacağı denl i açık, böcekler içi n de fazl aca rüzgar tuttuğundan ötürü bizim için güven l i bir yer olduğunu söyledi. Gülerek, başkaca "mahlukatın" buru n l amasınclan dolayı, oranın insanlar için ideal bir yer olduğunu bel i rtti.

Sonra bir dağkeçisi gibi oraya tırmandı. Bu harikulade çevikl iği beni afallatmıştı.

Kıçımı kayaya yapıştırıp kendimi yavaş yavaş kayadan

aşağıya çektim, sonra o çıkıntılı yere ulaşmak amacıyla dağın

yamacında koşmayı denedim. Son birkaç metre, tüm gücümü

tüketm iştim. Don Juan 'a şaka yollu, gerçek yaşının kaç oldu

ğunu sordum. Kanımca, o çıkıntı l ı yere onun yaptığı gibi ula

şabilmesi için insanın son kerte formunda ve genç olması gerekirdi.

"Ben istediğim kadar gencim," dedi don Juan. "Bu de gene bi kişisel erk meselesi. Erk biriktird iğin taktirde bedenin inanılmaz şeyler yapabilir. Öte yandan, erkini heba edersen,

çok geçmeden lapacı bi adam olup çıkarsın . "

Çıkıntılı yerin konumu, uzunlamasına doğu-batı doğrultusundaydı. B al kona benzeyen oluşuğun açık tarafı güneye bakıyordu. Ben batı ucuna doğru ilerledim. Manzara şahaneydi. Ta a�ağılarda yağmur yağmaktaydı. S aydam bir maddeden yapılmış bir çarşaf gibi ovaların üzerinde asılı durmaktaydı .

Don Juan bir barınak kurmak için yeterli zamanımızın olduğunu söyledi. Taşıyabildiğim k adar çok k ayayı getirip çıkıntılı yere yığmamı istedi , kendisi de çatı kurmak için dal topl a-

maya başladı.

B i r saat geçmeden çıkıntılı yerin doğu ucunda otuz santimetre kalın lığında bir duvar örmüştü. Uzunluğu altımş santim, yüksekliğiyse doksan santim kadardı. Sonra, toplamış olduğu

dalları birbirine bağlayarak ve örerek bir çatı yaptı; uçları çcıtal

şeklinde iki direğe tutturdu. Aynı uzunluktaki bir başka direk

ele çatını n kendisine bağlanınıştı-bu direk duvarın karşı tarafında çatıyı desteklemeye yarıyordu. Kurduğu yuva üç ayaklı yüksekçe bir masaya benziyordu.

Don Juan çatının altında, çıkıntılı yerin hemen kıyısında

bağdaş kurarak oturdu. Benim de, yanına, onun sağına oturmamı söyledi. B ir süre sessiz kaldık.

Don Juan sessizliği bozdu. Fısıldayarak, olağanüstü hiçbir

şey yokmuşçasına davranmamızı söyled i . Özell ikle yapmam

gereken bir şey olup olmadığını sordum. O da, yazı yazarak

kendimi meşgul etmemi , sanki yazı masama oturmuş ela yazmaktan başka hiçbir şey düşünrnüyorınuşum gibi hareket etmemi söyledi. B ir süre sonra beni dürteceğini, o zaman gözleriyle imleyeceğim yere bakmam gerektiğini anlattı. Beni uyararak, ne görürsem göreyim, ağzımdan bir kelime dahi çı karrnamamı buyurdu. Yalnızca kendisi c_:arpılnıaksızın koı ıu�abil irm iş, zira o dağlardaki tüm erkler onu iyi tanı rhırnı ış.

Yönergelerini yerine getirerek bir saatten razla yazdım

durdum. Kendimi yaptığım işe iyice kaptırmıştım. Birden koluma bir fiske vurululduğunu hissettim; dem Juan 'ın gözleriyle başının iki yüz metre kadar ötemizde dağın tepesinden inen bir

sis tabakasını imler şekilde devindiğini gördüm . Don Juan k ulağıma o kadar yakından dahi zorla hitebileceğim bir şekilde fısı ldadı.

"Gözlerini sis kümesinin üzerinde ileri geri dcvindir," dedi. " Ama ona doğrudan doğruya bakma. Gözlerini kırpıştı r, ama onları sisin üzerine odaklama. Sis kümesinin üzerinde ye

şil bir leke gördüğünde, onu gözlerinle bana imle."

İnerek bize doğru yavaşça yaklaşmakta olan sis kümesinin

üzerinde gözlerimi ileri geri devindirdim. Bu şeki lde yarım saat geçmiş olacaktı . Hava kararmaktaydı. S isin hareketi son kerte yavaştı. B ir ara birden sağ tarafımda hafif bir ışıltı görmüş

B İ R E R K S A VA Ş !

1 59

gibi oldum. Önce, sisin arasından bir küme yeşil fundalık gördüğümü sandım. Ama dosdoğru ona baktığımda hiçbir şey göremez oldum , oysa gözlerimi oraya odaklamadan baktığımda, bel irsiz yqil imsi bir alan görebilınekteydim.

Orasıııı don Juan ' a imledim. Don Juan gözlerini kısarak

oraya baktı .

"Gözlerini o beneğin üzerine odakla," diye kulağıma fısıldadı. "Görene dek gözlerini kırpma. "

Ne görmem gerektiğini sormak istediydim ki, o, konuşmamam gerektiğini bana anımsatırcasına dik dik yüzüme baktı.

Oraya baktım gene. Yukarılardan inmekte olan sis sanki

katı bir maddeyrnişcesine asılı durmaktaydı. Tam , yeşilimsi

rengi gördüğüm noktanın hizasına gel mişti. Gözlerim gene yorul up da onları kıstığım zaman, önce sis kümes inin üzerine eklenm iş gibi görünen ki.içük bir sis yığını, onun ardından da aralarında ince desteksiz bir yapıya benzeyen bir sis şeridi gördüm; sanki tepemizdeki dağ ile sis kümesi önümde bir köprüyle birlqmiş gibi durmaktaydı. Bir ara, dağın tepesinden aşağıya, köprüyü bozmaksızın sürüklenerek inen saydam sisi görebildiğimi sandım. Sanki üç boyutlu, som bir köprü vardı ger

çekten. Bir an geldi, o serap öyle mükemmelleşti ki, köprünün

alt tarafının, üst tarafına oranla daha koyu renkte olduğunu,

yanl arının kumtaşı rengiyle tezat tqkil ettiğini bile ayırt edebiliyordum.

Dilim tutulmuş, köprüye bakıyordum. Sonra ya ben kendimi onun sev iyesine çıkarmıştım ya da köprü benim seviyeme inmişti. Birden tam önümdeki dümdüz bir kirişe bakmaktaydıın. Çok ama çok uzun, somut bir kirişli, dardı, korkulukları yoktu, ama üzerinde rahatça yürünebilecek kadar genişti.

Don Juan kolumu kavrayarak beni hızla silkeledi. Başımın

bir aşağıya bir yukarıya sallandığını hissettim, gözlerim de

dehşetli kaşınınaktaydı. Farkında olmadan onları ovuşturdum.

Don Juan, ben gözlerimi tekrar açana dek beni sarsmayı sürdürdü. Sukabağından, elinin çukuruna biraz su dökerek, suyu yüzüme serpti. Bunun etkisi çok nahoş olmuştu. Su öyle so

ğuktu ki, her bir damlası tenimde birer yaraymış gibi acı vcrrni�ti. Bedenimin ısısı çokça yi.ikselın i�ti. Ateş basmıştı sanki.

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

Don J uan içmem için derhal bana s u verdi-kulakları m l a

boynuma bolca su serpti.

B ir kuşun yüksek sesle meşum, uzunca bir çığlık attığını

işittim. Don Juan bir an dikkatle dinledi; ördüğü duvarın taşlarını ayağıyla iterek c;atısıyla birlikte dev irdi. Çatıyı çalıların içine doğru atarak bütün taşları birer birer yan tarafa fırlattı .

Sonra kulağıma fısıldadı, "Biraz s u iç, sonra kunıtulımı�

etini ç iğne. Burada kalamayız. O çığlık bi kuş sesi deği ldi . "

Çıkıntılı yerden doğu istikametine doğru inişe geçtik. Bir

süre sonra öyle bir karanlık basmıştı ki, gözlerim in önünde siyah bir perde vardı sank i . S is, içinden geçilmesi olanaksız bir engel gibiydi. Geceleyin sisin ne den l i bir felaket olduğunu daha önceleri hiç bilmezdim. Don Juan ' ın nasıl yürüyebildiğini bir türlü anlayamıyordum. Ben bir kör gibi onun kol l arına tutunarak yürüyebi liyordum.

Her nedense, bir uçurumun kıyısın dan yürüyormu�uz duygusuna k apılmıştım. B acaklarım hareket etmek istem iyordu.

Akl ı m don Juan 'a güveniyor, mantıksal olarak yürümeyi istiyordum, ama bedenim istemiyordu. Don Juan zifiri karanl ıkta beni sürüklemek zorunda kalıyordu .

O araziyi avucunun i ç i gibi bil iyor olmalıydı. B i r yerde

durarak beni yere oturttu. Kolunu bıra kmaya cesaret edem iyordum. Bedenim, su götürmez bir şekilde, kubbeye benzeyen kıraç bir dağı n üzerinde oturduğumu bilmekteydi, ve iki santim sağıma dönmüş olsam sanki korkunç bir uçuruma yuvarlanacakmışım gibi h issediyordum. Oturduğum yer muhakkak kavisli bir dağ yamacı olmalıydı, zira bedenim gayri ihtiyari sağa doğru meylediyordu. D i k konumda kalabilmes i için bedenimin

böyle davrandığını düşünerek, elimden geldiğince solumda duran don Juan ' a yaslanarak terazilcnnıeyc gayret ettim.

Don J uan ansızın yanımdan uzakl aştı; onun beden inin desteği olmayınca yere yıkılı verdim. Yere değince, denge duyumu yeniden k azanmıştım Yattığım yer oldukça düzdü. Dokuna

dokuna yakın çevrem i keşfe koyuldum. Kuru yapraklarl a dal

parçaları vardı.

Birden her yanı aydınlatan bir şimşek çaktı-korkunç bir

gök gürültüsü işitildi. Don Juan ' ın solumda durmakta olduğu-

B İ R E R K S AV A Ş I

nu gördüm. Onun birkaç adım ötesinde dev ağaçlarla bir ma

ğarayı da görebilmiştim.

Don Juan o deliğe girmemi söyledi. Sürünerek içeriye girdim, sırtımı kayalığa dayayıp oturdum.

Don Juan'ın bana doğru eğilerek fısıltıyla hiç kımıldamamamı söylediğini hissettim.

B irbiri ardına üç şimşek çaktı. B ir bakışta don Juan'ın soltıında bağdaş kurarak oturduğunu gördüm. Mağara, iki ya da üç kişinin sığınabileceği büyüklükte obruk bir oluşuktu. Aslında iri bir kayanın alt tarafındaki bir girintiydi bu. İyi ki oraya sürünerek girmiştim, diye geçirdim, zira yürümüş olsaydım ba

şımı kayaya çarpacaktım.

Şimşeğin parlaklığı sis kümesinin ne kadar kalın olduğuna

ilişkin bir fikir vermişti. Dev ağaçların gövdeleri sisin donuk

açık gri kütlesinin içinde koyu renkli hayaletlere benziyordu.

Don Juan fısıldayarak, sis ile şimşeğin birlikte bir harekat

sergilediklerini, canımı dişime takarak tetikte bulunmamı, zira

erk savaşının içinde yer aldığımı söyledi. Tam o anda muhte

şem bir şimşek çakarak manzarayı renkli bir düşe çevirmişti.

Sis, elektriksel şarjları kırağılaştırarak onları tekdüze dağıtan

beyaz bir filtre işlevini gönnekteydi; sis yüksek ağaçların arasında asılı duran yoğun, beyazımtırak bir madde gibiydi, ama tam önümde yer seviyesinde sis incelmeye başlamıştı. Yerdeki

bitkileri ayırt edebiliyordum. B ir çam ormanındaydık. Çevremizde çok yüksek ağaçlar vardı. Öyle aşırı yükseklikteydiler ki, bulunduğum yerin neresi olduğunu bilmesem Kaliforniya 'daki servilerin arasında olduğuma yemin edebilirdim.

Birkaç dakika süren bir şimşek bombardımanına tutulmuştuk. Her şimşek çakışında, görebildiğim şeyler giderek netleşiyordu. Tam önümde bir keçiyolu uzanıyordu. üzerinde herhangi bir bitki yoktu. Ağaçsız bir alanda son bulmaktaydı.

Şimşek çakışlarının sayısı öyle çoktu ki, ne yönden geldiklerini tayin edemez oldum. Ama manzara epey aydınlamış, içim ferahlamıştı. Karanlığın kesif perdesi bol ışıkla ortadan

kalkar kalkmaz korkularım da endişelerim de yok olmuştu. O

nedenle şimşek çakışları arasında uzunca bir ara olduğu zaman

artık çevremdeki karanlık yüzünden yolumu şaşırmıyordum.

Don Juan fısıldayarak, artık yeterince baktığımı, şimdi de

dikkatle gök gürültüsünün sesi üzerinde odaklanmam gerekti

ğini söyledi. Gök gürlemesi hep sağ tarafımdan geliyor gibiydi. Sis kalkmaktaydı, zifiri karanlığa alışmış bulunduğumdan, etrafımdaki bitkileri ayırt edebiliyordum. Şimşek de gök gürültüsü de devam etti, sonra birden sağ tarafım açılıverdi, aı1ık gökyüzünü görebiliyordum.

Elektriksel fırtına sağıma doğru ilerliyora benziyordu. Bir

şimşek daha çaktı; ta sağımda, uzaklardaki bir dağı gördüm.

Işık arka planı aydınlatmış, dağın devasa kütlesi meydana çıkıvermişti. Tepesinde ağaçlar görmüştüm; pırıl pırıl bir gökyüzüne kesilerek yapıştırılmış düzgün, siyah resimleri andırıyorlardı. Dağın üzerinde bulut yığınları da vardı.

Çevremizdeki sis tamamıyla dağılmıştı . Sürekli esen bir

rüzgar sol tarafımdaki koskoca ağaçların yapraklarını hışırdatıyordu. Elektrik yüklü fırtına ağaçlan aydınlatamayacak denli uzaktaydı, ama koyu kütleleri hiila ayırt edilebiliyordu. Fırtınanın yaydığı ışıktan anladığıma göre sağ tarafımda uzak dağ silsileleri vardı-orman da ancak sol tarafımda kalıyordu. Sanki hiç görmediğim karanlık bir vadiye tepeden bakıyor gibiydim.

Elektrik yüklü fırtınanın cereyan ettiği alan ise vadinin karşı

yanındaydı.

Sonra yağmur yağmaya başladı. Elimden geldiğince kayanın dibine yapışmaya çalıştım. Şapkam başımın ıslanmasına mani oluyordu. Dizlerimi göğsüme bastırarak oturuyordum,

sadece baldırlarımla ayakkabılarım ıslanıyordu.

Uzun süre yağdı. Ilık bir yağmurdu. B unu ayaklarımla hissettim. Sonra uyumuşum.

Kuş sesleriyle uyandım. Etrafıma bakınıp don Juan ' ı aradım. Orada yoktu; normal olarak acaba beni orada yalnız mı bıraktı, diye düşünürdüm, ama çevremdekileri görmenin şoku

beni handıysa felce uğratmıştı.

Ayağa kalktım. Ayaklarım sırılsıklamdı, şapkamın kenarı

da sırsıklamdı. İçindeki sular üzerime dökülmüştü. Bulundu

ğum yer bir mağara değildi; kesif bir çalılığın altındaydım. B ir

an emsalsiz bir şaşkınlık geçirdim. Çalılarla kaplı iki küçük

toprak tepenin arasındaki düz bir yerde dunnaktaydım. Solumda ağaç filan olmadığı gibi sağımda da vadi yoktu. Tam önümde de, ormandaki keçiyolunu gördüğümü sandığım yerde koskoca bir çalı vardı.

Tanık olduğum şeye inanmayı reddettim. Gerçekl iğe ilişkin bu iki versiyonum arasındaki uyuşmazlık ben i bir izah yolu aramaya sevketti. Ben mışıl mışıl uyurken don Juan'ın beni sırtında taşıyarak, uyandıımadan, bambaşka bir yere getirmiş

olması pekala mümkündü.

Uyumuş olduğum yeri inceledim. Orada yer kupkuruydu,

onun yanındaki, don Juan ' ın bulunduğu yer de kuru ydu.

B ir iki kez onu çağırdım, sonra yoğun bir kaygıya kapılarak avazım çıktığınca ona seslendim. İlerdeki bir çalılığın ardından çıkageldi. Birden onun herşeyi bildiğini fark ettim. Öyle muzip bir gülümsemesi vardı ki, ben bile gülmeye başladım.

Zamanımı onunla oyun oynayarak harcamak istemiyordum. Derhal, niçin böyle h issettiğimi sordum. Elimden geldi

ğince ona bütün gece süren sanrılarıma il işkin bütün ayrıntıl arı anlattım. Lafımı kesmeden dinledi beni . Ancak yüzünü bir türlü ciddileştiremiyordu; n itekim b ir iki kez gülmeye başlamış

ama derhal buna son vermişti.

Üç dört defa bu konuya il işkin düşündük lerini sordum;

ama o bütün bunlardan bir şey anlamıyormuş gibi başını sallıyordu .

Ona anlattıklarım son bulunca yüzüme baktı, ve dedi k i :

'"Çok kötü görünüyorsun. Çalılığa bi u ğraman gerek galiba."

Bir an kıkır kıkır güldü, giysilerimi çıkararak bump sıkmamı, onları kurutmamı söyledi .

Güneşli, pırıl pırıl b i r gündü. Çok az bulut vardı. Rüzgarlı, insanı canlı tutan bir havaydı.

Don Juan, kimi b itkileri arayacağını, benim de kendime

gelip sakinleşmemi, bir şeyler atıştırıp güç kazanana dek onu

çağırınamamı söyleyerek oradan u zaklaştı.

Giysi lerim gerçekten s ırılsıklamdı. Kurunmak için güneşte oturdum. Gevşeyebilmek için tek yolun not defterimi çıkarıp bir şeyler yazmak olduğunu düşündüm. N otlarım üzerimde çalışırken biraz yemek yedim.

Bir iki saat sonra nispeten rahatlayınca, don Juan ' ı çağırdım. Dağın tepesine yakın bir yerden seslenerek karşılık vereli.

Su kabaklarını toplayarak onun bulunduğu yere tırmanmamı

söyledi. Oraya vardığım zaman, onu düz bir kayanın üzerinde

oturur buldum. Sukabaklarını açarak bir şeyler yemeye başladı. Bana da iki koskoca et parçası uzattı.

Nereden başlayacağımı bilemiyordum. Soracak öyle çok

şey vardı ki. Duygularımı anlamış olacak ki neşeli bir kahkaha

atarak dalga geçercesine sordu:

"Nasılsın bakalım?"

İçimden bir şey söylemek gelmiyordu. Hala sinirliydim.

Don Juan yassı kaya parçasının üzerine oturmamı buyur-

du. Kayanın bir erk nesnesi olduğunu, orada bir süre oturduktan sonra tazelenmiş olacağımı söyledi.

"Otur, otur," diye sertçe üsteledi.

Gülümsemiyordu. Bakışları deliciydi. İster istemez oturuverdim.

Marazi davranışlarımla erke karşı ihmalkar davrandığımı,

bu halime son vermem gerektiğini, aksi takdirde erkin· her ikimize düşman kesileceğini, o durumda da bu ıssız dağlardan asla sağ salim aynlamayacağımızı söyledi.

Kısa bir duraklamadan sonra öylesine soruverdi: "Rüya

görme işin nasıl gidiyor?"

Kendime, ellerime bakma komutunu vermenin benim için

ne denli güç olduğunu ona anlattım. Önceleri, belki de bu kavramın yeniliğinden ötürü, nispeten kolay oluyordu. Kendime ellerime bakmayı hatırlatmakta hiç zorluk çekmiyordum. Ama

o ilk heyecanı yitirmiştim-bunu hiç yapmadığım geceler bile

oluyordu.

"Uyurken başına bir saçbandı taksana," dedi don Juan.

"Saçbandı takmak iyi bi taktiktir. ama ben veremem sana, zira

sen kendi bandını sil baştan kendin yapmalısın. Ama rüya görmede onun bi suretini göresiye kadar saçbandını yapamazsın.

Anladın mı? Saçbandının belli bi surete göre yapılması gerekir.

Başın üst bölümünü sıkıca kavrayacak şekilde bi sırımı da olmalıdır. Başı sıkıca tutan bi kep şeklinde ele olabilir. İnsan ba

şına bi erk nesnesi geçirince rüya görme daha kolaylaşır. Uyur-

B İ R E R K S AVA Ş I

ken başına bi şapka giyebilir ya da bi rahip gibi bi kukuleta da

geçirebilirsin, ama bu şeyler yoğun rüyalara neden olurlar, rüya görmeye değil."

Bir süre sustu, sonra bana, arada soluk almaksızın hızla,

saçbandına ilişkin sureti yalnızca "rüya gönne" sırasında değil,

uyanıklık durumlarında kuşların uçuşunu, suyun devinimlerini,

bulutlan, vesaireyi seyretmek gibi alakası olmayan bir olayın

sonucu olarak da görebileceğimi anlatmaya koyuldu.

"Bi erk avcısı her şeyi izler," diye sürdürdü. "Ve her şey de

ona bi giz açıklar."

"Ama her şeyin giz anlattığına nasıl emin olabilir ki insan?" diye sordum.

"Doğru" yorumlamalar yapabileceği özel bir formülünün

olabileceğini düşünmekteydim.

"Emin olmanın tek yolu, daha beni görmeye geldiğin ilk

günden bu yana sana venniş olduğum yönergeleri yerine getirmektir," dedi. "Erk sahibi olabilmesi için insanın erk ile yaşaması gerekir."

Alicenap bir şekilde gülümsemekteydi. Az önceki sertliğini yitinnişe benziyordu; hatta dirseğiyle hafifçe kolumu dürtmüştü.

"Erk besini yesene," diye yineledi.

Vemıiş olduğu kurutulmuş eti çiğnemeye başladım, o anda birden aklıma o kurutulmuş etin içinde psikotropik bir madde bulunmuş olabileceği, sanrıların da o yüzden ortaya çıktığı ihtimali geliverdi. B ir an sanki rahatlamıştım. Şayet etin içine

bir şey koymuş ise, sanrılarım son derece normal sayılırdı.

"Erk besini"nin içinde herhangi bir şey bulunup bulunmadığını sordum ona.

Don Juan güldü ama beni dolaysızcasına yanıtlamadı. Ben

dayatarak, kızgın ya da tedirgin bile olmadığım hususunda onu

temin ettim, ama evvelsi geceki olayları açıklayabilmem açısından bilmem gerektiğini söyledim. Hakikati anlatması için üsteledim, dil döktüm, en sonunda ona yalvardım.

"Sen gerçekten çatlaksın," dedi don Juan inanamıyormuş

gibi başını sallayarak, "Sinsi bi yanın var senin. Her bi şeyin

seni rahatlatacak biçimde açıklanmasında ısrar ediyorsun. Ette

erkten başka b i şey yok. O erk oraya benim ya da başka birisi

tarafından değil, erkin ta kendisince koyulmuştur. Bi geyiğin

kurutulmuş etidir o; bana sunulan b i armağandı o geyik, tıpkı

bi süre önce bi tavşanın sana sunulmuş olduğu gibi. Ne sen ne

de ben, tavşana bi şey koymuş değ iliz. Ben sana tavşanın etini

kurutmanı söylemedim, zira o eylem için sende bulunandan

daha çok erke ihtiyaç vardır. Gene de, onun etini yemeni istemiştim. Pek fazla yememiştin, ama o senin kendi salaklığındı.

"Dün gece senin başına gelenler ne şakaydı ne de bi şeytanlık. Erkle karşılaşmıştın sen. O sis, o karanlık, o şimşekler, o gök gürültüleri, o yağmur, onl arın hepsi de büyük bi erk savaşının parçalarıydı. Acemi şansı var sende. B i savaşçı öyle bi savaşı göımek için neler vermezdi."

Benim meramım, gerçek olmaması nedeniyle cereyan

eden bütün o olayların bir erk savaşı olamayacağını anlatmaktı.

"Gerçek olan nedir ki?" d iye sordu don Juan son kerte dingın.

"Bu, bakmakta olduğumuz her şey gerçektir," dedim, çevremi göstererek.

"Ama dün gece gördüğün köprü de gerçekti , orman da,

başka her bi şey de. "

"Ama gerçek idiyseler, nerede onlar şimdi?"

"Buradalar. Yeterince erkin olsaydı, onları geriye getircbil irdin. Şu anda bunu yapamazsın, zira kuşku içinde kalıp dırdır etmenin daha yararlı olacağını sanıyorsun sen. Yanılıyorsun,

dostum. Alemler üstünde alemler var, tam burada, önümüzde.

Gülünecek şeyler değildir onlar. Dün gece senin kolunu kavramasaydım, istesen de istemesen de o köprünün üzerinde yi.iri.iyecektin. Daha önce de seni arayan o rüzgardan korumak zorunda kalmıştım seni."

"Beni korumamış o lsaydın ne olurdu?"

"Yeterince erkin bulunmadığı için, rüzgar sana yolunu

kaybettirecek ya da hatta seni bi koyağa iterek öldürecekti.

Ama dün gece en öneml isi o sisti. O köprüden geçip öbür yana geçebilir ya da düşüp ölümünü bulabil irdin. Ama kesin olan bi şey var. B en seni korumamış ols aydım, her şeye karşın sen

B İ R E R K S AV A Ş !

o köprüye girer, üzerinde yürürdün. Erkin doğası böyledir. Daha önce anlatmıştım sana, o sana egemendir, ama senin buyru

ğundadır da. Dün gece, örneğin, erk seni köprüye gıımeye zorlayacaktı-köpıiinün üzerinde yürürken o sahneyi sürdürmek de senin elinde olacaktı. Ben seni durdurdum, zira senin erki

kullanma yetinin olmadığını biliyordum, erk olmayınca da

köprü göçüp gidecekti."

"Sen de gördün müydü köprüyü, don Juan?"

"Yo. Sadece erki gördüm ben. Herhangi bi şey olabilirdi.

Bu sefer erk, senin için, bi köprüydü. Ne diye bi köprüydü?

Bilmiyorum. B iz insanlar pek anlaşılmaz mahlGklarız."

"Siste hiç köprü gördün mü sen, don Juan?"

"Göm1edim. Ama senin gibi olmadığımdan dolayı. Başka

şeyler gördüm ben. Benim erk savaşlarım seninkilerden çok

farklı."

"Neler gönnüştün, don Juan? Lütfen anlatır mısın?"

"Sisin içinde ilk erk savaşım sırasında düşmanlarımı görmüştüm. Senin düşmanların yok. Sen insanlardan nefret etmiyorsun. Ben o zamanlar insanlardan nefret etmeye müptelaydıın. Artık öyle değilim. Nefretimi yendim, ama o zamanlar nefretim beni neredeyse öldürecekti.

"Oysa senin erk savaşın harikaydı. Seni helak etmiyordu.

Asıl sen kendini tüm o uyuz düşüncelerinle, kuşkulannla şimdi helak etmektesin. Senin iptilan da bu işte.

"Sis sana kusursuz bi şekilde davrandı. Sende onu çeken

bi şey var. Sana görkemli bi köprü sundu, o köprü bundan sonra hep orada sisin içinde olacak. Kendini art arda gösterecek o köprü, ta ki sen bi gün onu geçene dek.

"Şu günden itibaren, ne yaptığımı bilene dek, sisli yerlerde tek başına dolaşmamanı hararetle tavsiye ederim.

"Erk pek yabansı bi şeydir. Ona sahip olmak için, onu yönetebilmek için insanın en başta erke sahip olması gerekir. Ancak, insanın kendisini bi erk savaşından sağ salim çıkarabilmesine yeterli erke sahip olmasına dek onu azar azar biriktinnek de olasıdır."

"Nedir bir erk savaşı?"

"Dün gece senin başına gelenler bi erk savaşının başlangı-

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

cıydı. Görmüş olduğun sahneler erkin bulunduğu yerlerdir. Bir

gün bunların ne demeye geldiğini kavrayacaksın; o sahneler

çok anlamlıydı."

"Onların anlamını sen bana anlatabilir misin, don Juan?"

"Hayır. O sahneler senin kendi kişisel fetihlerindir, kimseyle paylaşamazsın onları. Ama dün gece onlar yalnızca bi başlangıçtı, hafif bi çekişmeydi. Gerçek savaş, sen köprüyü

geçtiğinde cereyan edecek. Köprünün öbür tarafında ne var?

Bunu yalnızca sen bileceksin. Ormandaki o keçiyolunun sonunda ne olduğunu da yalnız sen bileceksin. ama bütün bunlar senin başına gelebilir, ya da gelmeyebilir. B u bilinmeyen keçiyollarından da, köprülerden de geçmek için insanın kendisi yeterli erke sahip olmalıdır."

"İnsan yeterli erke sahip olmazsa ne olur?"

"Ölüm her zaman bekler durur, savaşçının erki tükenir tükenmez ölüm hemen onun kapısını çalar. Onun için, bilinmeyene erk birikimi olmaksızın atılmak aptallıktır. Yalnızca ölümünü bulur insan o zaman."

Onu pek dinliyor sayılmazdım. Kafam hfılfı, o sanrılanmalara neden olan şeyin, kurutulmuş etin içindeki bir madde olduğu düşüncesiyle meşguldü. Bu fikre bağlanmak beni rahatlatıyordu.

"Anlamaya çalqarak kendini helak etme," dedi don Juan

aklımdan geçenleri okumuşçasına. "Bu dünya bi muammadır.

Bakmakta olduğun her şey, göründüğünden başka bi şeydir de.

Dünya düşündüğümüzden çok fazlasını içerir, öyle fazlasını ki,

sonsuz, diyebiliriz. Böyle olunca, onu anlamaya çalışmak demek, aslında onu bildiğimiz bi şeye benzetmek demek olur.

Sen de ben de, burada, senin gerçek, dediğin dünyanın içindeyiz; zira ikimiz de onu biliyoruz. Ama sen erk dünyasını bilmiyorsun, o yüzden onu bildiğin bi sahneye benzetmektesin."

"Bu hususu seninle tartışmayacağımı biliyorsun," dedim.

"Ama aklım bunu bir türlü kabul etmiyor."

Don Juan gülerek başıma hafifçe dokundu.

"Vallahi sen delisin," dedi. "Ama olsun. Bi savaşçı gibi ya

şamanın ne denli zor olduğunu bilirim ben. Şayet benim yönergelerimi izleseydin, sana öğretmiş olduğum eylemleri yerine

getirseydin, şimdiye dek o köprüyü geçmeye yeterli erki toplamış olacaktın. Görmeye ve dünyayı durdurmaya yetecek erki."

"Ama ne diye erke ihtiyacım var ki, don Juan?"

"Ben de senin gibiydim. Erk filan istemiyordum. Ona sahip olmak için mantıklı bi neden bulamıyordum. Sendeki kuşkuların hepsi bende de vardı, o nedenle bana verilen yönergeleri hiç uygulamıyordum; ya da bu konuyu hiç düşünmüyordum; ama aptallığıma karşın yeterince erk biriktirmiştim, sonra bi gün geldi, kişisel erkim dünyayı çökertti."

"Ama bir insan ne diye dünyayı durdurmak istesin?"

"Kimse istemez ki, mesele burada. Kendiliğinden oluverir

bu. Dünyayı durdurmanın nasıl bi şey olduğunu bi kez öğrendin mi, nedeni hemen anlaşılır. B ak evlat, savaşçının sanatlarından birisi belli bi amaçla dünyayı çökertmek, sonra da, ya

şamını sürdürmek amacıyla onu yeniden biçimlendirmektir."

Ben de ona, bana yardım etmesi için en iyi yolun dünyanın çökertilmesi için belirli bir nedeni örnek olarak göstermesi olacağını söyledim.

B ir süre sessiz kaldı. Ne diyeceğini düşünür g ibiydi.

"Bunu sana anlatamam," dedi. "Bunu bilmek için çok fazla erke gereksinme vardır. B i gün, sen istemesen de, bi savaşçı gibi yaşayacaksın; o zaman ola k i yeterince kişisel erk biriktirmiş olursun da o soruyu kendin yanıtlarsın.

"Ben sana bi savaşçının bu dünyada yola koyulmak için

bilmesi gereken hemen her şeyi, yani kendi kendine erk biriktirmesi gerektiğini öğrettim. Ama bunu yapamayacağını bildi

ğim için sana karşı sabırlı olmam gerekiyor. Erk dünyasında

tek başına kalmanın yaşamboyu bi savaşımı gerektirdiğini ben

kendim deneyerek öğrendim."

Don Juan gökyüzüne, dağlara baktı. Güneş batıya doğru

inişe geçmişti bile. Dağların üzerinde yağmur bulutları birikiyordu. Saatin kaç olduğunu bilmiyordum; saatimi kurmayı unutmuştum. Don Juan'a saatin kaç olduğunu tahmin edip edemeyeceğini sorduğumda öyle bir gülme krizine yakalanmıştı ki, kayanın üzerinden ta çalılara kadar yuvarlandı.

Sonra ayağa kalkıp kollarını uzatarak gerindi, esnedi.

"Daha erken," dedi. "Sisin dağın tepesinde toplanmasını

beklememiz gerek, sonra sen bu kayanın üzerinde tek başına

duracak, lütfettikleri için sise şükranlarını sunacaksın. Sis insin

ve seni sarsın. Gerektiğinde, yardımına koşmak için buralarda

olacağım."

S isin ortasında bir başıma kalma düşüncesi nedense beni

dehşete düşürmüştü. Böyle mantıksız bir şekilde tepki gösterdiğimden dolayı utandım.

"Bu ıssız dağları, şükranlarını dile getinneksizin terk edemezsin," dedi kesin bir ifadeyle. "Bi savaşçı, kendisine sunulan lütufların karşılığını vermeden sırtını asla dönmez erke."

Don Juan, elleri başının altında, yüzü şapkayla örtülü, arka üstü uzandı.

"Sisi nasıl beklemek lazım?" diye sordum. "Ne yapmam

gerekir?"

"Yazı yaz!" dedi don Juan şapkasının altından. "Ama gözlerini kapatma, sırtını ona dönme."

Yazmayı denediysem de konsantre olamıyordum. Ayağa

kalkıp huzursuzca dolaştım. Don Juan şapkasını kaldırıp tedirgin bakışlarla beni süzdü.

"Otur! " diye buyurdu.

Erk savaşının daha sonuçlanmadığını, tiniıne duygusuzlu

ğu öğretmem gerektiğini söyledi. Şayet o dağlarda kısılıp kalmamayı istiyorsam, yaptığım hiçbir şeyin duygularımı açığa vurmaması gerektiğini de ekledi.

Sonra ayağa kalkıp elini önemli bir şey söylemeye hazırlanırcasına devindirdi. Anormal bir durum yokmuş gibi davranmam gerektiğini, zira o anda içinde bulunduğumuz türden erk yerlerinin hastalıklı insanları tüketme potansiyeline sahip

olduklarını söyledi. Bu yüzden insan bir "mahal" ile yabansı,

zarar verici ilişkiler geliştirebilirmiş.

"Bu ilişkiler insanı bi erk yerine bağlayabilir," dedi don

Juan. "Ama burası senin yerin değil. Onu kendin bulmuş değilsin. Onun için kemerini sıkı bağla ki pantolunu yitinneyesin."

Don Juan'ın anlattıkları beni adeta büyülüyordu. Saatlerce

ara vermeksizin yazdım.

Don Juan gene uyumaya başladı, ancak, dağın tepesinden

inen sis yüz metre kadar ilerimize vardığında uyandı. Ayağa

B İ R E R K S AV A Ş I

kalkarak çevremizi kolaçan etti. Ben arkamı dönmeksizin etrafa bakıyordum. Sağ tarafımda dağdan inen sis ovalara kadar ulaşmıştı . Sol tarafımda manzara açıktı; ama, rüzgar sağ tarafıından esmekte, sisi ovalara doğru iterek sanki bizi çevirmesini sağlamaktaydı.

Don Juan fısıydayarak duygusuz kalmamı, gözlerimi kapatmaksızın olduğum yerde durmamı, sisle tam olarak sarılmadan önce arkaya dönmememi, ancak o zaman inişe geçebilece

ğimizi söyledi.

Don Juan bir iki metre arkamdaki kimi kayaların ardına

gizlendi.

O dağlardak i sessizlik görkemli olduğu kadar ürkütücüydü de. Sisi taşıyan yumuşak rüzgar sisin kulaklarımın içine doğru ıslık çaldığı hissini yaratıyordu. Sis dağdan aşağıya koskoca kümeler halinde inerken, üzerime düşüp beni ezecekmişe benzeyen beyazımsı katı maddeleri andırıyordu. Sisi kokladım.

Sert, hoş bir rayiha karışımı yabansı bir kokusu vardı. Sonra sis

beni sarıverdi.

Sis gözkapaklarımı bastırıyoımuş gibi algılıyordum. Sisin

ağırlığını hissediyor, gözkapaklarımı kapatmak istiyordum. ayrıca üşüyordum. Gırtlağım kaşınıyordu; öksünnek istiyor ama buna cesaret edemiyordum. Öksürüğümü yatıştırmak amacıyla çenemi kaldırıp boynumu aşağı yukarı esnetmeye başladım, yukarıya doğru bakarken sis kümesinin kalınlığını gerçekten

görebildiğimi sandım. Gözlerim sanki sisin içinde ilerleyerek

onun kalınlığını ölçebilecekti. Gözlerim kapanmaya başladı,

uykuya dalma arzuma karşı koyamadım. Her an yere yıkılıverecekrnişim gibi hissetmekteyclim. Tam o anda don Juan yerinden sıçradığı gibi

kollarımdan kavrayarak beni sarstı. O sarsıntı beni iyice kendime getirmişti. Don Juan kulağıma fısıldayarak olanca hızımla yokuş aşa ğıya koşmam gerektiğini söyledi. Sonra, benim arkamdan geleceğini, zira koşarken devireceğim taşlara çarparak par çalanmamı istemediğini ekledi. Önderliği benim yapacağımı, zira bunun benim erk savaşım olduğunu, her ikimizi ele oradan sağ salim çıkarabilmem için zihnimin açık olması , benim de kendimi bırakmam gerektiğini de belirtti.

"Haydi iş başına," dedi yüksek sesle. "Bi savaşçının

havası yoksa sende, asla çıkamayabiliriz bu sisin içinden! "

Bir an duraladım. O dağlardan aşağıya koşarak yolumu

bulabileceğimden emin değilim.

"Koş, tavşan, koş ! " diye haykırdı don Juan-yamaçtan

aşağıya doğru beni itti.

Bir Savaşçının Son Durağı

Pazar, 28 Ocak 1962

Öğleden sonra saat on sularında don Juan eve girdi. Evden şafak sökerken çıkmıştı. Onu selamladım. Kıkır kıkır gülerek soytarıca reverans yapıp benimle el sıkıştı.

"Kısa bi yolculuğa ç ıkıyoruz," dedi. "Erk arayışında

pek özel bi yere götüreceksin bizi arabanla."

Don Juan iki taşıma filesini açarak her birinin içine yiyecek dolu ikişer sukabağı yerleştirdi, fileleri bir kınnapla

bağlayarak birini bana uzattı.

Kuzeye doğru ağır ağır dört mil kadar gittikten sonra

Pan American karayolunu terk ederek bir şoseden batıya

doğru yöneldik. Saatler boyunca yoldaki tek araba benimkisiydi sanki. Biz yol alırken bir an geldi, ön camdan önümü hiç göremediğimi fark ettim. Çevredeki şeylere bakmak için

kendimi ha bire zorluyordum ama hem ortalık karan l ıktı

hem de ön camım ezilmiş böcekler, tozlarla kaplıydı.

Don Juan' a, durup ön camı temizlemem gerektiğini

söyledim. Saatte iki mil gitmek zorunda olsak dahi, başımı

pencereden dışarıya çıkarıp önümü görerek araba sürmeye

devam etmemi buyurdu.

Belli bir yerde sağa dönmemi söyledi. Ortalık öyle karanlıktı ki, farları yaktığım halde bir şey göremiyordum.

Korka korka şoseden sağa doğru girdim. Alçak banketlerden

kaygılanıyordum, am<i şükür toprak sertmiş.

Dışarıya bakmak için kapıyı açık tutarak, el imden gelen

en yavaş şekilde yüz metre kadar gittim. Nihayet don Juan

durmamı buyurdu. Dev bir kayanın hemen ardında durdum,

don Juan o kayanın arabamı gizleyeceğini söyledi.

Arabadan çıkarak, farların ı şığında çevreyi dolaştım .

Ama don Juan farları söndürdü . Yüksek sesle yitirilecek zamanımızın olmadığını, arabayı kil itlemcmi, zira derhal yol a çıkmam ız gerektiğini söyledi.

Sukabaklarıyla dolu filemi bana uzattı . Karan lık oldu

ğundan tökezlendim, az kalsın fileyi düşürüyordum. Don

Juan yumuşak ama kesin bir dille gözlerim karanlığa al ışana dek oturmamı buyurdu. Ama sorun gözlerimde değildi.

Arabadan çıktıktan sonra etrafı iyice görebiliyordum. Asıl

sorun, dalgın imişim gibi davranmama yol açan yabansı bir

asabiyet haliydi. Her şey bana batıyordu.

"Nereye gidiyoruz," diye sordum.

"Zifiri karanlıkta özel bi yere yolculuk yapacağız," dedi

don Juan.

"Niçin?"

"Erk avlamayı sürdürme yetin var mı, yok mu, onu öğrenmeye."

Sözünü ettiği şeyin bir sınav mı olduğunu, şayet başaramazsam gene de benimle konuşup bilgisini anlatmayı sürdürüp sürdürmeyeceğini sordum .

Sözümü kesmeksizin beni dinledi. Yaptığımız şeyin bir

sınav olmadığını, bir yora beklediğimizi, yora gelmediği

takdirde bunun erk avlamayı başaramadığım anlamına geleceğini, o durumda artık beni taciz etmeyi bırakacağını, ondan sonra istediğimce salak olmakta özgür kalacağımı anlattı. Ama ne olursa olsun, benim dostum olarak kalacağını, benimle her zaman konuşacağını söyledi.

Sanki başaramayacağımı biliyormuş gibi hisetmekteydim.

"Yora gelmeyecek," dedim şaka yollu. "Biliyorum. Bir

parça erkim var benim."

Gülerek, sevecense sırtımı tıpışladı.

"S akın üzülmeyesin," diye karşılık verdi. "Yora gelecek. B i liyorum. Bende senden çok erk var."

Don Juan kendi söylediği tümcelere bayılmıştı. Kalçalarını döverek, ellerini çırparak katıla katıla güldü .

Don Juan benim taşıdığım fileyi sırtıma bağlayarak onu

bir adım gerisinden izlemem, mümkün mertebe onun ayak

izlerine basa basa yürümem gerektiğini söyledi.

Pek dramatik bir şekilde fısıldayarak, "Bu yüıüyüş erk

için, o bakımdan her bi şey çok önemlidir," dedi.

Ayak izlerine basa basa yürüdüğüm takdirde, o yürürken dağıtmış olacağı erkin bana aktarılmış olacağını anlattı.

Saatime baktım; gecenin on biri olmuştu.

Don Juan beni bir asker gibi hazır ol vaziyetine getirdi.

Sonra sağ bacağımı ileriye doğru iterek öne doğru bir adım

atmışım gibi bir pozisyona soktu . Kendisi de önümde aynı

duruşa geçerek, onun ayak izlerini gayet titiz bir şekilde izlemeye çalışmamı bir kez daha anımsatarak yürümeye başladı. Fısıldayarak net bir şekilde, onun izlerine basmanın dı

şında hiçbir şeyle ilgilenmememi buyurdu; öne ya da yana

bakmamalı, gözlerimi onun bastığı yerlere dikmeliymişim.

Don Juan gayet rahat bir şekilde yürümeye başladı. Onu

izlemekte hiç güçlü çekmiyordum; nispeten sert bir zemin

üzerinde yürümekteydik. Yaklaşık otuz metre boyunca onun

ayak izlerine basarak onu izlemeyi kolayl ıkla sürdürdüm;

sonra bir an yan tarafıma doğru bir göz attım, o anda don Juan' a bindiriverdim.

Don Juan kıkır kıkır gülerek koskoca pabuçlarımla ayak

bileğini incitmiş miyimdir, diye merak edip üzülmememi,

ama teklemeyi sürdürdüğüm takdirde sabaha varmadan ikimizden birinin sakatlanacağını söyledi . Gülerek, gayet alçak ama kararlı bir sesle, benim salaklığını ve konsantrasyonsuzluğum yüzünden bir yanının incinmesine izin vermeye niyeti olmadığını, bir daha onu tekmelersem, yal ınayak yürümek zorunda kalacağımı da ekledi.

"Ayakkabısız yüıüyemem," dedim yüksek, hırıltılı bir

sesle.

Don Juan müthiş bir kahkaha patlattı-o sakinleşene

dek durmak zonında kaldık.

Don Juan söylediklerinde ciddi olduğunu açıkladı. Erk

peşinde yolculuk yaptığımızı, her şeyin mükemmel olması

gerektiğini söyledi.

O çöl yerinde ayakkabısız yürüme olasılığı beni dehşete düşürmüştü . Don Juan alayla belki de benim ailemin yatarken bile pabuçlarını çıkarmayan tip çiftçilerden olduğunu söyledi. Aslında, haklıydı . Hayatımda yalınayak dolaşmamıştım, hele çölde ayakkabısız yürümek benim için intihar demek olurdu.

"Bu çölden erk fışkırıyor," diye kulağıma fısı ldadı don

Juan. "Ürkek olmak için zaman yok."

Yeniden yürümeye başladık. Don Juan rahat yürüyüşünü sürdürdü. Bir süre sonra sert zeminden yumuşak kumların üzerine geçtiğimizi ayrımsadım. Don Juan 'ın ayakları kumun içine batıyor, derin izler bırakıyordu. Don Juan durduğunda saatlerce yol almış bulunuyorduk. Ama birdenbire durmamış, ona bindirmeyim, diye önceden beni uyarmıştı .

Zemin yeniden sertleşmişti-eğimli bir arazide yukarıya

doğru gitmekteyiz gibi gelmekteydi bana.

Don Juan, çalılığa gitmem gerekiyorsa gidebileceğimi,

zira ondan sonraki yürü yüşümüzün bir kez dahi duraklama-

B İ R S AV A Ş Ç I N I N S O N D U R A G I

1 77

dan kesiksiz olması gerektiğini bilirdi. Saatime baktım, gece yarısından sonra birdi.

On ya da on beş dakikalık bir moladan sonra don Juan

bana esas duruşumu aldırdı, gene yürümeye başladık. Haklıymış, berbat bir yürüyüştü. Daha önceleri bu kadar konsantrasyon gerektiren bir şey yapmamıştım. Don Juan öyle hızlı yürüyordu, onun her adımına bakmanın bende yol açtı

ğı geril im öyle arttıydı ki, bir an geldi artık yürümekte oldu

ğuımı bile unutmuş gibi olmuştum . Ayaklarım da bacaklarım da sanki benim değildiler. Sanki havada yürüyordum da bir kuvvet beni ardımdan ha bire itiyordu. Konsantrasyonum

öyle kusursuzdu ki , havanın azar azar aydınlandığının bile

farkına varamamıştım. Birden, don Juan ' ı önümde görebildiğimi ayrımsadım. Bütün gece yaptığım gibi ayaklarını ve ayak izlerini tahmin etmek yerine, onları açıkça görebiliyordum.

Hiç beklemediğim bir anda don Juan yana doğru atlayıverd i, momentim beni yirmi metre kadar öteye götürdü . Ben yavaşlarken bacaklarım dermansızlaştı, sonra ben yere yıkılana dek zangır zangır titremeye başladı.

Başımı kaldırıp sakin sakin beni incelemekte olan don

Juan ' a baktım. Hiç de yorgun görünmüyordu . Ben soluk soluğaydım-soğuk soğuk terleyerek sırılsıklam olmuştum.

Don Juan kolumdan çekerek beni döndürüp sırtüstü yatırdı. Gücümü yeniden kazanmak istiyorsam başım doğuya dönük yatmam gerektiğini söyledi. Giderek rahatladım; ağrıyan bedenimi dinlendirdim. Nihayet, kalkacak kadar enerji toplamıştım. Saatime bakmak istedim, ama don Juan elini saatimin üzerine koyarak beni önledi. Yüzümü çok nazik bir

şeki lde doğuya doğru çevirip o mendebur zaman aygıtına ihtiyacımın olmadığını, sihirli bir zamana girdiğimizi, erk izi sürme yetim var mı, yok

mu, kesin olarak öğreneceğimizi

söyledi.

Çevreme baktım . Çok geniş yüksek bir tepenin doru

ğundaydık. Ben bir kaya çıkıntısı ya da yarığına benzeyen

bir yere doğru yürümek istedim, ama don Juan zıplayarak

beni önledi.

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

Son kerte kesin bir dille, az bir mesafe ötemizdeki kara

bir dağın tepesinden güneş doğana dek düşmüş olduğum

yerde kalmamı buyurdu.

Doğuyu imleyerek dikkatimi ufuktaki yoğun bulut kümelerine çekti. Güneşin ilk ışıkları bu tepede benim beden ime varmadan önce rüzgarın bulutları uzaklara sürüklemesi nin olumlu bir yora olacağını söyledi.

Sağ bacağımı önde tutarak, yürüyormuş gibi kıpırdamadan durmamı, gözlerimi doğrudan doğruya ufka doğru dikerek değil de, odaklamadan bakmamı buyurdu.

B acaklarım kaskatı olmuştu, kalçalarım ağrıyordu . O

durumda kalmak tam bir işkenceydi, bacak kaslarım beni ta

şıyamayacak denli sızlamaktaydı. Canımı dişime takarak

dayandım. Yıkılmak üzereydim. Bacaklarımın titremesin i

önleyemiyordum, derken don Juan her şeyi durdurdu. Oturmama yardım etti.

B u lut kümeleri hareket etmiyordu; güneşin ufukta do

ğuşunu görmemiştik.

Don Juan ' ın tek sözü şu oldu: "Çok kötü ."

B aşarısızlığımın gerçekte ne gibi sonuçlar doğuracağına

ilişkin sorularımı hemen sormadım, ama don Juan ' ı tanıyordum, yaralarının hükmüne göre hareket etmiş olduğuna emindim. Demek ki o sabah yora gelmemişti. B aldırl arırndaki ağrılar yok olmuştu , içim esenlikle dolmuştu . Kaslarımı gevşetebilmek için zıplamaya başl adım.

Don Juan çok yumuşak bir şekilde bitişikteki bir tepeye koşup ordaki belli bir bitkiden birkaç yaprak koparmamı, kaslarımın ağrısını gidermek için bacaklarımı onlarla ovmamı söyledi.

B enim durduğum yerden geniş bir alana yayılmış yeşil

bir bitki kümesini raha�ça görebiliyordum. Yaprakları epey

nemli göıünüyordu . Onları daha önce de kul lanmıştım. Beni rahatlattıklarını pek söyleyemem, ama don Juan gerçekten dost bitkilerin etkilerinin insanın onları fark edemeyece

ği denli gizli olduklarını, gene de her zaman beklenen yararları sağladıklarını ileri sürerdi.

Tepeden aşağıya doğru koşarak öbür tepeye tırmandım.

Tepesine vardığımazda, nefes nefese kaldığımı gördüm.

B İ R S AV A Ş Ç I N I N S O N D U R A Ô I

Dinlenesi ye kadar epey zaman geçti, midem de bulanıyordu.

Rahatlayana dek yere çömelip bir süre dinlendim. Sonra

ayağa kalkıp toplamamı istediği yapraklara doğru uzandım.

Ama o bitkiyi bulamadım. Çevreme bakındım . Doğru yerde

olduğuma emindim, ama o tepenin doruğu civarında o bizim

bitkiye uzaktan da olsa benzeyen hiçbir bitki göremedim.

Ama onu gördüğüm nokta burası olmalıydı. B ulunduğum

yerden başka herhangi bir yer, don Juan 'ın durduğu yerden

bakan bir kimse için göz eriminin dışında kalırdı.

Aramayı bırakarak öbür tepeye gittim. Hata yaptığımı

anlattığımda, don Juan hoşgörüyle gülümsedi.

"Ne diye hata dersin ki buna sen?" diye sordu.

"Bel li ki o bitki orada değil?" dedim .

"Ama onu görmüştün, değil mi?"

"Gördüğümü sanmıştım."

"Şimdi onun yerinde ne görmektesin?"

"Hiçbir şey."

O bitkiyi gördüğümü sandığım noktada bitki namına

hiçbir şey bulunmuyordu . Görmüş olduğum şeyin görsel bir

aldanma, bir tür serap olduğunu açıklamaya çalıştım. Herhalde aşın
yorulmuştum da, yogunluğum yüzünden aslında orada olmayan bir şeyi

görürmüş gibi olmuştum.

Don Juan tatlı tatlı gülümseyerek kısa bir an beni süzdü.

"Hata filan görmüyorum ben," dedi . "O bitki tepenin

doruğunda duruyor işte."

Gülme sırası bana gelmişti. B ütün o bölgeyi dikkatle taradım. Görünürde öyle bir bitki yoktu; daha önceki deneyimimin bir sanrılanma olduğuna il işkin kanım pekişti.

Don Juan gayet sakin bir şekilde tepeden aşağı inmeye

başlayarak onu izlememi imledi . İkimiz birlikte öbür tepeye

tırmandık; bitkiyi görmüş olduğumu zannettiğim noktada

durduk.

Ben, yüzde yüz emin, alaylı bir şekilde gülümsüyordum. Don Juan da aynı şekilde gülümsemekteydi.

"Tepenin öbür tarafına git," dedi. "Bitkiyi arda bulacak-

sın."

Ben, tepenin öbür yarısının görüş alanımın dışında kal-

J X T L A N Y O L C U L U Ô U

dığını ileri sürerek, orada bir bitki olabileceğini, ama bunun

herhangi bir anlam taşmadığını belirttim.

Don Juan başının bir devinimiyle onu izlememi imledi .

Tepeyi doğruca aşıp gideceğine, tepenin etrafından dolaşarak gayet çalımlı bir şekilde yeşil bir bitkinin önünde, bitkiye bakmaksızın durdu.

Sonra dönerek bana baktı. Bu yabansı, delici bir bakış-

tı.

"Burada bu bitkilerden yüzlercesi vardır," dedi.

Don Juan gayet sabırlı bir şekilde tepenin öteki tarafından aşağıya doğru inmeye başladı, ben de onun ardından .

Her yerde ona benzer bir bitki aradık. Ama görünürde bitki

filan yoktu . B aşka bir bitkiye rastlayana dek çeyrek mil kadar ilerlemiştik.

B ir kelime bile söylemeden don Juan beni ilk tepenin

doruğuna geri götürdü . Orada bir an durduk. Sonra don Juan beni bu sefer karşıt doğrultuda başka bir bitki arama gezisine çıkardı. Çevreyi taraya taraya bir mil kadar ötede iki bitki daha bulduk. Yerden birbirlerine bitişik olarak çıkıyor,

yoğun iki küme halinde, çevrelerindeki bütün öbür bitkilerden daha fazla serpilerek yayılıyorlardı.

Don Juan ciddi bir ifadeyle bana baktı. B unun nedenini

çıkaramamıştım.

"Bu pek yabansı bi yora," dedi.

İl k tepenin doruğuna, oraya yeni bir doğrultudan yaklaşmak amacıyla bu defa daha uzun bir yoldan dolaşarak döndük. Don Juan o yörede bu bitkilerden pek az sayıda bu lunduğunu kanıtlamak için adeta elinden gelen her şeyi yapmaktaydı. Dönüş yolumuzda o bitkilerden hiç bulamadık.

Tepenin doruğuna vardığımızda tam bir sessizlik içinde

oturduk. Don Juan sukabaklarını fileden çıkarıp çözdü.

"Yemekten sonra bi şeyciğin kalmaz," dedi.

Neşesini gizleyemiyordu. Başımı tapıklayarak gülümserken keyfine diyecek yoktu. Neler olduğunu anlayamıyordum . Bu yeni gelişmeler beni tedirgin etmekteydi, ama o anda bunları düşünemeyecek denli aç ve yorgundum.

Yemekten sonra uykum iyice bastırmıştı. Don Juan ıs-

i ti l

B İ R S AV A Ş Ç I N I N S O N D U R A Ô I

i ti l

rarla benim gözlerimi odaklamaksızın bakma yöntemiyle tepenin üzerinde o bitkiyi gördüğüm yerde uyumaya uygun bir nokta aramamı söyledi.

Bir yeri seçtim . Don Juan o noktadan biraz toprak alarak bedenim ölçüsünde bir daire oluşturdu . Çalılardan büyük bir özenle kopardığı taze dallarla o dairenin içini süpürdü . Aslında sadece süpürürmüş gibi yapıyor, dallarla yere hiç dokunmuyordu. Ardından, dairenin i çindeki yüzeyden

bütün taşları ayıklayarak merkezine yığdı; onları titizce boylarına göre eşit iki kümeye ayırdı.

"O taşlarla ne yapıyorsun?" diye sordum.

"Bunlar taş değil ki," dedi. "İp bunlar. Senin noktanı asılı tutacaktır.

Don Juan taşların daha ki.içtik olanlarını alarak, onları

dairenin çevresine yerleştirdi. Aralarında eşit mesafeler bırakıyor, bir duvarcı ustası gibi her bir taşı bir dal parçasıyla birlikte sıkıca yere çakıyordu.

Benim dairenin içine girmeme izin vermiyor, yaptıklarını dairenin etrafında yürüyerek izlememi istiyordu. Don Juan saatin tersi doğrultuda on sekiz taş saymıştı.

"Ş imdi tepeden aşağı koş da, düzlükte bekle," dedi.

"Ben kıyıya gelip senin uygun noktada durup durmadığına

bakacağım."

"Ne yapacaksın ki."

"İplerden her birini sana atacağım," dedi don Juan, daha iri taşların bulunduğu kümeyi göstererek, "Sen de onları benim öbürlerini yere çaktığım gibi imleyeceğim noktaya

çakacaksın. "

"Son kerte dikkatli olman gerek. İnsanın, erkle uğraşırken mükemmel olması gerek. Burada hatalar ölümcüldür.

Bunlardan her biri bi iptir, ortaklıkta başıboş bırakıldıkları

takdirde bizi öldürebilecek bi ip; onun için kesinlikle hata

yapmaman gerek. Gözlerini ipi atacağım noktaya dikmelisin. Şayet herhangi bi şeyden dikkatin dağılırsa, ip sıradan bi taşa dönüşür de onun etrafındaki öbür kayalardan ayırt edemezsin."

"İpleri" tepeden aşağıya teker teker taşımanın daha kci-

lay olacağını söyledim don Ju an ' a.

Don Juan gülerek başını hayır, demecesine salladı.

"İptir bunlar," dedi dayatarak. "Benim onları sana fırlatarak atmam, senin de onları yakalaman gerek."

Bu işi yerine getirmek saatler almıştı. Gerektirdiği konsantrasyonun yoğunluğu işkenceden farksızdı. Don Juan her defasında dikkatl i olmamı, bakışlarımı odaklamamam ı

anımsatıyordu. Böyle yapmakta haklıydı . Tepeden aşağıya

doğru zıplayarak, yolu üzerinde çarptığı öbür kayaları devi rerek inen bir taşı yakalamak gerçekten çıldırtıcı bir işti.

Daireyi tamamıyla çevirip de doruğa tırmandığımda,

düşüp ölüvereceğimi sanıyordum. Don Juan topladığı kimi

yaprakları dairenin içine yatak gibi döşemişti. Bana da birkaç yaprak verdi; onları pantolonumun cebine yerleştirerek, göbeğimin t�nine yakın tutmamı söyledi. Onların beni ılık

tutacağını, battaniyeye ihtiyacım olmayacağını da ekledi.

Dairenin içine yatıverdim. Yapraklar yumuşacık bir yatak

oluşturuyordu, hemen uyuyuvermişim .

Uyandığımda akşam olmak üzereydi. Hava rüzgarlı ve

bulutluydu . Tepemizdeki bulutlar kesi f kümebulutlardı ; ama

batıya doğru ince saçakbulutlara dönüşüyorlardı, zaman zaman da güneş ışığı onların üzerine vurmaktaydı.

Uyku beni zindelcştirmişti. Kendimi enerjik ve mutlu

hissediyordum. Rüzgar beni tedirgin etmiyordu . Üşümüyordum . B aşımı kollarıma dayayıp etrafa baktım. Daha önce farkına varamamışım, tepenin doruğu epey yüksekti. Batı

yönünde manzara çok etkileyiciydi. Alçak tepelerle dolu

ovalık bir arazi vardı-sonra da çöl başlıyordu. Kuzeye ve

doğuya doğru sıra s ıra koyu kahverengi dağların dorukları

yer almakta, güneye doğru da uçsuz bucaksız yer yer tepel ik

bir arazi ile çok uzaktaki mavi dağlar görünmekteydi.

Kalkıp oturdum. Don Juan görünürlerde yoktu. Beni

orada yalnız bırakmış olabileceğini geçirdim, arabama nasıl

gidebileceğimi de bilmiyordum . Yeniden yaprak yatağıma

uzandım; ne tuhaftır, kaygılarım yok oluverdi. Gene bir

esenlik duygusu beni sardı. Kendimi sağlıklı hissediyordum.

Dingin bir çoşkunluk içimi doldurmuştu . Batıdan esen yu-

B İ R S AV A Ş Ç I N I N S O N D U R A G I

muşak bir yel beni üşütmeden tüm bedenimi yalıyordu.

Esintiyi yüzümde, kulaklarımın çevresinde tatlıca akarak

beni yıkayıp geri çekilen sonra yeniden beni yıkayan bir ılık

su dalgası gibi duyumsamaktaydım. Gündelik, çığrından

çıkmış yaşamımda benzeri olmayan yabansı bir varoluş durumuydu bu. Ağlamaya başladım, ama üzgün olduğumdan ya da kendime acıdığımdan değil; adlandıramadığım, açıklamayacağım bir sevinçten.

O noktada sonsuza dek kalma isteğini duydum, zaten

don Juan koşup beni çekerek apar topar o yerden çıkarmış

olmasaydı, kalabilirdim de.

"Yeterince dinlendin," dedi don Juan beni çekedursun.

Beni tepe doruğunun çevresinde sakin sakin dolaştırdı.

Yavaş yavaş, tam bir sessizlik içinde yürüyorduk. Don Juan

benim, çevreleyen manzaraları gözlemlememi amaçlıyormuş gibi duyumsamaktaydım. Gözlerini devindirerek ya da çenesini uzatarak bulutlarla dağları imledi.

Akşama yakın bu saatte manzara muhteşemdi. İçimde

huşu ve keder duyguları uyandırıyordu. Çocukluğumdaki

manzaraları anımsatıyordu bana.

Tepe doruğunun, volkanik bir kayadan oluşan en yüksek noktasına tırmandık; sırtımızı kayaya dayayıp, yüzümüz güneye doğru rahatça oturduk. Güneye doğru uzanan uçsuz

bucaksız topraklar gerçekten şahaneydi.

"Bunların hepsini belleğine nakşet," diye kulağıma fısıldadı don Juan. "Burası senin noktan. Bu sabah sen görmüştün, seni yoran oydu . B u noktayı görerek buldun sen. Beklenmedik bi yoraydı ama geliverdi işte. Sen istesen de istemesen de erk avlayacaksın. Bu isani bi karar olmanın ötesinde bi şeydir, senin ya da benim kararım değil.

"Şimdi, işin gerçeği, bu tepenin doruğu senin yerindir,

senin kutsal yerin; çevrendeki her şey senin koru man altındadır. Sen burdaki her şeye bakarsan buna karşılık onlar da sana göz kulak olurlar."

Şakaya getirerek ardaki her şey benim mülküm mü, diye sordum. Don Juan son kerte ağırbaş l ı bir biçimde evet, dedi. Ben gülerek bu yapmakta olduğumuz şeyin bana Yeni

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

I X4

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

Dünya ' yı fetheden İspanyolların ordaki topraklara keneli

kralları adına e l koymalarını anımsattığını anlattım. Onlar da

bir dağın tepesine tırmanarak herhangi bir doğrultuda görebildikleri tüm araziye sahip çıkarlarmış.

"İyi fikir doğrusu," dedi don Juan. "Ben de sana görebildiğin tüm toprakları veriyorum, hem de bir doğrultudaki değil, çepeçevre hepsini."

Don Juan ayağa kalktı, elini uzatıp gövdesini tam bir da-

ire çizecek şekilde döndürerek, göstereli :

"Bütün bu tapraklar senin olsun," dedi.

Yüksek sesle güldüm.

Don Juan kıkırdayarak bana sordu, "Niçin olmasın? Bu

toprakları niçin veremeyeymişim ki sana?"

"Sen onların sahibi değilsin ki," dedim.

"Ne çıkar? İspanyollar da o ülkelere sah ip değildiler

ama gene de oraları paylaştılar. Sen de aynı şeki lde niçin

mülkiyetine geçiremeyesin burayı?"

Gülümsemesinin ardındaki gerçek niyetini öğrenebilmek amacıyla onu inceledim. O anda don Juan bir kahkaha patlatarak handıysa kayadan aşağıya düşeyazdı.

"Gözünle görebileceğin bütün topraklar senindi r," diye

sürdürdü, hfüa gülümseyerek. "Kullanmak amacıyla değil

de anımsamak amacıyla. Ne ki, bu tepenin doruğunu ölene

dek kullanabilirsin. Ben onu sana veriyorum, zira onu sen

kendin buldun. Senindir oras ı.

"Al ve kabul et."

Ben gülüyordum, ama don Juan çok ciddi görünüyordu.

O komik gülümsemesi o lmasa, o tepenin doruğunu bana verebileceğine gerçekten inanıyor sanırdınız.

"Niçin olmasın?" diye sordu don Juan benim düşüncelerimi okumuş gibi.

"Kabul ediyorum," dedim yarım ağızla.

Don Juan ' ın gülümsemesi kayboldu. Gözlerini kısarak

bana baktı.

"Bu tepedeki, özellikle doruğundaki her kaya, her çakıl ,

her bitki senin himayende," dedi. "Burada yapyan her bi

böcek senin dostundur. Sen onları kullanabilirsin, onlar da

B İ R S AVA Ş Ç I N I N S O N D U R A C I

seni kullanabilirler."

B irkaç dakika konuşmaksızın durduk. H içbir şey düşünemiyordum. Havasındaki değişikliğin neler getireceğini merak ediyordum ama korku ya da vesvese içinde değildim.

Sadece, konuşmak istemiyordum, o kadar. Nedense, sözcükler yetersiz, anlamlarını belirlemek de zor görünüyordu. Konuşmaya ilişkin böylesi bir duygum olmamıştı hiç, içinde bu lunduğum bu olağandışı havamın farkına varır varmaz

derhal konuşmaya başladım.

"Ama ben bu tepeyi ne yapabilirim ki, don Juan?"

"Üzerindeki her bi şeyi , her bi özelliği belleğine nakşet.

Rüya görme durumunda geleceğin yer burasıdır, senin. Erklerle tanışacağın, gizlerin bi gün sana açıklanacağı yer burasıdır. Sen erk avlamaktasın, burası da senin yerin, güçlerini toplayacağın yerdir.

"Şu anda sana anlamsız gelebilir. İstersen saçma bi şey

olarak kalsın şimdilik."

Kayadan indik, don Juan beni tepe doruğunun batısındaki küçük, çanak gibi çukur bir yere götürdü. Orada oturup yemek yedik.

Kuşkusuz o tepenin doruğunda beni m için tanımsız bir

zevk bahşeden bir şey vardı. Yemek de, dinlemek gibi hiç tanımadığım enfes bir deneyim olmaktaydı.

Batan güneşin bakırımsı kızartısını yaydığı zengin ışık

altında her şey çepeçevre yaldızla bezenmiş gibi görünüyordu . Kendimi tamamıyla manzarayı izlemeye vermiştim; dü

şünmek istemiyordum bile.

Don Juan benimle fısıldayarak konuşuyordu. Ne denli

ufak olsa ve önemsiz görünse de, çevremizdeki tüm ayrıntılara bakmamı söylüyordu . Özel likle batı yönündeki manzaranın hatları çok daha göze çarpıyordu. Don Juan, güneş

ufukta kaybolana dek gözlerim i odaklamaksızın güneşe

bakmamı istedi.

Güneş bulut ya da sis tabakasının içine gömülmeden hemen önceki birkaç dakika boyunca, her bakımdan, harikaydı . Güneş sanki yeryüzünde bir şenlik ateşi yakmak istiyordu da tutuşsun, diye alevlerini üflüyordu. Yüzüm de kırını-

zılaşmış gibi bir duyguya kapıldım .

"Kalk ayağa! " diye bağırdı don Juan beni yukarıya doğru çekedursun.

Atlayarak yanımdan uzaklaştı; kesin, ısrarlı bir sesle

durmakta olduğum yerde zıplamamı buyurdu.

Ben ayn ı noktada sekip dururken bedenime bir sıcakl ı

ğın yay ı ldığını duyumsamaya başladım. Bakırımsı bir SKaklıktı bu. Damağımda ve gözlerimin "çatısında" da duyumsuyordum bunu. Sanki başımın tepe bölümü , bakırımsı bir kızaıtı yayan serin bir ateşle yanıyordu . İçimdeki bir şey, güneş kaybolmaya başlarken giderek daha hızlı adımlarla zıplamama neden oldu. B ir an geldi, gerçekten kendimi, uçabilecekmişim gibi hafif hissetmeye başladım. Don Juan bile

ğimi sıkıca kavradı. Elinin yaptığı basınç bir ayıklık, bir dinginlik havasına girmeme yol açtı. Yere çöktüm, o da yanıma oturdu.

Birkaç dakika d inlendikten sonra don Juan sessizce aya

ğa kalktı-omzumu tıpışlayarak onu izlememi istedi. Gene

daha önce oturmuş olduğumuz o volkanik kayadan o luşan

doruğa tırmandık. Kaya bizi soğuk rüzgardan koruyordu .

Don Juan sessizliği bozdu .

"Güzel b i yoraydı," dedi. "Ne tuhaf! Günün bitimine

rastladı. Seninle ben çok farklı yız. Sen gecenin bi yaratığısm. Ben sabahın o taze parlaklığını yeğlerim. Ya da sabahın parlaklığında arar güneş beni , ama senden kaçar hep. Öte

yandan, batan güneş seni yıkadı. Alevleri, seni yakmadan

kavurdu . Ne tuhaf! "

"Ne diye tuhaf olsun?"

"Hiç böylesini görmemiştim. Yora, geleceği zaman,

genç güneş aleminde gelmiştir her zaman. "

"Acaba neden öyle oluyor, don Juan?"

"Şimdi bunları anlatacak zaman değil ," dedi sertçe.

"Bilgi erktir. Ona ilişkin konuşmak için bile yeterli erki ancak uzun bi süREDE toplayabilir insan."

Israr etmeye çalıştım, ama don Juan derhal konuyu de

ğiştirdi. "Rüya görme"mdeki gelişmeleri sordu .

Rüyamda, okul ya da bazı arkadaşlarımın evleri gibi be-

B İ R S AV A Ş Ç I N I N S O N D U R A G I

lirli yerleri görmeye başlamıştım.

"Sen o yerlerde gündüzün mü yoksa geceleyin mi bulunuyordun'?" diye sordu.

Rüyalarımdaki zamanlar, o yerlerde genellikle bulunmaya alışık olduğum zamanlara tekabül ediyordu---0kuldaysam gündüzleri, arkadaşlarımın evindeysern geceleri .

Don Juan gündüz vakti şekerleme yaparken "rüya görme"ye çalışmamı, seçtiğim yeri gerçekten, "rüya görme" sırasında olduğu gibi gözümün önünde canlandırıp canlandıramadığımı araştırmamı önerdi. Geceleyin "Rüya görmede"

duyumsanan şeyin "rüya görmenin" cereyan ettiği günün

zamanına uygun olması gerektiğini anlattı; aksi takdirde insanın gözünün önünde canlandırmış olduğu şeyler "rüya görme" değil, sıradan rüyalar olurmuş.

"Kolaylık sağlamak amacıyla, gitmek istediğin yere ait

olan belli bi nesne seçmeli, dikkatini onun üzerinde odaklamalısın," diye sürdürdü . "Örneğin , burada bu tepenin doru

ğunda, belirli bi çalı parçasını belleğinde yer edene dek gözlemlemelisin. Rüya görme sırasında o çalıyı anımsayarak ya da oturduğumuz şu kayayı anımsayarak, ne bileyim burdaki

başka herhangi bi şeyi anı msayarak hemen buraya gelebilirsin. Rüya görme sırasında, örneğin böyle bi erk yerine odaklanabilirsen oraya gidebilmen daha kolay olur. Ama buraya gelmek istemiyorsan, başka herhangi bi yeri kullanabilirsin.

Ola ki senin gittiğin okul senin için bi erk yeridir. Kullan

orayı. Dikkatini ordaki herhangi bi nesne üzerinde yoğunlaştır, sonra rüya görme sırasında onu bul.

"Anımsayacağın belirli bi nesneden, ellerine dönersin,

sonra başka bi nesneye, derken, bu şekilde sürdürürsün.

"Ne ki, sen şimdi dikkatini bu tepe doruğunda var olan

her bi şey üzerinde odaklamalısın, zira burası senin yaşamındaki en önemli yerdir."

Don Juan sözlerinin etkisini görmeye çalışırcasına beni

süzdü .

"Burası senin öleceğin yerdir," dedi yumuşak bir sesle.

Oturuş biçimimi değiştirerek sinirli sinirli kıpırdandım;

gülümsedi don Juan.

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

"Ben seninle birlikte bu tepenin doruğuna çok kereler

geleceğim." dedi. "Sonraları sen orasıyla meşbu olana, bu

tepe doruğu senin kulaklarından fışkırana dek kendi başına

buraya geleceksin. Onunla meşbu olduğun zamanı sen kendin anlayacaksın. Bu tepe doruğu, şimdi olduğu gibi, o zaman senin son dansının yeri olacaktır."

"Son dansımla neyi kastediyorsun, don Juan?"

"Burası senin son durağın olacak," dedi don Juan. "Nerede o lursan ol, burada öleceksin sen. Her savaşçının ölece

ği bi yer vardır. Unutulmaz anılar dolu, önemli olayların izlerini bıraktığı, tansıklara tanık olduğu, gizlerin kendisine açıklandığı, kişisel erkini topladığı gözünün bebeği gibi sevdiği bi yer.

"Bi savaşçı, ne zaman oradan erk toplamak isterse, o gözünün bebeği gibi sevdiği yere dönmek zorundadır. Savaşçı oraya yolculuk yaparak ya da rüya görme aracılığıyla gider.

"Ve nihayet, bi gün bu dünyadaki zamanı tükenip de

ölümünün, omzuna dokunduğunu hissedince, her zaman

anık olan tini gözünün bebeği gibi sevdiği o yere uçar da, savaşçı orada ölümüne dans eder.

"Her bi savaşçının, yaşamı boyunca geliştirdiği belli bi

geştaltı, belli bi erk duygusu vardır. Bi tür danstır bu . Kendi

kişisel erkinin etkisi altında yaptığı bi devinme. "Şayet ölmekte olan bi savaşçının erki sınırlıysa, kısa sürer bu dansı; ama erki görkemliyse, dansı

da öyle olur. Ama erki ister kısıtlı, ister görkemli olsun, ölüm durup onun dünyadaki son durağına tanıklık eder. Yaşamının meşakkatini dansı bitene

dek son defa hikaye etmekte olan bi savaşçıyı götüremez

ölüm."

Don Juan 'ın sözleri tüylerimi ürpertti . Sükunet, alacakkaranlık, muhteşem manzara, hepsi de oraya bir savaşçının son erk dansı imgesini tamamlayıcı sahne donanımı olarak

yerleştirilmişlerdi sanki.

"Ben bi savaşçı değilsem de o dansı bana öğretebilir misin?" diye sordum.

"Erk avlayan her kimse o dansı öğrenmek zorundadır,"

dedi don Juan , "Ama öğretemem şimdi sana. Yakında ken-

BİR SAVAŞÇININ SON DURAÔI

1 89

dine l ayık bi hasmın olabilir, erkin ilk devinimini o zaman

öğretirim sana. Öbür devin imlerini sen yaşadıkça kendin eklersin. Demem şu ki, bi savaşçının geştaltı, duruşu, onun ya

şamının öyküsüdür, kişisel erki büyüdükçe gelişen bi danstır."

"Sahiden de ölüm durup bir savaşçının dansını seyreder

mi?"

"Bi insandır yalnızca bi savaşçı . Alçakgönüllü bi insan.

Ölümünün hedeflediğini değiştiremez. Ama onun, akıl ermez zorluklarından sonra erk biriktiren kusursuz tini, ölümünü ancak bi an, kendi erkini son bi kez anımsamaya yetecek uzunlukta bi an boyunca tutabilir. Diyebiliriz ki, kusursuz tini olan kimselere ölümün bi jestidir bu."

Soluğumu kesen bir kaygı duygusuna kapılarak sırf onu

bastırmak amacıyla konuşmaya başladım, Don Juan ' a, hiç

ölen savaşçılar tanıyıp tanımadığını, tanıyor idiyse onların

son danslarının ölümlerini ne biçimde etkilemiş olduğunu

sordum.

"Kes bunları," dedi don Juan soğukça. "Ölmek muazzam bi olaydır. Kuyruğunu titretip kakırdamaktan da öte bi şeydir."

"Ben de ölümümün önünde dans edecek miyim, don Juan?"

"Ebette. Sen heni.iz bi savaşçı gibi yaşamıyorsan da ki

şisel erk toplamaktasın. Bugün güneş sana bi yora verdi. Ya

şamında yapacağın en hayırlı işi sen yarın akşama doğru

gerçekleştireceksin. Belli ki sen sabahın o gencecik parlaklığından hoşlanmıyorsun. Sabahları yolculuk yapmak seni açmıyor. Sen yaşlı, sarımtırak ve olgun, ö�mekteki güneşten

lıazzediyorsun. Senin istediğin şey ateşin sıcaklığı değil, kızartısı sadece.

"Dediğim gibi, sen dansını bi günün bitiminde burada,

bu tepenin doruğunda yapacaksın. Son dansını yaparken

verdiğin mücadeleleri, kazandığın ve yitirdiğin savaşları anlatacaksın; kişisel erkle karşılaşmaktan ötürü duyduğun sevinçleri ve şaşkınlıkları d i le getireceksin. Senin dansın ,

biriktiregeldiğin gizleri, tansıkları hikaye edecek. Senin

ölümün burada oturup seni izleyecek.

"Ölmekteki güneşin kızartısı bugün olduğu gibi seni

yakmaksızın yüzüne vuracak. Yumuşak bi yel tatlı tatlı esecek de, senin tepe doruğun sarsılacak. Sen dansının sonuna varırken güneşe bakacaksın, zira onu bi daha ne uyanıkken

ne de rüya görme durumunda hiç göremeyeceksin ; sonra

senin ölümün güneyi imleyecek. Engin toprakları ."

Erk Tırısı

Cumartesi, 8 Nisan 1 962

"Ölümün bir kişiliği var mıdır, don Juan?" diye sordum

sundunnada otururken.

Don Juan şaşırmışcasına bakakaldı. Marketten ona getirmiş olduğum dolu bir kesekağıdını tutmaktaydı. Onu dikkatlice yere bıraktı, gelip önümde oturdu. Cesaret bularak, bir savaşçının son dansını seyreden ölümün bir insan şeklinde mi,

yoksa insana benzer bir şey m i olduğunu öğrenmek istediğimi

anlattım.

"Ne fark eder ki?" diye sordu don Juan.

Ben de ona bu imgenin beni büyülediğini, onun bu fikre

nasıl ulaşmış o lduğunu öğrenmek istediğimi söyledim. Bunun

böyle olduğunu nasıl biliyordu.

"Çok basit b i şey bu," dedi . "Bi bilgi adamı ölümün son tanık olduğunu bilir, zira gi)rür. "

"Yani sen bir savaşçının son dansına tanıklık ettin mi kendin?"

"Yo. İnsan tanıklık edemez buna. Yalnızca ölüm yapabilir

bunu. Ne k i, benim kendi ölümümün bana baktı ğını, benim de

ölüımüş gibi dans ettiğimi giirmüşli(�üm vardır. Dansımın sonunda ölüm herhangi bi yönü imlemedi, gözi.imi.in bebeği gibi sevdiğim yer de benimle vedalaşarak sallanmadı. Demek ki bu

dünyadaki zamanım henüz dolmamıştı da, ölmemiştim. B ütün

bunlar olduğu zaman, sınırlı erke sah iptim, kendi ölümümün

hedefini anlamamıştım, onun için ölüyorum sanmıştım. "

"Senin ölümün bir insana benziyor muydu?"

"Ne kaz kafalı s ın yarabbi. Soru sorarak bi şeyi anlayaca

ğını mı sanırsın. Hiç sanmam, ama ben k imim ki?

"Ölüm insana filan benzemez. Bi tür varlıktır o. Ama onun

hiçbi şey olmadığını söyleyebi leceğimiz gibi her şey olduğunu

da söyleyebiliriz. Her ikisinde de gerçeklik payı var. Ölüm insanın istediği her bi şeydir.

"Benim insanlarla aram iyidir, onun için ölümü bi insana

benzetirim ben. Gizler de çeker beni , onun için gözleri çukurdur ölümün bana göre. Onların içinden ötelere bakabilirim. B i çift pencere gibidir gözleri, ama gözlerin devindiği gibi devinen. O h alde, diyebilirim ki, bi savaşçı yeryüzündeki son dansını oynarken ölüm iki del ik gözüyle onu izler."

"Ama bu yalnız sen in için mi böyle, don Juan, yoksa öbür

savaşçılar için de mi?"

"Erk dansı yapan her savaşçı için aynıdır, ama değildir de.

Ölüm bi savaşçının son dansına tanıklık eder de, bi savaşçının

kendi ölümünü ne biçimde gördüğüne gelince kişisel bi meseledir bu. Herhangi bi şey olabilir-bi kuş, bi ışık, bi insan, bi

E R K T I R I S I

1 93

çalı, bi çakıl, bi parça sis, ya da bilinmeyen bi varlık."

Don Juan ' ın ölüm imgeleri beni tedirgin etmişti. Sorularımı seslendiırncye uygun sözcükleri bulamayarak kekelemeye ba:ıladım. Don Juan gülümseyerek bana baktı-konuşabilmem

için beni teşvik etti.

Ona bir savaşçının kendi ölümünü göırne biçiminin yetiştiriliş tarzına dayanıp dayanmadığını sondum. Yuma ve Yaqui Kızılderililerini örnek olarak gösterdim. Benim fikrime göre

insanın ölüme ilişkin imgelemlerini, içinde bulunduğu kültür

belirledi.

"İnsanın yetiştiriliş tarzıyla yok bi ilgisi," dedi don Juan.

"İnsanın herhangi bi şeyi ne şekilde yapacağını belirleyen şey

kişisel erktir. Bi insan yalnızca kendi kişisel erkinin bi toplamıdır, o toplam da, o insanın nasıl yaşayacağını, nasıl öleceğini belirler."

"Kişisel erk nedir?"

"Kişisel erk bi duygudur," dedi don Juan. "Şanslı olmak

gibi bi şey. Ya da ona bi hava, bi ruh hali de, diyebiliriz. Kişisel erk insanın kökenine bakılmaksızın edindiği bir şeydir. Bi savaşçının bi erk avcısı olduğunu, erkin nasıl avlanıp biriktirileceğini sana öğretmekte olduğumu anlatmıştım. Senin sıkıntın, aslında hepimizin sıkıntısı, ikna olmamaktır. K işisel erkin kullanı labileceğine, onu biriktirmenin olasılığına inanmaya gereksinmen var; ama şu ana dek ikna olmadın sen."

Don Juan'a çok mantıklı konuştuğunu, beni ikna etmiş olduğunu söyledim. Güldü.

Ben o tür ikna olmaktan söz etmiyorum." dedi.

Yumruğuya omzuma iki üç kez hafifçe vurarak kıkır kıkır

güldü.

"Bak, piyazlanmaya ihtiyacım yok benim."

Ciddi olduğum hususunda onu temin etmem gerekiırniş

duygusuna kapıldım.

"Hiç kuşkum yok," dedi don Juan. "Ama ikna olmak, demek kendi başına eyleme geçebilmek, demektir. Bunu yapabilmen için daha epeyce çaba sarf etmen gerekir. Yapman gereken çok şey var daha. Sen daha yeni başladın."

Don Juan bir an konuşmadan durdu. Yüzüne uysal bir ifa-

de yayıldı.

"Kimi zaman bana kendimi anımsatıyor olman ne tuhaf,"

diye sürdürdü. "Ben de savaşçının yolunu izlemek istememiştim. B ütün o çabaların boşuna olduğu inancındayım, sonunda hepimiz öleceğimiz için bi savaşçı olmak ne fark ederdi ki? Yanılmışım. Ama bunu kendi kendime öğrenmem gerekti. Yanılmış olduğunu kavradığın zaman, ne müthiş bi fark ettiğini anladığın zaman, ikna olduğunu söyleyebilirsin. Sonra da kendi başına ilerleyebilirsin. Hatta kendi başına bi bilgi adamı bile

olabilirsin."

Don Juan'dan, bilgi adamı demekle neyi kastettiğini açıklamasını istedim.

"Bi bilgi adamı, öğrenmenin meşakkatlerine gerçekten

katlanmış bi kimsedir," dedi. "Sabırsızlanmadan, savsaklamadan, kişisel erkin gizlerini çözmekte sonuna dek azimle ilerlemiş olan bi insandır."

Don Juan bilgi adamı kavramını kısaca anlattıktan sonra

bu konuyu bi yana bırakmamızı önerdi-benim kişisel erk biriktirme fikriyle ilgilenmemin daha doğru olacağını söyledi.

"Bunu havsalam almıyor," diye karşı çıktım. "Senin bana

ne yaptırmak istediğini bir türlü anlayamıyorum."

"Erk avlamak yabansı bi iştir," dedi don Juan. "Onun önce bi fikir olması gerekir, sonra da adım adım ilerlemesi, sonra bi bakmışsın, hoop! Gerçekleşivermiş."

"Nasıl gerçekleşir yani?"

Don Juan ayağa kalktı. Kollarını gerip sırtını bir kedi gibi

kabarttı. Kemikleri, her zamanki gibi, bir dizi kütürtü sesleri çıkardı.

"Haydi, gidelim," dedi. "Önümüzde uzun bi yolculuk

var." "Ama sana sormak istediğim o kadar çok şey var ki," dedim. "Bi erk yerine gidiyoruz," dedi eve girerken. "Sorularını oraya vardığımızda sorarsın. Konuşma fırsatı buluruz orda herhal." Arabayla gideceğimizi sanmıştım, o nedenle kalkıp arabama doğru yüriidüm, ama don Juan evden bana seslenerek suka-

E R K T I R I S I

baklarını koyduğu fileyi almamı istedi. Evinin ardındaki çöl

çalılığın kıyısında beni beklemekteydi.

"Acele etmemiz gerek," dedi.

Batı Sierra Madre dağlarının alçaktaki yamaçlarına öğleden sonra üç sıralarında ulaştık. Ilık bir gün olmuştu, ama vakit ilerledikçe rüzgar üşütmeye başlamıştı. Don Juan bir kayanın üzerine oturarak, benim de aynı şeyi yapmamı imledi.

"Bu defa ne yapacağız, don Juan?"

"Pekala biliyorsun ki buraya erk avlamaya geldik."

"Biliyorum. Ama burada ne yapacağımızı merak ettim

de." "Vallahi hiçbi fikrim yok benim de."

"Yani izlenecek bi programın filan yok mu?"

"Erk avcılığı pek yabansı bir iştir," dedi don Juan. "Önceden tasarlanınası olanaksız bi şeydir. Onu heyecanlı kılan da budur ya. Ne var ki, bi savaşçı bi planı vmmışcasına davranır,

zira kişisel erkine güvenmektedir. Bu davranışın kendisini en

uygun bi biçimde eyleme geçirteceğine kesinlikle inanır."

Bu anlattıklarının bir bakıma çelişki olduğunu söyledim

ona. Şayet bir savaşçı zaten kişisel erke sahipse, o takdirde ni

çin erk peşindeydi?

Don Juan kaşlarını kaldırarak güya bıkkınmış gibi devindirdi. "Kişisel erk avlayan kimse sensin," dedi. "Bense, zaten erke sahip olan bi savaşçıyım. Sen bana bi programım var mı, diye sordun, ben de kendi kişisel erkimin bana kılavuzluk edece

ğine güvendiğimi, bi plana gereksinme duymadığımı söyledim."

Bir an konuşmaksızın durduk, sonra yürümeye başladık.

Yamaçlar epey dik olduğundan onlara tırmanmak benim için

çok güç, ve son derece yorucuydu. Öte yandan, don Juan'ın takatı handıysa tükenmez gibiydi. Koştuğu ya da telaşlandığı yoktu. Değişmeyen bir tempoyla yürüyor, hiç mi h iç yorulmuyordu. Hatta, muazzam, nerdeyse doksan derece diklikte bir yamacı tım1andıktan sonra dahi, terlemediğine dikkat ettim.

Ben o yamacın tepesine vardığımda don Juan oraya çoktan

ulaşmış, beni beklemekteydi. Ben onun yanına çökerken kalbimin bağrımdan dışarıya fırlayacağını sanıyordum. Sırtüstü yattım, alnımdan şarıl şarıl terler akıyordu.

Don Juan yüksek sesle gülerek beni bir süre sağa sola salladı. Bu şekilde devinmem soluk alıp vermemi rahatlatmıştı.

Bedensel sağlamlığının beni hayrete düşürdüğünü söyledim ona.

"Daha ilk günden bu yana senin dikkatini bunun üzerine

çekmeye çalışagelmekteyim," dedi.

"Sen hiç de yaşlı değilsin, don Juan ! "

"Elbet değilim. Bunun farkına varman için uğraşıyordum

hep."

"Nasıl genç kalıyorsun?"

"Hiçbi şey yapmıyorum ben. Bedenim gayet rahat, hepsi o

kadar. Ben de kendime çok iyi bakıyorum, onun için yorulmam, tedirgin olmam için bi neden yok ki. Bunun gizi, kendine neler yaptığında değil, neler yapmadığındadır."

Bunu açıklamasını istedim. Benim anlamakta yetersiz kaldığımın bilincindeydi sanki. Anlayışlıca gülümseyerek ayağa kalktı.

"Burası bi erk yeridir," dedi. "Bu tepenin doruğunda kamp

kuracak bi yer bul bize."

Ben karşı çıkmaya başladım. Bedenime neler yapmamam

gerektiğini açıklamasını istedim ondan. Elini buyurganca devindirdi.

"Kes şu saçmalıkları," dedi ılık bir sesle. "Bu kez de salt

eyleme geç bakalım ne olacak. Dinlenebileceğin uygun bi yer bulman ne kadar uzun sürerse sürsün, önemi yok. Ola ki bütün gece sürebilir. Hatta o naktayı bulmanın da yok bi önemi; önemli olan şey bulmaya çalışmandır."

Not defterimi çantama koyup ayağa kalktım. Don Juan, bir dinlenme yeri bulmamı istediğim zamanlar, sayısız kereler yapmış olduğu gibi, gözlerimi herhangi bir nokta üzerinde odaklamaksızın, görüşüm bulanıklaşıncaya dek gözlerimi kısarak bakmamı bana hatırlattı.

Yarı kapalı gözlerimle yeri tarayarak yürümeye başladım.

Don Juan bir metre kadar sağımda, birkaç adım arkamdan yü-

E R K T I R I S I

rüyordu.

Önce tepe doruğunun çevresini dolaştım. Amacım sarmal

bir izlekten merkeze doğru ilerlemekti. Ama ben tepe doruğunun çevresinde ilk turumu bitirirken, don Juan beni önledi.

Alışılmışı yeğleme huyumun gene ortaya çıktığını söyledi.

Takılgan bir sesle kuşkusuz bütün alanı sistematik bir şekilde

dolaşacağımı, ama bu berbat yöntemle uygun noktayı sezemeyip ıskalayacağımı belirtti. Kendisinin, o noktanın nerede oldu

ğunu bildiğini, o nedenle benim gelişigüzel başka yeri gösterme şansımın da bulunmadığını ekledi.

"Pekala, ne yapmalıyım ya?" diye sordum.

Don Juan beni yere oturttu. Sonra, birkaç ayrı çalılıktan birer yaprak kopararak onları bana verdi. Sırtüstü yere yatmamı ve kemerimi gevşeterek yaprakları göbeğimin etrafında tenimin üzerine yerleştirmemi buyurdu. H areketlerimi denetleyerek, yaprakları iki elimle bedenime doğru bastınnamı istedi.

Sonra gözlerimi kapatmamı buyurdu-sonuçların mükemmel

olmasını istiyorsam ellerimi yaprakların üzerinde gevşetmemem, gözlerimi açmamam , bedenimi bir erk pozisyonuna getirdiğinde kalkıp oturmaya çalışmamam hususunda da beni uyardı.

Beni sağ koltuk altımdan kavrayarak döndürmeye başladı.

Gözlerimi aralayarak etrafıma bakmak için dayanılmaz bir arzu duymaktaydım, ancak don Juan elini gözlerimin üzerine koydu. Dikkatimi yalnızca yapraklardan gelecek olan sıcaklığı

hissetmeye yöneltmemi buyurdu.

Bir süre hareket etmeden yattım, sonra yapraklardan yabansı bir ısının yayıldığını hissetmeye başladım. İlkin ısıyı avuçlarımın içinde duyumsamıştım; sonra ılıklık karnıma da

yayılır oldu da, sonunda ti.im bedenimi kapladı. B irkaç dakika

iç inde ayaklarım sıcaktan yanmaya başlamıştı ki, bu da bana

ateşimin yükseldiği zamanları hatırl atmıştı.

Don Juan 'a, çok rahatsızlık verdiği için ayakkabılarımı çıkarmak istediğimi söyledim. O da ayağa kalkmama yardım edeceğini, ama o söyleyene dek gözlerimi açmamamı, dinleneceğim o uygun noktayı bulmama dek yaprakları karnıma bastırınayı sürdürmem gerektiğini anlattı.

Ayağa kalktığım zaman don Juan kulağıma fısıldayarak

gözlerimi açmamı, yapraklardaki erkin beni çekmesi ve gütmcsiyle plansız bir şekilde yürümemi söyledi.

Amaçsızcasına yürümeye başladım. Bedenimin yükselen

ısısı beni tedirgin ediyordu. Ateşimin yükseldiğine emindim;

don Juan'm bunu nasıl yapmış olabileceğini düşünmeye başladım. Don Juan ardımda yürümekteydi. Birden, handıysa beni felce uğratan bir çığlık koyuverdi. Sonra, gülerek, ani gi.iri.iltiilerin nahoş cinleri kaçırttığını anlattı. Ben gözlerim kısılı yarım saat kadar bir ileri bir geri dolandım durdum. O süre boyunca

bedenimdeki sıcaklık zevkli bir ılıklığa dönüşmüştü. Ben de tepe doruğunu arşınlarken, kendimi kuş gibi hafif hisseder oldum. Ama hayal kırıklığına uğramıştım; ben bir bakıma görsel bir olayla karşılaşacağımı sanmıştım, oysa görüş alanımın içinde-ne olağandışı bir renge, ne bir parıltıya, ne kara kütlelere-hiçbir değişikliğe rastlamamıştım.

Sonunda gözlerimi kısmaktan yorulup onları açmıştım.

Tepe doruğundaki birkaç kayalık yerden biri olan kumtaşından

küçük bir çıkıntının önünde duımaklaydım; öbür yerler, küçük

bitkilerin geniş aralıklarla yer aldığı toprak bir zeminden olu

şuyordu. Buradaki bitkiler bir süre önce yanmış da yeniden

sürmüş, henüz tam gelişmemiş g ibi görünmekteydiler. B ilinmez bir nedenle o kumtaşı çıkıntının güzel bir yer olduğunu düşündüm. Onun önünde uzun bir süre durdum. Sonra gidip

üzerinde oturuverdim.

"İyi ! İyi!" dedi don Juan sırtımı tıpışla yarak.

Sonra, yaprakları giysilerimin altından özenle çıkararak,

onları kayanın üzerine yerleştirmemi söyledi.

Ben yaprakları tenimin üzerinden alır almaz serinlemeye

başlamıştım. Nabzıma baktım. Noımal gözüküyordu.

Don Juan gülerek bana, "Doktor Carlos," diye seslendi,

onun da nabzına bakmamı istedi. Don Juan hissettiğim şeyin

yapraklardaki erk olduğunu, o erkin zihnimi açarak görevimi

yerine getirmemi sağladığını söyledi.

Ben bütün içtenliğimle bell i h içbir şey yapmamış olduğumu, o yere sırf yorulmuş olduğumdan, kum taşının rengini çok

E R K T I R J S I

çekici bulduğumdan dolayt oturduğumu ileri sürdüm.

Don Juan bir şey demedi. B enden birkaç adun ötede durmaktaydı . Ansızın geriye doğru atlayarak inanılmaz bir çevikl ikle kimi çalılıkların üzerinden zıpladı-biraz ötedeki bir kayalığın tepesine kondu.

"Ne oluyor?" diye telaşla sordum.

"Yapraklarına doğru esen rüzgarın doğrultusuna bak," dedi don Juan. "Çabuk say onları. Rüzgar geliyor. Yansını sakla, onları gene karnının üzerine koyarsın."

Yiıını yaprak saymıştım. Onunu gömleğimin altına soktum, sonra sert bir esintinin öbür yaprakları uçuruşunu seyrederken, gerçek b ir varlık onları yeşil çalılığın şekilsiz kütlesine doğru bile bile sürüklüyormuş gibi tekinsiz bir duyguya kapılmıştım.

Don Juan benim bulundğum yere geldi; yanıma, sol tarafıma, yüzü güneye döndük, oturdu.

Uzun süre h iç konuşmadan durduk. Ne diyeceğimi b ilemiyordum. B itkin bir haldeydim. Gözlerimi kapatmak istiyor ama buna cesaret edemiyordum. Don Juan benim bu halimi

sezmiş olmalı ki, istersem uyuyabileceğimi söyledi. Ellerimi

karnımın üzerine, yaprakların üstüne yerleştirmemi, "gözümün

bebeği gibi sevdiğim o yerde" benim için yapmış olduğu o "ipten" yatağın üzerinde ası l ı olarak yatmakta oldugumu düşünmemi istedi. Gözlerimi kapaltım, öbür tepe doruğunda uyurken duyumsamış olduğum bir huzur ve bereket duygusu gene beni

kapladı . Gerçekten havada asılı mı duımaktayım, diye bakayıın, derken uyumuş gitmişim.

Güneşin batımı na az kala u yandım. Uyku beni tazelemiş,

clinçleşti rmişti. Don Juan da uyumuştu . O da gözlerini benimle aynı anda açmıştı. Hava rüzgarlıydı, ama ü şümüyordum.

Karnımdaki yapraklar b ir fırın, b ir tür ısıtıcı işlevini göımekteycli.

Çevreye bir göz attım. Dinlenmek için seçtiğim yer küçük

çe bir çanağa benziyordu. İçinde, uzun bir sedire oturur gibi

durulabili rdi; sırtımızı dayayabilecek kayadan bir duvarı bile

vardı. Don Juan 'ın not defterimi getirip başımın altına yastık

ettiğini de bulguladım.

"Tam yerini bulduydun," dedi Don Juan, gülümseyerek.

"Her şey tam da sana söylediğim gibi gerçekleşti. Erk seni buraya senin herhangi bi plan yapmana hacet kalmaksızın getirdi." "Bana verdiğin o yapraklar neydi öyle?" diye sordum.

Yapraklardan yayılan, battaniye ya da kalın giysiler olmaksızın beni öyle rahat bir havaya sokan ılıklık gerçekten son kerte merak ettiğim bir olaydı.

"Yalnızca yapraklar işte," dedi don Juan.

"Yani ben herhangi bir çalıdan yaprak koparsam onlar da

aynı etkiyi gösterir mi üzerimde?"

"Yo. Bunu senin yapabileceğini söylemek değildi, meramım. Sende kişisel erk yok. Demem şu ki, her bi türlü yaprak sana yarar sağlayabilir, yeter ki onları sana veren kimsede erk

bulunsun. Bugün sana yarar sağlayan şey yapraklar değil, erkti." "Senin erkin mi, don Juan?"

"Benim erkimdi, diyebilirsin herhal, ama bu pek doğru olmaz. Erk hiçbi kimseye ait değildir. Kimilerimiz onu devşirebilir, o zaman dolaysızcasına başka birisine aktarılabilir. Bak anlatayım, biriktirilmiş erkin gizi öyledir ki, o yalnızca başka

bi kimsenin erk biriktirmesine yardımcı olmak amacıyla kullanılabilir."

Don Juan ' a, kendisindeki erkin sadece başkalarına yardım

etmek amacıyla sınırlı olduğunu mu anlatmak istediğini sordum. Don Juan sabırlılıkla, kişisel erkini istediği şekilde kullanabileceğini, onunla canı ne isterse yapabileceğini, ama onu dolaysızcasına bir başka kimseye aktaıımıya gelince, o kimse

onu kendi kişisel erk arayışında kullanmadıkça hiçbir işe yaramayacağını anlattı.

"Bi insanın yaptığı her bi şey onun kişisel erkine bağlıdır,"

diye sürdürdü don Juan. "Onun için, erkli insanların eylemleri,

kişisel erki olmayan kimseleri hayretlere düşürür. Erkin ne olduğunu kavramak için bile erkli olmak gerekir. Daha ilk günden beri hep bunu anlatıyorum ya sana. Ama anlamadığını bilmekteyim; anlamak istemediğinden değil de kişisel erkinin pek

az oluşundan dolayı."

"Ne yapmam gerekir, don Juan?"

"Hiçbi şey. Şimdi olduğun gibi ilerle yeter. Erk bi yolunu

bulur."

Don Juan ayağa kalkıp, çevresindeki her bir şeye baka baka tam bir daire çizerek döndü. Gözleriyle birlikte bedeni de devinınekteydi; bu hareketi bende sabit bir hızla üç yüz altmış

derece dönen mekanik bir oyuncak hissini yaratmıştı.

Ağzım açık ona bakmaktayım. Don Juan, şaşkınlığımın

farkında, gülümsemesini gizledi.

"Bugün sen gece karanlığında erk avlayacaksın," diyerek,

oturdu.

"Anlayamadım, affedersin?"

"Bu gece cesaretini toplayıp o bilinmeyen tepelere gideceksin. Karanlıkta tepe değildir oralar."

"Nedir ya?"

"Başka bir şeydirler. Senin düşünemeyeceğin bi şeyler, zira sen onların varlıklarına asla tanık olmamışsındır."

"Ne demek istiyorsun, don Juan? Bu tekinsiz sözlerinle

beni korkutup duruyorsun hep."

Don Juan gülerek baldmmı hafifçe tekmeledi.

"Bu dünya gizemli bi yerdir," dedi. "Senin düşlediğin gibi

bi yer değildir kesinlikle."

Zihnini toparlarcasına duraladı bir an. B ir yandan kafasını

tartımlı bir şekilde bir aşağı bir yukarı oynatırken bir yandan da

gülümseyerek ekledi: "Bi bakıma da senin düşlediğin gibidir,

ama ondan başka şeyler de vardır bu dünyada; hem de daha

pek çok şeyler .. . Onlardan kimilerini zaten bulgulayagelmektesin, ola ki bu gel � bi yanını daha öğreneceksin dünyanın."

Don Juan' ın sesindeki ton tüm bedenimi ürpertti.

"Neler tasarlıyorsun gene?" diye sordum.

"Bi şey tasarlamam ben. Her şey, sana bu noktayı bulduran o erkçc belirlenir."

Don Juan ayağa kalkarak uzaklardaki bir şeyi gösterdi.

Benim de kalkıp bakmamı istediğini sandım. Sıçrayıp ayağa

kalkmaya çalışırken, daha tam kalkmadan, don Juan beni büyük bir şiddetle yere doğru itti.

"Ben izle demedim ki sana," dedi haşin bir sesle. Sonra sesinin tonunu yumuşatarak ekledi: "Bu gece senin için epey zor geçecek, toplayabildiğin tüm kişisel erke gereksinmen olacak.

Olduğun yerde kal da, enerjini sonraya sakla."

Don Juan herhangi bir şeyi göstennek istemediğini, sadece orada bazı şeyler var mı, diye bakmakta olduğunu açıkladı.

Her şeyin yolunda olduğuna ilişkin bana güvence vererek sessizce oturup bir şeylerle meşgul olmamı, zira zifiri karanlık tepeleri bastırana dek notlarımı yazacak daha epey zamanım olduğunu söyledi. Gülümsemesi bana da sirayet etmişti; çokça rahatlamıştım.

"Ama ne yapacağız yani, söylesene, don .Juan?"

Don Juan, işittiklerine inanmadığını gösterircesine başını

abartılı bir şekilde iki yana salladı.

"Yaz! " diye buyurarak sırtını bana döndü.

Başkaca yapacağım bir şey kalmamıştı. Hava, yazamayacağım denli kararana dek notlarımı yazdım ben de.

Don Juan ben yazdığım sürece hep aynı duruşunda kaldı.

Gözlerini batı yönünde uzaklara doğru dikmişti; başkaca hiçbir

şey düşünmüyormuş gibiydi. Ama ben yazmayı keser kesmez

bana doğru dönüp şakacı bir sesle beni susturmanın tek yolunun önüme yiyecek bir şeyler vennek, bana yazı yazdıımak ya da beni uyutmak olduğunu söyledi.

Sırtçantasından küçük bir paket çıkararak alayişle açtı. Pakette kurutulmuş et parçaları vardı. Don Juan bana bir parça uzattı; kendisi de bir parça alarak onu çiğnemeye başladı. Üzerinde dumıaksızın bunun, o sırada her ikimizin de gereksindi

ği erk besini olduğunu bildirdi. O et parçasının psikotropik bir

madde içerebileceği olasılığını düşünmeyecek denli açtım.

Sessizlik içinde et kalmayana dek yememizi sürdürdük, zaten

o sırada da ortalık iyice karaımıştı.

Don Juan ayağa kalkıp kollarıyla sırtını devindirerek gerindi. Benim de aynı şeyi yapmamı istedi. Uykudan, oturduktan ya da yürüdükten sonra tüm bedenin gerinerek esnetilmesinin çok yararlı bir alışkı olduğunu söyledi.

Dediğini uygulamaya çalışırken gömleğimin altında tuttu

ğum yapraklardan bazıları pantolonumun paçalarından aşağı

E R K T I R I S I

düşüverdiler. Ben onları toplasam ınt, diye geçirirken, don Juan onları unutmamt, artık onlara ihtiyacım kalmadığını, düşüp gitmelerinin bir önemi olmadığını anlattı.

Sonra, don Juan bana çokça yaklaşarak kulağıma onu son

derece yakından izlemem, yaptığı her şeyi taklit etmem gerektiğini fısıldadı. Bulunduğumuz noktada güven içinde olduğumuzu, zira, bir bakıma, gecenin kıyısında durduğumuzu anlattı.

"Gece burası değil," diye fısıldadı, ayağıyla üzerinde durduğumuz kayayı teperek, "Gece işte orada."

Don Juan bizi çevreleyen karanlığı gösterdi.

Sonra taşıma filemi inceleyerek yiyecek dolu sukabaklarıyla not defterimin emniyette olup olmadıklarına baktı-yumuşak bir sesle, girişmek üzere olduğu çetin deneyimden sağ

salim çıkacağına inandığından dolayı değil de kendi kusursuz

davranış biçiminin bir gereği olması bakımından bir savaşçının

her zaman her şeyin düzgün bir şeklide bulunduğundan emin

olması gerektiğini söyledi.

Yaptığı uyarılar beni rahatlatacağı yerde, sonumun yaklaştığının kesin olduğu izlenimini yaratıyordu. Ağlamak istedim.

Don Juan' ın, sözlerinin etkisinin bilincinde olduğundan emindim.

"Kendi kişisel erkine güven," diye fısıldadı kulağıma. "Bu

gizlerle dolu dünyada sahip olduğun tek şeydir o."

"Beni hafifçe çekerek yürümeye başladı. B irkaç adım

önümden gitmekteydi. Gözlerimi yere dikip onu izlemeye başladım. Nedense etrafıma bakmaya cesaret edemiyordum, gözlerimi yere doğru dikerek yürümek beni garip bir şekilde rahatlatıyordu; adeta beni ipnotize ediyordu.

Kısa bir yürüyüşten sonra don Juan durdu. zifiri karanlığın

yaklaşmakta olduğunu, kendisinin benim daha önümden ilerleyeceğini, ama bulunduğu yeri küçük türden bir baykuş sesini öykünerek bildireceğini fısıldadı. Onun bu öykünmesinin başlangıçta biraz hırıltılı çıktığını, ama giderek gerçek bir baykuş

çığlığı gibi tatlılaştığını bilmekteydim. Yalnız, yanılmamam,

öbür baykuşların aynı şekilde çıkmayan seslerine dikkat etmem hususunda da beni u yardı.

Don Juan bütün bu yönergeleri bana vermeyi bitirdiğinde

iyice paniğe kapılmıştım. Koluna yapışarak gitmesini önledim.

Söyleyeceklerimi rahatça dile getirebilecek sukunete kavuşabilmem için iki üç dakikanın geçmesi gerekti. Karnımın ve midemin üzerinde sinirsel bir ürperme peyda oldu da tutarlı olarak konuşamaz oldum.

Don Juan dingin ve yumuşak bir sesle kendime gelmemi,

zira dikkatsiz davrandığım takdirde karanlığın da rüzgar gibi

beni kapana düşürebilecek bilinmeyen başıboş bir varlık oldu

ğunu söyledi. Onunla başa çıkabilmek için son kerte sakin olmalıymışım.

"Kişisel erkini gecenin erkiyle kaynaştırabilmen için kendini bırakabilmelisin," dedi don Juan kulağımın içine.

Kendisinin benim biraz önümde yürüyeceğini söylediğinde mantıksız bir korku nöbetine daha yakalandım.

"Çılgınlık bu," diye karşı çıktım.

Don Juan ne öfkelendi ne de sabırsızlandı. Sakince gülerek kulağımın içine anlamadığım bir şeyler fısıldadı.

"Ne diyorsun?" diye çatırdayan dişlerimin arasından yüksek sesle sordum.

Don Juan elini ağzımın üzerine koyarak bir savaşçının, aslında bir şey bilmediği halde ne yaptığmı biliyormuşçasına davranması gerektiğini söyledi. Sonra da bir tümceyi, ezberlememi ister gibi üç dört kez yineledi. Şuydu o tümce: "Bi savaş

çı, kişisel erki ister küçük ister muazzam olsun, ona güvendiği

takdirde kusursuzdur."

Kısa bir bekleyişten sonra nasıl olduğumu sordu. İyi oldu

ğumu söyleyince, don Juan sessiz sedasız yanımdan uzakb�ıverdi.

Etrafıma bakmak istedim. Kesif çalılıklarla kaplı bir yerde

duruyor gibiydim. B itki kümelerinin karaltısı ya da belki de

birkaç bodur ağaçtan gayri hiçbir şeyi ayırt edemiyordum. Dikkatimi seslere yöneltti ysem de önemli bir şey işitemedim. Rüzgarın uğultusu, iri baykuşların zaman zaman attıkları delici çığlıklarla birtakım başka kuşların cıvıltıları hariç tüm öbür sesleri bastırıyordu.

B ir süre tanı bir "teyakkuz" halinde bekledim. Sonra kü-

• •

E R K T I R I S I

çük bir baykuşun uzatılmış hırıltı sesini işittim. Onun don Juan

olduğuna hiç kuşkum yoktu. Arkamdan bir yerlerden gelmekteydi. Arkama dönüp o yönde yürümeye başladım. İlerlemem çok yavaş olmaktaydı, zira karanlık hareketlerimi nerdeyse tamamıyla kısıtlamaktaydı.

On dakika kadar yürümüş olacağım. Birden önümde simsiyah bir kütle atlayıverdi. Çığlığı bastırdığım gibi geriye doğru kıç üstü düşüverdim. Kulaklarım çınlıyordu. Öyle çok korkmuştum ki, nefesim kesilecek gibi oldu. Nefes alabilmek için ağzımı açmak zorunda kaldım.

"Kalk oradan," dedi don Juan yumuşak bir sesle. "Seni

korkutmak istememiştim. Sadece yanına geldiydim."

Benim o rezil yürüyüşüme baktığını, karanlıkta bir kötürüm kocakarı gibi dakikada iki adım ata ata ilerlemeye çalıştı

ğımı gördüğünü söyledi. Bu benzetmesinden pek hoşlanarak

yüksek sesle güldü.

Sonra karanlıkta yürümenin özel bir yöntemini göstermeye başladı. don Juan bu yönteme "erk tırısı" diyordu. Önümde eğilerek, bedeninin aldığı pozisyonu anlayabilmem için ellerimi sırtında ve dizlerinde dolaştırttı. Don Juan'ın gövdesi hafif

çe öne eğik duruyordu, ama belkemiği düzdü. Dizleri de hafif

çe bükülmüştü.

Her adım atışında dizlerini handıysa göğsüne kadar kaldırdığını görebileyim, diye önümde yavaş yavaş yüri.idü. Sonra hakikaten koşarak gözden kayboldu, ve gene döndü. Zifiri karanlıkta öyle nasıl koşabileceğini havsalam almıyordu.

"Erk tırısı geceleyin koşmaya yarar," diye fısıldadı kulağımın ıçıne.

Don Juan bunu benim de denememi istedi. Ben, bir çukura düşer ya da bir kayaya toslarım da bacaklarımı kırarım, diye pek oralı olmadım. Don Juan, gayet sakin, "erk tırısı"nın son

kerte güvenli olduğunu söyledi.

Onun yaptıklarını ancak bu tepeleri avucunun içi gibi bilmesinden, bu nedenle de tehlikeli noktalardan kaçınabilmesinden dolayı gerçekleştirdiğine inandığımı söyledim ona.

Don Juan başını elleriyle tutarak şiddetlice fısıldadı, "Bu,

gecedir! O da, erktir!"

Başımı bıraktı, yumuşak bir sesle geceleyin dünyanın

farklı olduğunu, onun karanlıkta koşabilme yetisinin bu tepeleri iyi tanımasıyla bir ilintisi olmadığını açıkladı. Bunun püf noktasının insanın kişisel erkini özgürce akacak, gecenin erkiyle kaynaşacak biçimde bırakması olduğunu, ve o erk bir defa dizginleri ele aldı mı, insanın artık hata yapmasının olanaksızlaşacağını anlattı. Son kerte ciddi bir edayla, şayet bundan kuşku duyuyorsam bir an için cereyan etmekte olan şeylere

bakmamı buyurdu. Kendi yaşındaki bir adamın o saatte o tepelerde koşmasının, gecenin erki ona kılavuzluk etmediği takdirde intihar demek olacağını da ekledi.

"Bak ! " diyerek hızla koşup karanlığın içine daldı, sonra da

geriye döndü.

Bedeninin deviniş biçimi öyle görkemliydi ki, gözlerime

inanamıyordum. Don Juan bir süre olduğu yerde zıplayıp durdu. B acaklarını kaldırış şekli bana bir kısa mesafe koşucusunun yarış öncesi yaptığı ısınma alıştırmalarını anımsattı.

Don Juan sonra onu izlememi istedi. Kendimi iyice sıkarak, son kerte tedirgin, onu izledim. B üyük bir dikkat sarfederek bastığım yerleri görmek istedim, ama mesafeleri kestirmek olanaksızdı. Don Juan geriye dönüp yanımda benimle birlikte

zıplamaya başladı. Fısıldayarak kendimi gecenin erkine bırakmamı, az da olsa sahip olduğum kişisel erke güvenmem gerektiğini, yoksa özgürce devinmenin olanaksızlaşacağım, karanlı

ğın bir engel olarak görülmesinin, bir başka devinme yönteminin de erkin kılavuzluk etmesine izin vermek olduğunu bilmediğimden dolayı, yaptığım her şeyde sırf görme duyusuna güvenmemden kaynaklandığını söyledi.

B irkaç kez başarısız denemeler yaptım. Ama kendimi bir

türlü bırakamıyordum. B acaklarımı bir yerlere çarpıp kıraca

ğım, diye ödüm kopuyordu. Don Juan, aynı noktada kalarak devinmemi, ve "erk tırısını" gerçekten kullanıyormuşum gibi duyumsamaya çalışmamı buyurdu.

Sonra koşarak ileriye doğru gideceğini, ardından onun baykuş çığlığını beklememi söyledi. Zaman zaman gözlerimi kapayarak, bulunduğum yerde, dizlerim ve gövdem bükülü, zıplamayı sürdürdüm; belki bir saat kadar geçmişti. Üzerimde-

E R K T I R I S !

ki gerginlik azar azar yok olmaya başlamıştı, nihayet kendimi

oldukça rahat hisseder oldum. Ardından, don Juan ' ın çığlığını

işittim.

Don Juan 'ın önerdiği gibi "kendimi bırakmaya" çalışarak

sesin geldiği doğrultuda beş altı metre kadar koştum. Ne ki bir

çalılığa tökezleyince tüm güvensizlik duygularım yeniden canlanıverdi.

Don Juan beni beklemekteydi; duruş biçimimi düzeltmeye

başladı. Israrla en başta, her iki elimin başparmağıyla işaret

parmağını dışa doğru uzatıp öbür parmaklarımı ayalarıma doğru kıvınnamı söyledi. Sonra da benim hala kendimi sırf yetersizlik duygularıma kaptırdığımı, hiçbir şeyin üzerinde odaklanmayarak önümdeki yeri taramayı sürdürdüğüm takdirde, gece ne denli karanlık olursa olsun, her zaman gayet iyi bir şekilde

görebildiğimi bildiğimi söyledi. "Erk tırısı" da dinlenecek bir

yer aramaya benzermiş. Her iki iş de insanın kendisini bırakabilmesini, bir güven duygusunu gerektirirmiş. "Erk tırısı" insanın gözlerini tam önündeki yere doğru çevirmesini gerektirirmiş, zira sağa ya da sola kısa bir nazar atılması, devinimin akı

şında bir değişikliğe neden olurmuş. Don Juan açıklayarak,

gövdenin öne doğru bükülmesinin, gözlerin yere yaklaştırılması açısından gerekli olduğunu, dizlerin göğse kadar kaldırılmasının da adımların çok kısa ve güvenli olmasına yol açtığını anlattı. Don Juan başlangıçta bol bol tökezleyeceğim hususunda beni uyardı, ama alıştırma yapa yapa tıpkı gündüzün olduğu gibi hızlı ve güvenli bir şekilde koşabileceğimi söyledi.

Saatlerce onun hareketlerini taklit etmeye, öğütlediği havaya girmeye çalıştım. Don Juan onun hareketlerini görebileyim, diye büyük bir sabırla

önümde durduğu noktada zıplayarak deviniyor, kimi zaman da bir koşu uzaklaşıp tekrar yanıma geliyordu. Hatta bazen beni iterek, birkaç metre koşmama neden oluyordu.

Sonra benden uzaklaşıp bir dizi baykuş çığlıkları atarak

beni çağırdı. Anlayamadığım bir şekilde hiç beklenmedik ölçüde bir özgüveniyle hareket ediyordum. Bildiğim kadarıyla bu duyguyu hak edecek bir şey yapmamıştım, ama bedenim dü

şünmeden de bazı şeyleri seziyora benziyordu. Örneğin, yolu-

mun üzerindeki sivri kayaları pek göremiyordum, ama bedenim, dikkatimin dağılmasından dolayı dengemi yitirerek meydana gelen birkaç aksilik hariç, hep kıyılara basmayı, çukurlara hiç düşmemeyi kendi kendine becerebiliyordu. Tam önüme rastlayan yerin taranması için gereken konsantrasyonun önemi

çok büyüktü. Don Juan, yana ya da fazlaca ileriye doğru atılan

bir nazarın, akışı hemen keseceği uyarısında bulunuyordu.

Uzun bir arayıştan sonra don Juan ' ın yerini bel irlemiştim.

Ağaçlara benzeyen birtakım koyu karaltıların arasında oturmaktaydı. Yerinden kalkıp bana doğru gelerek gayet iyi koştu

ğumu, ama artık bırakma zamanının geldiğini, zira ıslık çala

çala başkalarının da ıslığını taklide başlayacaklarından kaygılandığını söyledi.

Ben de dinlenmek istiyordum. Didinmekten bitkin düşmüştüm. Onun sözlerini memnunlukla karşılayarak, ıslığını kimin taklit edeceğini sordum.

"Erkler, dostlar, tinler, kim bilir?" dedi fısıldayarak.

Don Juan "gecenin varlıkları" dediği bu şeylerin genellikle ezgiye benzeyen hoş sesler çıkardıklarını, ancak insan sesine özgü hırıltılarla kuşların cıvıltılı seslerini çıkaramadıklarını açıkladı. Öylesi bir sesi işitir işitmez devinmeyi kesmem gerektiği, ve yakın bir zamanda doğru tanılama yapmam icap edeceğinden dolayı bu anlattıklarımı anımsamam hususunda

beni uyardı. Sonra beni överek "erk tırısı"nın ne olduğunu iyice anlamış bulunduğumu, bu konuda ustalaşabilmem için biraz daha gayret etmemin yeterli olacağını, ve bunu yapacak fırsatı

gecenin ilerleyen saatlerinde tekrar bulacağımı bildirdi. Omzumu tıpışlayarak artık gitmeye hazır olduğunu söyledi.

"Haydi gidelim burdan," diyerek koşmaya başladı.

"Dur! Bekle! " diye çılgınlar gibi haykırdım. ;,Yi.iri.isek

ya.,, Don Juan durdu, şapkasını çıkardı.

"Vayy be! " dedi afallamışçasına. "Şimdi ne halt edicez?

Karanlıkta yüıiiyemediğimi biliyorsun. Yalnızca koşabiliyorum ben. Yürürsem bacaklarımı kırarım garanti."

Yüzünü göremiyordum ama, bunları söylerken sırıtmakta

olduğuna emindim.

Mahrem bir şey anlatırcasına yürüyemeyecek denli yaşlandığını, o gece öğrenmiş olduğum "erk tırısı"ndan biraz daha yararlanmanın hakkımızda hayırlı olacağını bildirdi.

"'Erk tırısı'ndan yararlanmazsak, çimen gibi biçileceğiz,

alimallah," diye fısıldadı kulağımın içine.

"Kimin tarafından?"

"Gecenin içinde insanları kollayan varlıklar vardır," diye

tüm bedenimi ürperten bir sesle fısıldadı don Juan.

Onunla aynı hızda koşmamın şart olmadığını, sık sık her

defasında dört başkuş çığlığıyla sinyal vererek onu izlememi

sağlayacağını belirtti.

Şafak sökene dek o tepelerde kalmamızı, yola sonra çıkmamızı önerdim. Son derece dramatik bir sesle orada kalmamızın intihar demek olacağı karşılığını verdi; oradan canlı çıksak bile, gecenin kişisel erkimizi emip tüketeceğini, günün ilk badiresinin bizi kolayca helak edebileceği bir duruma getirece

ğini anlattı.

"Hiç vakit yitirmeyelim," dedi, sonra telaşlı bir sesle, "çekip gidelim burdan," diye ekledi.

Beni rahatlatsın, diye, kendisinin mümkün mertebe yavaş

koşmaya çalışacağını söyledi. Son yönergesi de ne olursa olsun

hiç ses çıkaımamam, nefes alırken bile dikkatli davranmam

hususundaydı. Gideceğimiz yönü göstererek her zamankinden

daha yavaş bir tempoyla koşmaya başladı. Onu izledim, ama o ne denli yavaş koşsa da ona yetişemiyordum; çok geçmeden, don Juan önündeki karanlığın içinde görünmez oldu.

Yalnız kaldıktan sonra, farkına varmaksızın oldukça hırslı bir tempo geliştirdiğimin bilincine vardım. B unu gönnek beni sarsmıştı. O şekilde koşmayı uzun bir süre devam ettirdim, sonra don Juan ' ın sinyalini biraz sağımda işittim. Dört kez art arda öttü.

Çok kısa bir süre sonra don Juan ' ın baykuş çığlığını yeniden işittim, bu kez gene sağımdan ama çok daha uzaktan gelmekteydi ses. Oraya yönelmek amacıyla kırk beş derece kadar döndüm. Öbür üç çığlığın ne tarafa gitmem gerekeceğine ilişkin daha kesin bir fikir vereceğini düşünerek o yeni yöne doğru ilerledim.

Yeni bir ötüş daha işittim, ama sesin geldiği yön don Juan'la yola çıktığımız noktaya yakın bir yerdi. Durarak dinlenmeye başladım. Kısa bir mesafe ötemde şiddetli bir gürültü işittim. Birbirine çarpan iki kayanın çıkardığı ses gibi bir şey.

Kulak kesildim-iki kayanın hafif hafif sürtünmesiyle oluşuyormuş gibi algıladığım bir dizi hafif gürültüler işittim. Ardmdan bir baykuş sesi daha geldi; o anda don J uan ' ın ne demek istediğini anlayıverdim. Gerçekten ezgiye benzeyen bir sesti

bu. Gerçek bir baykuşun sesinden kesinlikle daha uzun ve daha tatlı bir ses.

Yabansı bir korku duygusuna kapıldım. Karnımda bir sıkışma peyda oldu-sanki birisi beni belimden kavramış da yere doğru çekmekteydi. Geriye dönüp karşıt istikamete doğru yarı zıplayarak koşmaya hazırlandım.

Uzaktan hafif bir baykuş sesi geldi. Ardından üç çığlık daha işittim. Don Juan'ın sesiydi bu. O yöne doğru koşmaya başladım. O anda don J uan 'dan en azmdan çeyrek mil uzakta olduğumu kestirdim; demek o biraz daha koşımış olsa çok geçmeden bu tepelerde kaybolup gidebilirdim. Çevremde tur atmak yerine don Juan 'ın ne diye o kadar uzaklara gittiğini bir türlü anlayamıyordum.

Tam o anda sol tarafımdaki bir şeyin benimle birlikte hareket ettiğini görür gibi oldum. Görüş alanımın ta dış sınırında belli belirsiz bir şey vardı. Paniğe kapılmak üzereydim ki, aklıma içimi rahatlatan bir düşünce geldi. Karanlıkta herhangi hir şey görebilmem olanaksızdı. Gözlerimi o yöne doğru çevirmek

istiyor, ama dengemi yitinnekten korkuyordum.

İ şittiğim yeni bir baykuş çığlığı beni sarsarak düşüncelerimden uzaklaştırdı. Solumdan gelmişti hu ses. O sesi izlemedim, zira hiç kuşku yok ki hayatımda işittiğim en tatlı, ezgisel bir sesti bu. Ama beni ürkütmemişti. Çok çekici, hatta büyüleyici ya da hüzünlü bir şey vardı o seste.

Sonra son derece süratle giden bir karaltı önümde soldaıı

sağa doğru geçiverdi. Hareketinin çevikliğine bakmadan edemedim; o yüzden dengemi yitirip bir çalı kümesine çarptım.

Yana doğru devrildim-birkaç adım ötemden o ezgisel sesi

işittim. Ayağa kalktım, ama koşmaya başlamazdan önce birin-

cisinden daha ısrarlı, daha büyüleyici bir çığlık işittim. Orada

bir şey sanki benim durmamı, ve onu dinlememi istemekteydi.

Baykuş çığlığının sesi öyle uzun ve sevecendi ki, korkum epey

azalmıştı. Tam o anda don Juan'ın dört hırıltılı çığlığını işitmemiş olsaydım, gerçekten orada duracaktım. Don Juan'ın sesi yaklaşmış gibiydi. Sıçrayarak o yöne doğru koştum.

Bir an sonra karanlığın içinde gene bir kıpırtı ya da bir dalgalanma görür gibi oldum. Aslında bu bir görüntüden ziyade bir sezgiydi, ama bana onu gözlerimle seziyormuşum gibi geliyordu. Benden daha süratli ilerlemekteydi, aynı şekilde soldan sağa doğru hareket ettiğinden dengemi yitirmeme neden oluyordu. Bu kez yere düşmedim, gariptir ama düşmemiş olmam beni tedirgin etti. B irden öfkelendim; bu kez yersiz heyecanlanışımdan dolayı tam bir paniğe kapıldım. Adımlarımı hızlandırmaya çalıştım. Don Juan'a nerede olduğumu bildirmek amacıyla bir baykuş çığlığı atmak istediysem de onun yönergelerine aykırı bir şey yapmaya cesaret edemedim.

O anda dikkatimi iğrenç bir şey çekmişti. Sol tarafımda

hayvana benzeyen bir şey vardı, bana değecek kadar da yakınımdaydı. Gayri ihtiyari fırlayıveımiş, sağa doğru yön değiştirmiştim. Korkudan boğulacak gibiydim. Korkum o kadar yo

ğundu ki, karanlıkta gücümün yettiğince koşarken zihnimde

düşünce, diye bir şey kalmamıştı . Bu hissettiğim korku bedensel bir duyuya benziyor, düşüncelerimle hiçbir ilgisi bulunmuyordu. Bu durum beni çok şaşırttı. Zira yaşamım boyunca korkularım hep zihinsel birtakım süreçlere dayanmış, muhataralı toplumsal durumlardan ya da başkalarının bana karşı tehlikeli

davranışlar sergilemesinden kaynaklanmıştı. Oysa şimdi, duyduğum korku yeni bir şeydi. Dünyanın bilinmeyen bir yanından çıkıp benim kendi bilinmeyen bir yanımı vurmuştu.

Hafif solumda çok yakın bir baykuş çığlığı işittim. Sesin

perdesindeki ayrıntıları yakalayamamıştım, ama don Juan'ınkine benziyordu. Ezgiselliği yoktu. Yavaşladım. Bir çığlık daha işittim. Don Juan'ın çığlıklarındaki hırıltıyı tanıyıp hızımı artırdım. Çok kısa bir mesafeden üçüncü bir çığlık sesi daha

geldi. B ir kayalığın ya da ola ki kimi ağaçların karaltısını seçebiliyordum. Bir baykuş sesi daha işittim, ama tehlikeli alandan

• •

2 1 2

çıktığımız ıçm artık don Juan'ın beni beklemekte olduğuna

hükmettim. Daha karanlık olan alanın kıyısına vannıştım ki,

beşinci bir çığlık yerimde donup kalmama yol açtı. Karanlık

alanın içini görmeye çalışıyordum, ama ansızın sol yanımdaki

bir hışırtı, gecikmeden dönüp çevremin karanlığında daha siyah bir nesnenin yanı başımda yuvarlanarak ya da kayarak devindiğini görmeme yol açtı. Soluğum kesilerek fırladım. Birisi dudaklarını şapırdatıyormuş gibi sesler işitiyordum; sonra karanlık alandan çok iri ve siyah bir karaltı belirdi. Kare şeklindeydi, iki buçuk üç metre yüksekliğinde bir kapıyı andırıyordu.

Onun apansız çıkıvermesiyle çığlığı koyuvem1işim. Bir an

için sınırsız bir korku duymuştum, ama bir saniye sonra kendimi dingin bir huşu içinde o siyah nesneye bakar buldum.

Tepkilerim, eski tutumlarımı düşününce, tamamıyla yepyeni bir şeydi. B ir yanım beni meşum bir inatla o karanlık alana doğru çekiyor, bir başka yanım da ona direniyordu. Sanki bir yandan durup onun ne olduğunu öğrenmek istiyor, öbür

yandan ise çılgınlar gibi koşup oradan kaçmak istiyordum.

Don Juan'm baykuş çığlıklarını işitmekte zorluk çekiyordum. Çok yakından geliyormuş da, bana bir tehlikeyi duyuruyormuş gibiydiler; bana doğru koşarken noımalden daha uzun ve hırıltılıydılar.

B irden aklımı başıma toplayarak dönebildim; bir süre tam

don Juan'ın bana öğrettiği şekilde koştum.

"Don Juan ! " diye haykırdım onu bulduğumda.

Don Juan elini ağzımın üzerine koyarak kendisini izlememi imledi, sonra ikimiz birden rahat bir tempoyla koşarak daha önce bulunduğumuz kumtaşı çıkıntıya ulaştık.

Çıkıntının üzerinde tam bir sessizlik içinde, şafak sökene

elek bir saat kadar oturduk. Sonra sukabaklarımızdan yiyeceğimizi yedik. Don Juan o çıkıntıda öğleye kadar kalarak uyumamamız, anormal hiçbir şey olmamış gibi konuşmamız gerekti

ğini söyledi.

Onun yanımdan ayrılışından sonra cereyan eden her şeyi

ona ayrıntılı olmak anlatmamı istedi. Tutup her şeyi bir bir anlattım. Konuşmam bitince don Juan uzun bir süre sessiz oturdu. Derin düşüncelere dalmışa benziyordu.

E R K T I R I S I

"Pek iyi görünmüyor," dedi sonunda. "Dün gece senin ba

şına gelenler son derece vahim, öyle vahim ki artık sen tek ba

şına gecenin içine girmeye cüret edemezsin. Şu andan itibaren

o gecenin varlıkları senin peşini bırakmayacaktır."

"Dün gece bana neler olmuştu, don Juan?"

"Bu dünyada yer alan ve insanlara musallat olan kimi varlıklara tosladın. Onlarla hiç karşılaşmadığın için onlar hakkında bildiğin bi şey yok. Belki de onlara dağların varlıkları, demek daha isabetli olur; aslında geceye ait değildir onlar. Onlara gecenin varlıkları deyişimin nedeni, 'insanların onları karanlıkta daha kolay sezebilmelerinden ötürü. Her yerde vardır onlar, her zaman çevremizdedirler. Ancak, gündüzün, onları sezebilmek daha zordur, çünkü dünyaya aşinayızdır-aşina oldu

ğumuz şeyler de öncelik taşır. Oysa, karanlıkta, her bi şey eşit

yabansılıkta olduğundan, öncelik taşıyan pek az şey vardır;

onun için geceleyin biz o varlıkları daha kolay algılarız."

"Gerçek midir ama onlar, don Juan?"

"Elbet! Hem de öyle gerçektirler ki, ekseriya insanları öldürürler, özellikle kişisel erk sahibi olmayıp da dağda kırda ba

şıboş gezenleri."

"Madem ki o denli tehlikeli olduklarını bilmektesin, niçin

beni orada bir başıma bıraktın?"

"Öğrenmenin tek bi yolu vardır, o da sadede gelmek, oturup bi işi bitirmektir. Erk üzerinde yalnızca konuşmanın yoktur bi yararı. Erkin ne

demek olduğunu öğrenmek istersen, onu biriktinnek istersen, her bi şeyi kendin halletmen gerekir.

"Bilginin ve erkin yolu pek zordur, pek uzundur. Dün geceye dek senin karanlığa tek başına girmene izin vermemi ş olmam, dikkatini çekmiştir. Bunu yapabilmeye yeterli erkin var, ama karanlıkta kendi başına kalabilecek kadar değil."

"Ya kalırsam, ne olur?"

"Ölürsün. Gecenin varlıkları seni bi böcek gibi eziverirler." "Yani geceyi tek başıma geçireme_z miyiz, diyorsun?"

"Geceyi tek başına yatağında geçirebilirsin, ama dağlarda

değil."

"Ya ovalarda?"

"İnsanların yaşamadığı tüm yaban yerlerinde, özellikle

yüksek dağlarda. Çünkü gecenin varlıklarının doğal ortamları

kayalıklar, yarlardır; şu andan itibaren, yeterince kişisel erk

biriktirmediğin takdirde, dağlara çıkamazsın."

"Ama kişisel erki nasıl biriktirebilirim ki"

"Önerdiğim biçimde yaşayarak bunu yapmaktasın sen.

Azar azar tüm sızıntı noktalarını tıkamaktasın . Bunu

düşünerek, tasarlayarak yapman gerekmez, zira erk her zaman

bi yolunu bulur. Örneğin, ben. Bi savaşçının yöntemlerini öğrenmeye ilk başladığım zaman erk biriktirdiğimin farkına varmamıştım. Tıpkı senin gibi, özellikle bi şey yapmıyormuşum gibi geliyordu bana, ama mesele öyle değildi. Erkin, biriktirildiği sırada dikkati çekmeme gibi garip bi özelliği vardır."

Don Juan ' a, karanlıkta tek başıma kalmamın benim için

tehlikeli olacağı sonucuna nasıl vardığını açıklamasını istedim.

"Gecenin varlıkları senin sol yanında devinmişler," dedi

don Juan, senin ölümünle birleşmeye çalışmaktaydılar. Özellikle gördüğün o kapı. B ir açı lıştı o, ya! Sen onun içinden geçene dek seni çekip duracaktı. Bu da senin sonun demek

olacaktı."

Elimden geldiğince net bir şekilde, tuhaf şeylerin hep

onun yanında bulunduğum zamanlarda cereyan ettiğini, sanki

bütün o olayları onun yaratmış olduğunu düşündüğümü anlatmaya çalıştım. Daha önceleri dağlarda ya da kırlarda kalışlarım sırasında her şey son derece normal ve olaysız geçmekteydi.

Ne bir hayalet göımüş, ne de yabansı sesler işitmemiştim. Aslında, beni herhangi bir şeyin korkuttuğunu hiç hatırlamıyordum. Don Juan tatlı tatlı kıkırdayarak, her şeyin sayısız şeyi yardımıma çağırabilecek kişisel erke sahip olduğumu kanıtladığını anlattı. Bir an için onun işbirliği yapmak amacıyla bazı kimseleri birlikte getirdiğini mi anıştırıyor, diye bir kuşku düştü içime.

Don Juan aklımdan geçenleri okumuşcasına yüksek sesle

güldü.

"Açıklama yapmaya çalışarak kendini helak etme," dedi.

"Benim söylediklerim sana anlamsız geliyor, zira senin henüz

E R K T I R I S I

yeterince kişisel erkin yok. Ancak başladığın zamankinden

daha çok şimdi erkin, onun için başına kimi şeyler gelmekle.

Sisle ve şimşekle şiddetli karşılaşmaların oldu. O gece sana

olan şeyleri anlamanın yok bi önemi. Önemli olan, onu belleğine yerleştirmiş olmandır. O gece gördüğün köprü de, başka her bi şey de, yeterli kişisel erke sahip olacağın bi gün gene

yinelenecektir."

"Bütün bunların yinelenmesindeki amaç nedir, don Juan?"

;'Bilmiyorum. Ben sen değilim ki. Onu anca sen yanıtlayabilirsin. B iz hepimiz farklıyız. Ölüm tehlikesi olduğunu bilmeme karşın, dün gece seni yalnız başına o yüzden bırakmıştım; kendini o varlıklara karşı sınaman gerekiyordu. B aykuş sesini seçişimin nedeni, baykuşların o varlıkların ulakları olmalarından dolayıdır. B i baykuş çığlığı atarsan ortaya

çıkıverirler. Onların senin için tehlikeli olmaları özlerindeki

kötülükten değil, senin kusursuz olmandan kaynaklanır. Sende

bi pespayelik var ki, ne olduğunu bilmekteyim. Benimle hasbi

geçiyorsun. Zaten sen herkesle hasbi geçegelmektesin, ki bu da

seni otomatik olarak herkesin, ve her şeyin üstünde bi yere

oturtuyor. Ama sen kendin bunun öyle olmadığını bilmektesin.

Yalnızca bi insansın sen, yaşamın da bu şahane dünyanın tüm

o harikalarını, tüm o dehşetlerini ihata edemeyecek kadar

kısadır. Onun için, senin hasbi geçişin bi pespayelik; seni pis bi

boyuta indirgiyor."

Karşı çıkmak istedim. Don Juan daha önce pek çok defalar

yaptığı gibi gerçek yüzümü ortaya çıkarmıştı. B ir an öfkelendim. Ama daha önceleri de olmuştu bu, not tutmak beni sakinleştirdiği için hemen defterimle kalemimi çıkardım.

"Onun nasıl tedavi edileceğini biliyorum galiba," dedi don

Juan uzun bir aradan sonra. "Dün gece yaptıklarını anımsayabilirsen sen bile bana katılacaksın. Sen bi büyücü gibi koşmaya ancak hasmın çok tehlikeli bi hale geldiği zaman geçmiştin. İkimiz de biliyor bunu; ben galiba sana yaraşan bi hasım bulmuş durumdayım."

"Ne yapacaksın yani, don Juan?"

Don Juan yanıt vermedi. Ayağa kalkıp tüm bedeniyle

gerindi. Bütün kaslarını kasar gibiydi. Benim de aynı şeyi yap-

mamı buyurdu.

"Gün boyunca sık sık gerinerek bedenini esnetmelisin,"

dedi. "Ne kadar çok yaparsan o kadar iyi, ama yalnızca uzun

süren çalışma ya da uzun süren dinlenmelerden sonra."

"Benim için nasıl bir hasım bulmayı tasarlıyorsun?" diye

sordum.

"Ne yazık ki yalnızca insanoğullarıdır bize layık hasımlar," dedi don Juan. "Öbür varlıklar kendi kendilerine hareket edemezler, onun için insanın çıkıp onları kendine çekmesi

gerekir. İnsanoğulları tam tersine, acıma nedir bilmezler.

"Yeterince konuştuk," dedi don Juan kesin bir dille ve

bana doğru döndü. "Gitmeden önce yapmam gereken bi şey

daha var, hem de en önemlisi. Şimdi senin zihnini rahatlatacak

bi şey söyleyeceğim, niçin burada bulunduğumuza ilişkin.

Beni sık sık görmeye gelişinin nedeni çok basıl; beni her

görüşünde, arzularına aykırı da olsa bedenin yepyeni bi şeyler

öğrenmekte. Bunun neticesinde, bedenin daha başka şeyler öğrenmek için bana dönmek gerektiğini duyumsamakta. Diyelim ki, senin bedenin, sen hiç düşünmesen bile, öleceğini bilmektedir. Onun için ben senin bedenine benim de öleceğimi, ve ben ölmeden önce senin bedenine kimi şeyleri, senin kendi bedenine kendinin veremeyeceği birtakım şeyleri göstermek istediğimi anlatmaktadır. Örneğin, senin bedeninin ürküye gereksinmesi var. Ondan hoşlanır o. Senin bedeninin karanlığa

ve rüzgara gereksinmesi var. Senin bedeninin bitkisel erke

gereksinmesi vardır; ona kavuşmak için de sabırsızlanmaktadır. Kısacası, demem şu ki, senin bedenin beni göm1ek için dönüp gene geliyor, zira onun arkadaşıyım ben."

Don Juan uzun süre sessiz kaldı. Düşünceleriyle cebelleşiyor gibiydi.

"Güçlü bi bedenin gizi senin ne yaptığında değil ne yapmadığındadır, demiştim sana," dedi sonunda. "Şimdi artık senin her zaman yapmakta olduğun şeyleri yapmamanın

sırasıdır. Biz hurdan gidene dek şuracıkta otur ve bi şey yapma."

"Seni anlayamadım, don Juan."

Don Juan ellerini yazdığım notların üzerine koyarak def-

E R K T I R I S I

teri elimden aldı. Kaldığım yeri bir lastik bantla belirleyip,

özenle kapattı, ardından bir frizbi gibi uzaktaki çalılığa doğru

attı. Çok şaşırarak karşı çıkmaya başlamıştım ki, don Juan eliyle ağzımı kapattı. Çalılığı göstererek, dikkatimi yaprakların üzerinde değil de, yaprakların gölgelerinin üzerinde toplamamı

söyledi. Karanlıkta koşmanın ille de korku sonucu değil, "yapmamayı" bilen coşkun bir bedenin pek doğal bir tepkisi sonucu da olabileceğini açıkladı. Kulağımın içine fısıldayarak, art arda, erkin anahtarının "nasıl yapıldığını bildiğim şeyi yapmamak" olduğunu yineledi. Yaprakların gölgeleri ya da yaprakların aralarındaki boşluklar beni hiç mi hiç ilgilendirmiyordu. Don Juan'ın verdiği son öğüt, tek bir dalın üzerindeki yaprakların gölgeleri üzerinde odaklanmaya başlamam, sonra giderek tüm ağacı kapsayarak, gözlerimin yapraklara dönmesini önlemem şeklindeydi; zira kişisel erk biriktirınek amacıyla insanın atması gereken ilk adım, bedenin "yapmama"sını sağlamakmış.

Yorgunluğumdan mıdır, yoksa sinirlerimin gergin oluşundan mıdır, kendimi yaprakların gölgelerine öyle kaptırmıştım ki, don Juan ayağa kalktığında, gölgelerin oluşturduğu kuytulukları, noıınal olarak yaprak ve dalları sınıflandırırkenki uzluğumla sınıflandırabilmiştim. Bunun bende yarattığı etki şaşırtıcıydı. Don Juan' a, biraz daha kalmak istediğimi söylediın. Don Juan gülerek şapkamı tıpışladı.

"Demedim mi ben sana," dedi. "Beden bu tür şeylerden

hoşlanır."

Sonra, biriktirdiğim erkin bana kılavuzluk ederek beni

çalılıklardaki defterime götürmesine izin vermemi söyledi.

Beni sevecence çalılığa doğru itti. B ir süre amaçsızca

yürüdüm, sonra defterimi buluverdim. Don Juan onu fırlatıp

atarken, bilinçaltımdan, attığı yönü bellemiş olmalıydım. Don

Juan bu olayı, yani doğruca defterime gitmiş olmamı, bedenimi saatlerce "yap-mama" ile beslemiş olmanın bir sonucu olduğunu söyleyerek açıkladı.

1 5

Yap-mama

Çarşamba, 11 Nisan 1 962

Evine döner dönmez don Juan, bana hiçbir şey olmamış gibi

notlarım üzerinde çalışmamı, başımdan geçmiş olan olaylardan hiç söz etmememi, hatta onlarla ilgilenmememi önerdi.

B ir günlük bir dinlenmeden sonra, don Juan, o "varlıklar"la aramıza mesafe koymanın akıllıca bir hareket olacağını belirterek o yöreden birkaç günlüğüne ayrılmamız gerektiğini

YAP-MAMA

açıkladı. Don Juan o varlıkların beni çokça etkilemiş olduğumı , ama bedenimin yeterince duyarlı olmamasından dolayı etkilerinin farkına varamadığımı söylüyordu. Ancak, arınmak ve güçlenmek amacıyla "gözümün bebeği gibi sevdiği yere" gitmediğim takdirde ağır bir şekilde hastalanabilirmişim.

Güneş doğmadan önce arabamla kuzeye doğru yollandık,

yorucu bir araba yolculuğundan, ve süratli bir yürüyüşten sonra, akşama doğru tepe doruğuna vardık.

Don Juan, daha önce de yaptığı gibi, uyumuş olduğum o

noktaya ince dallarla yapraklar serdi. Sonra bana bir avuç yaprak vererek göbeğime yakın tenimin üzerine koymamı, yatıp dinlenmemi söyledi. Soluma yakın bir yerde başıma bir buçuk

metre kadar mesafede bir yer seçerek oraya uzandı.

Daha birkaç dakika geçmeden nefis bir ılıklık, görkemli

bir esenlik duyumsamaya başladım. Bedensel huzur diyebileceğim bir duyguydu bu, havada asılı durunnuşçasına bir duyumsama. Don Juan 'ın, "ip yatağı"nın beni havada asılı tutacağı şeklindeki sözleri hiç de yalan değildi. Bu duyusal deneyimimin inanılmaz niteliğinden söz ettim don Juan'a. Don Juan, üzerinde durmaksızın, zaten bu "yatağın" o amaçla yapıldı

ğını söyledi.

Ben de konuşurken belagatli ifadeler kullanmanın bir

mahzuru olmadığını anlatmaya çalıştım. O da, öyleyse o takdirde başka bir anlatım tarzı seçmem gerektiği karşılığını verdi. Onu ciddi bir şekilde taciz ettiğim belliydi. Yarı doğrularak özi.ir dilemeye başladım, ama don Juan gülerek ve, benim konuşma biçimime öykünerek, onun yerine kullanabileceğim bir dizi gülünç belagatli ifadeyi art arda sıraladı. Önerdiği örneklerden bazılarının hedeflediği anlamsızlığa gülmeden edemedim. Don

Juan kıkır kıkır gülerek yumuşak bir sesle kendimi asılı durma duyusuna terk etmem gerektiğini anımsattı.

O giz dolu yerde duyumsadığım bu barış ve bereket duygusu ta derinlere gömülü birtakım coşkularımı uyandırdı. Ya

şamımdan söz etmeye başladım. Hiçbir kimseyi, hatta kendimi

bile saymamış ve sevmemiş olduğumu, hep özde kötü bir kimse olduğuma inandığımı, bu yüzden başkalarına karşı davranış-

larımda her zaman belli bir efelik taslama, avurtlama kisvesinin ardına gizlendiğimi itiraf ettim.

"Doğru," dedi don Juan. "Kendini hiç sevmiyorsun sen."

Kesik kesik gülerek, benim anlattığım sırada kendisinin

"görmekte" olduğunu söyledi. Önerisi şöyleydi: yapmış oldu

ğum hiçbir şey yüzünden pişmanlık duymamalıymışım, zira

insanın kendi edimlerini kaba, çirkin ya da kötü, diye etiketlemesi, kendi kendine yersizcesine önem vermek sayılırmış.

Asabi bir hareket yaparak, üzerinde yattığım yaprakları hı

şırdattım. Don Juan, dinlenmek istediğim takdirde, yapraklarımı taciz etmemem gerektiğini, kendisine öykünerek tek bir hareket dahi yapmamamı öğütledi. Sonra, "gönnesi " sırasında benim havalarımdan birine rastladığını anlattı. Bir an uygun

sözcük ararcasına duraladı-havanın, sürekli olarak içine düştüğüm zihinsel bir durum olduğunu belirtti. Bunu, beklenmedik zamanlarda açılıp beni yutan bir tuzağın kapısına benzer bir şey olarak tanımladı.

Daha belirgin bir şekilde açıklamasını istedim ôndan. Don

Juan, "gönne" konusunda belirgin olunamayacağı yanıtını verdi. Ben daha başka bir şey demeden, don Juan gevşemem ama uyumamam, elimden geldiğince uzun bir süre bir bilinçlilik

durumunda kalmam gerektiğini söyledi. O "ip yatağımın" bir

savaşçının belli bir barış ve esenlik durumuna ulaşmasını sağlamak amacıyla kurulduğunu bildirdi.

Don Juan heyecanlı bir sesle, esenliğin, aranabilmesi için

insanın kendisini hazırlaması ve onunla tanışması gereken bir

durum olduğunu belirtti.

"Sen esenliğin ne olduğunu bilmiyorsun, zira hiç tatmış

değilsin ki onu," dedi.

Hemen itiraz ettim. Ama o sürdürerek esenliğin, insanın

tasarlayarak ulaştığı bir ergi olduğunu ileri sürdü. Benim aramayı bildiğim şeylerin ise sadece dağınıklık, keyifsizlik, sıkıntı olduğunu ekledi.

Don Juan alayl ı bir şekilde gülerek, benim kendimi peri

şan etme gibi büyük bir başarıyı gerçekleştirebilmek amacıyla

son derece yoğun bir gayret sarfetmektc olduğumu, ve aynı

gayreti kendimi bütünleştirip güçlendirmek amacıyla saıfetmeyi hiç aklıma getirrneyişimin delilikten başka bir şey olmadığını ileri sürdü.

"İşin püf tarafı insanın neyin önemli olduğunu bilmesidir,"

dedi don Juan. "Biz kendimizi ya mutsuz ya da güçlü kılarız.

Her ikisi için de harcadığımız çaba aynıdır."

Ben gözlerimi kapayarak tekrar gevşedim, havada asılıymışım duygusuna kavuştum; kısa bir süre boyunca kendimi, bir yaprak gibi, boşlukta gerçekten uçmaktaymışım gibi algıladıın . Her ne kadar çok zevkli ise de, bu duygu bana hastalandı

ğım ya da gözlerimin karardığı, ve başımın fırıldak. gibi döndü

ğünü hissettiğim zamanları anımsattı. Acaba dokunacak. bir şey

mi yedim, diye düşündüm.

Don Juan'ın benimle konuştuğunu biliyor ama onu dinlemek için bir çaba sarf etmiyordum. O gün yemiş olduğum her bir şeyi zihnimde sıralamaya çalışıyordum, ama sonra ilgimi

çekmez oldu da vazgeçtim. Bunun önemi yokmuş gibi bir duyguya kapılmıştım.

"Güneş ışığındaki değişimlere bak," dedi don Juan.

Sesi çok net gelmekteydi. Su gibi akan bir ses, akıcı ve

ılık. Batı yönünde gökyüzü tamamıyla bulutluydu, güneşin

ışıkları görkemli bir manzara oluşturmaktaydı. Belki de don

J uan' ın anıştırmalarından ötürü akşam güneşinin sarımtırak kızartısı gerçekten muhteşemdi.

"Kızaı1ı seni tutuşturursun," dedi don Juan. "Güneş bugün

batmadan önce son kerte dingin ve tazelenmiş durumunda olmalısın, zira yarın ve öbür gün, yap-mamayı öğreneceksin."

"Neyi yapmamayı öğreneceğim?" Diye sordum.

"Bırak şimdi," dedi don Juan. "Şu volkanik dağlara tırmanalım da hele."

Don J uan kuzeyde ta uzaklardaki sivri, kapkara, ürkünç

görünümlü dağların tepelerini gösterdi.

Perşembe, 12 Nisan 1962

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

Akşama yakın volkanik dağları çeviren yüksek çöle ulaştık.

Uzaktaki koyu kahverengi volkanik dağların rneşum bir görüntüsü vardı. Güneş ufukta epey alçalmıştı; dorukların katılaşını�

lav lardan oluşan batı yamaçlarının koyu kahverengi yüzeyini

göz kamaştırıcı yansımalarla yaldıza boyuyordu.

Gözlerimi oradan ayıramıyordum. Bu doruklar insanı ger

çekten ipnotize ediyordu.

Gün bitiminde dağların dip yamaçları görünmeye başladı.

Yüksek çölde pek az bitki vardı; sadece kaktüslerle öbekler hal inde yetişen uzun otlar görebiliyordum.

Don Juan dinlenmek amacıyla durdu. Yere oturup, yiyecek

taşıyan sukabaklarını dikkatlice bir kayaya yaslarken, bu gece

burada kamp kuracağımızı söyledi. Nispeten yüksekçe bir yer

seçmişti. Durmakta olduğum noktadan dört bir yanımızdak i

çok uzak yerleri görebiliyordum.

Bulutlu bir gündü, alacakaranlık ortalığı çabucak kuşatı vermişti. B atıdaki koyu kım11zı bulutların kalın tekdüze koyu kurşuni bir renge nasıl hızla büründi.iklerinc bakmakla meşguldüm.

Don Juan ayağa kalkarak çalılığa doğru gitti. O döndüğünde, volkanik dağların silueti artık kapkara bir kütleydi. Don Juan yanıma oturarak dikkatimi dağların üzerine, kuzeydoğu istikametindeki doğal bir oluşuğa benzeyen bir yere doğru çekti.

Çevresindeki yerlerden çok daha açık renkli bir noktaydı orası. Alacakaranlıkta volkanik dağ siluetlerinin her tarafı tekdüze bir koyu kahverengi görünümde olduğu halde, don Juan'ın

gösterdiği nokta sarımtı rak ya da koyu bej renkteydi. Orasının

nasıl bir yer olduğunu kestiremiyordum. Uzun süre oraya baktım durdum. Deviniyormuşa benziyordu; hatta nabız gibi attı

ğını bile düşünmedim değil. Gözlerimi kıstığımda, rüzgar orayı sürüklüyormuş gibi dalgalanıyordu.

"Gözünü ondan ayınn a ! " diye buyurdu don Juan.

Gözlerimi onun üzerinde tutmaya başladıktan epey bir süre sonra, bir an geldi, tüm dağ silsilesinin bana doğru yaklaştı

ğını duyumsadım. Bu duygu eşliğinde midemde alışık olmadı

ğım bir karıncalanma peyda oldu. Artarak beni son derece rahatsız etmeye başlayınca ayağa kalktım.

Y A P - M A M A

"Otur yere ! " diye haykırdı don Juan, mna ben halfi ayaktaydım.

Bulunduğum bu yeni bakış açısından o sarımtırak oluşuk,

dağların yamaçlarından daha aşağıdaki bir yerde görünmekteydi. Gözlerimi oradan ayırmaksızın tekrar oturdum, bu defa o oluşuk daha yüksek bir yere çıktı. B ir süre oraya baktım, birden her şey yerli yerine oturdu. B akmakta olduğum şeyin, dağlcırda olan bir şey değil de, aslında önümdeki yüksekçe bir kaktüsten sarkan sarımtırak yeşil renkte bir kumaş parçası olduğumı kavradım.

Kahkahayı bastırarak don Juan'a alacakaranlığın bir optik

yanılma oyunu oynadığını anlattım.

Don Juan ayağa kalkarak o kumaş parçasının sarktığı yere

gitti, onu çıkarıp katladı, kesesinin içine yerleştirdi.

"Niçin öyle yapıyorsun?" diye sordum.

"Çünkü bu kumaş parçasında erk var," dedi üzerinde durmaksızın.

"Bir ara gayet iyi gidiyordun, hep oturarak kalsaydın kim

bilir daha neler olacaktı."

Cuma, 13 Nisan 1 962

Tan ağırırken dağlara yöneldik. Şaşırtıcı bir şekilde uzaktaydılar. Öğleyin derin vadilerden birine girdik. Sığ gölcüklerde biraz su vardı. Dinlenmek için bir yarın gölgesinde oturduk.

Dağlar, küme küme devasa lav akıntılarından oluşmaktaydı.

Taşlaşan püskürtüler binlerce yıldır havanın etkisiyle gözenekli koyu kahverengi kayalara dönüşmüştü. Yarıklardaki kayaların arasında sadece birkaç dayanıklı yabani ot yetişiyordu.

Derin vadinin handıysa duvar gibi dimdik yamaçlarından

yukarılara baktığımda, midemde tuhaf bir sancılanma hissettim. Birkaç yüz metre yüksekliğindeki bu duvarımsı yamaçlar sanki üzerimizde kapanacakmış hissini vermekteydiler. Güneş

nerdeyse tepemizde, biraz güneybatı istikametindeydi.

"Burda ayakta dur," dedi don Juan, ve bedenimi güneşe

bakabileceğim bir konuma getirdi.

Gözlerimi dikerek tepemdeki dağ duvarlarına bakmamı istedi. Manzara harikuladeydi. Püskürtünün o muazzam yükseklikten akışı zihnimi allak bullak etmişti. Ne müthiş bir volkanik patlama cereyan etmiş olduğunu hayret içinde düşlemeye başladım. Kanyonun duvarlarından bir yukarıya bir aşağıya

doğru baktım durdum. Kayalık duvarın o renk zenginliği içinde kaybolup gittim. Tasavvur edilebilecek her renkten çizgiler, benekler vardı. Her kaya açık gri renkte yosun ya da liken par

çalarıyla kaplıydı. Tam tepeme doğru baktım-güneş ışıklarının donmuş lavların üzerindeki parlak pulcuklara çarparak son derece nefis yansımalar yarattığına tanık oldum.

Gözlerimi dağlardaki, güneş ışığını yansıtan bir alana çevirdim.

Güneş hareket ederken, ışınların yoğunluğu da azaldı; sonunda tamamıyla yok oldu.

Kanyon boyunca göz gezdirirken nefis ışık oyunları sergileyen bir alan daha gördüm. Don Juan 'a bunu anlatırken, bir ışıklı alan daha dikkatimi çekti, sonra değişik bir yerde bir başkası bir başkası daha, tüm vadi dev ışıklı alanlara gark oluverdi. Başım dönmekteydi, gözlerimi kapattığım halde o parlak ışıkları hfüa görebi liyordum. Başımı ellerimin arasına alıp bir

kayanın--ghlgesine sığınmaya çalıştım, ama don Juan kolumu

sıkıca yaka\ayıp buyurgan bir sesle dağların duvarlarına bakmamı, ordaki ışık alanlarının içinde koyu karanlık benekleri belirlemem i istedi.

Parıltılar gözlerimi kamaştırdığından, bakmak istemedim.

Duyumsadığım şeyin bir pencereden güneşli bir sokağa bakıp

sonra her yerde o pencere şeklinin koyu renkli siluetini görmek

gibi bir şey olduğunu söyledim.

Don Juan başını iki yana sallayarak kıkırdamaya başladı.

Sonra kolumu bıraktı; tekrar yarın dibine oturduk.

Ben çevreme ilişkin izlenimlerimi defterime kaydederken,

don Juan, uzun bir sessizlikten sonra, birden heyecanlı bir sesle konuşmaya başladı.

"Ben seni buraya bi şey öğretmek amacıyla getirdim," de-

YAP-MAMA

di, ve bir süre duraladı. " Yap-mamayı öğreneceksin sen. Konuşmaktan başka çarem yok, zira sen başka türlüsünü ne yazık ki anl amaktan acizsin. Ben senin yap-mamayı benim bi şey anlatmama gerek kalmadan anlayabileceğini sanmıştım. Yanılını

şıın."

"Neden söz ettiğini anlamadım , don Juan."

"Aldırma," dedi. "Ben ş imdi sana uygulaması çok basit

ama pek zor olan bi şeyden söz edeceğim ; gerçi bu iş, sırf bedenle yapı lacak bi şey olduğundan ötürü konuşmakla açıklanabilecek bi şey değildir ama ben gene de yap-mamayı anl ataca

ğım sana."

Don Juan bir iki kez gözlerini bana doğru dikti, ardından,

söylediklerini can kulağıyla dinlememi istedi.

Defterimi kapattım, ama don Juan ısrarla yazmayı sürdürmemi söylediğinde kul aklarıma inanmamı�tım.

"Tae-ınama öyle zor ve öyle güçlü bi şeydir ki ondan kesinlikle söz etmemelisin," diye devam etti don Juan. "Dünyayı durdurana dd, yani , ancak o zaman ona ilişkin özgürce konu

şabilirsin, şayet konuşmadan edemiyorsan elbet."

Don Juan çevresine şöyle bir baktı, irice bir kayayı göster-

eli.

"Şuradaki kaya, yapma yüzünden bi kayadır," eledi.

Birbirimize doğru baktık, don Juan gülümsedi . Ben bir

açıklama yapmasını bekl iyordum, ama o sessizce kaldı. Nihayet, ne elemek istediğini anlamadığımı söyledim ona.

"Bu yapmadır işte ! " diye ünledi.

"Affedersin?"

"'Bu da yapmadır. "

"Ne diyorsun sen, don Juan?"

"Yapına, o kayayı kaya, şu çalıyı da çalı kılan şeydir. Yapmo, seni sen, beni de ben kılan şeydir."

Aç ıklamalarının hiçbir şey açıklamadığını anlattım ona.

Don Juan gülerek şakaklarını kaşımaya başladı.

"Konuşunca böyle olur elbet," dedi. "İnsanın akl ı nı karıştırır hep. Yapma üzerinde konuşmaya başlayınca, insan hep başka bi şeye atlamış o lduğunu görür. Yalnı zca eyleme geçmek

en iyisidir.

I X T L A N Y O L C U L U Ô LJ

"Örneğin şu kayayı ele alalım. Ona bakmak, yapmadır,

ama görmek, yap-mamadır."

Sözlerinden hiçbir şey anlamadığını itiraf etmek zorunda

kaldım.

"Anlıyorsun, anlıyorsun ! " diye bastırdı don Juan. "Ama

anlamadığına inanıyorsun, bu da senin yapmwıdır işte. Bana

karşı da, dünyaya karşı da davranış biçimin bu senin."

Don Juan gene kayayı gösterdi.

"Bu kaya, senin birçok şey arasından yapmayı en iyi bildi

ğin şeyin bu olması yüzünden bi kayadır," dedi. "Ben buna

yapma, diyorum. Bi bilgi adamı, örneğin, bu kayanın bi kaya

olduğunu sırf yapma yüzünden bilir, bu durumda bu kayanın bi

kaya olmasını istemediği takdirde yapması gereken tek şey

yap-mamaktır. Şimdi anladın mı?"

Dediklerinden hiçbir şey anlamamıştım. Don Juan gülerek

bir açıklama girişiminde daha bulundu.

"Bu dünya bu dünyadır, zira sen onu öyle kılmak için gereken yapmayı bilmektesin," dedi. "O yapmayı bilmeseydin, dünya bambaşka bi şey olurdu."

Don Juan merakla beni inceledi. Yazmayı kesmiştim. Onu

sadece dinlemek istiyordum. Don Juan açıklamasını sürdürerek, o mahut yapma olmadan çevremizde aşina olduğumuz hiçbir şey kalmayacağını anlattı.

Uzanarak yerden bir taş aldı, onu sol elinin başparmağıyla

işaretparmağının arasında tutarak, taşı gözlerimin önüne doğru

kaldırdı.

"Bu bi çakıldır, çünkü sen onu bi çakıla çeviren yapmayı

bilmektesin," dedi.

"Ne diye şaşırmaktasın, bilmiyorum," dedi. "Sen sözcükler olmadan edemiyorsun. Kendi cennetinde yaşıyorsun."

Don Juan giz yüklü bir bakışla beni süzerek iki üç kez kaşlarını kaldırdı. Sonra gözlerimin önünde tuttuğu o küçük taşı tekrar gösterdi.

"Senin bunu bi çakıl kıldığını söylüyorum, zira bunun için

gerekli olan yapmayı durdurmam gerekiyor." Dünyayı durdurman için, senin önce yapmayı durdurman gerekiyor.

Don Juan'ın hala anlamamış olduğumu bildiği belli ol-

maktaydı; gülerek başını sallamaya başladı. Sonra yerden bir

dal parçası alıp çakılın pürüzlü kıyısını imledi.

"Bu küçük taşçağızı ele alalım," diye sürdürdü, "yapmanın gerçekleştirdiği ilk şey onu bu boyuta indirgemektir. O halde, bi savaşçının dünyayı durdurma amacıyla yapacağı ilk şey, bu küçük taşı, ya da başka herhangi bi şeyi, yap-mama ile genişletmektir."

Don Juan ayağa kalkarak çakılı iri bir kayanın üzerine yerleştirdi, sonra da bana, oraya yaklaşıp onu incelememi söyledi.

çakılın üzerindeki deliklerle girintilere bakmamı, onlardaki en

ince ayrıntıları belirlememi istedi. Ayrıntıları üzerinde yoğunlaştığım takdirde o deliklerin de, girintilerin de ortadan kaybolacağını, o zaman "yap-mamanın" ne anlama geldiğini anlayacağımı söyledi.

"Bu Allah ' ın belası çakıl bugün sana aklını kaçırtacak,"

dedi.

Şaşkınlığım yüzümden açıkça okunuyor olmalıydı. Don

Juan bana bakarak kahkahayı koyuverdi. Sonra güya ç akıla

kızmış gibi şapkasıyla ona üç kez vurdu.

B iraz daha açıklaması için dayattım. B iraz gayret gösterdiği takdirde istediği her şeyi açıklamasının mümkün olduğu görüşünü savundum.

Don Juan şeytanca bir nazarla beni süzdü-umutsuz bir

vaka karşısındaymışçasına başını salladı.

"Elbet her şeyi açıklayabilirim," dedi, gülerek. "Ama sen

anlayabilecek misin?"

"Onun bu iğneli sözü beni hayrete düşünnüştü.

"Yapma, senin bu çakılı şu koca kayadan ayırmanı sağlar,"

diye sürdürdü don Juan. "Yap-mamayı öğrenmek istiyorsan, diyebiliriz ki, onları birleştinnengerekir. "

Don Juan çakılın, o iri kayanın üzerine vuran küçücük gölgesini gösterdi; onun bir bölge değil de, onları birbirine bağlayan bir tutkal olduğunu söyledi. Ardından geriye doğru dönüp, daha sonra geri gelip beni sınayacağını söyleyerek uzaklaştı.

Uzun bir süre çakılı seyrettim. Dikkatimi deliklerdeki ve

girintilerde.ki ince ayrıntıların üzerinde yoğunlaştıramıyordum,

ama çakılın o ipiri kayanın üzerine vuran gölgesi ilgimi çokça

çekmeye başlamıştı. Don Juan haklıydı; bir tutkal gibiydi o

gölge-. Deviniyor, yer değiştiriyordu. Sanki çakılın altından sı- .

kılarak akıtılan bir zamk gibiydi.

Don Juan döndüğünde, gölgeye ilişkin göi\emlerimi ona

anlattım.

"İyi bi başlangıç bu," dedi don Juan. "Bi savaşçı gölgelere bakürak biçok şeyi anlayabilir." Sonra don Juan o çakılı alarak bir yere göınmemi söyledi.

"Neden?" diye sordum.

"Uzun bi süredir bakmaktaydın ona sen," dedi. "Şimdi

senden bi şeyler var onda. Bi savaşçı her zaman yapmanın gücünü, onu yap-mamaya çevirerek dengeler. O çakılı sırf ki.içi.ik bi taştır, diye ortalıkta bırakırsan, bu yapma olur. Ama o çakılı, sırf bi kaya parçası olmanın ötesinde bi şey olarak alırsan, bu da yap-mama olur. Bu durumda, o çakıl seni uzun süre emmiştir, ve sen şu anda, onu ortalıkta öylece bırakamazsın, onu gömmelisin. Ama sende kişisel erk olsaydı, yap-mama o çakılı bi erk nesnesine çevirmiş olurdu."

"Bunu yapmam mümkün mü şimdi?"

"_Senin yaşamın bunu yapabilecek denli arı değil. Şayet

görebilseydin, senin yoğun ilginin o çakılı çekimsiz bi şeye dönüştürdüğünü bilirdin; onun için, yapabileceğin en iyi şey bi çukur kazıp onu gömmen, toprağın onun ağırlığını emmesini

sağlamandır.

"Bütün bunlar doğru mu, don Juan?"

"Senin soruna karşı evet ya da hayır demek, yapmadır.

Ama, yap-mamayı öğrenmekte olduğuna göre sana anlatmam

gerekir ki, bunların doğru olup'olmamasının bi önemi yoktur.

B i savaşçının sıradan bi kimseye olan üstünlüğü buradi:ldır. Sıradan bi insan her bi şeyin doğru ya da yanlış olmasına özen gösterir, ama bi favaşçı öyle yapmaz. Sıradan bi adam, doğru

olduğunu bildiği şeylere ilgili olarak belli bi şekilde, doğru oı�

madığını bildiği şeylerle ilgili olarak da başka bi şekilde davranır. Şayet kimi şeylerin doğru olduğu söyleniyorsa, o kimse belli birtakım eylemlere· geçer, ve yaptığı şeye inanır. Ama kimi şeylerin doğru olmadığı söyleniyorsa, o takdirde o kimse eyleme geçmeye gerek görmez, ya da yapmakta olduğu şeye

inanmaz. Öte yandan, bi savaşçı her iki durumda da eyleme geçer. Şayet kimi şeylerin doğru olduğu söylenmekteyse, yapma amacıyla eyleme geçecektir. Şayet kimi şeylerin doğru olmadığı söylenmekteyse, o takdirde, bu kez yap-mama amacıyla, gene eyleme geçecektir. Anlıyor musun beni?"

"Hayır, ne demek istediğini kesinlikle anlayamıyorum," dedim.

Don Juan 'ın anlattıkları ötkelenmeme yol açmıştı. Onun anlattıklarından bir anlam çıkaramıyordum. Bütün bunların saçma olduğunu söyledim ona. Don Juan benimle dalga geçerek, en çok sevdiğim şey olan konuşmayı dahi gerçekleştirebilecek kusursuz bir tine sahip olmadığımı bildirdi. Hatta konuşma tarzımla düpedüz alay ederek doğru dürüst konuşmaktan aciz olduğumu belirtti.

"Şayet sırf çenene yükleneceksen, bi çene savaşçısı ol sen," diyere)< müthiş bir kahkaha patlattı.

Keyfim kaçmıştı. Kulaklarım uğuldamaktaydı. Başımın içi yanıyormuşçasına ağrıyordu. Aslında fena halde utanmıştım, yüzüm belki de kıpkınmzı kesilmişti.

Ayaga kalkarak çalılığa doğru yürüdüm; orada çakılı gömdüm. "Bi parça takılayım dediydim," dedi don Juan dönüp de tekrar oturduğunda. "Ama bilmekteyim ki, sen konuşmadlğın

takdirde anlayamıyorsun. Konuşma, senin için yapmadır, ama

kamışına yeterli olmaz ki, yap-mama ile neyi kastettiğini öğrenmek istiyorsan basit bi alıştırma var, onu yapmanı öneririm.

Biz �imdi yap-mama ile ilgilendiğimiz için bu alıştırmayı ister

şimdi yap ister orr yıl sonra yap, fark etmez."

.

Don Juan beni yere yatırarak sağ kolumu yakalayıp dirse

ğimden kıvırdı. Sonra elimi, ayası önüme bakana dek çevirdi;

pam1aklarım, elim bir kapı tokmağını tutannış gibi gör.ünene

dek kıvırdı, ve sonra kolumu bir çarka takılı bir kolu itip çeker

gibi dairesel bir hareketle ileri geri devindircli.

Don Juan bi savaşçının ne zaman kendi bedeninden, bir

hastalık ya ela nahoş bir duygu gibi bir şeyi def etmek istese bu

hareketi yaptığını anlattı. İşin püf yanı, insanın kendi elinin özgürce hareket etmesini engelleyici ağır bir nesnenin ya da yo-

ğun bir kütlenin varlığını hissedene dek direnen muhayyel bir

gücü itip çekmesiymiş. Bu alıştırma bağlamında, "yap-mama",

hissedilmesinin mümkün olduğuna inanmamasına karşın insanın eliyle ağır bir kütle h issetmesine dek yinelenmesiymiş.

Kolumu devindirmeye başladım; kısa bir süre sonra elim

buz gibi oldu. Elim lapalaşmış gibi geliyordu bana. Sulu, hamurumsu bir ortamda kürek çekiyor gibiydim.

Don Juan ani bir hareketle kolumu yakalayıp, dev indirmemi durdurdu. Ti.im bedenim görünmeyen bir güçle çarpışınış

çasına sallandı. Ben doğrulup otururken don Juan beni merakla inceledi; sonra ayağa kalkıp etrafımda birkaç adım attıktan sonra yeniden aynı yerine oturdu.

"Bu kadarı kafi," dedi. "Bu alıştı rmayı başka zaman da yaparsın, daha çok kişisel erke sahip olduğun zaman."

"Yanlış bir şey mi yaptım?"

"Yo. Yap-mama yalnı zca çok güçlü savaşçılar içindir,

onunla baş edebilecek erkin heni.iz yok senin. Şu anda sen elinle yalnızca korkunç şeyleri yakalayabilirsin. Onun için, bi daha elin soğumadan dur. Elin ılık kaldıkça, onunla dünyanın çizgilerini gerçekten hissedebil irsin."

Don Juan, çizgilere ilişkin soru sormamı beklermiş gibi

duraladı. Ama ben daha soru sormaya fırsat bulamadan, bizi

her şeye bağlayan sayısız çizgilerin varlığını açıklamaya başlaclı. Az önce anlatmış olduğum "yap-mama" alıştırınasın111 bir kimsenin devinen bir elden çıkan bir çizgiyi duyumsamasına

yardımcı olacağını, böylece o kimsenin o çizgiyi istediği yere

atabileceğini ya da yerle�tirebileceğini anlattı. Don Juan bunun yalnızca bir alıştırma olduğunu, ve elle oluşturulan çizgilerı1 yeterince dayanıklı olmaması nedeniyle günli.ik ya�amda ger çek bir yarar sağlamayacağını da ekledi.

"Bi bilgi adamı, dayanıklı çizgiler üretmek için bedeninin öbür bölümlerini kullanır," dedi.

"Hangi bölümlerini mesela, don Juan?"

"Bi bilgi adamının ürettiği en dayanıklı çizgiler bedeninin ortasından çıkar," dedi don Juan. "Ama gözleriyle de yapabilir onları."

"Gerçekten çizgi midir onlar?"

Y A P - M A M A

"Elbette."

"Yani onları gönnek, onlara dokunmak mümkün müdür?"

"Onları hissedebilirsen, diyelim. B i savaşçı yaklaşımının

en zor yanı dünyanın bi duygu olduğunu kavramaktır. İnsan

yap-mamayı uygularken dünyayı duyumsamaktadır; ve insan

dünyayı çizgileri aracılığıyla duyumsar.

Don Juan durdu-merakla beni inceledi. Kaşlarını kaldırıp

gözlerini açtı, sonra kapattı. Bu hareketinin bende bıraktığı etki bir kuşun göz kırpması şeklindeydi. O anda tedirginleşiverdiın; midem bul anır gibi oldu. Sanki görünmez bir varlık midemin üzerine bastırmaktaydı.

"Gördün mü?" diye sordu don Juan gözlerini benden

uzaklaştırırken.

Ben midemin bulandığını söyleyince, don Juan sıradan bir

şeymişçesine bunu bildiğini, ve gözleriyle bana dünyanın çizgilerini duyumsatmaya çalışmakta olduğunu anlattı. O şeklide hissetmeme onun yol açmış olduğu savını kabul edemezdim.

Duyduğum kuşkuları dile getirdim. Bulantı hissimi onun yaratm ı ş olduğu fikri inanmayacağım bir şeydi, öyle ya, üzerimde fiziksel herhangi bir etki uygul amamıştı.

"Yap-mama çok basit ama çok zordur; sonra, görmeye anca, insanın yap-mama yöntemiyle dünyayı durdurmasından sonra erişilebilir. "

Kendimi tutamayarak güldüm. Ne demek istediğini anlamamıştım.

"Bi kimse başka insanlarla bi şey yaptığı zaman," dedi don

Juan, "Onların bedenini göz önünde bulunduıınalıdır. Ben de

seninle hep böyle yapagelmekteyim şu ana dek, yani senin bedenine seslenmekteyim. Sen anl amışsın ya da anl amamışsın, ırgalamaz o beni! "

"Ama haksızlık bu, don Juan. Ben her şeyi anlamak istiyonım, yoksa buraya gel işim sııt zaman ısrafı demek olur. "

"Zaman ısrafı ha! " diye sesimi gülünç bir şekilde taklit

ederek bağı rdı don Juan. "Amma da kendini beğenmişsin ha."

Don Juaıı ayağa kalkarak sağımızdaki volkanik doruğun

tepesine doğru bir yürüyüşe çıkacağımızı söyledi.

Doruğa tırmanış meşakkatli bir işti. Gerçek bir dağcılıktı

bu yaptığımız şey, yalnız güvenl iğim izi sağlayacak iplerimiz

yoktu, o kadar. Don Juan sık sık aşağıya bakmamamı söylemekteydi; ben bir kayadan aşağıya kaymaya başladığımda, kendisi birkaç kez gövdemi b ilfiil yukarıya doğru çekmek zorunda kalmıştı. O yaşlı hal iyle bana yardım etmek mecburiyetinde olmasından dolayı son derece utanmıştım. Tembelliğim yüzünden beden egzersizleri yapmadığım için fiziki kondisyonumun kötü olduğunu söyledim ona. O da insanın bell i bir ki

şisel erk aşamasına erişmesinden sonra egzersizin de herhangi

bir çalışmanm da gereksiz olduğu yanıtını verdi; zira kusursuz

bir formda olabilmek için insanın gereksindiği tek şey kendisini "yap-mama" işine verınekmiş.

Doruğa vardığımızda hemen yere uzandım. Bitkin vaziyetteydim. Don Juan ayağıyla, daha önce yaptığı gibi beni ileri geri yuvarladı. Bu devinme azar azar beni kendime getirmişti. Ama sinirlerim bozulmuştu. Bir şeyin ansızın ortaya çıkıvermesini bekler bir halim vardı. Elimde olmadan sağıma ve soluma birkaç kez baktım. Don Juan bir şey demedi ama o de benim baktığım yöne doğru baktı.

"Tuhaftır şu gölgeler," dedi b irden. "'Bi tanesi bizi izlemekte, farkındaysan."

"Öyle bir şeyin farkında fil an değilim ben," diye yüksek

sesle karşı çıktım.

Don Juan, ısrarla kaqı ç ıkmama rağmen bedenimin izleyen v arlığın farkına varın ı ş olduğunu söyleyerek kendinden emin bir sesle bir gölge tarafından izlenmenin anormal bir yanı olmadığını söyleyerek beni sakinlqtirıneye çalıştı.

"Yalnızca b i erktir o," eledi. "'Bu dağlar onlarla doludur,

geçen gece seni korkutan o varl ıklar gibidir onlar da."

Onları benim de sezmeının mümkün olup olmadığını öğrenmek istedim.
Don Juan gündüzün onların varl ığını sadece hissedebileceğimi bildirdi.

Onlar bell i ki bir kayanın gölgesi gibi olmadıkları halde

onlara niçin gölge dediğini açıklamasını istedim. Don Juan, her

ikisinin de aynı ç izgilere sahip oldukları, onun için ikisinin de

gölge oldukları yanıtını verdi.

Tam önümüzde duran yüksekçe bir kayayı gösterdi.

"Şu kayanın gölgesine bak," dedi. "Gölgesi o kayadır, ama

değildir de. Kayanın ne olduğunu anl amak için kayaya bakmak, yapmadır; ama onun göl gesine bakmak da, yap-mamadır.

"Gölgeler kapıya benzer, yap-mamanı n kapıları. Örneğin

bi bilgi adamı, gölgesine bakarak insanların en gizl i duygularını bilebil ir."

"Hareket eder mi gölgeler?" d iye sordum .

"Dev indiklerini ya da dünyanın çizgilerinin onların içinde

gösteri kliğini söyleyebiliriz."

"Ama gölgelerin içinden duygular nasıl çıkabilir ki, don

Juan'?"

"'Gölgelerin salt gölge olduklarına inanmak yapmadır," diye açıkladı don Juan. "Aptalca bi inançtır bu. Şu şekilde düşün bi de: dünyadaki her bi şey göründüğünden çok daha fazlasını

içerdiğine göre gölgeler de herhal bi şeyler içeımeli. Öyle ya,

onl arı gölge kılan şey yalnızca bizim yapmamızdır."

Uzun bir sessizl ik oldu. Başkaca ne diyeceğimi bilemedim.

"Günün sonu yaklaşıyor," dedi don Juan gökyüzüne bakıp.

"Bu güzelim güneş ı şığını son bi a lıştırma yapmak için kullanmalısın."

Don Juan beni bir buçuk iki metre aray l a birbirine paralel

duran iki kayalığın bulunduğu bir yere götürdü. Kendisi o iki

kayadan on metre kadar uzakta, yüzü batıya dönük, durdu.

Üzerinde duracağım bir noktayı işaretleyerek o iki kayanın

gölgelerine bakımımı istedi. Onlara, dinlenecek bir yer ararken

genell ikle gözlerimi odaklamak:sızın nası l bakıyorsam öyle

bakımımı söyledi. Yönergesini açıklamak amacıyla, dinlenecek

bir yer ararken insanın gözlerini odaklamadan bakması gerektiği, lakin gölgeleri gözlemleyerek gözlerin hem şaşı bakar dunıına getirilmesi, üstelik net bir imge elde edebilecek kadar odaklanması gerektiği açıklamasın ı yaptı. Öneml i olan şey, insanın gözlerini şaşı bakar gibi yapıp bir gölgenin ötekinin üzerine getirilmesini sağlamak imiş. Don Juan bu süreçle insanın gölgelerden yayılan kimi duyguları algılayabileceğini de açıkladı. Anlattıklarını müphem bulduğumu söylediğimde, don Juan anlatmak istediği şeyi başka bir biçiminde tasvir edebilecek

bir yolun bulunmadığını ileri sürdü.

O alıştırmayı yapma çabalarım boşunaydı . B aşım ağrıyana dek çabaladım. Don Juan'ın başarısızlığımla ilgilendiği yoktu. Kubbemsi bir doruğa tımıanmış, haykırarak iki küçük

ince uzun kaya parçası bulmamı söylüyordu. İstediği kayamn

boyutunu elleriyle gösterınekteydi.

İki kaya parçası bulup onları don Juan 'a uzattım. Don hı

<ın her bir kayayı otuz santimetre arayla iki yarığın içine yerleştirdi, yüzüm batıya dönük onların üzerinde durmamı, aynı alıştırmayı onların gölgeleriyle uygulamamı buyurdu.

Bu kez bambaşka bir şey olmuştu. Daha ilk denemede

gözlerimi şaşılaştırabilmiş, her b ir kayanın gölgesini üst üste

bir gölgeymiş gibi algılayabilmiştiın. İmgelere onları birlqtirmeksizin bakmanın tek bir gölgeye inanılmaz bir derinlik, ve bir bakıma, saydamlık kazandırdığına tanık oldum. Baktım,

baktım, hayretten donakaldım. Kayanın, gözlerimi üzerinde

odakladığını her bir deliği net bir şekilde ayırt edilebiliyordu:

onların üzerinde üst üste getirilmiş olan b i lqik gölge ise tanımlanamaz saydamlıktaki bir film gibiydi.

Öylesine zorlukla yakalamış olduğum imgeyi yitirmek

korkusuyla gözlerimi kırpmak istemiyordum. N ihayet gözlerim acımaya başladı da onları kırptım, ama ardaki ayrıntıların görüntüsünü yitiıınemiştim . Aslında, korneamı yeniden nemlendirdiğim için görüntü daha da netleşmişti. O aşamada, ölçüsüz bir yükseklikten o zamana dek hiç görmediğim bir aleme bakıyormuşum duygusuna kapıldığımı fark ettim. O gölgenin

çevresini de görsel algılamamdaki odaklamayı yitiımeksizin

tarayabildiğim bilincine vardım. Sonra, bir an için, bir kayaya

bakmakta olduğumu unutuverdim. O zamana dek tasavur dahi

edemediğim denli vas i bir dünyaya inmekte olduğumu duyumsadım. Bu olağandışı sezgim b ir saniye kadar sürdü, sonra her şey normale döndü. Gayri ihtiyari başımı kaldırdım, don Juan' ın tepemdeki kayalıklarda dumrnş bana baktığını gördüm.

Güneşi gövdesiyle kapamıştı.

Don Juan ' a o harika duyumsamamı betimledim, o da, o

manzaranın içinde kaybolmak üzere olduğumu '"gördüğünden"

dolayı bu deneyimim i kesmek zorunda kaldığını açıkladı. O

şekildeki duyular baş gösterdiğinde hepimizin kendimizden

geçme eğiliminde olduğumuzu söyleyerek, kendimi o şekilde

kaptırarak handıysa "yap-mamayı " eski alışkanlığım olan

"yapmaya" dönüştüreceğimi de ekledi. Yapmam gereken şeyin

o manzaraya kendimi teslim etmeks izin bakmayı sürdürmek

olduğunu söyledi; zira "yapma" da b ir tür kendimi teslim etme

sayıl ırı111ş.

Nelerle karşılaşabileceğim hususunda bana daha önceden

bilgi verıniş olması gerektiğini söyleyerek yakındım, ama don

Juan gölgeleri birbirine kaynaştırmayı başarıp başaramayaca

ğımı bilmesinin imkansı z olduğu yanıtını verdi.

"Yap-mama" konusunda zihnimin eskisinden daha çok karışmış olduğunu itiraf etmek zorunda kaldım. Don Juan bunun üzerine yapmış olduğum şeyden memnunluk duymam gerekti

ğin i -Söyledi, zira bir kere olsun yöntemini doğru olarak izlemiş, ve dünyayı azaltarak genişletebilmişim; üstelik, dünyanın çizgilerini hissedememiş olmama karşın kayaların gölgelerini

"yap-mama"ya giriş kapısı olarak kullanabilmişim.

Dünyayı azaltarak genişletmiş olmama ilişkin sözleri merakımı çokça çekmişti. Gözenekli kayanın gözlerimi odaklamış olduğum alanındaki ayrıntılar öyle canlı, öyle kesin hatlardan oluşmuşlardı ki, yuvarlak doruğun üst bölümü benim için vasi bir dünya haline gelmişti; gene de, kayanın azaltılmış bir

görüntüsü olmaktaydı bu. Don Juan ışığı engellediğinde, normal zamanlarımdaki gibi baktığımı anladım-kesin hatlı ayrıntılar belirginlqıniş, gözenekl i kayanın küçücük delikleri irile�miş , keıniklqmiş püskürtünün kahverengisi domıklaşmış, kayayı gerçek bir aleme çeviren o parlak saydamlık yok olmuştu.

Don Juan sonra iki kayayı alıp, onları derin bir çukurun

içine yatırarak yüzü batıya dönük kayaların bulunduğu ilk yere bağdaş kurup oturdu. Sol yanındaki b ir noktaya vurarak benim de oturmamı söyledi.

Uzun süre konuşmadık. Sonra, gene sessiz kalarak, bir

şeyler yedik. Güneş battıktan az sonra don Juan ansızın bana

doğru dönüp "rüya göıncye" ilişkin gelişınelerim var mı, diye

sordu.

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

Ben de ona başlangıçta "rüya görme"nin bana kolay geldi

ğini, ama o sıralarda rüyalarımda artık ellerimi bulamaz oldu

ğumu anlattım.

"Sen rüya görmeye ilk başladığında benim kişisel erkinıi

kullanrnaktaydın, o yüzdendi kolay gelmesi sana," dedi don

Juan. "Ama şimdi boşsun sen. Ama kendin yeterli erk kazanana dek çaba göstermeyi sürdürmelisin. Bilesin ki, rüya görme, rüyaların yap-mamasıdır; sen yap-mama konusunda ilerledik

çe rüya görmede de ilerleyeceksin. İşin püf noktası, yapmakta

olduğun şeyin bi anlamı olmadığı düşüncesine kapılsan bile ellerine bakmayı boşlmnaınandır. Aslında, daha önce de anlatmıştım sana, bi savaşçının inanmaya gereksinmesi yoktur; zira, inanmaksızın eylemi sürdürdükçe gene de yap-mamaktadır.

B ir an karşılıklı bakıştık.

" 'Rüya görme ye ilişkin sana anlatacak başka bi şey kal

'

maclı," diye sürdürdü don Juan. "Söyleyebileceğim her bi şey .

yalnızca yap-mama olacaktır. Ama yap-mamayı dolaysız olarak gerçekleştirebilirsen, rüya görmede ne yapman gerektiğini sen kendin bilebilirsin. Ama şu aşamada, ellerini bulmak çok

önemlidir, bunu başaracağından da eminim."

"Bilmiyorum, don Juan. Kendime güvenim yok."

"Bunun bi kimseye güvenmekle bir il intisi yok. Bu iş, bi

savaşçının verdiği mücadeledir; sen de mücadeleni sürdürmelisin, bunu kendi erkinle yapamazsan, o takdirde ola ki buna layık bi rakibinin darbesiyle, ya da şu anda seni izlemekte olan kimi dostların yardımıyla başarabilirsin."

Sağ kolumla gayri ihtiyari bir silkinme hareketi yaptım.

Don Juan, bedenimin kendi zannettiğimden fazlasını bildiğini

söyledi, zira beni izlemekte olan güçlü varlık sağ tarafıındaymış. Don Juan bir sır verircesine sesini alçaltarak o gün dostun bana iki kez yaklaşmış olduğunu, kendisinin araya girerek onu

durdurduğunu açıkladı.

"Gün boyunca gölgeler yap-mamanın kapılarıdır," dedi.

"Ama geceleyin, karanlıkta pek az yapma kaldığı için, dostlar

dahil her şey bi gölgedir. Erk tırısını öğretirken bundan söz etmiştim sana."

Yüksek sesle güldüm, ama kendi kahkahamdan ürkmü�-

ti.im.

"Şu ana dek sana öğrettiğim her bi şey yap-mamamn bi

veçhesi olmuştur," diye sürdürdü don Juan. "Bi savaşçı yapmamayı dünyadaki her bi şeye uygularsa da, bugün sana anlattıklarımdan fazlasını anlatamam. Sen kendi bedeninin erki, ve yap-mama duygusunu keşfetmesine izin vennelisin."

Asabi bir gülme nöbetine yakalanmıştım gene.

"Sen sırf istihfaf yapmasını biliyorsun, diye dünyanın gizlerini küçümsemem aptalca bi şey," dedi don Juan ağırbaşlı bir edayla.

Ben de hiçbir şeyi ya da kimseyi küçümsemediğim hususunda onu temin ettim ve onun zannettiğinden çok daha sinirli ve yetersiz bir kimse olduğumu söyledim.

"Yaşamım boyunca hep böyleydim ben, " dedim. "Ama

değişmek istiyorum, ama nasıl, bilemiyorum. Öyle beceriksizim ki."

"Kendini berbat hissettiğinin farkındaydım zaten," dedi

don Juan. "Senin yapmanın bi sonucudur bu. Ş imdi o yapmayı

halletmek için sana başka bi yapmayı daha öğrenmeni önerece

ğim. Şu andan başlayarak, sekiz günlük bi süre boyunca, kendine yalan söylemeni istiyorum. Kendine gerçeği, yani çirkin, berbat ve beceriksiz olduğunu söyleyeceğin yerde, bunların

tam karşıtı olduğunu söyleyeceksin, ama yalan söylediğini ve

umutsuz bir vaka olduğunu aklından hiç çıkarmayacaksın."

"Ama kendime o şekilde yalan söylemenin ne anlamı var,

don Juan?"

"Öyle yaparsan, başka bi yapmaya takılmış olur ve her iki

yapmanın da yalan ve gerçekdışı olduğunu, kendini bunların

ikisine de bağlamanın zaman ısrafından başka bi şey olmadığını, gerçek olan tek şeyin içindeki ölecek olan varlık olduğunu anlarsın. O varlığa ulaşmak, özün yap-mamasıdır."

Erk Halkası

Cumartesi, 14 Nisan 1 962

Don Juan sukabaklanmızı şöyle b ir tartıp yiyeceklerimizin bitmek üzere olduğunu, eve dönme zamanının geldiğini söyledi.

Onun evine ancak iki günde varabileceğimizi söyledim ben de.

Don Juan, Sonora' ya dönmeyeceğini, bir iş için bir sınır kasabasına uğrayacağını söyledi.

Ben su kanyonundan inişe geçeceğimizi düşünüyordum

E R K H A L K A S I

ki , don Juan volkanik dağlardaki yüksek yaylalara doğru yöneldi . Yarım saat kadar yürüdükten sonra don Juan beni derin bir koyağın içine götürdü; koyağın sonunda, iki yakasındaki

kayaların tepeleri adeta birbirine kavuşur gibiydi. Orada dağın

ta tepesine ulaşan ve iki tepenin arasında meyilli içbükey bir

köprüye benzer acayip bir yamaç vardı.

Don Juan yamacın yüzeyindeki b i r alanı gösterdi.

"Gözlerini dikerek oraya bak," dedi. "Güneş tam kıvamın-

da. "

Don Juan gün ortasında güneş ışıklarının bana "yap-mama" konusunda yardımcı olacağını açıkladı. Sonra bana bir dizi buyruklar verdi, üzerimdeki tüm s ık ı giysileri gevşetmemi , bağdaş kurarak oturmamı, belirlediği noktaya dikkatle bakmamı istedi.

Gökyüzünde çok az bulut vardı, batı yüzündeyse hiç yoktu. Sıcak bir gündü-güneş ışığı katılaşmış lavların üzerinden pırıl pırıl yansıyordu. B ana göstermiş olduğu alana dikkatle

bakmayı sürdürdüm.

Uzun bir uyanıklık halinden sonra, özellikle neye bakmam

gerektiğini sordum. Don Juan elini sabırsızlıkla devindirerek

beni susturdu.

Yorulmuştum. Uyumak istiyordum. Gözlerimi yarı kapattım; gözlerim kaşındığı için onları ovaladım, ama ellerim nemli olduğundan gözüm terden yanmaya başladı. Gözlerimi yarı aralayarak lavlardan oluşan doruklara baktım-birden dağ bütünüyle ışıklanıverdi.

Don Juan 'a, gözlerimi kıstığını zaman bütün dağ silsilesini ışıktan dokunmuş girift bir örüntü şeklinde algıladığımı söyledim.

Don Juan ışık dokusu görü ntüsünü sürdürebilmem için

elimden geldiğince az solumamı, oraya gözlerimi dikerek de

ğil de, yamacın hemen üzerindeki bir noktaya rahat bir şekilde

bakmamı önerdi. Onun dediklerini yaptım, örümcek ağına benzeyen bir ışık örtüsüyle kaplı nihayetsiz bir mesafenin görüntüsünü sürdürebilmeyi başardım.

Don Juan gayet yumuşak bir sesle ışık dokusundan oluşan

alanın içindeki karanlık bölgeleri ayırmaya çal ışmamı, karan-

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

lık bir nokta bulduktan hemen sonra da, gözlerimi açıp o noktanı n yamacın yüzeyinin neresinde olduğunu araştırmamı söyledi.

Karanlık bir bölge sezemiyordum. B irçok kez gözlerimi

kısıp kısıp yeniden açıyordum. Don Juan bana yaklaşarak sa

ğımdaki bir alanı, ardından tam önümdeki bir başka alanı gösterdi. Bedenimin duruş şeklini değiştirmek istedim; şayet perspektifimi değiştirirsem, göstennekte olduğu karanlık alanları sezebilirim, diye düşünmekteydim-ama don J uan kolumu

sallayarak sert bir sesle devinmememi, sabırlı olmamı söyledi.

Gözlerimi tekrar kıstım, örümcek ağını andıran ışık dokusunu gene gördüm. B ir süre ona baktım, sonra gözlerimi iyice açtım. Tam o anda belirsiz bir gümbürtü işittim-bu bir jet uça

ğının uzaklardan gelen sesi olarak kolayca açıklanabil irdisonra, gözlerim öyle apaçık, önümde duran ti.im o dağ silsilesinin m inik minik ışık noktacıklarına dönüştüğünü gördüm. Sanki katılaşmış lavların içindeki birtakım metal parçacıkları kısa bir an boyunca hep birlikte güneşin ışıklarını yansıtmaktaydılar. Ardından, güneş ışığı azaldı, sonra birden sönüverdi; hava birden rüzgarlanarak soğurken aynı anda tüm o dağlar da domık koyu kahverengi bir kaya kiitlesine dönüştü.

Güneş bir bulutun ardına girdi de kayboldu mu, diye arkama dönüp bakmak istedim ama don Juan başımı tutarak dev inmemi önledi. Ş ayet dönersem, bizi takip eden, dağlara özgü bir varlık olarak o dosta ilişkin bir görüntünün gözüme çalınması

olasılığı vannış. O türden bir manzaraya tahammül edebilecek

güçten yoksun bulunduğumu kesin bir dille ifade etti; sonra sesinin tonunu kurnazca ayarlayarak işittiğim o gümbürtünün bir dostun varlığını muştulamasının yabansı bir yöntemi olduğunu

da ekledi.

Don Juan, ardından, ayağa kalkıp yamaçtan yukarıya tı rmanmaya başlayacağımızı duyurdu.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordum.

Don Juan, karanlıkta nokta olarak belirlemiş olduğu o

alanlardan birini gösterdi. "Yap-mama" sayesinde o noktayı

olası bir erk özeği ya da ola ki erk nesnelerinin bulunabileceği

bir yer olarak seçebilmiş olduğum açıklamasını yaptı.

E R K H A L K A S I

Don Juan'ın sözünü ettiği o noktaya zahmetli bir tırmanıştan sonra ulaştık. Don Juan birkaç adım önümde bir süre dev inmeksizin durdu. Ben ona yaklaşmak isterken, o, eliyle durmamı imledi. Kendisini yöneltiyora benziyordu. B aşının arka tarafının, dağları gözleriyle baştan aşağıya tarıyormuşçasına devindiğini görebiliyordum; sonra emin adımlarla raf gibi düz bir çıkıntıya götürdü beni. Don Juan oturduktan sonra, çıkıntının

üzerinde birikmiş kimi tozu toprağı eliyle süpürdü. Üst bölümü

görünen küçük bir kaya parçasının etrafını parmaklarıyla kazıp

temizledi. Sonra, kazarak, o taşı çıkarmamı buyurdu.

O kaya parçasını çıkardığım zaman, don Juan onun bana

ait bir erk nesnesi olması nedeniyle onu derhal gömleğimin altına saklamamı söyledi. Onu saklamam için bana verdiğini, onu cilalayıp özenle muhafaza etmemi bildirdi.

Bundan hemen sonra su kanyonuna inişimize başladık; bir

iki saat sonra volkanik dağların eteğindeki yüksek çöl mıntıkasına vardık. Don Juan üç metre kadar önümde yürüyor, hızlı temposunu hiç bozmuyordu. Güneş batmazdan hemen öncesine dek güneye doğru yürüdük. B atıdaki kesif bulut tabakası güneşi görmemizi engelliyor idiyse de, ufukta kaybolup gideceklerini düşünerek o vakte kadar orada bekleyelim, dedik.

Don Juan daha sonra yönümüzü değiştirerek güneydoğuya doğru ilerledi. Bir tepenin üzerine çıkıp, doruğuna varıyorduk ki, güneyden dört adamın bize doğru geldiğini gördüm.

Don Juan ' a baktım. Gezilerimiz sırasında başka kimselere

hiç rastlamamıştık; o yüzden böyle bir durumda ne yapılacağını bilm iyordum. Ama don Juan ilgilenmiş görünmüyordu. H içbir şey olmamış gibi yürümesini sürdürdü.

Adamlar aceleleri yokmuş gibi gayet yavaş yürümekteydiler; kıvrıla kıvrıla bizim bulunduğumuz yere doğru ağır ağır ilerl iyorlardı. Bize yaklaştıklarında onların dört genç Kızılderili olduklarını gördüm. Don Juan ' ı tanıdıkları belliydi. Don Juan onlarla İ spanyolca konuştu. Hepsi ele halim seli m del ikanlılardı, don Juan ' a son derece saygı lı davranıyorlardı. İçlerinden yalnızca biri benimle konuşmuştu. Don Juan 'a fısıldayarak ben

de onlarla konuşabilir m iyim, diye sordum, o da başıyla beni

evetledi.

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

Onlarla konuşmaya başladıktan sonra dilleri çözi.ilüverdi-bana pek dostça davrandılar; özellikle, benimle ilk konu

şan genç bana çok ısınmıştı. Bana erk kuvars kristalleri aradıklarını anlattı lar. Volkanik dağların orada günlerce dolaştıklarını ama şanslarının yaver gitmediğini söylediler.

Don Juan çevresine bakarak, iki yüz metre kadar ötedeki

kayalık bir alanı gösterdi.

"Bi süre arda kamp kurabiliriz," dedi.

O kayalığa doğru yürümeye başladı, hepimiz onun ardına

düştük.

Seçmiş olduğu alan son derece pürüzlüydü. Bitki namına

hiçbir şey yoktu. Kayaların üzerine oturduk. Don Juan ötedeki

çalılığa kadar uzanıp kamp ateşi için kuru dal toplayacağını

söyledi. Ona yardım edeyim, dedim, ama don Juan fısıldayarak

bana bunun o yiğit delikanlılar için özel bir kamp olacağını,

yardıma gereksinmesi olmadığını söyledi.

Genç Kızılderililer bana iyice yaklaşarak çevremi sarım�l ardı. İçlerinden biri bana sırtını dönerek oturmaktaydı . Onun bu halinden sıkıntı duymaktaydım.

Don Juan kucak dolusu dal parçalarıyla döndüğünde, onları dikkatli olmalarından dolayı övdü; bana bu del ikanlıların bir büyücünün çömezleri olduğunu anlatarak, erk nesneleri

aramak amacıyla ava çıktıklarında bir daire oluşturup iki ki�inin ortada sırtlarını birbirine dönük oturmalarımıı bir kural olduğunu açıkladı.

Delikanlılardan biri bana, kristal bulup bulamadığımı sordu. Ben da ona don Juan' ın bana kristal aramamı hiç söylememiş olduğunu anlattım.

Don Juan irice bir kayaya yakın bir yer seçerek kamp ate

şini yakmaya başladı. Gençler yerlerinden bile kıpırdamaksızın

dikkatle ona bakıyorlardı. Bütün dallar tutuştuğu zaman, don

Juan sırtını iri kayaya dönerek oturdu. Atq onun sağ tarafındaydı.

Delikanlılar neyin cereyan etmekte olduğunu biliyor gibiydiler, ama benim bir büyücünün çıraklarına karşı nasıl davranılacağına ilişkin en ufak bir fikrim yoktu.

Genç adamlara bakıyordum. Onlar, yüzleri don Juan' a dö-

E R K H A L K A S I

nük, tam bir yarım daire oluşturarak oturmaktaydılar. O anda

don Juan ' ın tam karşısında bulunduğumu, gençlerden ikisinin

solumda, öbür ikisinin de sağımda oturduklarını fark ettim.

Don Juan onlara benim volkanik dağlarda "yap-mama"yı

öğrenmekte olduğumu, ve bir dostun da bizi takip ettiğini anlatmaya başladı. B unun pek dramatik bir başlangıç olduğunu düşünüyordum ki haksız sayılmazmışım. Genç adamlar duruşlarını değiştirerek sol bacaklarını kıvırıp altlarına aldılar. Daha önce nasıl oturmuş olduklarına dikkat etmemiştim. Onların da

benim gibi bağdaş kurarak oturduklarını sanıyordum. Gözüm

don Juan'a ilişince, onun ela sol bacağı içe doğru kıvrılmış olarak oturduğunu gördüm. Don Juan, çenesinin belirsiz bir devinişiyle bana oturuş biçimini anıştırdı . Bende yavaşça sol baca

ğımı kıvınp üzerine oturdum .

Don Juan b i r zamanlar, işler çapraşık gittiğinde, büyücülerin bu duruşa geçerek oturduklarını anlatmıştı. Oysa bu şekilde oturmak benim için son kerte yorucu olmaktaydı . Don Juan 'ın

konuşması boyunca o şekilde oturarak kalmam benim için bir

eziyetti . Don .Tuan benim bu handikapımı gayet iyi biliyor olmalıydı ki, del ikanlılara kısaca kuvars kristallerinin o bölgedeki birtaktım belli noktalarda bulunab ileceğini, onları buldukları zaman onları yuvalarından belirli yöntemlerle ayıımadan önce tatlı dil dökerek onların ikna edilmeleri gereğini anlattı. O

takdirde kristaller o adamı n kendisi olur da, o kimselerin erkleri de havsalamızın alamayacağı denl i artarmış.

Don Juan kuvars kristallerinin genellikle kümeler halinde

bulunduklarını, onları bulan kimsenin en uzun ve en iyi görünümlü çubuklardan beşini seçmesi, ve onları öbeğin rahminden söküp çıkarınası gerektiğini anlattı. B ulan kimsenin onları yontarak ve cilalayarak sivriltmesinin kendi sağ elinin parmaklarının boyutlarına ve biçimine getirmesinin şart olduğunu da ekledi.

Ardından, kuvars kristallerinin büyücülükte kullanılan silahlar olduklarını, öldürmek amacıyla fırlatılarak atıldıklarını, onların, düşmanın vücudunu delerek içine girdiğini, sonra da,

sank i h iç oradan ayrılmamış gibi sahibinin eline döndüğünü

söyledi.

Daha sonra, sıradan kristalleri silaha dönüştürecek olan tinin aranmasından söz ederek, insanın yapması gereken ilk şeyin tini çekmek amacıyla lütufkar bir yerin aranması olduğunu b ildirdi. Öyle bir yer bir tepenin doruğunda olunnuş ve elin,

ayası yere dönük olarak toprağın üzerini süpürürcesine dolaştırılması sırasında yayılan bir ısının belirlenmesiyle bulunurmuş.

O yerde bir ateşin yakılması gerekirmiş. Don Juan, dostun

alevler tarafından cezbedileceğini anlattı. Bir dost arayan bir

kimsenin o gürültülerin yönünde ilerlemesi, ona galebe çalabilmek amacıyla, onu yere yıkana dek onunla dövüşmesi gerekirmiş.

Don Juan bu volkanik dağlarda, dostlara benzemeyen başka başıboş güçler de olduğunu söyleyerek bizi uyardı; ama, önemli olan şeyin o nesnelerin bulunması ol duğunu açıklayarak önünde sonunda herhangi bir nesnenin aynı şekilde etkili olabileceğini de ileri sürdü.

"Erk verici tini bulam adıktan sonra gayet şık bir şekilde cilalanmı.ş kristallere sahip olmanın ne yararı olur ki?" dedi don Juan. "üte yandan, kristalleriniz yoksa, ama tini bulmuş isen iz,

dokunulacak herhangi bi şeyi koyabilirsi niz onun önüne. "Hiçbi şey bulamazsanız, çıkarın büllüklerinizi koyun önüne yahu ! "

Delikanlılar kıkırdamaya başladılar. İçlerinden en atılgan

olanı, ve benimle ilk konuşan genç, yüksek sesle gülmekteydi .

Dori Juan 'ın bağdaş kurmuş rahat bir şekilde oturmakta oldu

ğu dikkatimi çekti. Bütün delikanlılar d<ı bağdaş kurarak oturmuşlardı. Usulcacık bacağımı çekip rahat bir pozisyena geçmeyi denedim, ama dizim

kaskatı kesilmişti-adalelerim sancılanmaya başlamıştı; bunun üzerine ayağa kalkmak, ve birkaç dakika boyunca olduğum yerde zıplamak zorunda kaldım .

Don Juan, yıllardır, yani onunla taban tepmeye başladı

ğımdan bu yana günah çıkartmaya hiç gitmemiş olduğumdan

dolayı diz çökmeyi kıvıramadığıma ilişkin latife etti.

Bunun üzerine genç adamlarda. bir kaynaşmadır başladı .

Durup durup yüksek sesle gülüyorlardı. B ir ikisi de yüzlerini

kapatarak kıkır kıkır gülmekteydiler.

"Durun şimdi sizlere bir şey göstericem," dedi don Juan

E R K H A L K A S I

bir ara delikanlıların gülüşmesi yatıştıktan sonra.

Tahminime göre kesesinde sakladığı kimi erk nesnelerini

gösterecekti bize. B ir an herkesin onun başına üşüşeceğini sandım, zira hepsi de ansızın birlikte şöyle b ir davranmışlardı.

Hepsinin, kalkacakmış gibi, hafifçe öne doğru eğildiklerini

gördüm, ama sonra sol bacaklarını gene altlarına doğru kıvırıp

benim dizlerimin canına okuyan o esrarlı duruşlarına geçtiler.

Sol bacağımı zevahiri kurtaracak derecede kıvırıp oturdum. Sol ayağımın üstüne oturmadığım, yarı diz çökermiş gibi durduğum takdirde de, dizlerimin o kadar ağrımadığını bulguladım.

Don Juan ayağa kalkarak, gözden kaybolana dek o iri kayanın etrafında yürüdü.

Ayağa kalkmadan önce, ben ayağımı kıvırayım derken o,

ateşi beslemiş olacak ki, taze dallar çatırdayarak tutuşmaya,

uzun alevler yükselmeye başlamıştı. Son derece görkeml i bir

manzaraydı bu. Alevler iki kat· yükseğe uzanır olmuşlardı. Don

Juan ansızın iri kayanın ardından çıkarak daha önce oturmakta

olduğu noktada durdu. B ir an apı şıp kalıverdim. Don Juan ba

şına komik bir siyah şapka geçirmişti. Ş apkanın iki yanında,

kulakların bulunduğu yerlerde s ağa ve sola doğru çıkıntılar

vardı ve tepesi yuvarlaktı. Sahici bir korsan şapkası gibi görünü yordu. Don Juan sırtına da, tek bir parlak metal düğmeyle iliklenmiş uzun siyah ve kuyruklu· bir redingot geçinnişti, bir

de tahta bacak takmıştı.

Kendimi tutamayarak güldüm. Don Juan o korsan giysileri içinde gerçekten gülünç görünmekteydi. Çölün ortasında o giysileri nasıl bulduğunu merak etmeye başlamıştım. Mutlaka

bir kaya kovuğunda saklamış olmalıydı. Don Juan' ın tipik bir

korsan olmak için tek eksiğinin gözünün üzerinde siyah bir bağ

ile omuzunda bir papağan olduğunu söyledim.

Don Juan hepimize teker teker bakarak gözleriyle sağdan

sola doğru taradı. Sonra gözlerini üzerimize doğru çevirerek

arkamızdaki karanlığa doğru dikti. B ir süre o pozisyonda kaldıktan sonra iri kayanın etrafınd a yürüyüp gözden kayboldu.

Nasıl yürüdüğüne dikkat etmemiştim. Herhalde tahta bacaklı birini taklit etmek amacıyla bir dizini kırmadan yürümüş

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

olmalıydı; kayanın ardına doğru yürümek için arkasına döndü

ğünde bacağını kıvırıp kıvınnadığını gönnüş olmam lazımdı,

ama kendimi don Juan 'ın hareketlerine öyle kaptırınıştın ki,

bu ayrıntılara pek dikkat etmemiştim.

Don Juan iri kayanın ardına gittiği an alevlerin şiddeti derhal azalmıştı. Don Juan'ın zamanlamasının şahane olduğunu düşünmekteydim; kamp ateşine sonradan koyduğu ince dalların ne kadar dayanacağını hesaplamış olmalı, gelişini de gidi

şini de ona göre ayarlamış olmalıydı.

Ateşin şiddetindeki bu değişiklik oradakileri çokça etkilemişti; delikanlılar aralarında hararetli bir şekilde konuşuyorlardı. Alevlerin boyutları iyice azaldığında, genç adamlar tekrar bağdaş kurarak otunna pozisyonuna geçtiler.

Don Juan 'ın iri kayanın ardından hemen gene çıkıp yerine

oturacağını sanıyordum ama öyle olmadı. Bir türlü ortaya �'.ıkmıyordu. Sabırsızlıkla bekledim. Delikanlılar, sakin bakışlarla oturmaktaydılar.

Bütün o taşkınca gösterileriyle don Juan'ın ne yapmayı

amaçladığını anlayamamıştım. Uzun si.ire bekledikten sonra

sağımdaki gence dönerek alçak b ir sesle don Juan ' ın giydiği o

şeylerin-----0 komik şapkayla uzun kuyruklu ceketin-ve tahta

bacak takmasının ne anlama geldiğini sordum.

Genç adam yüzüme tuhaf ve boş bir ifadeyle baktı . Zihni

karışmışa benziyordu. Ben sorumu yineledim, bu sefer onun

yanında duran delikanlı dinlemek için dikkatle bana bakmaya

başladı.

Sonra büyük bir şaşkınlıkla birbirlerine baktılar. Ben, o

şapkayla tahta bacağın don Juan' ı bir korsana çevirdiğini söylediın.

O aşamada delikanlıların dördü de birbirlerine sokularak

çevreme toplanmışlardı. Yumuşak bir şekilde kıkırdıyorlar, sıkılgan bakışlarla beni süzüyorlardı. Ne diyeceklerini bilemez gibi bir halleri vardı. İçlerinden en atılgan olanı nihayet benimle konuştu. Don Juan'ın şapka filan giymediğini, üzerinde uzun bir ceket bulunmadığını , hele tahta bacak hiç takmadığını, giydiği şeyinse, başına geçirdiği siyah bir kukuletadan ve rahiplerinki gibi yere kadar inen simsiyah b ir ti.inikten ibaret olduğu-

mı söyledi.

"Yo ! " dedi bir başka delikan l ı hafifçe ünleyerek. "Kukuleta değildi başındaki o şey."

"El bet ya," dedi bütün öbürleri.

İlk konuşan delikanlı bana öyle bir bakış attı ki, küçük dil ini yutmuş sanırdınız.

Bunun üzerine onlara, cereyan eden olayı dikkatli ve sakin

bir şekilde gözden gcçinnemizi önerdim, zira don J uan'ın böyle yapmamızı istediğinden, bizi de bu nedenle yalnı z bıraktı

ğından emindim.

Sağ tarafımda en uçta duran del ikanlı don Juan ' ın hırpani

bir k ıl ıkta olduğunu söyledi. Üzerinde yııtık pırtık bir panço ya

da bir çeşit Kızılderi l i ceketi ile son derece eski bir sombrero

varmış. Kolunda dolu bir sepet varmış, ama sepetin içinde neler olduğunu görememiş. Don Juan 'ın aslında bir d ilenci kılı

ğında deği l de, acayip şeyler devşirm i ş olduğu pek uzun bir

yolculuktan dönen bir adam suretinde göründüğünü belirtti.

Don Juan ' ı siyah kukuletayla gören del ikanlı, elinde sepet

filan görmediğini, ama saçlarının upuzun ve dağınık olduğunu,

sanki bir rahibi öldürmüş de, onun giysilerine bürünerek kendi

vahşetini gizlemeye çalışan barbar bir herife benzediğini ileri

sürdü.

Solumdaki delikanlı kıkır kıkır gülerek bütün bu anlatıl anları pek tuhaf karşıladığını söyledi . Don Juan' ın asl ında atından henüz inmiş olan öneml i bir adam gibi giyinmiş olduğunu bildircli. Bacaklarında süvarilere özgü deri tozluklar, ayaklarında koskoca mahmuzlu çizmeler, sol avucuna vurup durduğu bir

kamçısı, konik tepeli Chiuahua şapkası, bel i nde de .45-kalibrel i k piştovl ar varmış. Varlıklı b ir "ranchero" (çiftçi) tablosu sergiliyonnuş don Juan.

Sol tarafımda en uçtaki genç adam utangaçça gülümseyerek ne gördüğünü söylemekten k açındı. Anlatsın, diye dil döktüm ama öbürleri pek ilgi lenmiş görünmüyorlardı. Konuşamayacak denl i utangaç birine benziyordu.

Don Juan o iri kayanın ardından çıkıp geldiği nde ateş sönmek üzereydi.

"Biz bu gençleri kendi başlarına bırakalım en iyisi," dedi

don Juan bana dönerek. "Vedalaş onlarla."

Don Juan onlara bakmıyonJu. Onlarla vedalaşabilmem

için ağır ağır yürüyerek uzaklaşmaya başladı.

Genç adamlar beni kucakladılar.

Kamp ateşinden alev çıkmıyorsa da, kor kömürler yeterince ışık yayıyordu. Don Juan birkaç adım ötemizde koyu bir gölge gibiydi, delikanlılar da kesin hatlarla bel irlenmiş kıpırtısız siluetlerden bir halka oluşturuyordu. Karanlık bir zemin üzerindeki bir dizi simsiyah heykeli andırıyorlardı.

İşte tam o anda bütün bu olayın çarpıcı etkisini benliğimde hissettim. Omuriliğimden yukarı bir ürperme geç irdim. Don J uan ' ın yanına vardım. Büyük bir ciddiyet ve endişeyle, başımı çevirip o gençlere bakmamamı buyurdu, zira o anda onlar bir gölge halkası oluşturuyorlarmış.

Midemde dışarıdan gelen bir gücün basıncını duyumsadım. İstemeksizin bağırıverdim. Don Juan o bölgede pek fazla erk bulunduğunu, onun için "erk tırısını" kullanmamın çok kolay olacağını söyledi.

Saatlerce rahat bir tempoyla koştuk. Beş kez yere düştüm.

Don Juan dengemi her yitirişimde yüksek sesle saymaktaydı.

Sonra bir yerde durdu.

"Otur, kayalara sokul-karnını ellerinle ört," diye kulağımın içine fısıldadı.

Pazar, 15 Nisan 1 962

Sabahleyin gün ışımaya başlar başlamaz yürümeye başladık.

Don Juan beni arabamı bırakmış olduğum yere götürdü. Karnım açtı ama kendimi tazelenmiş ve dinlenmiş hissetmekteydiın.

Arabamda sakladığım krakerleri yiyip birkaç şişe madensuyu içtik. Don Juan' a beni bunaltan kimi soruları sonnak istedim, ama o parmağını dudaklarına götürdü.

Öğleden sonra saat üç civarında, don Juan'ın benden ayrılmayı tasarladığı sınır kasabasına ulaşmıştık. Yemek yemek için bir restorana girdik. Restoran bomboştu; pencere önündeki bir

masaya oturarak işlek caddeyi seyrederken yemeklerimizi söyledik.

Don Juan gayet rahat görünüyordu; gözlerinde afacanca

bir parıltı vardı. Cesaret bul arak onu soru yağmuruna tutmaya

başladım. Özellikle o kıyafet değişikliğinden söz etmeyi amaçlıyordum.

"Size bi parça yap-mamamdan gösterdiydim," df'cli don

Juan gözleri ışıl ışıl.

"Ama hepimiz başka başka şeyler görmüşüz," dedim.

"Bunu nasıl yaptın ki?"

"Çok basit," diye yanıt verdi don Juan. "Yalnızca tebdili

kıyafet işte, zaten yaptığımız her bi şey bi kıyafet değişimi, bi

gizlenmedir. Demiştim ya sana, yaptığımız her bi şey bi çeşit

yapmadır. Bi bilgi adamı kendini herkesin yapmasına çengelleyip acayip şeyler yaratabilir. Ama acayip değildirler aslında onlar, değil vallahi. Yalnızca, yapmaya kısılmış kişilere göre

acayiptir onlar.

"O dört delikanlıyla sen henüz yap-mamanın bilincinde

değilsiniz, onun için hepinizi kolayca aldatabildim . "

"Ama nasıl aldattın bizi?"

"Sen anlamazsın ki. Bunu anlayabilmen olanaksız senin ."

"Gene de bir dene, don Juan, lütfen. "

"Diyelim ki her birimiz doğarken yanımızda az bi parça

erk halkası getiririz bu dünyaya. O küçücük halkayı doğar doğmaz kullanmaya başlarız. Demek ki her birimiz daha doğuştan çengellenmiş izdir de, erk halkamız bütün başka insanlarınkiyle birlqmiştir. Demem şu ki, bizim erk halkalarımız, dünyanın kurulması amacıyla dünyanın yapmas111a çengellenmiştir.

"Bi örnek versen de iyice anlasam şunu," dedim.

"Örneğin, bizim erk halkalarımız, seninki ve benimki, şu

anda bu odanın yapmasına çengellenmiştir. Yani biz bu odayı

kunnaktayız. B izim erk halkalarımız hemen şu anda öre öre bu

odayı var kılmaktadır. "

"Dur, dur bi dakka," dedim. "Bu oda burada kendiliğinden

var zaten. Onu ben yaratmıyorum. Hiçbir alakam yok benim

bu odayla. "

Don Juan 'ın benim itirazlarıma aldırış ettiği yoktu. Sakin

bir şekilde, içinde bulunduğumuz odanın herkesin erk halkasının gücüyle yaratıldığını ve devam ett irildiğini ileri sürüyordu.

"Bak," d iye sürdürdü don Juan, "her birimiz odaların yapmasını biliriz zira, şu ya da bu şekilde, yaşamımızın öneml i bir bölümünü odaların içinde geçirmişizdir. Öte yandan, bi bilgi

adamı, bi başka erk halkası daha geliştirir. Ben bunu yap-mama halkası adını taktım, zira yap-mamaya çengel lenm iştir bu halka. Onun için bu halkayla, başka bi dünya örebilir kendine

bilgi adamı."

Genç bir kadın garson yemeğimizi getirdi-bize kuşkulu

gözlerle bakmaya başladı. Don Juan fısıldayarak, paramızın olduğunu göstermek amacıyla garsona hesabı ödememi söyledi.

"B izi gözü tutmamış olmasına şaşmam," dedi don Juan, ve

bir kahkaha patlattı . "Çok berbat görünüyorsun."

Hesabı ödeyip bahşişini ele verdikten sonra kadın yanı mızdan ayrıldı; ben, konuşmamız nerde kaldı, diye sorar gibis ine don J uan ' a baktım. Hemen imdadıma yetişti.

"Senin sorunun henüz o erk halkam gel iştirıneıniş olman,

bedeninin de, yap-mamayı bilmiyor olması," dedi don Juan.

Ne demek istediğini anlamamıştım. Zihnim hfıla başka bir

konuya takılmış durumdaydı. Öğrenmek istediğim tek şey,

onun korsan kıyafeti giymiş olup olmadığıydı.

Don Juan yanıt vernıedi ama � iddetli bir kahkaha patlattı.

Açıklaması için yalvardım ona.

"Ama daha şimdi açıkladım sana," diye karşılık verdi.

"Yani kılık filan değ iştiıınemiş m iydin?" diye sordum.

"Ben yalnızca kendi erk halkamı senin kendi yapmana

çengelledim," ded i don Juan. "Gerisini sen yaptın, öbürleri hakeza. "

"İnanı lmaz bir şey bu ! " diye bağırdım.

"Bizim hepimize yapma üzerinde fikir b irliği içinde olmamız öğretilmiştir," dedi yumuşak bir sesle. "O fikir birl iğinin yol açtığı kuvvetin ne denl i muazzam olduğunu tahmin edemezsin. Lakin, şükür ki, yap-mama da ona eş kuvvettedir, ona eş ihtişamdadır."

Midemde kontrol edemediğim bir dalgalanma hissettim.

Benim algılayışım ile onun açıklaması arasında dağlar kadar

E R K H A L K A S I

fark vardı . Sonunda, her zaman yaptığım gibi, inanmazlığımı,

zihnimdeki kuşku ve itimatsızlığı kendi kendime şu cümleyle

sordum: "Ya don Juan o delikanlılarla anlaşmış da, bana bir

oyun oynamışsa?"

Konuyu değiştirerek, don Juan'a o dört çömezi sordum:

"Onların gölge olduğunu söylemiştin, değil m i?"

"Doğru, dedin."

"Dost muydu onlar, yani?"

"Yo. Tanıdığım bi adamın çömezleri onlar."

Ne diye gölge demiştin ki onlara sen?"

·'Zira o sırada, yap-mama halkası onlara dokunmaktaydıda ondan; sonra, onlar senin gibi salak olmadıkları için senin bildiğinden çok başka bi şeye dönüştüler. Onun için senin onlara bakmanı istememiştim. Sadece incinirdin baksaydın eğer. "

Soracak başka sorum yoktu. Aç da deği ldim. Don Juan büyük bir iştahla yiyor, çok keyifli görünüyordu. Ama ben kederliydim. Birden kendimi son derece bitkin hissettim. Don Juan ' 111 yolunun benim için çok çetin olduğunu kavrayıverdim.

Büyücü olmak için gerekli meziyetlere sahip olmadığımı söyledim .

"Belki Mescalito' yla bi karşılaşma yapman yararlı olabilir," dedi don Juan.

Ben de ona, bunu düşünmek bile istemediğimi , bunun benim için imkansız bir şey olduğunu belirttim.

"Bütün bu öğrendiklerinden bedeninin bi yarar elde etmesine izin verebilmen için çarpıcı deneyimler geçiıınen gerek,"

dedi don Juan.

Ben de tuttum, Kızı lderili olmamamdan dolayı bir büyücünün olağandışı yaşamını sürdürebilmek için gerekli meziyetlere gerçekten sahip olmadığımı düşündüğümü söyledim.

"Belki beni bağlayan bütün o işlerimden kurtulabildiğim

takdirde daha süratli bir ilerleme kaydedebilirim," dedim. "Ya

da senin yanına gelip burada yaşayabilirsem. Ama şimdiki durumda, her iki dünyada b irer ayağımla, ilerleyebilmem imkansız."

Don Juan uzun bir süre beni süzdü.

"İşte bu senin dünyan," dedi pencerenin dışındakı hareket-

li caddeyi göstererek. "Sen o dünyanın adamısın. Orası, o dünya, senin avlanma alanındır. Dünyamızın yapmasından kaçabilmemize olanak yoktur; onun için, bi savaşçı kendi dünyasını bi av alanına çevirir. Bi avcı olarak, bi savaşçı dünyanın kullanabilmek için yaratıldığını bilir. O nedenle, her bi şeyini kullanır dünyanın. Bi savaşçı, istediği b i şeyi alıp kullanmaktan dolayı v icdan azabı çekmez hiç, ama şu var ki bi savaşçının

kendisi kullanıldığı ve kısıldığı takdirde, aldırmaz o buna, onuru kırılmış gibi de hissetmez."

1 7

Yaraşıklı Bir Düşman

Salı , il Aralık 1 962

Kurduğum tuzakl ar mükemmeld i; ortam pek uygundu; tavşanl arı, sincapları, öbür kemirgenleri, bıldırcınları, ve daha başka kuşları gördüm, ama bütün gün tek bir hayvan bile yakalayarnadıın.

Don Juan sabah erkenden onun evinden çıktığımızda bana

o gün tuzaklarımdan birine dü�ebilecek olan ve etini "erk besi-

ni" olarak kurutabileceğim özel bir hayvanı, "erk armağanı"nı

beklemem gerektiğini söylemişti.

Don Juan' ın düşünceli bir havası vardı. Ağzından tek bir

öneri ya da yonım çıkmıyordu. Günün bitimine doğru nihayet

bir şey söyleyebildi.

"Birisi senin avlanmam engelliyor," dedi.

"Kim?" diye sordum, gerçekten şaşırarak.

Don Juan bana bakarak gülümsedi; inanmadığını gösteren

bir şekilde başını iki yana doğru salladı.

"Sanki bilmiyonnuşsun gibi davranıyorsun," dedi. "Oysa

bütün gi.in biliyordun onun kim olduğunu. "

Tam karşı çıkıyordum ki, boşunalığııı düşünüp vazgeçtim. Kuşkusuz, "la Catalina" diyecekti, şayet o tlirden bir bilgiyi amştırıyorclu ise, o takdirde haklıydı, kim olduğunu bilmekteydim.

"Şimdi," diye sürdürdü don J uan, "ya eve gitmemiz ya da

karanlık bastırana dek burda bekleyerek onu yakalamak için

alacakaranlığı kullanmamız gerekir."

Benim kararımı bekliyora benziyordu. Ben gitmek yanlısıydım. Daha önce kullanmakta olduğum ince ipi saırnaya başladım ama ben daha niyetimi seslendiremedcn önce don Juaıı kesin bir buyrukla beni durdurdu.

"Otur yerine," dedi. "Hemen şu anda buradan g"itınck en

akıllıca ve mantıklı karar olurdu, ama bu pek özel bi durum,

onun için kalmalıyız derim ben. Bu gösteri sırf senin için."

"Ne demek istiyorsun?"

"Birisi, özellikle senin işlerine karışmakta, o yüzden senin

gösterin oluyor bu. Ben onun kim olduğunu biliyorum, e, sen

de biliyorsun."

"Beni ürkütüyorsun," dedim.

"Ben değil," diye yanıt verd i don Juan, gülerek. "Seni korkutan şey, o kadın, orada sinsi sinsi dolaşıp fırsat kollayan o kadın." Sözlerinin bende yaratacağı etkiyi beklercesine duraladı.

Dehşete düştüğümü itiraf etmeliyim.

Bir ay kadar önce, "la Catalina" denilen büyücü kadınla

korkunç bir karşı laşmam olmuştu. Onunla hayatımı yitirme pahasına yüz yüze gelmiştik. zira don Juan onun kendisini öldüreceğine, onun saldırılarına kendi başına karşı koyamadığına beni ikna etmişti. O kadınla temas kuımamdan sonra, don Juan aslında onun kendisi için gerçekten asla herhangi bir tehlike teşkil etmediğini, tüm o olayın haince bir şaka anlamında değil de beni faka bastırmayı amaçlayan bir oyun olduğunu

açıklamıştı.

Don Juan ' ın tutumunu dürüstlükle bağdaştırmam olanaksızdı, o yüzden kendisine çok kızmı ştım.

Kendisine öfkelenerek veriştirdiğimi gören don Juan derhal bir Meksika türküsü okumaya başlamıştı . O zamanın popüler şarkıcılarını taklit ederken öyle komik bir h al alıyordu ki kendimi tutamayarak bir çocuk gibi gülmüştüm. Don Juan o

zaman beni saatlerce eğlendinn işti. Repertuvarında o saçma

sapan şarkılardan o kadar fazla sayıda bulunduğunu hiç bilmezdim.

"Sana bi şey anlatıcam," demişti sonunda o zaman. "Şayet

bizi faka bastırmazlarsa, hiçbi şey öğrenemeyiz. Aynı şey benim de başıma gelmişti, herkesin de başına gelecektir. Bi velinimetin görevi bizi bi u çurumun kenarına getirmektir. Bi velinimet yalnızca yolu gösterip oyununu oynar. Ben san a daha önce de oyun oynamıştım. Senin avcı tinini nas ı l geri aldığımı

anımsıyorsun, eli mi? Avcılığın sana bitkileri unutturduğunu

sen bana kendin söylemiştin. Bi avcı olmak amacıyla pek çok

şey yapmayı istemekteydin, bitkileri öğrenmek amacıyla yapmayı göze almayacağın şeyleri. Şu anda sen yaşamını sürdürmek amacıyla çok daha fazlasını yapmak zorundasın."

Don Juan bana baktı, baktı , sonra bir kahkaha nöbetine tutulmuşçasına gülmeye başladı.

"Bu delilik sırf," dedim. "Oysa biz ussal yaratıklarız."

" Ussal olan sensin," diye karşılık verdi don Juan. "Ben de

ğilim."

"Elbet ussalsın sen de," diye dayattım. "Sen benim hayatta tanıdığım en ussal insanlardan birisisin."

"Pekala!" diye ünledi don Juan. "Tartışmayalım. Ussalım

ben, ne olmuş yani?"

Ben onu, iki ussal insanın, o büyücü kadınla olduğu gibi

öylesine delice bir şekilde hareket etmesinin niçin gerekli oldu

ğu tartışmasına çekmeye çalıştım.

"Sen ussalsın, ınaııtıksah111, taıırnın," dedi don Juan sertçe.

"Bu da senin bu dünyaya i lişkin pek çok şey bildiğine inandı

ğın anlamına geliyor, ama biliyor musun acaba'? Gerçekten bil iyor musun? Sen yalnızca insanların eylemlerini göıınüşsün.

Senin deneyimlerin yalnızca insanların sana ya da başkalarına

neler eyledikleriyle sınırlı. Bu giz dolu bil inmeyen dünya hakkında hiçbi şey bilmiyorsun."

Don Juan eliyle kendisini arabama doğru izlememi imledi:

sonra yakınlardaki küçük bir Meksika kasabas ına sürdük.

Ne yapacağımızı sormak istemiyordum. Don Juan arabamı

bir restoranın önünde park ettirdi, ardından otobüs terminal ine

ve kasaba marketine doğru yürüdük. Don Juan sağ tarafımda,

önümden yürümekteydi. Ansızın sol tarafımda ela birisinin benimle birl ikte yürümekte olduğunun bilincine vardım, ama dönüp de ona bakmazdan önce, don Juan seri ve ani bir hareket yaptı; yerden bir şey alıımışçasına önüne doğru eğilerek beni

koltuk ahımdan kavrayıverdi-nerdeyse onun üzerine yıkıhıcaktım. Don Juan beni sürüklercesine arabama götürdü, ben anahtarla arabamın kilitli kapısın ı açarken bile kol umu bırakmadı. B i r an, anahtarı kil ide geçiremedim. Don Juan beni hafif

çe arabanın içine doğru itti, sonra kendisi de içeriye girdi.

"Yavaşça sür, ve o marketin önünde dur," ded i.

Durduğumda, don Juan başımı hafifçe eğerek bakmam ı

imledi. Don Juan ' ın beni kolumdan kavradığı noktada "la Catal ina" durmaktaydı. B irden irkil iverdim. Kadın arabaya doğru birkaç adım attı- yaklaşarak meydan okurcasına durdu. Onu

dikkatle inceledim; çok güzel bir kadın olduğu sonucuna vardım. Son derece esmer bir kadındı, vücudu toınbulcayclı ama adaleli ve güçlü birine benziyordu. Değirmi yüzünde yüksekçe

elmacıkkemikleri, simsiyah saçlarının iki uzun örgüsüyle güzel

bir kadın. Beni en çok şaşıitan da onun gençliği oldu . Olsa olsa

otuzlu yaşlarının başlangıcın daydı .

"İsterse daha da yaklaşsın, bırak," dedi don Juan, fısı ltıyla.

Kadın üç döıt adım daha atarak arabama üç metre kadar bir

mesafede durdu. B irbirimize baktık. O anda, ondan korkmamın gereksizliğini hissetmiştim. Ona doğru gülümseyerek el salladım. Utangaç bir kız gibi ağzını eliyle örttü , kıkırdayarak

güldü. Nedense kendimi neşeli h issetmekteydim . Don Juan ' a

dönerek onun görünüşüne, giyiniş biçim ine ilişkin b i r iki söz

söyleyim, dedim, ama don Juan ' ın haykırışı adeta ödümü patlattı.

"Arkanı o kadına dönme, u lan kahrolası ! " diye yüksek

sesle bağırdı.

Kadına bakmak için hıza döndüm. Arabama doğru birkaç

adım daha ilerlemişti-kapıya bir buçuk metre kadar bir uzaklıkta durmaktaydı . Tebessüm ediyordu; dişleri iri, beyaz, muntazamdı. Ne var, gülümsemesinde tekin olmayan bir şey vardı.

Pek dostça görünmüyordu; kontrollü bir sırıtıştı onunkisi; sadece gülen bir ağız. Gözleri siyah ve soğuktu, onları yüzüme dikmiş, bakmaktaydı.

Tüm bedenimin ürperdiğini hissettim. Don J uan ritimli bir

şekilde kesik kesik gülmeye başladı; bir anlık bir bekleyişten

sonra kadın yavaşça gerileyerek öbür insanların arkası.na karı

şıp gözden kayboldu.

Arabayı sürerek oradan uzaklaşırken, don Juan şayet yaşamıma çekidüzen verip de öğrenmiş olmasa imişim, o kadının beni savunmasız bir böceği ezer gibi çiğnemiş olacağını söyle-

'

di.

"Senin için bulmuş olduğumu söylediğim yaraşıklı dümandır işte o," dedi.

Don Juan, benim avlanmamı engellemekte olan kadın konusunda ne yapacağımızı kararlaştırmadan önce bir yora beklememiz gerektiğini söyledi.

"Bi karga görür ya da işitirsek, bekleyebileceğimizi kesin

anlamış olacağımız gibi nerede beklememiz gerektiğini de öğrenmiş oluruz," diye ekledi.

Tüm çevremizi tarayarak ağır ağır, tam bir daire oluşturacak şekilde döndü.

"Beklenecek yer burası değil," dedi fısıldayarak.

Doğuya doğru yürümeye başladık. Hava artık iyice kararmıştı. Ansızın iki karga, ilerimizdeki kimi yüksek çalılıkların ardından uçarak tepenin arkasından kayboldular. Don Juan o

tepenin hedefimiz olduğunu söyledi.

Oraya vardığımızda don Juan tepenin etrafını dolaşarak,

tepenin dibinde güneydoğuya bakan bir yeri seçti. Kuru dal

parçalarıyla yaprakları, ve taşı toprağı temizleyerek bir buçuk

iki metre çapında daire şeklinde bir yer açtı. Ona yardım etmek

istedim, ama elinin sert bir hareketiyle bunu önledi. Parmağını

dudaklarına götürerek susmamı imledi. Don Juan işini bitirdi

ğinde beni, dairenin merkezine çekerek, yüzüm tepenin uzağına, güneye doğru bakacak şekilde çevirdi, sonra kulağıma fısıldayarak onun hareketlerini taklit etmemi söyledi. Sağ ayağıyla tempolu bir şekilde yere sertçe vurarak dansa benzeyen birtakım hareketler yapmaya başladı; yedi eşit aralıklı vuruşu izleyen üç hızlı vuruştan ibaret bir danstı bu.

Kendimi bu tempoya alıştırmaya çalıştım-birkaç acemice adımdan sonra doğru tempoyu yakalayabildim.

"Niçin yapıyoruz bunu?" diye kulağıma fısıldadım.

Don Juan bana, gene fısıldayarak, bir tavşan gibi ayak teptiğimi, bu gürültünün sinsi sinsi dolaşan o kimseyi er geç çekeceğini, merak edip ne oluyor, diye ortaya çıkmasına neden olacağını söyledi.

Ben dansın ritmini iyice kavradıktan sonra, don Juan yeri

tekmelemesini bırakarak, eliyle usul tutup benim devam etmemi söyledi.

Zaman zaman kulak kesilip, başını hafifçe sağa doğru eğerek, çalılıklardan gelecek sesleri bekler gibi dikkatle dinlemekteydi. Don Juan bir ara durmamı imleyerek son kerte tetikte durarak kaldı; biliruneyen ve görünmeyen bir saldırganın üzerine fırlayarak atlamaya anık bir haldeymiş gibi beklemekteydi.

Don Juan, ardından, dansımı sürdürmemi imledi-bir süre sonra beni takrar durdurdu. Benim her· duruşumda öylesine bir konsantrasyonla dinliyordu ki, bedeninin her bir azası gerginlikten kopacak izlenimini yaratıyordu.

Ansızın don Juan benim yanıma zıpladı; alacakaranlığın,

erkinin doruğunda olduğunu kulağıma fısıldadı.

Çevreme baktım. Çalılıklar, tepeler, kayalıklar koyu renkli kütleler halinde görünmekteydiler. Gökyüzü lacivert bir renk almıştı, artık bulutlar görünmez olmuşlardı. Bütün dünya koyu

renkli, tekdüze silüetlerden oluşmuş gibi gözüküyor, herhangi

bir şeyin sınırlarını belirlemek imkansızlaşıyordu.

Ta uzaklardaki bir hayvanın ürkünç çığlığını işittim-bir

çakal ya da bir gece kuşunun çığlığı olabilirdi. Öyle aniden olmuştu ki, dikkat edememiştim. Ama don Juan'ın gövdesi bir parça silkelendi. O yanımda dururken kaslarının titreştiğini

hissediyordum.

"Haydi iş başına," diye fısıldadı don Juan. "Yeri tekmelemeye başla, ve hazır dur. Kadın burada."

Yeri çılgıncasına tekmeleyerek dansıma başladım, don Juan ayağını benimkinin üzerine koyarak çırpınırcasına, gevşememi, yere ritimli vurmamı imledi.

"Onu korkutup kaçırmayasın," diye kulağımın içine fısıldadı. "Sakin ol, ve asabına çüş de ! "

Don Juan gene yere vurma ritmimi eliyle yönetmeye başladı, ikinci turdan· sonra beni durdurdu--0 anda aynı çığlığı ge�

ne işittim. Bu defa, tepenin üzerinde uçmakta olan bir kuşun

sesine benziyordu.

Don Juan beni gene dansıma başlattı, tam duracağım sırada solumdan yana tuhaf bir hışırtı işittim. Kuru çalılıkların arasında yürümekte olan irice bir hayvanın çıkardığı bir sesti bu.

Aklıma ilk gelen hayvan bir ayı oldu, ama sonra çölde ayı bulunmadığını hatırladım. Don Juan'ın kolunu kavradım; o gülümseyerek parmağını dudağına götürdü-susmamı imledi.

Art arda, tam üzerimdeki bir noktayı göstererek yüzüm tepenin

kapkara kütlesine bakana dek beni yavaşça ve sesizce geriye

doğru çevirdi. Don Juan parmağını aşağıya doğru indirerek tepedeki belli bir noktaya doğru uzattı. Gözlerimi o noktadan ayırmaksızın bak:maktaydım ki, birden, sanki bir karabasandaymışızca, kara bir gölge üzerime atladı. Feryadı bastırarak sırtüstü yere yuvarlandım. B ir an o kara varlığın siluetini koyu

lacivert renkli gökyüzünde görür gibi oldum; ardından, kara

gölge havada salınarak ötemizdeki çalıların arasına indi. Ağır

bir gövdenin kuru çalılığı ezerek çıkardığı sesi işittim; bunu

meşum bir çığlık sesi izledi.

Don Juan yerden kalkmama yardım ederek beni, karanlı

ğın içinden, tuzaklarımı bırakmış olduğum yere götürdü. Onları bana toplatıp söktürdükten sonra parçalarını dört bir yana fırlatıp attı. Bütün bunları tek bir kelime söylemeksizin yapmaktaydı. Onun evine dönene dek hiç konuşmadık.

"Ne dememi istiyorsun ki?" diye sordu bana don Juan, birkaç saat önce tanık olduğum olayları açıklamasını üst üste istedikten sonra ben.

"Neydi ki o?" diye sordum.

"Hay Allah! Onun kim olduğunu pekala bilmektesin," dedi don Juan. "Neydi ki o, diye sorarak meseleyi sulandırnıasana! "

Kendimce, aklıma yatkın bir açıklama yolu bulmuştum.

Gördüğüm o siluet, birisinin tepenin üzerinden salıverdiği bir

uçurtmaya benziyordu, bir başkası da, arkamızda duran biri,

onu yere çekip indirmişti, böylece koyu bir karaltının havada

aşağı yukarı beş altı metre salındığı izlenimi yaratılmıştı.

Don Juan açıklamamı dikkatle dinledikten sonra gözlerinden yanaklarına doğru gözyaşı damlaları yuvarlanana dek güldü.

"Bırak saçmalamayı da sadede gel," dedi. "Baklayı çıkar

ağzından. Bi kadın değil miydi o?"

Yere düşüp de yukarıya doğru baktığımda son derece yavaş hareket ederek süzüle süzüle üzerime atlamakta olan uzun etekli bir kadının kapkara siluetini gördüğümü itiraf etmek zorunda kaldım; sonra bir şeyler o koyu

renkli silueti çekmiş, hızla üzerimden uçarak çalılığa çakılmasına neden olmuştu. Aslında, uçurtma fikrini bana veren şey, onun bu son hareketi olmuştu.

Don Juan artık bu konu üzerinde durmak istemedi.

Ertesi gün esrarengiz bir işini yerine getirmek için benden

ayrıldı; ben de bir başka uruktaki Yaqui dostlarımı ziyarete gittim.

Çarşamba, 12 Aralık 1962

Yaqui uruğuna varır varmaz, Meksikalı bakkal bana, Guadolupe Bakiresi şerefine planlanan "fiesta" için Ciudad Obregon 'daki bir mağazadan bir pikapla yinni plak kiraladığını söyledi. Yaqui uruğuna her ay iki kez uğrayarak kimi Yaqui Kızılderililerine taksitle satmayı başardığı birtakım elden düşme giysilerin paralarını toplamaya gelen gezgin satıcı Julio 'ya gerekli tüm hazırlıkları yaptırdığını herkese duyurmuş bulunuyordu.

Öğleden sonra Julio erkenden pikabı getirerek dükkana

elektrik sağlayan dinamoya bağladı. Pikabın çalıştığına emin

olduktan sonra sesini en yüksek konuma getirerek, bakkala,

ayar düğmelerine kesinlikle dokunm.amasını tembihledi, ve

yinni plağı teker teker incelemeye başladı.

"Her birinde kaç çizik var, biliyorum," dedi Julio, bakka-

la.

"Sen onu kızıma anlatacaksın," diye karşılık verdi bakkal.

"Sorumlusu sensin, kızın değil."

"Olsun, sen gene de söyle, plakları ben değil o değiştirecek ."

Julio, plakaları kim ellerse elesin hiç fark etmeyeceğini,

bozulan plakları bakkala ödeteceğini yineledi. Bakkal, Julio ile

tartışmaya başladı. Julio kıpkınnızı kesildi. Arada bir, bakkal

dükkanının önünde toplanmış olan Yaqui Kızılderililerinden

oluşan kalabalığa bakıyor, ellerini sallayarak, yüzünü ekşitip

buruşturarak çaresizliğini, sabrının tükendiğini anlatmaya çalı

şıyordu. Son bir çözüm yolu olarak peşin bir kaparo talep etti.

Bu sefer taıtışma bambaşka bir maceraya dökülerek bir plağın

bozulmasının nasıl tanımlanacağına dönüştü. Julio salahiyettar

bir tavırla bozulan her plak için daha da öfkelenerek pikabın

kablolarını çekmeye başladı. Pikabı dinamodan ayırıp akşamki

eğlentiyi iptal etmeyi kafasına koymuşa benziyordu. Dükkanının önünde toplanan müşterilerine, Julio ile anlaşabilmek amacıyla elinden gelen her fedakarlığı yaptığı iletisini vermeye çalışmaktaydı. Bir an geldi, herkes eğlentinin daha başlamadan önce piç olacağı hükmüne varayazdı.

Blas, evinde kaldığım yaşlı Yaqui Kızılderilisi, sesini yükselterek Yaquilerin kendi en kutsal dinsel bayramları olan Guadalupe Bakiresi festivalini bile doğru dürüst kutlayamadıkları için avaz avaz yakındı.

Ben araya girerek yardım etmeyi önerdim, ama Blas beni

önledi. Şayet kaporayu ben ödeyecek olursam, bakkalın tutup

plakları paramparça edeceğini söyledi.

Uzun süren bir tartışmadan sonra, gelin görün, oradaki

herkes Julio'nun tarafını tutar oldu da, bakkal da ikisine de en

uygun koşullarda bir anlaşmayı kabul etti. Netice olarak kaparo ödemeyecek, ama plakların da p ikabın da sorumluluğunu kabul edecekti.

Julio'nun motosikleti o yöredeki daha uzakça bir mahalleye giderken ortalığı toza dumana boğdu. Blas, J ulio'nun o mahallelerdeki millet bakkal dükkanına gelip de taksit paralarını islime yatıımadan önce oraya yetişmeye çalı�tığını söyledi. O

bana bunu anlatırken, dükkanın ardından bir grup Kızılderili

çıktı. Blas onlara bakarak gülünce, oradaki herkes onunla birl ikte gülmeye başladı.

Blas bana, onların Julio'nun müşterileri olduğunu, dükkanın ardına saklanıp, onun gitmesini beklediklerini söyledi.

Bakkalın kızı pikaba bir plak koyarak pikabın iğneli kolunu

plağa yerleştirdi; kulakları tırmalayan feci cızırtılar, tiz lu�ırtılar arasında bir borazanla gitarların sesleri gümbürdedi.

Eğlence dedikleri şey pikabı sonuna dek açıp dinlemekten

ibaretti. Bakkalın kızı ve daha üç Meksikalı genç kadmla dans

eden dört Meksikalı delikanlı vardı. Yaquiler dans etmiyorlardı; dans edenlerin her hareketini ağızları açık, keyifle izliyorlardı. Sırf seyretmek ve ucuz tekillaları gövdeye indirmek onları yeterince eğlendiriyora benziyordu.

Tanıdığım herkese içki ısmarladım. Onlarla dost olmaya

çalışıyordum. Öbür Kızılderililerin de aralarında dolaşarak onlarla konuştum-onlara içki ısmarladım. Benim bu tutumum, onlar benim hiç içmediğimi anlayana dek gayet iyi i�ledi. Benim içmediğimi gören Kızılderililer hep birden taciz olmuşa benziyorlardı. Sanki hepsi de benim oraya ait olmadığımı kolektif olarak keşfetmişler gibiydi. Kızılderililer homurdanma-

ya, bana ters ters bakmaya başlamışlardı.

Kızılderililer kadar sarhoş olan Meksikalılar da aynı anda

benim dans etmediğimin farkına varmışlardı; bu, onları daha

da fazla rahatsız etmişe benziyordu. Giderek saldırganlaştılar.

İçlerinden biri kolumu şiddetlice sıkarak beni pikabın yanına

sürükledi; bir başkası elime bir bardak tekila tutuşturarak, "ma

çoluğumu" kanıtlamak amacıyla bir dikişte içmemi söyledi.

Onları engellemeye çalışarak sanki bu durumdan zevk

alırmışım gibi aptal aptal güldüm. Önce dans edip sonra içece

ğimi söyledim. Delikanlılardan biri bir şarkı adı söyledi. Pikabın başındaki kız üst üste yığılı plakların arasından o plağı aramaya başladı. Kadınlardan hiçbirinin açıkça içki içtiği görülmüyordu, ama plağı arayan kız oldukça içkiliye benziyordu, o yüzden plağı yerine geçirmekte müşkülat çekmekteydi. Genç

bir adam, kızın seçtiği plağın twist olmadığını söyledi; kız istenilen plağı bulabilmek amacıyla plakları beceriksizce karıştırdı, herkes onun etrafını sardığından beni unutmuşlardı. Fırsattan istifade, ışıklandırılmış alandan uzağa, dükkanın arkasına kaçtım-oradan uzaklaştım.

Onlardan otuz metre kadar ötede bir yerde durdum, kimi

çalılıkların arasına gizlenip ne yapacağımı düşünmeye başladım. Çok yorgundum. Arabama ulaşıp eve dönmeye karar verdim. Arabamı park etmiş olduğum Blas'ın evine doğru yürümeye başladım. Arabayı ağır ağır sürdüğüm takdirde kimsenin ordan ayrıldığımı fark etmeyeceğini düşünüyordum.

Pikapla sorumlu kişiler hala o plağı arıyor olmalıydılarzira hoparlörün yüksek sesli ve tiz cızırtısından başka bir şey işitemiyordum-ama ardından

bir twistin gümbürdeyen sesi

yayılıverdi. Onların belki de benim bulunduğum yere döndüklerini, benim gitmiş olduğumu keşfettiklerini düşünerek, yüksek sesle güldüm.

Karşı yönden, dükkana doğru yürümekte olan birkaç insan

karaltısının gelmekte olduğunu gördüm. Birbirimizin yanından

geçerken onlar "Buenas noches", diye mırıldandılar. Onları tanımıştım, onun için onlarla konuştum. Onlara toplantının çok eğlenceli geçtiğini söyledim.

Yolda keskin bir dönemece vaımazdan önce tanıyamadı-

ğım iki kişiye daha rastladım, ama onları da selamladım. Pikabın gümbürdeyen sesi ta yola da, handıysa dükkanın önünde olduğu denli, alçalmaksızın ulaşmaktaydı. Yıldızsız, karanlık

bir geceydi, ancak dükkanın ışıklarının şavkı çevremi görsel

olarak sezebilmeıni sağlamaktaydı. B las ' ın evi oldukça yakındaydı; aclımlanmı sıklaştırdım. Sonra, solumdan yana yol un dönemecinde oturan ya ela çömelmiş duran bir insan karaltısı

dikkatimi çekti. B ir an için onun eğlentiden, benden önce ayrılmış olan birine ait olabileceğini düşündüm. Yol un kenarında büyük aptesini yapan birine benziyordu. Bu bana tuhaf geleli.

O yöre insanları bu tür ihtiyaçlarını çalılıkların arasına gizlenerek görürlerdi. Bu nedenle, önümdeki kimsenin sarhoş olduğu kamsına vardım.

Dönemece vardığımda, "Buenas noches", dedim. O kimse

bana tekinsiz, boğuk bir sesl e uluyarak yanıt verdi. Tüm bedeniınde tüylerim diken diken olmuştu . B ir süre, donup kalmı�

çasına durdum. Sonra h ızla yürümeye başl adım. Gözümün

ucuyla bir bakayım, dedim. O karaltın ın yarı doğrulmuş o larak

durduğunu gördüm; bir kadındı o. Kamburu çıkınışçasına öne

doğru eğilmişti; o durumda birkaç metre yürüdü, sonra hoplayıverdi. Ben koşmaya başladım, kadın da yanımda ayrn hızla bir kuş gibi seke seke yürümekteydi. B l as ' m ev ine vardığımda,

kadını n önümü kesmesine ramak kalmıştı, nerdeyse bana değmişti.

Evin önündeki küçük kuru bir hendeğin üzerinden atlayarak, evin entipüften kapısına yüklenerek kendimi içeriye attım.

B las evdeydi; anlattığım hikayeyle ilgilenmiş görünmedi.

"Seni maytaba almı�lar," dedi ben i sakinh:ştirnıeye �alışarak. "Kızılderililer yabancılarla makara geçmekten ho�lanı r-1 ar."

Az önceki deneyimim sinirlerimi öylesine yıpratırnştı ki,

ertesi gün tasarladığım gibi evime döneceğime don J uan ' ın

evine gitmeye karar verdim.

Don Juan akşama doğru döndü. O daha bir laf edemeden

ben üzerine çullanıp, Blas ' ın söyledikleri dahi l tüm olanları bir

nefeste anlattım. Don Juan ' ın yüzü kasvetlendi. Ola ki bu benim kendi kuruntumdu, ama don Juan ' ın tasalandığını düşün-

ınekteydim.

"Blas'ın söylediklerine pek aldırış etme sen," dedi ağırbaşlı bir sesle. "Büyücüler arasındaki çekişmelerden hiç anlamaz o. "O karaltınıı senin solunda olduğunu gördüğün an ciddi bi

durum olduğunu anlamış olmalıydın. Koşmamalıydın ayrıca."

Ne yapmalıydım yani? Orda dikilip durmalı mıydım?"

"Evet. Bi savaşçı düşmanıyla karşılaştığında, o düşman da

sıradan bi ademoğlu değilse, karşı duruşuna geçmelidir."

"Neler söylüyoi·sun sen, don Juan?"

"Ben diyorum ki sen o yaraşıklı düşmanınla üçüncü kez

karşılaştın. O seni her bi yerde izliyor, senin zayıf bi anını yakalamaya çalışıyor. Bu kez seni pençesine geçiriyordu az kalsın. " İçimin kaygıyla dolmakta olduğunu hissettim; don Juan'ı,

beni gereksiz yere tehlikeli durumlara sokmakla suçladım. Benimle oynadığı bu oyunun çok gaddarca bir şey olduğunu söyledim.

"Şayet böyle bi şey sıradan bi adamın başına gelmiş olsaydı, gaddarca olurdu o zaman," dedi don Juan. Ama insan bi avcı gibi yaşamaya başladığı an, sıradan bi kimse değildir artık.

Üstelik, ben sana yaraşıklı bi düşmanı seninle oynamak, sana

eziyet etmek, seni tedirgin etmek amacıyla bulmadım. Yaraşıklı bi düşman seni gayretlendirebilirdi, 'la Catalina' gibi bi hasm ın etkisi altında sen benim sana öğrettiğim her bi şeyi kullanmak zorunda kalabilirdin. Şimdi artık senin başka bi seçeneğin kalmadı."

Bir süre sessiz kaldık. Don Juan'ın sözleri içimde tanımsız

bir korku uyandırmıştı.

Don Juan daha sonra bana, ben "Buenas noches" dedikten

sonra işittiğim o çığlığı elimden geldiğince taklit etmemi istedi. Aynı sesi çıkannaya çalıştım; ağzımdan beni bile ürküten acayip bir uluma sesi döküldü; don Juan nerdeyse kendini tutamayarak gülmeye başladı.

Daha sonra don Juan bana tüm olanları sil baştan anlattırdı; koştuğum mesafeyi , kadınla karşılaştığım zaman onunla

aramdaki uzaklığı, eve vardığım zaman kadının bana ve zıplamaya başladığı yere olan mesafesini, her şeyi.

"Hiçbi tombul Kızılderili karısı onca yolu zıplayarak gidemez," dedi bütün anlattıklarımı değerlendirdikten sonra. "O

kadar yolu koşamazlar bile. "

Don Juan beni zıplatmaya başladı. Her defasında yüz-yüz

yirmi santimden daha fazla gidemiyordum, algılayışıma göre o

kadının her zıplayışında en azından üç metre kadar bi mesafeyi aşmış olması gerekirdi.

"Elbet bundan sonra sürekli tetikte beklemen gerektiğini

biliyorsun," dedi don Juan aşırı endişeli bir sesle. "B ilinçsiz,

zayıf bi anında seni sol omzundan vurmaya çalışacak."

"Ne yapmam gerekir?" diye sordum.

"Yakınrnan anlamsız olur," dedi don Juan. "Şu andan itibaren önemli olan şey yaşam ının stratej isidir."

Söylediği şeylerin üzerinde konsantre olamıyordum. H a

bire not tutuyordum. Uzun bir sessizlikten sonra don Juan ktılaklarımın ardında ya da boynumda herhangi bir ağrı hissedip hissetmediğimi sordu. Ben, hayır, dedim, o da bu iki bölgeden

birinde herhangi bir rahatsızlık hissettiğim takdirde bunun boş

bulunarak "la Catalina"nın beni incitmesine yol açmış bulunduğum anlamına geleceğini anlattı.

"O gece senin yaptığın her bi konuda boş bulunmuşsun

sen," dedi. "En başta, zaman öldürmek için o toplantıya gittin,

sanki öldürecek zaman varmışçasına. Bu seni zayıflattı."

"Eğlenceli yerlere gitmemem mi gerek, yani?"

"Yo. Demem o değil. Canının çektiği yere gidebil irsin, ama bunu yaptığın takdirde, o eyleminin tüm sorumluluğunu üstlenmen gerekir. B i savaşçı, yaşamını stratejik olarak yaşar. O türden eğlenceli b i partiye ya da b i toplantıya, ancak stratejisine uygun düştüğü takdirde gider. Bu da, kuşkusuz, kendisinin duruma yüzde yüz hakim olduğu, gerekli bulduğu her bi eylemi yerine getirebileceği anlamına gelir."

Don Juan gözelerini bana dikmiş, gülümsüyordu; sonra

yüzünü elleriyle kapatıp yumuşak bir şekilde kıkır kıkır güldü.

"Basiretin feci şekilde bağlanmış senin," dedi. "Senin hasmın peşine düşmüş senin, onun için yaşamında ilk kez olarak

baştan savma hareket edemezsin. Bu kez tamamıyla farklı bi

.vapmayı öğrenmek zorundasın: stratej ik yapma. Şöyle de dü

şünebilirsin. Şayet ' la Catalina'nın saldırılarından sonra sağ

kalırsan, bi gün ona seni yapmanı değiştirmek zonında bıraktı

ğı için teşekkür edeceksin."

"Anlattıkların pek iç açıcı şeyler değil ! " diye haykırdım.

"Ya sağ kalmazsam?"

"Bi savaşçı o tür şeyleri aklına bile getirmez," dedi don Juan. "Bi savaşçı, paşka kimselerle bi eyleme geçtiğinde, stratejik yapmasını izler, bu biçimdeki bi yapmada yalnızca eylemler vardır."

Don Juan ' a, stratej ik yapmantn nasıl uygulandığını sordum.

"İnsanın, kendisini başkalarının insafına terk etmemesiyle

uygulanır," diye yanıt verdi. "Örneğin, o eğlentide sen b i soytarı rolündeydin, ama soytarılık seni n amaçlarına uygun düştü

ğünden değil de kendini o insanların infasına terkettiğin için.

Duruma hfıkim olamadığın için oradan kaçmak zorunda kaldın. "

"Ne yapmış olmalıydım?"

"Bi kere oraya gitmemeliydin, ya da oraya belli bir eylemi

gerçekleştirmek amacıyla gitmeliydin.

"Meksikalılarla yüz göz olduktan sonra zayıf bi dunıma

düştün, ' la Catalina' da o fırsatı kullandı. Tuttu, yolun kıyısında çömelip seni beklemeye başladı.

"Oysa senin bedenin bi şeylerin yolunda gitmediğini bilmekteydi, ama sen tuttun, buna rağmen konuştun onunla. Çok kötü bi şey yaptın. Bu türden karşılaşmalarda hasmına tek bi

laf bile söylememelisin. Sonra sırtını ona dönmüştün. Bu daha

ela kötüydü. Ardından, ondan kaçmaya başladın, buysa yapabileceğin en kötü şeydi! Ş ükür ki hantallığı tutmuş. Gerçek bi büyücünün seni o anda, sırtını dönüp de kaçmaya başladığında, biçivermesi işten bile değildi.

"Artık senin biricik savunman, olduğun yerde kalıp dansını yapımıktır."

"Ne dansından söz etmektesin?" diye sordum.

Don Juan, bana öğretmiş olduğu "tavşan adım ı"nın dansı-

26H

l X T L A N Y O L C U L U Ô U

mm giriş bölümü olduğunu, bir savaşçının bu dansı yaşamı boyunca itinayla geliştirerek bu yeryüzündeki son durağında onu icra ettiğini anlattı.

B irden yabansı bir uyanıklık havasına girdim; zihnime bir

dizi düşünce akın etti. B ir açıdan bakınca, benimle "la Catalina" arasında, onunla ilk karşılaştığım zaman yer alan olaylar düpedüz gerçekti. "La Catalina" gerçekti, onun beni sahiden

takip etmekte olduğu ihtimalini zihnimden kovamazdım . Başka bir açıdan bakınca da, onun beni nasıl takip ettiğini anlayab ilmem mümkün değildi, bu nedenle don Juan ' ın benimle bir oyun oynayabileceği, tanık olduğum o takinsiz görüngi.ileri bir

yolunu bulup onun gerçekleştirmiş olabileceğine ilişkin müphem bir kuşku ağırlık kazanıyordu.

Don Juan birden gökyüzüne baktı; gidip büyücüye bakmak için hata zamanımızın olduğunu bildirdi. Sadece onun evinin önünden arabayla geçeceğimizden dolayı, pek fazla bir

tehlikenin olmadığı konusunda bana güvence verdi.

"Onun endamını iyi bellemelisin," dedi don Juan. "O zaman zihninde şu ya da bu şeki lde hiçbi kuşku kalmaz."

Ellerim terden sırsıklam olmuştu; havluyla onları sık sık

kurulamak zorunda kalıyordum. A rabama bindik, don J uan beni ana karayoluna çıkardı, sonra genişçe bir toprak yola girdik.

Yolu n tam ortasından gidiyordum; ağır kamyonlarla traktörler

yolda çok derin oyuklar açmışlardı, bu yüzden, altı alçak olan

arabamı yolun solundan ya da sağından süremiyordum. Yoğun

toz bulutunun içinden ağır ağır ilerledik. Yolu düzeltmek için

serilmiş olan iri çakıllar yağmurlu zamanlarda çamurla karışarak iri topaklar oluştunnuştu; koskoca kuru çamur ve taş par

çalan fırlayarak arabamın altına çarpıyor, patlama sesleri çıkarıyorlardı .

Don Juan, küçük bir köprüye yaklaştığımız bir sırada yavaşlamamı söyledi . Orada oturan dört Kızılderili bize el salladı. Onları tanıyıp tanımadığımdan emin değildim. Köprüyü ge

ç ince yol hafifçe kıvrılmaya başladı.

"İşte, kadının evi şu," diye fısıldadı don Juan, gözleriyle

her yanı yüksek kamıştan bir çitle çevrili beyaz bir evi imlerken.

Y A R A Ş I K L I B İ R D Ü Ş M A N

Don Juan bir U-dönüşü yapıp yolun ortasında durmamı,

kadın işkillenerek yüzünü gösterene dek orada beklememizi

söyledi.

Belki on dakika kadar orada bekledik. Zaman hiç geçmiyormuş gibi hissediyordum. Don Juan bir kelime dahi etmedi.

Eve bakarak devinmeksizin duruyordu.

"İşte orada," dedi don Juan gövdesi zıplarcasına silkinerek.

Evin içinde duran, ve açık kapıdan dışarıya doğru bakan

bir kadının siluetini gördüm. Bulunduğu oda epey loştu, o yüzden kadının karaltısı daha da belirsizleşiyordu.

B irkaç dakika sonra kadın o loş odadan çıkarak evinin kapısına geldi, orada durup bize bakmaya başladı. Biz de birkaç saniye ona baktıktan sonra, don Juan arabayı sürmemi söyledi.

Dilim tutulmuş gibiydi. O gece karanlıkta zıpladığını gördü

ğüm kadının o olduğuna yemin edebilirdim.

Yarım saat kadar sonra, asfalt yola döndüğümüzde, don

Juan benimle konuşmaya başladı.

"Ne diyorsun?" diye sordu . "Kadının endamını tanıyabildin mi?"

Yanıt vermeden önce uzun süre duraksadım. Evet, demenin gerektireceği teslimiyetten korkuyordum. Yanıtımı dikkatlice düşünerek verdim-karanlık yüzünden tam emin olamayacağımı söyledim.

Don Juan gülerek sevecence başımı tıpışladı.

"Oydu, değil mi?" diye sordu.

Bana, yanıt verecek zaman bırakmadan, pannağını sus

dercesine ağzına götürdü; kulağıma fısıldayarak herhangi bir

şey söylemenin anlamsız olduğunu, "la Catalina"nın hücumlarını atlatabilmem için de don Juan 'ın öğretmiş olduğu her şeyi kullanmam gerektiğini söyledi.

BÖLÜM İKİ

''fxtlan Yolculuğu''

197 1 yılının Mayıs ayında don Juan ' a çömezliğimin son ziyaretini yapmıştım. Bu defaki gidişimde de niyetim, birlikte çalışmış olduğumuz on yıl boyunca olduğu gibi onun yanında bulunmanın bana vermiş olduğu huzuru bir kez daha tatmaktı.

Don Juan'ın, bir Mazatec Kızılderili büyücüsü olan arkadaşı don Genaro da onunla kalıyordu. Altı ay önceki ziyaretim sırasında onların ikisini de görmüştüm. Ben onlara hep bir arada mı bulunduklarını sormayı düşünüyordum ki, don Genaro

I X T L A N Y O L C U L U G U

kuzey çölünü pek sevmediğinden dolayı beni görmek amacıyla tam zamanında dönmüş olduğunu söylemişti. Her ikisi de bir gizi paylaşırmı�çasına gülmüşlerdi.

"Sırf seni görmek için geldim," dedi don Gcnaro.

"Gerçekten öyle," diye yansıladı don Juan.

Don Genaro ' ya, geçen defa ben ordayken, "dünyayı durdumı:ıma" yardım etmek amacıyla yaptığı girişimlerin benim için t'elaket olduğunu söyledim. Ondan korktuğumu dostça ifad(' etmek için söylemiştim bu sözü. Don Genaro kendini tutar ıayarnk, bir çocuk gibi gövdesini sallaya sallaya, tekme savu

•a savura güldü. Don Juan bana bakmaktan kaçınıyor, o da gül üyordu.

"Artık bana yardım etmeye çalışmayacaksın, değil mi, don

Genaro?" diye sordum.

Sorum, her ikisini de bir kahkaha tufanına daha sürükledi .

Don Genaro gülerek yerde yuvarlandı, sonra karnını yere dayayarak zeminde yüzmeye başladı. Onun bu hareketini gördü

ğüm zaman kendim i kaybettiğimi anladım. O anda bedenim

bir bakıma sonun geldiği bilincine ulaşmış gibi oldu. Sonun ne

olduğunu biliyor da değildim. Olayları dramatize etmeye olan

kişisel eğilimim, bir de don Genaro ile olan daha önceki deneyimim beni bunun yaşamımın sonu olacağına inanır duruma getirmişti.

Onları son ziyaretim sırasında, don Genaro beni "dünyayı

durdurma"nın kıyısına itmeye çalışmıştı. O gayretleri öyle acayip ve dolaysız olmuştu ki, don Juan kendisi bana ordan gitmemi söylemek zorunda kalmıştı. Don Genaro 'nun "erk" gösterileri öylesine olağandışı,

öylesine şaşırtıcıydılar ki, beni, kendimi sil baştan yeniden değerlendirmeye sevk ettiler. Ben de evime döndüm , çömezliğimin ilk günlerinden itibaren tuttuğum notları gözden geçirdim, böylece tamamıyla yepyeni bir duygu

beni gizemli bir şekilde sardı, ama don Genaro' yu zeminde yüzerken görene dek bu duygunun farkına tam olarak varamamıştım.

Zemin üzerinde yüzme eylemi, Genaro' nun burnumun hemen dibinde gerçekleştirmiş olduğu öbür yabansı ve şaşırtıcı eylemlere benzer şekilde, o yerde yüzükoyun dururken başla-

eh . Genaro başlangıçta öyle şiddetli gülmekteydi ki, tüm gövdesi sarsılarak sallanıyordu, sonra tekmelemeye başladı, sonunda da bacaklarının hareketleri kollarının kürek çekme hareketleriyle uyumlu bir hale geçti, artık don Genaro yerde, altı bilyelerle donatılmış bir tahta levha üzerinde yüzükoyun yatarmış gibi kayarak ilerlemeye başlamıştı. Birkaç kez yön değiştirdi, benim ve don Juan ' ı ıı etrafı nda m anevralar yaparak don Juan ' ıı evinin önündeki tüm alanı dolaştı.

Don Genaro daha önceleri de önümde şeytanlıklar yapmış,

böyle bir şeyi yaptığı zaman don Juan benim, "görme"nin kıyısında bulunduğumu söylemişti. Benim "görmeyi" ıskalamam, don Genaro ' mın edimlerinin her birisini rasyonel bir açıdan açıklamaya ç alışma karanmdaki ısrarımın bir sonucu imiş.

Don Genaro yüzmeye başladığıııda, bu defa d ikkat ederek olayı aç ı k l amak ya da anlamak için çaba göstcımediın. S adece ona baktım . Ama hayrete düşme duygusunu önlemeyi başaramadıın. Adam düpedüz karnının ve göğsünün üzerinde kayarak devinmekteydi. Ona bakarken gözlerim ş aşı bakar bir duruma gel iyordu. İçimden bir ürkü duygusu yükseldi. Cereyan etmekte olan şeyi açıklamadığım takdirde "göreceğime" inanmış durumdaydım; bu düşünce ben i son derece k aygılandırmaktaydı . Bu asabi beklentim öylesine büyüktü ki, bir bakım a dönüp dolaşıp gene aynı noktaya gelmiş oluyor, tekrar rasyonel b i r ç aba harcama noktasına u l aşıyordum .

Don J uan bana bakıyor olacak k i , birden omzuma vurdu;

otomatikman dönüp ona baktım-bir an için bakışlarımı don

Genaro' dan uzaklaştınnı� oldum. Don Genaro'ya tekrar baktı

ğımda, ba�ı hafifçe eğik, çenesi handıysa sağ omzuma dayanmı� olarak onu yanı ba�ımda durur v aziyette gördüm. Gecikmeli bir irkilmeyle gösterdim reaksiyonumu. Bir an ona baktıın, ardından geriye doğru zıpladım .

Suratına güya ş aş ınnı� gibi bir ifade vermesi öyle komikti

ki, kendimi tutamayarak yüksek sesle güldüm. Ne var ki, kahkahalarımın her zamankilere benzemediğinin farkındaydım.

Bedenim, karnımın ortasından yayılan sinirsel bir ıspazmoza

nıtulmuşçasına sallanıyordu. Don Genaro elini karnıma koydu-ihtilaç nevinden dalgalanmalar duruverdi.

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

"Bu küçük Carlos her şeyi böyle abartır hep ! " diye titizlenerek bağırdı.

Sonra, don Juan 'ın sesiyle hareketlerini taklit ederek, ekledi: "Bi savaşçının asla o şekilde gülmediğini bilmiyor musun?"

Don Juan ' ı karikatürize edişi öyle mükemmeldi ki, bu sefer gülmem daha da şiddetlendi.

Sonra ikisi de çıkıp, öğleye kadar birkaç saatliğine gittiler.

Döndüklerinde, don Juan' ın evinin önündeki alanda oturdular. B ir kelime dahi etmiyorlardı. Uykulu, yorgun, her şeyi unutmuş bir halleri vardı. Hareket etmeksizin uzun bir süre öyle kaldılar, ama son derece rahat ve gevşemiş görünüyorlardı.

Don Juan 'ın ağzı, uykudaymışçasına hafifçe aralanmıştı, ama

ellerini kucağında kenetlemişti, başparmaklarını ritimli bir şekilde oynatmaktaydı.

Ben yerimde kıpırdayarak oturuş biçimimi değiştiriyordum ki, içime birden teskin edici bir sükunet hissi yayıldı. Uykuya dalmış olmalıydım. Don Juan 'ın güH.işünü işiterek uyandım. Gözlerimi açtım. İkisi de bana bakmaktaydılar.

"Konuşmadığın takdirde, uykun bastırıyor," dedi don Juan, gülerek.

"Ne yazık ki öyle," dedim.

Don Genaro sırtüstü yatarak bacaklarıyla havayı tekmelemeye başladı. Ben, bir an onun gene o taciz edici şeytanlıklarına başlayacağını geçirdim, ama don Genaro hemen yeniden bağdaş kurarak oturma duruşuna döndü.

"Artık farkına varmış olman gereken bi şey var," dedi don

Juan. "Ben buna bi santimetre küplük fırsat adını taktım. Hepimizin önüne, savaşçı olalım ya da olmayalım, zaman zaman bi santimetre küplük bi fırsat çıkıverir. Sıradan bi adamla bi savaşçının arasındaki fark, savaşçının bunun farkına varmasındadır; savaşçının görevlerinden biri de, o bi santimetre

küplük fırsat önüne çıkıverdiğinde, onu yakalayabilmek için gerekli olan hıza ve cesarete sahip olabilmek amacıyla tetikte durmak, ve

ölçünmeli olarak, yani bile bile beklemektir.

"Kısmet de, talih de, kişisel erk de, adı ne olursa olsun,

acayip bi durumdur. Sanki minnacık bi çubuk, önümüze gelir

de, bize onu almamızı söyler. Genellikle onun bizim bi santi-

metre küplük fırsatımız olduğunu kavrayamayacak denli çok

meşgulüzdür biz, ya da çok dalgınızdır, ya da, ne bileyim, salak ve tembel. Öte yandan, bi savaşçı her zaman tetikte ve anıkrır-onun için o fırsatı yakalayacak hamleyi yapabilecek durumda ve cesarettedir. "

"Sen her zaman anık mısındır?" diye bana sordu don Genaro tepeden inercesine.

"Galiba öyleyim," dedim inanaraktan.

"Yani önüne çıkan o bi santimetre küplük fırsatını yakalayabilir misin?" diye don Juan bana sordu, pek inanmaz bir ses tonuyla.

"Kanımca bunu her zaman yapmaktayım," dedim.

"Galiba sen yalnızca bildiğin şeyler konusunda anıksın,"

dedi don Jmın.

"Ola ki kendimi aldatıyorumdur, ama bugünlerde hayatımda şimdiye dek olduğumdan çok daha bilinçli olduğum kanısındayım," dedim ki buna gerçekten inanıyordum.

Don Genaro ba�ını onaylarcasına öne doğru salladı.

"Evet," dedi yumuşak bir sesle, kendi kendine konuşur gibi. "Küçük Corlos hakikaten anık, nasıl da tetikte hep, vallahi."

Onların benimle eğlendikleri hissine kapılmıştım. Ola ki

benim her zaman anık olduğumu söylemiş olmam onlarda bir

rahatsızlık duygusu uyandırmıştı .

"Amacım övünmek değil," dedim.

Don Genaro kaşlarını kaldırarak burun deliklerini genişletti. Not defterime bir göz atarak yazma taklidi yaptı.

"Galiba Carlos her zamanki gibi anık durumda," dedi don

Juan don Genaro'ya.

"Belki de fazlaca anık," diye cevabını yapıştırdı don Genaro.

"Vallahi de öyle," diye onayladı don Juan.

Bu aşamada ne demem gerektiğini bilemediğimden sustum kaldım. "Arabanın çalışmasını engellediğim günü anımsar mısın?" diye sordu don Jmın, durup dururken.

Sorusu çok ani olmuştu-konuştuğumuz şeylerle ilgisizdi.

Arabamı çalıştıramadığını bir sırada bunu başarabileceğimi

söylediği, sonra gerçekten de arabayı çalıştırabilmiş olduğum

bir zamanı anıştırmaktaydı.

Hiç kimsenin öyle bir olayı unutamayacağını söyledim.

"O bi şey değildi," diye bastırdı don Juan kendinden emin

bir sesle.

"Bi şeycik değil. Di mi, Genaro?"

"Haklısın," dedi don Genaro, üzerinde durmaksızın.

"Ne demek istiyorsun?" dedim karşı çıkarcasına. "O gün

yaptığın şey hakikaten havsalamın almadığı bir şeydi . "

" B u sözün beni pek etki lemedi," diye karşılık verdi don

Genaro. İkisi de yüksek sesle güldüler, sonra don Juan sırtımı

tıpışladı.

"Genaro senin arabanı çalışmaz duruma getim1ekten daha

beterini yapabilir," diye sürdürdü. "Di mi, Genaro?"

"Öyle ya," diye yanıt verdi don Genaro, dudaklarını bir

çocuk gibi yayarak.

"Ne yapabilir, yani?" diye sordum, istifimi bozmaksızın.

"Genaro arabanı toptan yok edebilir ! " diye ünledi don Juan gümbürdeyen sesiyle; sonra aynı ses tonuyla ekledi : "Di mi, Gcnaro?"

"Ya ya! " diye karşılık verdi bir insanın hançeresinclen çıkarabileceği en yüksek sesle, don Genaro.

Yerimden zıplayıvermiştim. Tüm bedenim üç dört kez asabi bir ihtilaçla silkindi.

" Ne demek istiyorsun, yani arabam ortalıktan kayıp mı

olacak?" diye sordum.

"Ne demek istediydim, Genaro?" diye sordu don Juan.

"Yani sen diyorsun ki, ben onun arabasına biner, motoru

çalıştırır, ve çekip gidebilirim burdan," yanıtını verdi don Genaro yapmacıklı bir ağırbaşlılıkla.

"Yok et şu arabayı, Genaro," diye dayattı don Juan sesinde şakacı titremler.

"Oldu b u i ş ! " dedi don Genaro, kaşlarını çatıp, bana yan

yan bakarak.

Çattığı kaşlarının dalgalanmakta olduğu ve bakışlarına ha

şarı ve delici bir nitelik kazandırdığı dikkatimi çekti.

"Pekala!" dedi don Juan sakince. "Gidelim şuraya da arabaya b i bakalım."

"Peki! " diye yansıladı onu don Genaro. "Gidelim şuraya

da arabaya bi bakalım."

İkisi de son kerte yavaş hareketlerle ayağa kalktılar. Bir an

için ne yapacağımı bilemedim, ama don Juan kalkmamı imledi.

Don Juan'ın evinin önündeki küçük tepeye yöneldik. Onlar iki yanımda durmaktaydılar, don Juan sağımda, don Genaro da solumda. Onlar benden dört beş adım ilerde, hep görüş

alanımın içerisindeydiler.

"Bakalım şu arabaya bir," dedi don Genaro tekrar.

Don Juan, görünmeyen bir ipliği örercesine ellerini devindinnekteydi; don Genaro da aynı şeyleri yaparak yineledi:

"Arabaya bir bakalım. " Seker gibi yürümekteydiler. Adımları

normalden daha uzundu, ellerini ise önlerindeki görünmeyen

birtakım nesneleri çırpıyor ya da işliyorcasına devindiriyorlarclı . Don Juan 'ın bu şekilde soytarılık yaptığını daha önce hiç görmemiştim, onunla göz göze gelmekten nerdeyse sıkılıyordum.

Tepenin üzerine ulaştığımızda, tepenin dibindeki elli metre kadar ötemizde arabamı park etmiş olduğum düzlüğe baktım. Midem bir sarsıntıyla büzüldü. Arabam görünürlerde yoktu. Bir an büyük bir şaşkınlık geçirdim. Ne yapmam gerektiğini bilemedim.

Sabahın erken saatlerinde oraya geldiğim zamandan beri

arabam orda durmaktaydı. Daha yarım saat önce arabama uğramış, yeni bir not defteri almıştım. O zaman, hava aşırı sıcak olduğundan pencereleri açık bırakmayı düşünmüş, ama o bölgede kaynaşan sivrisineklerle öbür böceklerden dolayı fikrimi değiştirerek arabamı her zamanki gibi kilitlemiştim.

Tekrar etrafıma baktım. Arabamın yok olduğuna inanmayı

reddediyordum. O düzlüğün kenarına kadar yürüdüm. Don Juan ile don Genaro da benimle birl ikte yürüyerek yanımda durdular; benim hareketlerimi taklit ederek araba acaba ötelerde bir yerde midir, diye uzaklara doğru baktılar. Bir an içimden

coşkulu bir sevinç duygusu taşar gibi oldu, sonra asabımı bozucu bir tedirginliğe dönüştü. Onlar da bunun farkına varmış

olacaklar ki, etrafımda gezinmeye, ellerini, avuçlarındaki kimi

hamur parçalarını yoğururcasına devindirmeye başladılar.

"Arabaya ne olmuştur sence, Gcnaro?" diye sordu don Juan uysalcasına.

"Arabaya binip uzaklara götürdüm," dedi don Genaro, ardından inanılmaz bir şekilde vites ve direksiyon kullanma hareketleri yaptı. Dizlerini, oturuyonnuş gibi bükerek birkaç saniye, kuşkusuz sadece bacak kaslarının desteğinde, o konumda kaldı; sonra ağırl ığını sağ bacağına yükleyerek sol ayağını debriyaj pedalına basar gibi öne doğru uzattı. Dudaklarıyla motor sesi çıkardı; nihayet, bunlar yetmezmiş gibi, yoldaki bir tümse

ğe çarpmış gibi yukarı aşağı yaylanarak devindi-bende, direksiyonu bırakmaksızın zıplayan acemi şoför izlenimi yaratmaya çalıştı.

Don Genaro ' nun pandomiması harikaydı. Don Juan solu

ğu kesilene dek güldü. Ben de onların cümbüşüne katılmak istiyordum ama bir türlü gevşeyemiyordum. Daha önce hayatımda hiç duyumsamamış olduğum bir kaygı hissine kapıldım.

İçim yanıyormuş gibiydi; sonunda yerdeki küçük taşları tekmelemeye başladım; işi, onları yerden coplayıp bilinçsiz ve beni de şaşırtan bir öfkeyle fırlatıp atmaya kadar vardırdım. Sanki beni öfkelendiren şey benim dışımdaymış da, birden beni sarıvermiş gibi hissetmekteydim. Sonra o tedirginlik duygusu, nasıl gizlice geldiyse gene öyle yitti, yok oldu. Derin bir soluk

aldım, artık iyileşmiştim.

Don Juan ' ın yüzüne bakmaya cesaret edemiyordum . Deminki öfke krizimden dolayı utanç duymaktaydım, ama aynı zamanda gülmek de istiyordum. Don Juan yanıma gelerek sırtımı sıvazladı. Don Genaro da kolunu omzuma yasladı.

"Aldırma sen! " dedi don Genaro. "Keyfine bak. At yumruğunu burnuna, kanasın. Sonra bir taş alır, onunla dişlerini kırarsın. İyi hisseder insan ! O da yetmezse sana, şurdaki koca kayanın üstündeki taşla taşaklarını ezersin be yahu. "

Don Juan kıkır kıkır gülmekteydi. Onlara, öyle salakça

davrandığımdan ötürü utanç duyduğumu söyledim. Birden ne

olduğunu anlayamamıştım işte. Don Juan, benim neler olduğunu kesin olarak bildiğim halde bilmezmiş gibi davrandığımdan, ve beni öfkelendiren şeyin de bu ikiyüzlü tutumum oldu-

ğundan emin bulunduğunu söyledi.

Don Genaro her zamankinden farklı olarak beni teselli ediyordu; sık sık sırtımı tıpışlıyordu.

"Hepimizin başına gelir böyle şeyler," dedi don Juan.

"Bununla ne demek istiyorsun, don Juan?" diye benim sesimi taklit ederek, benim don Juan'a soru sorma adetimi tiye alarak don Genaro sordu.

Don Juan da, "Dünya tepetaklak durur iken biz dimdik

durmaktayız, oysa dünya dimdik durmakta iken biz tepetaklak

durmaktayız. Ancak dünya da biz de dimdik durdukta, biz kendimizi tepetaklak durmakta sanırız kim ... " diye saçma sapan bir şeyler söyledi. Gevezeliğini sürdürdü de sürdürdü, bu sırada don Genaro da benim not alışımı taklit etmekteydi. Burun deliklerini genişletip elini oynatarak görünmeyen bir deftere

yazıyor, sonuna kadar açtığı gözlerini don Juan 'dan ayırmıyordu . Don Genaro, benim, konuşmaların doğal akışını değiştirmekten kaçınma amacıyla defterime bakmadan not tutma yöntemimi parmağına dolamış, dalgasını geçmekteydi. Beni taklit edişi gerçekten harikaydı.

B irden kendimi son derece rahat, mutlu hissettim. Onların

kahkahaları beni yatıştırıyordu. Bir an kendimi koyuverip ta

yürekten bir kahkaha patlattım. Ama sonra zihnim yeni bir korku, şaşkınlık ve tedirginlik durumuna girdi. Orada cereyan etmekte olan şeylerin hepsinin de imkansız olduğunu düşündüm; gerçekten de, önümdeki dünyayı değerlendirmeye alışık oldu

ğum mantıksal dizgeler açısından akıl almaz şeyler olmaktaydı. Ama algılayabilen bir kimse olarak, arabamın orda olmadı

ğını algılamaktaydım. Don Juan'ın beni açıklanamayan bir fenomenle karşı karşıya getirdiği her zaman olduğu gibi, sıradan yöntemlerle bana oyun

oynandığı düşüncesine kapıldım bir

kez daha. Zihnim, stres altındayken, gayri ihtiyari ve kaçınılmazcasına hep aynı kurguyu yineliyordu. Arabamı, onu park etmiş olduğum yerden kaldırarak götürebilmeleri için don Juan ile don Genaro 'nun kaç yardakçıya ihtiyaçları olduğunu hesaplamaya başladım. K apıları her zaman yaptığım gibi zorgulu bir şekilde kilitlemiş olduğuma emindim; el freni de çekiliydi; araba vitesteydi; direksiyon kilitlenmiş durumdaydı. Araba-

mı o durumda ancak kaldırarak götürebilirlerdi. Bunun için gerekli insan gücünü ikisinin de bir araya getiremeyeceğinden emindim. B ir başka ihtimal de onların anlaştığı bir kimsenin

arabanın camını kırarak içeriye girdiği ve kablolarla oynayarak

arabayı sürüp götürdüğü şeklindeydi. Ama bunu da ancak özel

bir teknik bilgiye sahip birisi kıvırabilirdi. Geriye sadece bir

izah yolu kalıyordu ki, o da beni ipnotize etm iş olmaları ihtimaliydi. Hareketleri benim için öylesine yeni ve kuşku uyandırıcı şeylerdi ki, kendimi bir dizi ussallaştırma kurguları içinde yitirmekte olduğumu fark ettim. Şayet beni ipnotize etmekte

idiyseler, o halde ben o anda bir başka bilinçlik durumunda bulunmaktaydım. Don Juan ile geçirdiğim deneyimlerimde bu gibi durumlarda insanın geçen zamana ilişkin tutarlı bir zihinsel kayıt tutamadığına dikkat etmiştim. Olağandışı gerçeklik durumlarının hepsinde, zamanın geçmesi bağlamında, düzenli bir süreklilik bulunmuyordu; vardığım netice de, kendimi tetikte

tuttuğum takdirde, ardışık zaman duyumunu yitireceğim bir

anın geleceği şeklindeydi. Sanki, örneğin, belli bir anda bir da

ğa bakmaktayken, dönmüş olduğumu hatırlamaksızın bir an

sonraki bilinçliliğimde kendimi karşıt doğrultudaki bir vadiye

bakarken bulmuş olmam gibi. Şayet bu türden bir deneyim ge

çirmekte idiysem, o halde belki ipnotizmada olduğu gibi arabama ne olduğunu açıklayabilmiş olabilirdim. Yapabileceğim tek şeyin her bir ayrıntıya tüm dikkatimi seferber ederek bakmak olduğuna karar verdim.

"Arabam nerede?" diye sordum, ikisine birden hitap ederek.

"Arabası nerede, Genaro?" diye sordu don Juan büyük bir

ciddiyetle.

Don Genaro yerdeki küçük taşları kaldırarak altlarına bakmaya başladı. Arabamı park etmiş olduğum düzlükte kaldııınadığı tek taş bırakmamacasına harıl harıl didindi. Kimi zaman öfkelenmiş gibi yapıyor, taşı çalılıklara doğru hışımla fırlatıyordu.

Don Juan zevkten dört köşe don Genaro 'nun şaklabanlıklarını izlemekteydi. Kıkır kıkır gülerek eğleniyor, benim orada bulunduğumu unutmuş görünüyordu.

B Ü Y Ü C Ü N Ü N E R K H A L K A S I

Don Genaro sahte bir kızgınlık sergileyerek taşları fırlatmasına daha yeni son vermişti ki, dikkatini önüne çıkan, ve o düzlükteki tek iri ve ağır taş olan koskoca bir kayaya yöneltti.

Altına bakmak amacıyla onu kaldırmayı denedi, ama kaya yerin içinde derinlere uzandığından, onu kımıldatamadı bile. Don Genora, sırılsıklam terleyene dek oflaya puflaya didindi. Sonra bir kayanın üzerine oturarak, yardım etsin, diye don Juan 'ı çağırda.

Don Juan neşeyle gülümseyerek bana döndü ve, "Haydi

gel, Genaro'ya yardım edelim," dedi.

"Ne yapıyor ki?" diye sordum.

"Arabanı arıyor," dedi don Juan istifini bozmadan, pek do

ğal bir şey söylermiş gibi.

"Aman Tanrım ! Kayanın altında hiç bulunur mu ki araba?" diye karşı çıktım.

"Aman Tanrım! Niçin olmasın ki? diye karşılık verince

don Genaro, ikisi birden kahkahalarını patlattılar sil baştan.

Kayayı kımıldatamıyorduk. Don Juan, eve gidip, manivela olarak kullanabileceğimiz kalın bir tahta parçası aramamızı önerdi.

Eve doğru yürürken ben onlara bu hareketlerinin saçmalık

olduğunu, bana her ne yapmaktaysalar bunun gereksiz olduğumı anlattım.

Don Genaro beni süzmeye başladı.

"Genaro pek titiz bi adamdır," dedi don Juan ağırbaşlı bir

ifadeyle. "O da tıpkı senin gibi müşkülpesent, çöp atlamaz biridir. Sen kendin hep, altına bakmadık bi taş bırakmadığından söz etmez misin? O da

aynı şeyi yapıyor işte. "

Don Genaro benim omzumu tıpışlayarak, don Juan'ın çok

haklı olduğunu söyledi, ve aslında, benim gibi olmaya karar

verdiğini bildirdi. Gözlerinde delice bir parıltıyla yüzüme bakıp burun dileklerini açtı da açtı .

Don Juan ellerini çırparak şapkasını tuttuğu gibi yere fırlattı.

Evde, kalınca bir tahtayı uzun süre aradıktan sonra, don

Genaro evin kirişlerinden biri olan uzunca ve oldukça kalın bir

ağaç kütüğü buldu. Onu omuzlarına yatırdı; hep birlikte araba-

m ı aradığımız yere yollandık.

O küçük tepeye doğru ilerlerken yolda, park ettiğimiz düzlüğü görebileceğim bir dönemece yaklaşırken, birden içime bir şey doğdu. Arabamı, onlardan önce bulacağıma dair bir içgörü

idi bu; ama aşağıya baktığımda, tepenin dibinde araba falan

yoktu.

Don Juan ile don Genaro zihnimden geçenleri anlamış olacaklar ki, ardımdan koştular, ve kahkahalarını patlattılar.

Tepeden düzlüğe indiğimizde derhal işe koyuldular. Onları birkaç saniye izledim. Yaptıklarım havsalam almıyordu. Çalışıyormuş gibi görünmek değildi onların yaptığı şey, arabamı aramak amacıyla taşı kaldırıp altına bakma işine kendilerini

gerçekten tüm güçleriyle vermişlerdi. B u kadarına dayanamayıp onlara katıldım. İkisi de soluk soluğaydılar, arada bir haykırıyorlardı; Genaro, bir çakal gibi uluyordu. İkisi de tere batmışlardı. B edenlerinin, özellikle don Juan'ınkinin, ne denli kuvvetli olduğunu görebiliyordum. Onların yanında hımbıl bir

delikanlıydım ben.

Çok geçmeden benden de ter boşanmaya başladı. Sonunda kayayı çevirmeyi başardık; don Genaro kayanın altındaki toprakları çıldırtıcı bir sabırlılık ve itinayla incelemeye koyuldu.

"Yok. B urada değilmiş," diye duyurdu nihayet.

Onun bu sözleri, ikisinin de yerde yuvarlanarak katıla katıla gülmelerine yol açtı.

Ben de asabi bir şekilde gülmekteydim. Don Juan gerçekten sancılanmışçasına kıvranıyordu; elleriyle yüzünü örtüp sarsılan vücuduyla yere uzandı.

"Şimdi hangi istikamete gideceğiz?" diye don Genaro

uzun bir moladan sonra sordu.

Don Juan başım eğerek gösterdi.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordum.

"Arabanı aramaya! " dedi don Juan hiç gütmeksizin.

Onlar gene iki yanımda yürüyerek hep birlikte çalılığa

doğru yöneldik. Daha birkaç metre ilerlemiştik ki don Genora

durmamızı imledi. Ayak parmaklarının uçlarına basa basa yü

ıüyerek •birkaç adım ötemizdeki yuvarlakça bir çalılığa doğru

yaklaştı, bir süre dalların arasına baktı; ama arabamın orada olmadığını söyledi.

Bir süre daha ilerledikten sonra don Genaro eliyle susmamızı imledi. Ayak parmaklarının uçlarına basarak dururken sırtını kamburlaştırdı, kollarını başının üzerinden havaya doğru uzattı. Parmakları bir pençe gibi gerilmişti. Bulunduğu yerden,

don Genaro 'nun vücudu bir S harfi gibi durmaktaydı. B ir süre

o pozisyonda kaldı, ardından da, mübalağasız, kendini tepesi

üstü, üzerinde kuru yapraklar bulunan ince bir dala doğru attı.

Dalı yerden alıp inceledikten sonra gene arabamın orada olmadağını söyledi.

Çalılığın yoğunlaştığı bölgeye girerken, Genaro çalıların

arkasına bakıyor, bodur paloverde ağaçlarına tırmanarak yapraklarının altını muayene ediyor, ama arabayı ne yazık ki orada da bulamadığını bildiriyordu.

Bu arada ben dokunduğum ve gördüğüm her bir şeyi kılı

kırk yararcasına bir dik.katle zihnimde tutmaya çalışıyordum.

Çevremdeki dünyayı ardışık ve düzenli bir şekilde algılayışım,

her zaman olduğu gibi sürekliydi. Kayalara, çalılara, ağaçlara

dokunmaktaydım. B akışlarımı önümdeki yerden, b ir gözümü

sonra da ötekini kaydırarak arkama doğru çeviriyordum. Edindiğim bütün verilere göre o çalılıktaki yürüyüşüm, normal ya

şamda sayısız kereler yaptıklarımdan farksızdı.

Daha sonra don Genaro karnının üstüne uzanarak bizim de

aynı şeyi yapmamızı istedi. Çenesini, kenetlediği ellerinin üzerine yaslamıştı. Don Juan da aynısını yaptı. İkisi de gözlerini yerdeki bir dizi minik tepelere benzeyen son derece küçük

tümseciklere diktiler. B irden don Genaro sağ elin i havada savuıuverdi, ve bir şeyi yakaladı. Apar topar ayağa kalktı, don Juan da onu izledi. Don Genaro yumruk ettiği elini önüne doğru uzattı, bize yaklaşarak bakmamızı istedi. Elini yarı araladığı zaman irice siyah bir şey uçup gidiverdi. B u öyle ani olmuştu

ki, birden irkilerek dengemi yitirdim. Ama ben daha geriye

doğru düşmeden don Juan beni yakaladı.

"Araba değilmiş yahu," diye yakındı don Genaro. "Pezevenk sineğin tekiymiş. Kusura bakma!"

İkisi de dikkatle bana bakmaktaydılar. Tam önümde dur-

makta, ama bana doğrudan doğruya değil de göz ucuyla bakmaktaydılar. Uzatılmış nazarlarla.

"Sinekti, değil mi?" diye don Genaro sordu bana.

"Galiba," dedim ben.

"Bırak galibayı," diye buyurdu don Juan mütehakkim .

"Ne gördün? Söyle ! "

"Elinden çıkıp uçan karga gibi kocaman bir şey gördüm,"

dedim.

Söylediğim şey, algıladığım şeye uygun bir ifadedeydi,

ama onlar buna o günün belki de en büyük şakasıymışçasına

tepki göserdiler. İkisi de kendilerini yerden yere atıp katılana

dek güldüler.

"Kanımca bu kadarı Carlos'a yeter artık," dedi don Juan .

Sesi, gülmekten kısılmıştı .

Don Genaro, arabamı bulmak üzere olduğunu, hislerinin

giderek kızıştığını söyledi. Don Juan, bulunduğumuz yerin çok

engebeli olduğunu, arabayı orada bulmanın pek hoş bir şey olmayacağını söyledi. Don Genaro şapkasını çıkararak kayışını, cebinden çıkardığı bir parça sicimle düzenleyerek, yün kuşağını şapkasının kenarına takılı bir pi.iski.ile bağladı.

"Şapkamdan bir uçurtma yapıyorum," dedi bana.

Gözlerimi ona doğru çevirdim-şaka yaptığını anladım.

Zira U<�urtma konusunda kendimi hep bir uzman saymışımdır.

Çocukluğumda en karmaşık uçurtmaları yapmışlığım vardı;

hasır şapkanın kenarının rüzgara direnemeyecek denli esnek

olduğunu bilmekteydim. Üstelik, şapkanın tepe bölümü epey

derindi; o yüzden rüzgar onun içinde dönerek havalanmasını

imkfmsız hale getirecekti.

"Uçmaz diyorsun, öyle mi?" diye sordu don Juan bana.

"Uçmayacağına eminim," dedim.

Don Genaro'nun bizi dinlediği yoktu; uçurtmasına uzun

bir s icim bağlamayı bitirdi, sonra sicimi tartarak çekmeye başlayınca kahrolası uçurtma gerçekten havalandı.

"Bak, bak uçurtmaya ! " diye bağırıyordu don Genaro.

Uçurtma bir iki kez daha yana yattı , ama sqnunda havada

kaldı.

"Gözlerini uçurtmadan ayırma!" dedi don Juan buyururca-

B Ü Y Ü C Ü N Ü N E R K H A L K A S I

sına.

Bir an başım döndü. Uçurtmaya bakarken, başka bir zamana ait bir hatıra gözümün önünde canlanmıştı, sanki uçurtmayı uçuran kimse bendim de, eskiden olduğu gibi doğduğum kasabadaki rüzgarlı tepelerdeydim.

Kısa bir süre boyunca o anım beni almış götürmüş, geçen

zamana ilişkin bilincimi yitirmiştim.

Don Genaro 'nun haykırarak bir şeyler söylediğini işittim,

ardından şapkasının iki yana doğru yalpalanarak, sonunda arabamın bulunduğu yere düştüğünü gördüm. Hepsi de öyle hızlı bir şekilde cereyan etmişti ki, ne olduğunun farkına bile varamamıştım. Gene başım dönmeye başladı, unutkanlaşmıştım.

Zihnim son kerte karmaşık bir imgeye takılmış kalmıştı. Ya

don Genaro'nun şapkasının arabama dönüştüğünü göımekteydim, ya da şapkanın arabamın üstüne düştüğünü. İnanmak istediğim, ikincisiydi, yani don Genaro'nun şapkasını, arabamı göstermek amacıyla kullanmış olduğu. Aslında bunun bir önemi yoktu, zira her iki şık da birbirinden daha ürkütücüydü, ama gene de aklım normal zihinsel dengemi korumak amacıyla o

önemsiz ayrıntıya takılıp kalmıştı.

"Uğraşmasana," dediğini işittim don Juan'ın.

İçimden bir şeyin yüzeye çıkmakta olduğunu duyumsadım. Uykuya dalıyormuşum gibi, düşünceler ve imgeler kontrol edilemez dalgalar halinde üşüşmeye başladılar. Küçük dilimi yutarcasına arabama bakıyordum. Yüz metre kadar ötemde kayalık düz bir yerde durmaktaydı . Sanki biris i onu oraya kasten koymuş gibi görünmekteydi. Arabama bakmak amacıyla oraya doğru koşmaya başladım.

"Kahrolasıca!" diye haykırdı don Juan. "Arabaya bakmasana ! Dünyayı durdursana!"

Sonra, bir rüyadaymışçasına, onun bağırdığını işittim:

"Genaro 'nun şapkası ! Genaro'nun şapkası ! "

Onlara doğru baktım. Onlar da gözlerini dikmişler, delici

nazarlarla bana bakmaktaydılar. Midemde bir sancılanma hissettim. Aniden bir baş ağrısı tuttu, fenalaşmıştım.

Don Juan ile don Genaro beni merakla süzmekteydiler.

Arabamın yanında bir süre oturdum, sonra bir robot gibi kapı-

sının kilidini açarak don Genaro 'yu arkaya oturttum. Don Juan

da onu izleyerek onun yanına oturdu. Bunu biraz tuhaf bulmuştum, zira don Juan ekseriya ön koltukta otururdu.

Zihnim epey karışık, arabayı don Juan'ın evine doğru sürdüm. Kendimi değişmişim gibi hissetınekteydiın. Midem çok

ça bulanıyordu, bulantı hissi ayık kalmamı engelliyordu. Arabayı bir robot gibi sürüyordum.

Arka kanepede don Juan ile don Genaro 'nun çocuklar gibi gülüşerek bağırdıklarını işitmekteydim. Don Juan'ın bana,

"Yaklaşıyor muyuz?" diye sorduğunu işittim.

İşte tam o anda ölçünmeli olarak dikkatimi yola yöneltim.

Gerçekten de don Juan'ın evine epey yaklaşmıştık.

"Az sonra oradayız," diye mırıldandım.

İkisi de kahkahayı bastırdılar. Ellerini çırpıyor, uyluklarını

tokatlı yorlardı .

.

Eve vardığımızda ben gene bir robot gibi arabadan çıkıp

onların kapısını açtım. Arabadan önce don Genaro indi; hayatında yaptığı bu en güzel, en sarsıntısız yolculuk nedeniyle beni kutladı. Don Juan da aynı şeyleri söyledi. Söyledikleri şeylere pek önem vermedim.

Arabamı kilitledim, kendimi eve zor attım. Uykuya dalmadan önce don Juan ile don Genaro' nun kahkahalarını i�itmekteydim.

1 9

Dünyayı Durdurmak

Ertesi gün uyanır uyanmaz don Juan ' a sorularımı sormaya başladım. Evin arkasındaki avluda yakacak odun kesmekteydi, ama don Genaro görünürlerde yoktu. Don Juan anlatacak bir

şey bulunmadığını söyledi. Ben, nesnel bir yaklaşım sergiledi

ğimi, don Genaro'nun "zeminde yüzdüğünü" herhangi bir

açıklamaya ihtiyaç duymaksızın ya da onlardan bir açıklama

talep etmeksizin gözlemlediğimi, ancak bu kısıtlamalarımın

orada cereyan eden şeyleri anlayabilmeme yardımcı olmadığı-

n ı anlattım. Ardından, arabamın yok oluştından sonra, otomatikman mantıksal bir açıklama bulmaya çalışmadaki ısrarımın kasten tasarladığım, sırf sorun yaratmak amacıyla yaptığım bir

şey değil de, bende ililklerime işlemiş ve tüm öbür düşünceleri etkisiz kılan bir huy haline gelmiş olan bir şey olduğunu anlattım.

"Bir hastalık gibi, yani," dedim.

"Hastalık diye bi şey yoktur," diye yanıt verdi don Juan,

dingince. "Yalnızca düşkünlük vardır. Sen, her bi şeyi açıklamaya çalışarak düşkünlüğünü sergiliyorsun. Senin durumunda açıklamalar gerekli değil artık."

Ben, dayatarak sadece düzenli, anlayabildiğim koşullarda

işlev görebildiğimi söyledim. Birlikte çal ıştığımız süre boyunca kişiliğimi öneml i oranda değiştirmiş bulunduğumu ve bu değişikliği mümkün kılan koşulun bu değişikl iğe yol açan nedenleri kendime açıklayabilme yetimden kaynaklandığını ona anımsattım.

Don Juan sevecence güldü. Uzun süre bir şey söylemedi.

"Çok zeki bi insansın," dedi nihayet. "Sen, her zaman ya

şamış olduğun yere dön. Ama bu defa işin bitik senin. Gidecek

bi yerin kalmadı. Artık sana hiçbi şeyi açıklamayacağım. dün

Genaro sana her ne yaptıysa, onları senin bedenine yaptı, onun

için bırak da neyin ne olduğuna bedenin karar vers in. "

Don Juan' ı n sesi dostçaydı ama kendini belli bir mesafede

tutmaktaydı; bu bende dayanılmaz bir yalnızl ık duygusu yarattı. Üzüntümü ifade ettim. Don Juan gülümsedi . Parmaklarıyla hafifçe elimin üstünü kavradı.

"İkimiz de ölecek olan varlıklarız," dedi yumu�ak bir sesle. "Eskiden yapmakta olduğumuz şeyler için zaına111ınız kalmadı artık. Ş imdi sen, benim sana öğrettiğim olanca yap-mamayı kullanarak dünyayı durdurma/ ısın . "

Elimi b ir kez daha sıktı. Dokunuşu candandı , dostçaydı;

benimle ilgilendiğini, beni sevdiğini göstermek istiyor gibiydi ,

ama aynı zamanda kararından dönmeyeceği izlenimini de veriyordu.

"Bu benim sana bi jestim," dedi, e l imin üstünde duran eli-

D Ü N Y A Y I D U R D U R M A K

ni bir ana gene sıkarak, '·Şimdi sen o dost dağlara kendi başına

gitmelisin." Çenesiyle güneydoğu istikametindeki uzak sıradağları imledi.

Orada, bedenim bana bırakmamı söyleyene dek kalmamı,

sonra da onun evine dönmem gerektiğini söyledi. Beni arabamın bulunduğu yöne doğru hafifçe iterek başkaca bir şey söylemememi, daha fazl a da beklemememi istediğini bell i etti.

"Orada ne yapacağım ki ben?" diye sordum.

Don Juan yanıt vennedi ama başını iki yana doğru sal laya-

rak bana baktı .

"Yeter artık," dedi sonunda.

Sonra parmağıyla güneydoğuyu gösterdi.

"Oraya git," dedi noktalayarak.

Don Juan ' la dolaştığım zamanlar hep geçtiğimiz yolları izleyerek önce güneye, sonra da doğuya doğru sürdüm. Toprak yolun bittiminde arabamı park edip bildiğim bir keçiyolundan

ilerleyerek yüksek yaylaya ulaştım. Orada ne yapacağıma ilişkin hiçbir fikrim yoktu. Sağa sola kıvrıl arak dinlenecek bir yer aradım. Ansızın solumdaki küçük bir alanın farkına vardım. O

noktada toprağın kimyasal birleşimi farkl ı gibiydi, ama gözlerimi o yerin üzerinde odakladığıın zaman o farkı gösteren ayırt edici herhangi bir şey bulamadım. O noktadan birkaç adım ötede durup, don Juan 'm bana her zaman önerdiği gibi o farkı

"duyumsamaya" çal ı ştım.

Belki de bir saat orada hareketsiz durdum. Kendi kendime

konu�ınalanm kesilene dek dü şüncelerim giderek yok olmaya

başladı. O zaman bir tedirginlik duydum. Sadece karnımda

duyduğum bir şeydi bu ve söz konusu alana döndüğümde daha da keskinlqiyordu. O yerin beni itmekte olduğunu hissederek oradan uzakl aşmak istedim. Gözlerimi şaşı bakar duruma getirip o bölgeyi taradım; kısa bir yürüyüşten sonra genişçe

eli.iz bir kaya gördi.im. Kayanın önünde durdum. Kayada beni

özeli ikle çeken bir şey yoktu. Üzerinde herhangi özel bir renk

ya da parıltı gönnüş değildim, ama gene de o kaya hoşuma gitmişti. Bedenimde bir esenlik duydum. Her yanım a bir rahatlık hissi yayıldı; bir süre kayanın üzerinde oturdum.

Yüksek yaylada, ve orayı çevreleyen dağlarda ne yapaca-

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

ğımı ya da beklentimin ne olduğunu bilmeden bütün gün dolaştıın durdum. Alacakaranlık bastırınca o eli.iz kayaya döneli.im.

Geceyi orada geçirdiğim takdirde oranın güvenl i olacağını kestirıniştim.

Ertesi gi.in yüksek dağlarda doğu yönünde daha da ilerilere gitmeyi göze aldım. Akşamın geç saatlerinde daha da yüksek bir yaylaya u l aşmıştım. Daha önce oraya gelmişim gibi hissettim. Anımsamak amacıyla çevreme baktım ama orayı çeviren doruklardan hiçbirini tanıyamadım. Uygun bir yer seçtikten sonra çıplak k ayalık bir alanın kıyısında dinlenmek için oturdum. Çok ı lık, asude bir yerd i . Sukabağımdan biraz yiyecek çıkarayım dedim, ama boşalmıştı. Biraz su içtim. J l ımış, b ayatlamıştı. Don Juan ' ın evine dönmekten başka çarem kalm adığını, derhal geriye dönmek için yola koyulmam gerekliğini düşündüm. Karın üstü yere uzanarak başımı koluma yasladıın. Rahat edemeyip pozisyonumu birkaç kez değiştird ikten sonra b atıya doğru dönmüş olduğumu gördüm. Güneş epey al

ç alırnştı. Gözlerim yonılınuştu. Gözleri mi yere doğru çev i ri p

baktığımda irice s iyah bir böcek gördüm. Ki.içlik bir kayamn

ardından, boyunun iki katı irilikle bir gübre parçasını i terek

gelmekteydi. Uzun b ir süre onun hareketlerini izledim. Böcek

benim mevcudiyetimle ilgilenmeksizin yiiküıüi yerdeki kayaların , köklerin, girintilerin ve çıkmtıların arasından lıa bire itmekteydi. Anl adığım k adarıyla, böcek benim orada olduğumun farkınd a değildi. Böceğin benim varlığımın farkında olm adığını bilmemin imkansız bir şey olduğunu dü�i.indüıı ; bu düşünce zihnime, beni m dünyama kar�ı bir böceğin di.ııyasııa

i li�kin bir dizi ussal değerlendirmelerin sökün etmesine yol açtı. Böcek de ben de aynı dünyada yaşıyorduk, ama kuşkusuz k i b u dünya ikimiz için aynı dünya olmaktan uzaktı. Kendi m i böceğe bakmaya kaptırıp, o yükünü kayaların arasından, yarı kların içinden taşıması için gereksindiği m uazzam gi.icü lıayrerle di.işündi.im.

Böceği uzun süre gözlemledikten sonra çevremdeki sessizliğin farkına vardım. Sadece, çalılıklardaki dal ların ve yaprakların rüzgarla titreştiğini işitebil iyordum . Yukarı ya doğru baktım, birden gayri ihtiyari ol arak soluma doğru döndüm. be-

l i rsiz bir gölgenin ya da b i rkaç adım ötedek i b i r kayanın üzerinde bir şeyin t itrediğini görür gibi oldum . Önce bunu önemseıııediın ama o gölgeni n solumda olduğu aklıma gel d i . Tek rar ansız111 döndüm-kayan ı n üzerinde k i bir gölgeyi açıkça sezgiledim. Gölgen in derhal kayadan yere doğru kaydığı, toprağın da onu k unıtııa kağıdını n m ü rekkebi çeki vermesi gibi emdiği

şekl i nde tekinsiz bir duyguya kap ı ld ı m . Tüylerim diken diken

olııuştu. Ölümün bana ve o böceğe bakmakta olduğunu cfüşündüm.

Tekrar böceğe bakay ı m ded i m , ama onu bulamad ı m . HedeJi ııe ulaşmış ve yükünü yerdeki bir deliğin iç ine b ı rakmı ş

olabi leceğini düşündüm. Yüzü m ü , düzgünce b i r kayaya yasladıın.

Böcek derin bir delikten çıkarak yüzümden beş on santimetre ötede durdu. Sanki ban a bakmaktayd ı , zira bir an için onun benim varl ığ ı m ın farkın a, bel k i de beim kendi ö l ümümün

fork ına vardığım şeki l de vard ığ ın ı duyumsadım. Gene tüyleri ıı ürperdi. O böcekle benim aramda o kadar fark yoktu demek. Ölüıı, bir gölge g i b i , i k imizi de koca bir kayanın ardından kollamaktayd ı . A l ış ı k olmadığım b i r sevi nçle doldu içim.

O böcek de ben de birbirimi zden farksızdık. H içbirimiz. ötekinden daha üstün deği l d i . Ölüıııüın üz b i z i eşit k ı l ı yordu.

İçimi dolduran sev incim , kıvanc ım öyle çoğaldı ki, ağla

ıııaya ba�ladıııı. Don Juan haklı ydı. Her zaıııan hak l ı olmuştu

o. Baş ka herkes gibi ben da son k erte giz dolu bir dünyada ya

�ı yorduıı , son kerte giz dolu b i r varlıktım ben, ama gene de b i r

böcekten daha öneml i değildim. Gözlerim i silerek elleri m i n

ters iyle onları ovalarken b i r adam, ya da adam şek l i nde b i r şey

gördüm. El l i metre kadar sağımda d u rmaktaydı . Doğru larak

onu görmeye çalıştım. Güne� nercleyse u fuk çizgisine u laşmı ş

ı ı , günqin sarı mtıra k k ızartısı net b i r görüntü sağlamamı enge l l iyord u . Tam o anda tuhaf b i r gürültü i � i ı t i m . Uzaktan geçen bir jet uçağı nın sesine benziyordu. Dikkatimi ona yöneltti ğ i mde, gürü l tü artarak uzat ı l m ı � keskin metalik b i r cızırtıya dönüşt ü , sonra da yuınu�ayarak i pnotize edic i bir ezgi halini aldı.

Elektrik akı ıııın ı ıı titreyi ş i n i andıran bir ezgiydi bu. Bu ses, akl ıına birbirine yakl aşan elektrikli iki k ü reyi ya da birbirine sür-

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

tünen, tam bir hizaya geldiklerinde de, birbirine vurarak çakı

şan kare şeklinde elektrikli iki levhayı getiriyordu. Tekrar dikkatle bakıp, benden saklanıyor gibi görünen o k imseyi görmeye çalıştım, ama çalılıkların önünde duran koyu renkli bir karaltıdan başka bir şey göremedim. Ellerimi gözlerimin üzerine koyarak siper ettim. Güneş ı şığının parlaktlığı o anda değişverdi de, o zaman onun sadece optik bir yanı lma, gölge ve bitkilerin bir oynaşması olduğunu kavradım.

Gözlerimi oradan ayırdığımda, uzakta bir çakal ın telaşsızca yürüdüğünü gördüm. Çakal, adam gördüğümü zannettiğim noktaya yakın bir yerdeydi. Güney doğrultusunda elli metre

kadar ilerledikten sonra dönerek bana doğru yürümeye başladı.

Korkup da kaçsın, d iye birkaç kez bağırdım, ama yaklaşmaya

devam etti. B ir an korkuya kapıldım. Belki de kuduzdur, diye,

bana saldırdığı takdirde kendimi korumak amacıyla yerden taş

toplamayı bile geçirelim. H ayvan benden dört bq metre bir

uzaklığa geldiğinde onun son derece sakin olduğu dikkat imi

çekti; h iç de telaşl ı ya da korkmuş g_örünmüyordu. Adı malarını yavaşlatarak üç metre kadar önümde durdu. B irbirimize baktık, ardından çakal daha da yaklaştı bana. Kahverengi gözleri dostça ışıclıyordu. Ben kayalığa oturdum, çakal da nerdeyse bana değecek kadar yaklaştı. Hayretten donakalmıştım. Vah

şi bir çakalı o kadar yakından hiç görmemiştim; o anda yapılacak tek şeyin onunla konuşmak olduğunu düşündüm. Dostça, bir köpekle konuşur gibi konuşmaya baş ladım onunla. Sonra

da çakalın benimle "konuştuğunu" sandım. Onun bana bir şey

anl attığına kesinlikle emindim. İyice afallamıştım. ama duygul arımı tartacak zaman bu lamadım, zira çakal benimle yen iden

"konuştu". Gerçi hayvan sözcükleri benim alı�ık olduğum, insanları n seslendirdiği sözcükleri i�itme biçim inden farklı bir şeki lde seslendirmekte fil an değildi; bu daha ziyade onun konuştuğuna ilişkin bir "'duygu"ydu. Ama bu bir insanın ev indeki kedisi ya da köpeğiyle kurduğu ileti�imdek ine benzeyen bir duygu değil d i. Çakal gerçekten bir �eyler anlatmaktaydı , bir

düşünceyi aktarmakta, o i !eti�im de, bir tümceye çok�'a benzeyen bir �ekildc çıkmak tayd ı . Ben ona, "Nasılsın, küçük çakal?"

dem iştim. Ve gal i ba onun bana, "İyiyim, sen nası lsın'?" diye

sorduğunu işitmiştim. Sonra çakal o tümceyi yineleyince, fırladığım gibi ayağa kalktım. Hayvan kıl ını bile kıpırdatmamıştı.

Ben an iden zıpladığıında ürkmemişti bile. Gözleri hala dostça

ışıdamaktaydı. Karnının üzerine uzanarak başını kaldırdı; sordu: "Ne diye korkuyorsun?" Çakalın karşısında oturup onunla hayatımın en acayip sohbetini yapmayı sürdürdük. N ihayet çakal bana orada ne işim olduğunu sordu, ben de oraya "dünyayı durdurmaya" geldiğimi söyledim. Çakal, "Que bueno ! " dedi.

Bunun üzerine onun iki dil bilen b ir çakal olduğuna hükmettim. Tümcelerindeki adlar ve eylemler İngi lizce, ama çekimler ve ünlemler İspanyolcaydı. Bir Chicano(ı çakal ı n karşısında

bul unduğum düşüncesi geçti zihnimden . Bütün bu cereyan

eden şeylerin saçmalığını düşünerek katıla katıla gülmeye başladım . Sonra, tanık olduğum bu şeylerin imkansızlığının tüm ağırlığı beni ezerces ine kafama dank etti. Çakal ayağa dikildi,

gözlerimiz birbirini buldu. Gözlerimi dikerek ona baktım.

Gözlerinin beni çektiğini duyumsamaktaydım ki, birden hayvan yanardöner renklere bürünerek ışıklandı. Sanki zihnim, on yıl önce cereyan etmiş olan, peyotenin etk isinde olduğum bir

sırada bir köpeğin yanardöner rcnklcnınclcrlc unutulmaz bir

varl ığa dönüşmesi şeklindeki bir olayın anı sı nı karşımda tekrar

canlandırmaktaydı. Çakal sanki o anı ları depreştirmişti-o eski ol ayın anısı gelmiş de çakal ın şu andaki görüntüsünün üzerine çakışmıştı; akışkan, sıv ı , ışıklı bir varlı ktı çakal. Işıklı l ığı gözlerimi kamaştırıyordu. Gözlerimi kapamak için ellerimle

onları örtmek istedim, ama kıpırdayamı yordum. O ışıklı varlı k

benim tanımlayamadığım bir yanıma dokunmaktaydı, bedenim öyle şahane, öyle tarif edilmesi imkansız bir ılıklık ve esnckl iğe gark olmuştu ki, sanki o dokunuş içimdeki bir şeyin patlamasına yol açınıştı. Mıhlanmış gibi orada kaldım, ayakl arı mın, bacaklarımın ya da bedenimin öbür tarafl arının nerede olduğunu hissedemiyordum; ama bir şeyler beni dimdik tutmaktaydı.

O durumda ne kadar bir süre kalmış olduğumu bilemiyorum . Bu sı rada, o ışıklı çakal ile üzerinde bulunduğumuz tepe 6 ABD.de oturan Meksika kökenli kişi

eriyip gitmişti. Düşünce, duygu, diye bir şey kalın aınıştı bende. Hepsi ele yitip gitmişti-ben özgürce uçar gibiydim.

Birden bedenime b ir şeyin çarptığ1111 duyumsadım, ardınd an her yanım beni tutuşturan bir şeyle kaplandı. Güneşin üzerimde parlamakta olduğunu gördüm. Batı istikametinde uzak bir dağ s ilsilesini belli bel irsiz bir şekilde ayırt edebiliyordum.

Güneş ufuk ç izgisinin üzerine tılaşmıştı bi le. Dosdoğru ona

doğru bakmaktaydım , sonra "dünyan111 ç izgilerini" göreli.im.

Çevremdeki her bir şeyi her yönden örerccsine saran olağanüstü beyaz tlorcsan ışıklaıunaların bolluğunu algıladım. Bir an bunun acaba güneş ı � ığının kirpiklerimde yansımasından ını,

kaynaklandığını düşündüm. Gözlerimi kırpıp yeniden baktım.

Çizg iler oldukları gibi clurmaktaydılar-çevreıncleki lıcr şeyin

üzerine doğru uzanıyor ya da onların içinden çıkıyorlardı .

Tüm etrafıma bakarak bu olağandışı yeni dünyayı inceledim. Güneşten başka yerlere baktığım zaman da, çizgiler a�'.ık

ça görülebiliyordu, kal ı c ıydı .

O tepenin üzerinde esriıni� durumda bana sonsuzınuş gibi

gelen bir siire boyunca kaldım, oysa bu geçenler sadece b i rkaç

d akika iç inde, belki de gi.inq ufka ulaşana dek cereyan etrn i�

olmalıydı, ama bana sonsuz bir zaman gibi gözükmüştü . Dünyadan ve bedenimden ılık, yatı�tırıc ı bir �eylerin fı�kırdığını hissett im. B i r sır keşfettiğimi biliyordum. Öyle yalın bir)eyd i

ki bu. Hiç taıı ımadığım bir duygu seline kapıldım. Hayatıırnfa

öylesi bir ilahi öfor i duygusunu, öylesi bir dinginliği, öylesi bir

her şeyi ku�atan kavrayışı daha önce hiç tatmamıştım: am;ı

keşfettiğim sırrı kelimelerle anlatabilmem, hatta onu düşünebilmem dahi o l anaksızdı, onu ancak beden im bilmekteyd i.

Ardından uyumuş ya ela bayılmı� olacağıın . Tekrar kendime geldiğim zaman kayalıkta yatmaktaydım. Ayağa kalktım.

Dünya, onu her zaman görmüş olduğum gibiydi. Hava kararmaktayclı , hiç di.i�ünıneksizin arabama d�)rımek için inişe geçtim.

Ertesi sabah vardığımda, don Juan evde yalnızdı. Don Genaro'yu sorduğumda, bir iş için o yörede bir yere gittiğini söyled i . Derhal ona başımdan geçen olağandışı deneyimleri anlat-

DÜNYAYIDURDURMAK

maya başladım. Beni can kulağıyla dinledi.

"Dünyayı durdurm11şsu11 i şte," dedi ben anl attıkları m ı bitirdiğimde. Bir süre konuşmadan oturduk, sonra don Juan, don Genaro 'ya bana yardım ettiği için teşekkür etmemi söyledi.

Benden çok hoşnut göıi.inüyordu . Sık sık sırtımı tıpışlıyor, ne

şeli nqcli gülüyordu.

"Ama bir çakalın konuşabilmesi inanılmaz bir şey," de-

dim.

"Konuşma değildi ki o," d iye yanıt verdi don Juan.

"Neydi ya?"

"Senin bedenin ilk kez olarak anlaşmıştı. Ama sen en başta onun bi çakal olmadığını anlayamamıştın, üstelik onunki senin ve benim konuştuğum türden bi konuşma deği ldi."

"Ama çakal gerçekten konuşuyordu, don Juan ! "

"Bak sen, şu aptal aptal konuşan da k immiş. Yıl larca öğrenim görmüş bi adamsın, b ilmen gerek sen in. Dün sen diinyayı dımlıırmuşıım . hatta görmüş b ile olab i l irs in. S i h irl i bi varlık s an a bi şey anl atın ış, sen in beden in de, dünya çökert i lmiş oldu

ğundan ötürü onu anlayabilm işti ."

"O dünya bugün olduğu gibiydi, don Juan."

"Yo, değildi. Bugün çakall ar sana bi şey anlatmazl ar, sen

ele dünyanın çizgilerini görmezsin. Dün sen bütün bunları yaptın, zira sen in içindeki bi şey durduydu."

"Neydi o duran şey?"

"Senin içinde duran o şey, insanların sana bu dünyanın nasıl b i yer olduğuna ilişkin anlatageldikleriydi. Anladın mı?

Herkes bize, doğduğumuzdan bu yana dünyanın falanca falanca şeki lde, filanca filanca biçimde olduğunu anlatıp durmuştur, elbet bizim de dünyayı onların bize anlattığı şekilde görmekten

başka bi seçeneğimiz yoktur. "

Don Juan ' la bi rbirimize bakllk.

"Dün dünya büyücü lerin anlattığı şeki l de göründü sana,"

diye sürdürdü. "Öylesi bi dünyada çakallar konuşur; bi zamanlar sana anl atm ış olduğum gibi geyikler ele konuşur, çıngıraklıyılanlar da, ağaçlar da- yaşayan her bi canlı da. Ama senin asıl gi)ı-meyi öğrenmen gerek. Ola ki sen görmenin, insanın yalnızca iki dünya arasına, sıradan i nsanla büyücülerin dünyası ara-

sına sokulduğu zaman gerçekleştiğini öğrenmişsindir. Sen şu

anda o iki dünyanın tam ortasındasın. Dün sen o çakalın seninle konuştuğuna inanmıştın. Görmeyen herhangi bi büyücü de o şekilde inanır, ama gören bi kimse bilir ki buna inanmak, büyücüler aleminde çakılıp kalmaktır. "

"Yani , don Juan, sıradan insanların da, büyücülerin de

dünyaları gerçek değil, öyle mi?"

"İkisi de gerçek dünyalardır. İkisi de seni etkisi altında tutar. Örneğin, sen o çakala, öğrenmek istediğin her bi �eyi sorabilirsin, o da seni yanıtlamak zorunda kal ırdı . İşin hazin tarafı şudur ki, çakallara güven olmaz. insanı alclatabilirler. Güvenilir bi hayvan arkadaşının olmam ası, senin kaderin . "

Don Juan o çakalın hayatım boyunca benim yoldaşı m olarak kalacağını; büyücüler aleminde bir çakal yoldaşa sahi p olmanın arzu edilen bir şey olmadığını açıkladı. B ir çıngırakl ı yılanla konuşmuş olmanın ideal olmuş olacağın ı , zira onların şahane yoldaşlar olduklarını anlattı.

" Ben seni n yerinde olsaydım," diye ekledi, "çakallara hiç

güvenmezdim. Ama sen farkl ısın, hatta bakarsın bi çakal büyücüsü olup çıkarsın."

"Çakal büyücüsü de nedir?"

"Çakal kardeşlerinden b i sürü şey çeken bi büyücü."

Soru sonnayı sürdürmek istiyordum ama o bir el hareket iyle beni önledi.

"Dünyanın ç izgilerin i görmüşsün," dedi. "Işıklı bi varlık

görmüşsün. Artık sen dostla karşılaşmaya hazır duruma geldin.

Elbet biliyorsun ki çalıların orda gördüğün adam, dosttu. B i jet

uçağı gibi kükrediğini işitmişsin. O, seni bi ovanın kenarında

bekleyecek, o ovaya ben seni kendim götüreceğim. "

Uzun bir süre sessiz kaldık. Don Juan ellerini k arnının

üzerinde kenetlemişti. B aşparmaklarını bel irsiz bir şekilde devindirmekteydi.

"Genaro da gelmek zorunda o vadiye bizimle," dedi ansızın. "Senin dünyayı durdurmana yardım eden o, zira . "

D o n Juan bana delici nazarlarla bakmaktaydı.

"Sana bi diyeceğim daha var," diyerek güldü. "Şu anda artık önemi var. Genaro geçen gün senin arabanı sıradan insanla-

rın dünyasından yok etmiş ya da götürınüş değildi. O yalnızca

sen i dünyaya büyücüler gibi bakımın için zorlamıştı, o dünyada da senin araban yoktu. Genaro senin her şeye kesin gözüyle bakımı alışkını yumuşatmak istemişti. Onun şaklabanlıkları sen in bedenine her şeyi anlamaya çalışmanın saçmalığını anlatmıştı. Uçurtmasını uçurduğunda da handıysa gi)rmüştün sen.

Arabanı bulımıştun; her iki dünyada birden bulunmaktaydın.

Kasıklarımızı tuta tuta gülmemizin nedeni de senin arabayı bulunduğunu zannettiğin yerden eve doğru sünnekte olduğuna gerçekten inanmı ş olmandı."

"Ama benim dünyayı büyücülerin gördüğü gibi göımem

için nasıl zorlayabilmişti beni?"

"Ben de onunla beraberdim. O dünyayı ikimiz de biliriz.

insan o dünyayı bi kez öğrendi mi, artık yapması gereken tek

şey sana büyücülerin sahip olduğunu anlattığım o ilave erk halkasını kullanmaktır. Genaro bunu son kerte kolay bi şekilde yapabilir. Senin zihnini çelip dağıtmak, ve bedeninin görmesini sağlamak amac ıyla taşları çevirip durduydu."

Ben don Juan ' a son üç günkü olayların dünyaya ilişkin görüşlerimi onulmaz biçimde zedelediğini söyledim. Onunla çalı şmakta olduğum şu on yıl boyunca, psikotropik bitkileri yediğim sıralarda bile hiç bu kadar etkilendiğim olmamıştı.

"Erk bitkileri yalnızca bir araçtır, bi yardımcıdır," dedi don

Juaıı. "Gerçek olan şey, bedenin gi)rehi/d(qini kavramı ş olduğu

zamandır. İnsan yalnızca o durumda her gün seyretmekte oldu

ğumuz dünyanın sırf bi tanımlama olduğunu anlar. Benim

amac ım hep sana bunu gösteıınek olmuştur. Ne yazık ki, dost

sana musallat olmadan önce pek az zamanın kaldı."

"Dostun bana musallat olması şart mı?"

"Bundan kaçıımanıı bi yolu yoktur. Gi)rebilmek için insanın dünyaya büyücülerin baktığı gibi bakmayı öğrenmesi, böylece dostu çağırması gerekir; öyle olunca da dost çıkar gelir."

"Dostu çağırmaya gerek kalmadan bana giirmeyi öğretemez miydin?"

"Hayır. Côrehi/mek için insanın dünyaya bi ba�ka tarzda

bakmayı öğrenmesi gerekir; benim bildiğim tek ba�ka tarz da

bi.iyüci.inlin bakış biçimidir."

Don Genaro öğle sularında döndü; don Juan' ın önerisiyle üçümüz arabayla bir gün önce kalmış olduğum sıradağlara doğru yöneldik. Benim geçtiğim aynı keçiyolunda ilerleyerek, ama

yüksek yaylada, benim yaptığım gibi durmaksızın, daha alçaktaki sıradağların doruğuna ulaşana dek tırmandık, sonra da ovalık bir vadiye inmeye başladık.

Yüksek bir tepenin üzerinde dinlenmek için durduk. Yeri

don Genaro seçti. Onlarla birl ikte olduğum zamanlar hep yap-

tığım gibi hemen, bir üçgen oluşturacak şekilde, don Juan ' ı sa

ğıma, don Genaro' yu da soluma alarak, oturdum. Çöl çalılıkları gayet nefis nemli bir parlaklık içindeydiler. Kısa süren bir ilkbahar sağanağından sonra pırıl pırıl bir yeşile bürünmüşlerdi.

"Genaro sana bi şey anlatacak," dedi don Juan birdenbire.

"Sana kendi dostlarıyla ilk karşılaşmasının öyküsünü anlatacak. Di mi, Genaro?"

Don Juan' ın sesinde ayartıcı bir eda vardı. Don Genaro bana bakarak ağzı yumuşak bir delik haline gelene dek dudaklarını büzdü. Dilini kıvırarak damağına dayadı; kıvranmaktaymışçasına ağzını açıp kapamaya başladı.

Don Juan ona bakarak yüksek sesle güldü. Neler olduğu-

nu anlayamamıştım.

"Ne yapıyor?" diye don Juan ' a sordum.

"Bi tavuk o ! " dedi.

'Tavuk mu?"

"Bak, ağzına bak. Tavuğun götü işte, yumurtlamak üzere."

Don Genaro ' nun ağzında kıvranmalar artmaya başlamış

gibi görünmekteydi. Gözlerinde yabansı, delice bir bakış vardı. Ağzı , kıvranmalar o yuvarlak deliği genişletmişçesine, açıldı. Gırtlağından gıdaklama sesleri çıkardı, ellerini içeriye doğnı bükerek kollarını göğsünde kavuşturdu, gayet nezaketsiz bir şekilde ağzından bir tutam balgam çıkardı.

"Kahrolasıca! Yumurta değilmiş," dedi yüzünü ekşiterek.

Bedenin duruş biçimiyle yüzünün ifadesi öyle komikti ki,

gülmeden edemedim.

.

"Artık Genaro sözüm ona yumurtasını da yumurtladığına

göre, ola ki kendi dostuyla ilk karşılaşmasını anlatır sana," diye dayattı don Juan.

"Ola ki," dedi Genaro, ilgilenmemiş görünerek.

Ben de birkaç kez, anlatsın diye ısrar ettim.

Don Genaro ayağa kalktı, kollarını açıp sırtını yaylandırarak gerindi. Kemikleri çatırtılı sesler çıkarıyordu. Sonra gene yerine oturdu.

"Ben kendi dostumla tutuştuğumda genç bir delikanlıydım," dedi sonunda. "Her şeyi hatırlıyorum, bir öğleden son-

raydı. Şafaktan beri kırlarda dolaşmış, evime dönüyordum .

B irden bir çalılığın ardından dost çıkarak yolumu kesti. Epeydir beni beklemekteymiş, niyeti de onunla güreşe tutuşmam imiş. Ondan uzaklaşmak amacıyla geriye döndüm ama sonra

onunla güreşebilecek denli güçlü olduğumu düşündüm. Korkmuyor da değildim. Tüm bedenim yay gibi gerilmişti, b_oynum tahta gibi katılaşmıştı. Ama gel gör ki, insanın hazır olduğunu

gösterir bu, yani boynunun kaskatı kesilmesi."

Don Genaro gömleğini açarak bana sırtını gösterdi . Boynunun, sırtının, kollarının adalelerini kastı. Adalelerinin fevkalade gelişmiş olduğunu gördüm . Sanki o anısı, bedenindeki tüm kasları harekete geçirmişti.

"Böyle bir durumda," diye sürdürdü, "ağzını hep kapalı

tutmal ısın."

Don Juan'a dönerek, "Di mi, Juan?" dedi.

"Evet," diye karşılık verdi don Juan sükunetle. "Bi dostu

tuttuğun zaman öyle şiddetli bi sarsıntı geçirirsin ki, insan dilin i ısırıp kesebilir ya da dişlerini kırabilir. İnsan gövdesini dik olarak tutmalı, yere sıkıca basıp dengeli bir şekilde durmalıdır,

ayakları yeri adeta kavramalıdır."

Don Genaro ayağa kalkarak bana doğru dönüp doğru duruş biçimini gösterdi: Dizlerini hafif bükülü tutmaktaydı, kollarını iki yana sarkıtarak parmaklarını hafifçe kıvırmıştı. Gev

şemiş görünüyordu ama yere sıkıca basmaktaydı. O pozisyonda bir süre kaldı; ben onun oturacağını sanırken, o, topuklarına yaylar takılıymışçasına inanılmaz bir sıçrayışla ileriye doğru

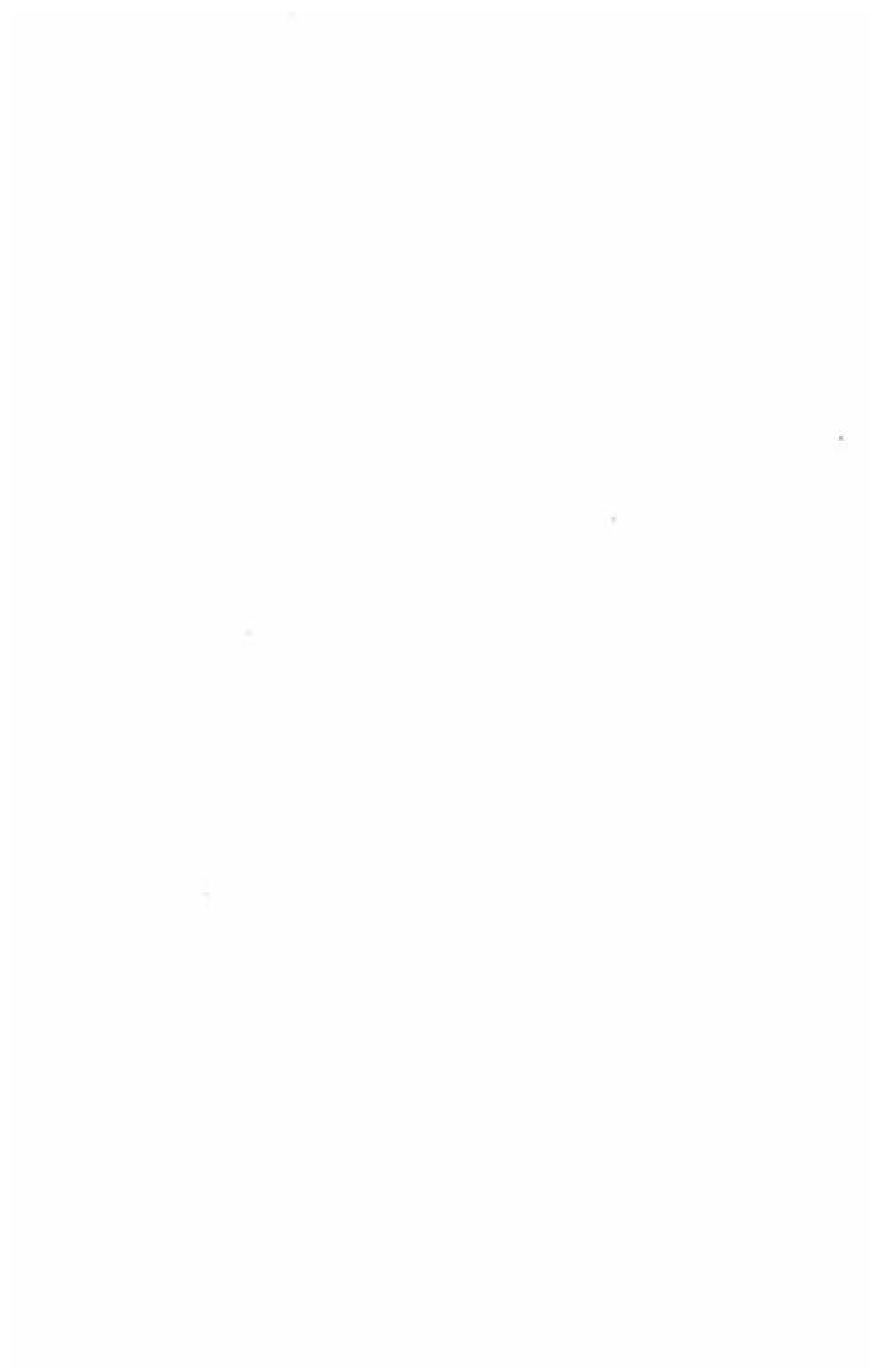
atıldı. B u hareketi öyle ani olmuştu ki ben arkaya doğru sırtüstü yuvarlandım; ama düştüğüm sırada don Genaro bana bir adamı ya da insan şeklindeki bir şeyi kavramış gibi gelmişti.

Tekrar oturdum. Don Genaro 'nun bedenindeki aşırı gerginlik hala sürmekteydi, sonra birden kaslarını gevşetti; daha önce oturmakta olduğu yere dönerek oturdu.

"Carlos şu anda senin dostunu gördü," dedi don Juan kayıtsızca, "ama hala mecalsiz olduğundan yere yuvarlandı."

"Sahi, gördün mü?" diye sordu don Genaro safçasına, burun deliklerini şişiredursun.

Don Juan, "gördüğümden" emin olduğunu söyledi don

I X T L A N Y O L C U L U Ö U

Genaro 'ya.

Don Genaro tekrar öne doğru öyle bir güçle sıçradı ki, ben

yan tarafıma yıkıldım. Don Genaro son kerte hızlı bir şekilde

sıçradığından, onun, otunna pozisyonundan fırlayarak ayakları üzerine nasıl düştüğünü anlayamamıştım.

İkisi de yüksek sesle güldüler, sonra don Genaro kahkahasını bir çakal sesinden farksız bir ulumaya çevirdi.

"Dostunu yakalayabilmen için Genaro kadar iyi sıçraman

gerektiğini sanmayasın," diye don Juan dikkatimi çekti. "Genaro 'nun öyle iyi bi şekilde atlayabilmesinin nedeni dostunun ona yardımcı olmasıdır. Senin yapman gereken tek şey çarpışmaya karşı koyabilmek için ayaklarını yere şıkıca basmaktır.

Genaro sıçramadan önce nasıl durduysa, sen de öyle durmalısın, sonra atlayıp dostu yakalarsın."

"Ama önce madalyonunu öpmesi gerek," diye araya girdi

don Genaro.

Don Juan tedirgin olmuş gibi yaparak madalyonumun olmadığını söyledi.

"Ama ya not defteri?" diye dayattı don Genaro. "Not defterleriyle bir şeyler yapması gerek-sıçramadan önce onları bir yere koyması gerek, ya da belki de dosta not defteriyle vurur."

"Deme yahu! " diye gerçekten şaşımıışçasına ünledi don

Juan. "Bak bunu hiç düşünmemiştim. B i dostun defterlerle yere serildiğine ilk kez tanık olacağız demek ki."

Don Juan 'ın kahkahalarıyla don Genaro' nun ulumaları yatışınca hepimiz keyifli bir havadaydık.

"Dostunu yakaladığın zaman ne oldu, don Genaro?" diye

sordum.

"Olanca gücümle ona sarıldım," dedi don Genaro bir anlık

bir tereddütten sonra. Düşüncelerini toparlamaya çalışır gibi

bir hali vardı.

"O şekilde cereyan edeceğini asla tahmin edemezdim," diye sürdürdü. "Öyle bir şeydi ki, öyle, öyle, öyle .. . Vallahi anlatılır gibi değil ki! Onu yakalamamla dönmeye başlamamız bir oldu. Dost beni fırıldak gibi çeviriyordu, ama onu bırakmadım

hiç. Havada öyle bir hızla dömncktcydik ki, artık hiçbir şey göremez olmuştum. Her şey sisli görünüyordu. Dönmemiz sürdü,

sürdü, sürdü. B irden tekrar yerde durmakta olduğumu hissettim. Kendime şöyle bir baktım. Dost beni öldürmemişti. Her bir yanım sağlamdı. Kendimdim ben. B aşardığımı anlaınıştım.

Nihayet benim de bir dostum olmuştu. Sevinçle zıplamaya başladım. Ne güzel duyguydu o! Ne görkemli bir duyguydu!

"Sonra, nen.leyim, diye etrafıma bakındam. Hiç bilmedi

ğim bir yerdeydim. Dost beni havaya kaldırmış, dönmeye başladığımız yerden uzakta bir yere fırlatıp atmıştı. Yönümü bulmaya çalıştım. Evimin doğu istikametinde bir yerlerde olmam gerek, diye düşünerek, o yöne doğru ilerledim. Vakit daha erkendi . Dostla karşılaşmamız pek uzun sürmemişti. Çok geçmeden bir patika buldum-birkaç adamla kadının bana doğru gelmekte olduklarını gördüm. Kızılcleriliydiler. Çevremi sarıp nereye gitmekte olduğumu sordular. Ben de, ' Yurduma, I xtlan'a gidiyorum, ' dedim onlara. ' Kayboldun mu?' diye ·sordu birisi.

'Evet,' diye yanıtladım onu. 'Niçin?' Ama Ixtlan o yönde ele

ği!. Tam tersi yönele. B iz de oraya gidiyoruz," dedi bir başkası.

'Sen de katıl bize ! ' dedi hepsi birden. ' Yiyeceğimiz de var! ' ··

"Sonra ne oldu?" diye sordum. "Onlara katıldın mı?"

"Hayır, katılmadım," dedi don Genaro. "Zira onlar gerçek

değildi. Onları görür görmez anlamıştım bunu. Seslerinde,

özellikle onlara katılmamı isterkenki dostça davranışlarında

onları ele veren bir şey vardı. Onlardan kaçmaya başladım. Arkamdan çağırıp döneyim, diye yalvardılar. O tekinsiz yalvarışları giderek artıyordu, ama koşmayı sürdürüp onlardan kaçtım." "Kimdi onlar?" diye sordum.

"İnsanlar," diye yanıt verdi don Genaro uzatmaksızın.

"Ama gerçek insan değildiler."

"Hayalet gibi, yani," diye açıkladı don Juan. "Görüntüden

ibaret."

"Bir süre yürüdükten sonra," diye sürdürdü don Genaro,

"kendime güvenim arttı. Ixtlan 'ın benim gittiğim istikamette

olduğunu biliyordum. Sonra yolda, bana doğru iki adamın geldiğini gördüm. Onlar da Mazatec Kızılderil ilerine benziyorlardı. Yakacak odun yüklü bir eşekleri vardı. Yanımdan geçerken,

' Merhaba, ' diye m ırıldandılar.

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

" ' Merhaba! ' " diyerek yoluma devam ettim. Benimle pek

ilgilenmemişler, yanımdan geçip gitmişlerdi. Adımlarımı yavaşlatarak şöyle bir dönüp onlara baktım. Benimle ilgilenmeks izin yollarına devam etmekteydiler. Gerçek insanlara benziyorlardı. Arkalarından koşarak hağırdım, ' Durun, durun! '

"Eşeklerinin iki yanına geç ip, sanki yükünü korur gibi

durdular.

'"Bu dağlarda kayboldum, ' dedim onlara. ' lxtlan ' a nasıl

gidil ir?' Gitmekte oldukları i stikameti gösterdiler. ' Sen ordan

çok uzaktasın , ' dedi içlerinden biri. ' Dağların öte tarafında kalır orası. Dört bq günde vat«tbi lirsin oraya. ' Sonra dönüp yola revan oldular. Onların gerçekten Kızıl deri l i olduklarını sezmiştim, onlara katılmama izin vermelerini i stedim.

·'Bir si.ire yol aldıktan sonra iki adamdan biri torbasından

biraz yiyecek çıkararak bana sundu. Yerimde donup kalmıştım.

Yiyeceğini sunuş b içimi bana son derece yabansı gelmişti. B edenim korku hissine kapıldı; öyle ki, irkilip kaçmaya baş ladım.

İkisi de onlarla birlikte gitmezsem dağlarda ölüp kalacağımı

söylediler, onlara katılmam için diller döktüler. Onların dil döküşleri de bana pek tekinsiz gelm işti, onun için koşarak onlardan uzak laştım.

"Yürümeye devam ettim. artık gerçekten Ixtlan yolunda

olduğumu, o hayaletlerin beni yolumdan çevirmeye çalıştıklarını anlamıştım.

"Sonra sekiz k işiye daha rastladım; benim kararımdan

dönmeyeceğimi anl amış olmalılardı. Yolun kenarında durup,

yakaran gözlerle bana baktıl ar. Çoğu bir söz dahi etmemişti;

ancak, aralarındaki kadınlar daha cüretkar davranıp bana yalvardılar. H atta kimileri pazarda satmaya götürdükleri y iyeceklerle öbür eşyalarını bile, saf köylü satıcılar gibi önüme serdiler. Ama hiçbirine bakmadım , yoluma devam ettim.

"Akşama doğru aşina olduğum bir vadiye ulaştım. Sanki

daha önce orada bulunmuştum. Ama o takdirde oranın Ixtlan 'ın güney yöresi olması lazımdı. H atırlayabileceğim daha ba�ka işaretler arayıp kendimi yönlendirmeye çal ışıyordum ki,

keçilerin i güden bir Kızılderili oğlan gördüm . Aslında o çocuk

bana babamın iki keçisini güden kendimi anımsatmıştı.

"Onu b ir süre izledim; çocuk benim küçükken yaptığım

gibi kendi kendine konuşmaktaydı, sonra keçileriyle konu�maya başladı. Keçi gütmekten anladığım için onun bu i ş i gayet iyi bir şeki lde yaptığını gönnekteydim. İşinin ehl iydi çocuk. Keçileri şımmtmıyor, ama onlara gaddarca da davranmıyordu.

"Ona seslenmeye karar verdim. Yüksek sesle onu çağırınca çocuk yerinden fırlayıp kayal ık bir yere kaçtı-kayaları n ardmdan beni gözetlemeye başladı. Her an tabanları yağlamaya hazır gibi göri.ini.iyordu . O çocuğu sevmiştim. Korkarak kaçm ıştı ama keçilerini benden ırak tutmayı da pckfıla başarmıştı.

"Onunla uzu n bir si.ire konuştum; yolumu kaybetıiğim i ,

Ixtlan 'a nas ı l gideceğimi bilmediğimi söyledim. Bulunduğumuz yerin neresi olduğunu sordum, o da oranın ben im aradı

ğım yer olduğunu söyledi. Bu yanıtı ben i çok mutlu kılmıştı.

Demek k i artık yurdumdaydı ın; dostun ti.im gövdem i göz açıp

kapayana dek onca uzak yerlere nasıl taşımış olduğunu hayretle düşündüm.

"Çocuğa teşekkür ederek yi.iri.imeye başladım . Çocuk sakl andığı yerden çıkarak keçilerini daha önce dikkatimi çekmemiş olan başka bir keçiyoluna doğru güttü. O keçiyolu vadiye doğru uzanmaktaydı . Çocuğa gene seslendim ama bu sefer

kaçmadı. Ona doğru yürüdüm; ona epeyce yaklaştığım zaman

çocuk koşarak çal ı l arın arasına gizlendi. Kendisini öyle iyi koll<ıclığı için onu övdüm, ona kimi sorular sordum.

" ' B u keçiyolu nereye ç ıkar? ' diye sordum. ' A�ağıya, ' dedi

çocuk . ' Nerede oturuyorsun?' ' Aşağıda. ' ' Orda çok ev var m ı ? '

' Hayır, bir e v var. ' ' Öbür e v !er nerde? ' Çocuk, o yaştıiki oğlanl ara özgü bir kayıtsızlıkla parmağını öbi.ir tarafa doğru uzattı .

" ' Dursana, ' dedi m ona. 'Çok yorgunum, v e açım . Beni ailene göti.iri.iver. '

" ' Ailem yok ki ben im,' dedi çocuk; bu beni oldukça sarstı. Niçin, bilm iyorum , ama sesi beni duraksatm ıştı. Duraksadı

ğımı gören çocuk durdu , bana doğru clöndi.i. ' Bizim evde kimse yok, ' ded i. 'Amc am gitti, karı s ı ela tarlada. Evde yiyecek çok. Bol. Benimle gel. '

"Epey üzülmüştüm. O çocuk da bir hayaletti. Sesinin tonuyla istekl i l iği onu ele vermişti. Bütü n hayaletler peşimdeydi

I X T L /\ N Y O L C U L U Ô U

demek: ama benim korktuğum yoktu. Dostla karşılaşmanın

sersemletici etkisi hala devam etmekteydi. Dosta da hayaletlere de kızmak istiyordum, ama bi türlü eskisi gibi öfkelenemiyordum, o yüzden vazgeçtim ben de. Sonra kendimi üzüntüye kaptınnak istedim, zira o ki.içük oğlanı sevmiştim, ama üzülmek de gelmedi elimden, onun için ondan da vazgeçtim.

"Birden bir dostum olduğu, hayaletlerin bana hiçbir şey

yapamayacakları geldi aklıma. Keçiyolunda çocuğu izledim.

Öbür hayaletler de derhal ortaya çıkıp beni uçurumdan aşağıya

yuvarlamaya çalıştılar, ama benim istenci m onlardan daha güçlüydü. Onlar bunu hissetmiş olacaklar ki, beni taciz etmekten vazgeçtiler; zaman zaman kimileri üzerime doğru atlıyordu,

ama onları istencimle durdurabiliyordum . Sonra hepsi de beni

taciz etmekten vazgeçtiler."

Don Genaro uzun süre sessiz kaldı.

Don Juan bana bakmaktaydı.

"Ondan sonra ne oldu, don Genaro?" diye sordum.

"Yürümeye devam ettim," dedi düpedüz.

Öyküsünü bitirmiş olmalıydı; eklemek istediği bir şey yo

ğa benziyordu.

Onların yiyecek sunmalarını, ne diye hayalet olduklarını

gösteren bir ipucu olarak yorumladığını sordum don Genaro ' ya.

Bu soruma yanı t vermedi. Sorumu yineledim; Mazatec

Kızı lderililerinin yiyecek şeyleri olduğunu yadsıma adetlerinin

olup olmadığım, yiyecek konusunda aşırı hassasiyet gösterip

göstermediklerini sordum.

Don Genaro onların ses tonlarının, kendisine tatlı dil ler

dökmelerinin, üstelik hayaletlerin yiyeceğe ilişkin tutumlarının

aşikar ipw;Iarı olduklarını söyledi-aynca bunları dostunun

yardımıyla da bildiğini anlattı. B ütün özelliklerin farkına kendi ba�ına varamamış olacağını da ekledi.

"O hayaletler dost m uydular, don Genaro?" diye sordum.

"Yo. Onlar insandı. "

"İnsan m ı ? Ama sen onların hayalet olduklarını söylemiştin."

"Ben onların gerçek olmadıklarını söyledim. Benim dost-

la karşılaşmamdan sonra hiçbir şey gerçek değildi artık."

Uzun bir süre sessiz oturduk.

"O deneyiminin nihai ürünü ne olmuştu, don Genaro'?" diye sordum.

"Nihai ürünü mü?"

"Demem şu ki, sonunda I xtlan 'a nasıl ulaştın?"

İkisi de aynı anda makaraları koyuverdiler.

"Yani sana göre n ihai ürün buydu, ha!" diye ünledi don Juan. "Şöyle anlatayım bari. Genaro ' nun yolculuğunun bi sonu yoktu. Nihai bi ürün olmayacak hiçbi zaman. Genaro hata sürdürüyor Ixtlan yolculuğunu ! "

Don Gcnaro delici nazarlarla beni süzmekteydi; sonra gözlerini uzaklara, güneye doğru çevirdi.

"Ixtlan' a asla u laşamayacağım," dedi.

Sesi kesin ama yumuşaktı , mırıldar gibi.

' Ama duygularıma gelince .. . Kimi zaman duygu larım bana oraya ulaşmaya sadece bir adım kaldığını söyler. Ama asla ulaşamam oraya. Yolculuğum boyunca bildiğim aşina işaretlere bile rastlamıyorum. Artık hiçbir şey eskisi gibi değil."

Don Juan'la don Genaro birbirlerine baktılar. Bakışlarında

pek hüzünlü bir şey vardı.

"Ixtlan yolculuğunda ben sadece hayalet yolculara rastladım," dedi yumuşak bir sesle.

Don Juan' a baktım. Don Genaro ' mıı ne demek istediğini

anlayamamıştım.

"Don Genaro ' nun Ixtlan ' a yolculuğunda herkes gerçek bi

varlık," diye açıkladı don Juan. "Örneğin, seni alalım. Sen bi

hayaletsin. Senin duyguların da isteklerin de insanlarınki gibi.

Ixtlan yolculuğunda yalnızca hayaletlerle kaqıla�tığını söylemesi o yüzden."

Ansızın don Genaro ' nun yolculuğunun bir mecaz olduğumı kavrayıverdim.

"Ixtlan yolculuğu gerçek değil , öyleyse," dedim.

"Gerçek ! " diye ünledi don Genaro. "Gerçek olmayan, o

yolcular."

B aşının öne doğru devinimleriyle don J uan ' ı imledi, bastıra bastıra, "Gerçek olan bir bu var. Ben anca onunlayken dün-

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

ya gerçek oluyor."

Don Juan gülümsedi.

"Genaro ' nun sana öyküsünü anlatmasının nedeni," dedi,

"senin dün dünyayı durdurmuş olmandır, senin üstelik gördü

,�ün kanısında, ama sen öyle sersemsin ki bunun kendin b ile

farkında değilsin. Sende b i tuhaflık olduğunu, er geç gi)rece,�ini ona uzun uzun anlattım. Her ne hal ise, sen dostla bi dahaki karşılaşmanda, şayet bi daha öyle bi şey olacaksa, senin onunla gürqip onu uysallaştınnan gerekecek. Şayet o olayın şokumı sağ salim atlatırsan, ki güçlü olduğun, bi savaşçı gibi yaşamakta olduğundan dolayı başaracağından eminim, o zaman sen kindini bilinmeyen bi ülkede yaşıyor bulacaksın. O zaman,

hepimiz için doğal olan şeyi yapacaksın, yani Los Angeles 'e

dönmek için yola çıkacaksın. Ama Los Angeles 'e dönebilece

ğin bi yol yoktur. Orada bırakmış olduğun şeyleri ebediyen yitirmişsinclir. Ama bu arada, elbet, bi büyücü olmuş olacaksın, ama bu da bi işe yaramayacaktır; öyle bi durumda hepimiz için

önemli olan şey sevdiğimiz ya ela nefret ettiğimiz ya da arzuladığımız her bi şeyi gerilerde bırakmış olduğumuz gerçeğidir.

Ama bi insanın duyguları ölmez ya da değişmez, onun için büyücü de asla ulaşamayacağını bildiği halele, yeryüzündeki hiçbi gücün hatta ölümün b ile onu sevdiği yere, nesnelere ve insanlara kavuşturaınayacağını bildiği halele, yurduna dönmeye çalışır. Genaro sana bunu anlattıydı işte. "

Don Juan ' ın açıklaması bir katalizör etkisi yapmıştı; don

Genaro 'nun öyküsünün çarpıcı etkisini, onu kendi yaşamının

hikayesiyle bağdaştırmaya başlar başlamaz, bütünüyle hissettim.

"Ya sevdiğim insanlar?" diye sordum don Juan' a. "Onlar

ne olacak?"

"Hepsi de geride kalacak! " dedi.

"Ama onlara kavuşabileceğim bir yol yok mu? Onları kurtarabilir, yanıma alabilir miyim?"

"Hayır. Dostun seni, tek başına, fırıldak gibi çevirip, bilinmeyen diyarlara götürecek."

"Ama pekala Los Angeles 'e dönebilirim, değil mi? Atlarım bir otobüse ya ela uçağ<t, giderim oraya. Los Angeles gene

yerinde duruyor olacak, deği"l mi?"

"Elbet," dedi don Juan, gülerek. ' 'Manteca da Temecula

da, Tucson da yerlerinde duracak. "

"Tecate de," diye ekledi don Genaro büyük bir ciddiyetle.

"Piedras Negras ile Tranquitas da," dedi don Juan, gülümseyerek.

Don Genaro daha başka yer adları da ekleyince, don J uan

da başka adlarla ona katıldı; artık ikisi de hiç akla hayale gelmeyen son derece komik kent ve kasaba adlarını sayıp dökmekteydiler.

"Dostunla fırıldak gibi dönmek bu dünyaya ilişkin düşüncelerini değiştirecek senin," dedi don Juan. "O düşünce her şeydir; ama bi değişti mi, o zaman dünyanın kendisi de deği

şir. "

Don Juan bir zamanlar ona okuduğum bir şiiri gene söylememi istedi. Şiiri anı msatmak amacıyla birkaç sözcüğünü söyleyince hemen hatırladım, Juan Ramon Jimeııez ' i n bir şi iriydi bu. El Viaje Definitivo adlı bu şiirin İngilizcesi The Definitive

Journey (Son Yolculuk) idi. Okudum ş iiri .

. . . ve bırakıp gideceğim. Ama kalacak kuşlar, ötecekler:

bahçem de kalacak, yeşil ağaçlarıyla,

su kuyusuyla.

Sayısız ikindilerde gök olacak masmavi ve huzurlu,

ve çalacak çanlar çankulelerinde,

tıpkı bugün çaldıkları gibi.

Beni sevmiş olan insanlar göçüp gidecek,

tüm kent coşacak her yıl yeniden.

Ama ruhum ebediyen hasretle dolaşacak

ç içekli bahçem in hep o kuytu köşesinde.

"İşte, don Genaro 'nun sözünü ettiği duygu budur," dedi

don Juan. "Bi büyücü olabilmesi için insanın tutkulu bi kimse

olması gerekir. Tutkulu bi insanın dünyevi edinçleri, aziz tuttu

ğu şeyler vardır-hiçbi şeyi yoksa bile, tuttuğu bi yol vardır.

"Gcnaro ' nun öyküsünde sana anlattığı şey de işte budur.

Genaro tutkusunu Ixtlan ' da bıraktı : evini, insanlarını , aziz tut-

I X T L A N Y O L C U L U Ô U

tuğu her şeyi. Şimdiyse, duygularıyla dolaşıp duruyor; kimi zaman, dediği gibi, handıysa u laşıyor Ixtlan'a; senin için bu Los Angeles olacak; benim için .. . "

Don Juan' ın kendi hayatını bana anlatmasını istemiyordum. O da, zihnimi okumuş gibi, durakladı .

Genaro göğüs geçirerek şiirin ilk dizesinden aklında kalanları mırıldandı.

"Bırakıp gittim. Ama kaldı kuşlar, ölmekteler."

Bir an yoğun bir ıstırap dalgasının, tarifsiz bir yalnızlık

duygusunun üçümüzü de yutarcasına sardığını duyumsadım.

Don Genaro 'ya baktım-tutkulu bir insan olarak onun gerilerde bıraktığı çok sayıda kalbi bağlar, aziz tutttuğu pek çok şeyleri olduğunu anladım. O anda onun yıllar boyunca biriken anılarının bir heyelan gibi kayıp yıkıl acağını, yani don Genaro 'nun ağlamak üzere olduğunu açık bir şekilde sezdim.

Derhal gözlerimi ondan uzaklaştırdım. Don Gcnaro ' nun

tutkusu , onun görkemli yalnızlığı, beni ağlatmıştı.

Don J uan 'a baktım. O da beni süzmekteydi.

"B ilgi yol unda yalnızca bi savaşçı sağ kalabilir," dedi. "Zira bi savaşçının sanatı bi insan olmanın dehşetiyle bi insan olmanın görkem ini dengelemektir. "

Sırayla, ikis ine ele baktım. Gözleri ışıl ışıl ve dingindi.

Karşı konulmaz bir özlem dalgası nı davet etmişler, ve tam ıstıraplı gözl aşlarına gark olacakları bir anda dalgaların kabarıp onları yutmasını engellemişlerdi. Bir an için gördüc�ümü dü

şündüm. İnsanların bu en yalnızını, önümde donup kalan, bir

mecazın görünmeyen mendireğiyle engellenen devasa bir dalga olarak giirrnekteydirn.

Hüzün duygum öyle karşı koyulmaz yoğunluktaydı ki

kendimi bir öforiye, aşırı sevinç duygularına kaptırdım. Kalkıp, onları kucakladım.

Don Genaro gülümseyerek ayağa kalktı. Don Juan da kalkarak elini sevecence omzumun üzerine koydu.

"Seni burada bırakıyoruz," dedi. "Neyi uygun görürsen

öyle yap. Dost sen i şu ovanın kenarında bekleyecek. "

Don Juan uzaktaki karanlık vadiyi gösterdi.

"Şayet henüz erken olduğunu düşünüyorsan," diye sürdür-

dü don Juan. "Zorlamanın bi yaran olmaz. Yaşamını sürdürmek istiyorsan, zihnin kristal gibi berrak olmalı, sen de kendinden son kerte emin olmalısın."

Don Juan bana bakmaksızın yüiiiyerek uzaklaştı , ama don

Genaro birkaç kez dönerek göz kırpışları ve başının bir

hareketiyle o işi hemen halletmem için beni yüreklendirdi. Onlar uzakta kaybolana dek arkalarından baktım; sonra arabama binip oradan uzaklaştım. Benim zamanımın gelmediğini bilmekteydim, henüz değil.